القرآن الكريم

ކީރިތި ޤުރްއާނުގެ

ތަފްސީރު

ޖަޒުވަރު ތާއިޖް

سُوْرَةُ الْأَعْرَافِ

سُوْرَةُ الْأَعَرَافِއަކީ، ކީރިތި ޤުރުއާނުގެ 7 (ހަތް)ވަނަ ސޫރަތެވެ. މިއީ، މައްކީ ސޫރަތެކެވެ. މި ސޫރަތުގައި ވަނީ 205 (ދުއިސައްތަ ފަސް) އާޔަތެވެ. އެ އާޔަތްތަކުގައި ވަނީ 24 (ސައުވީސް) رُكُوعُއެވެ. މި ސޫރަތް ބާވައިލެއްވުނީ سُوْرَةُ صއަށް ފަހުގައެވެ. އަދި އަލިފުބާގެ ވަކިވަކި އަކުރުތަކުން، ކީރިތި ޤުރުއާނުގެ ބައެއް ސޫރަތްތައް ފެށިފައިވާ ފަދައިން، މި ސޫރަތް ވެސް ފެށިފައި ވަނީ، އަލިފުބާގެ ވަކިވަކި އަކުރުތަކުންނެވެ. އެއީ، "ا ل م ص" މި ހަތަރު އަކުރެވެ. މި ސޫރަތުގައި ވަނީ، އިސްލާމީ ޢަޤީދާގެ އުޞޫލުތަކާއި އެ ދީނުގެ އަސާސުތަކުގެ ވާހަކައެވެ. އަދި ބައެއް ރަސޫލުންގެ ވާހަކަތަކާއި، އެ ރަސޫލުންގެ ޤައުމުތަކުގެ ކާފިރުން، އެ ރަސޫލުންނާމެދު ކަންތައްކުރި ގޮތުގެ ވާހަކަތަކެވެ. އޭގެ އިތުރަށް، އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގެ ބައެއް ޙުކުމްތައް ވެސް މި ސޫރަތުގައި ބަޔާންވެގެން ވެއެވެ. އެހެންކަމުން، އާންމު ގޮތެއްގައި މި ސޫރަތުގައި ވެސް ވަނީ، سُوْرَةُ الْأَنْعَامُގައި ވާފަދަ ވާހަކަތަކެވެ.[58]

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

اللهُ ﷻ ގެ އިސްމުފުޅުގެ ބަރަކާތުން ފަށަމެވެ. އެއީ، اللهُ ﷻ ގެ ރަޙްމަތުން ވާގި އެދިހުރެ، މި އަދާ ކުރަން މި ގަސްތުކުރާ ކޮށް ބަދަލު ނިމުމަށް ދާންދެން އެ ކަމުގައި ދެމިހުރުމުގެ ހެޔޮ ވަޒީފާ ދަށްވައި މި ބަދަލު ފޯރުކޮށްދެއްވުން އެދި ބާރުލަނުމެވެ. اللهُ ﷻ އީ، އެ إِلٰهَއަށް ކީރިތިވެގެންވާ ރަޙްމަތްތެރިވެވޮޑިގެންވާ، ކީރިތިވެގެންވާ ރަޙްމަތްތެރިވެވޮޑިގެންވާ އަދި އެންމެހާ ޚަލްޤުތަކުގެ ރަސްކަލާނގެ، ދުނިޔޭގައި ކާފިރުންނާއި މުއުމިނުންނަށް ރަޙްމަތްތެރިވެވޮޑިގެންވާ إِلٰهއެވެ.

58- مَوْقِعُ الْمُصْحَفِ الْإِلِكْتْرُونِي التَّعْرِيفُ بِالسُّوَر

އަދި ދުނިޔޭގައި އުޅުނުއިރު، އެ إِلٰهއަށް ކިޔަމަންތެރިވި އަޅުންނަށް، އާޚިރަތުގައި ނުހަނު
އޯގާވަންތަ ރަޙީމުވަންތަ إِلٰهއެވެ.

الٓمٓصٓ ﴿١﴾

﴿1﴾ أ ل م ص: މި އަކުރުތަކަކީ އަރަބިބަހުގެ އަކުރުތަކުގެ ތެރެއިން ހަތަރު އަކުރެކެވެ.
މި އަކުރުތަކުގެ މުރާދު ދެނެވޮޑިގެންވަނީ، ހަމައެކަނި، الله ﷻ އެވެ. ދަންނާށެވެ!
މި ސޫރަތް ނޫނަސް، އަރަބިބަހުގެ ވަކިވަކި އަކުރުތަކުން ފެށިފައިވާ 29 (އަށާވީސް)
ސޫރަތް ކީރިތި ޤުރުއާނުގައި ވެއެވެ. އެ ފަދަ އަކުރުތަކަށް ކިޔަނީ الْحُرُوْفُ الْمُقَطَّعَةއެވެ.
އަރަބިބަހުގެ ވަކިވަކި އަކުރުތަކުން އެކުލެވިފައިވާ އާޔަތްތަކުން، ކީރިތި ޤުރުއާނުގެ
ބައެއް ސޫރަތްތަކެއް ފެށިފައި ވާއިރު، ޙިކުމަތަކީ ބަޔާން އެންމެ ކުޅަދާނަ އަދި ޢަރަބީންގެ
ތެރޭގައި ތިބި އެންމެ ފަޞާޙަތްތެރި މީހުން ކަމުގައިވާ ޤުރައިޝު
ވަންހައިގެ މިހެން ވަނީ، އެ ފަދަ އެންމެ އާޔަތެއްގެ މިންވަރު ވިޔަސް ގެނެސްދެއްކުމަށް
ނުކުޅެދުނެވެ.

އަދި ކިޔުއްމަ! އެންގެވުމަކީ އިންސާނުންނާއި ޖިންނީން ފެށް ވަނީ، އެ ޤުރުއާނާ އެއްކޮށް
ޢަމަލް ނުވަތަ އެ ޢަމަލުގައިވާ ކަމަ އެންމެ ސޫރަތެއް ނުވަތަ އާޔަތެއް ވިޔަސް ގެނައުމަކަށް
ނުކުޅެދިފައެވެ. އެހެންކަމުން، ޔަޤީނުން ފެނުނީ، الله ﷻ ބާވައިލައްވާފައިވާ
ފޮތެއް ކަން ސާބިތުވެއެވެ. އަދި ފޮނުއްވި ނަބިއްޔާ، مُحَمَّدُ ﷺ އަމިއްލަފުޅުގަން ހައްދަވާފައިވާ
ފޮތެއް ނޫން ކަމާއި، މީހެއްގެ ގާތުން އުފައްދަވައިގެންފައިވާ ފޮތެއް ނޫން ކަން ފާޅު
ކަށަވަރުވެ އެނގެއެވެ.[59]

59- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

كِتَٰبٌ أُنزِلَ إِلَيۡكَ فَلَا يَكُن فِي صَدۡرِكَ حَرَجٞ مِّنۡهُ لِتُنذِرَ بِهِۦ وَذِكۡرَىٰ لِلۡمُؤۡمِنِينَ ۝٢

﴿2﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! މި ޤުރްއާނަކީ، އިބަ ރަސޫލާގެ މައްޗަށް ބާވައިލެއްވިގެންވާ
ނުހަނު މާތްކަމާއި އިތުރުކަން ބޮޑު ފޮތެކެވެ. ފަހެ، މި ޤުރްއާން ބާވައިލެއްވުނީ، الله سبحانه وتعالى ގެ
ހަޟްރަތުން ކަމާމެދު، އިބަ ރަސޫލާގެ ހިތްޕުޅުގައި ކިތަންމެ ކުޑަ މިންވަރެއްގެ
ޝައްކުކަމެއް ވިޔަސް އޮތުންނުވާނެއެވެ! އަދި އެ ފޮތުގައިވާ އަމުރުފުޅުތަކާއި،
ނަހީތަކާއި، އެ ނޫން އެހެނިހެން ވާހަކަތައް މީސްތަކުންނަށް އިއްވަވައިދެއްވައި،
އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގެ ހުކުމްތައް ތަބްލީޣުކުރައްވަން ބައްދަލުކުރައްވައި، އެ ފޮތުގައިވާ
ވައީދުގެ ބަސްފުޅުތަކުން މީސްތަކުންނަށް އިންޒާރުދެއްވުމުގައި، އެއްވެސް ބިރުވެރިކަމެއް
އަދި ހިތްޕުޅުހަނަންޖެހުމެއް ވިޔަސް، އިބަ ރަސޫލާގެ ހިތްޕުޅަށް ވެރިވެއްޖެނުވާށެވެ!

އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން، އިބަ ރަސޫލާގެ މައްޗަށް، ތިމަން إِلٰهُ އެ ފޮތް ބާވައިލެއްވީ،
އެ ފޮތުގައިވާ ވައީދުގެ ބަސްފުޅުތަކުން ކާފިރުންނަށް އިންޒާރުދެއްވުމަށާއި ބިރުވެރިކަމުގެ
ޚަބަރުދެއްވުމަށާ އަދި އެ ފޮތުގައިވާ ވައުދުގެ ބަސްފުޅުތަކުން މުއުމިނުންނަށް
ރުހިވެރިކަމުގެ ޚަބަރުދެއްވައި ނަސޭހަތްތެރިވެވަޑައިގަތުމަށެވެ.[60]

ٱتَّبِعُواْ مَآ أُنزِلَ إِلَيۡكُم مِّن رَّبِّكُمۡ وَلَا تَتَّبِعُواْ مِن دُونِهِۦٓ أَوۡلِيَآءَۗ قَلِيلٗا مَّا تَذَكَّرُونَ ۝٣

﴿3﴾ އޭ މީސްތަކުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުންގެ ވެރި رَبُّ ގެ ހަޟްރަތުން
ތިޔަބައިމީހުންނަށް ބާވައިލެއްވުނު ވަޙީއަށް ތިޔަބައިމީހުން ތަބާވާށެވެ!
އެއީ، އިސްލާމްދީނުގެ މައިގަނޑު ދެ މަސްދަރު ކަމުގައިވާ، ކީރިތި ޤުރްއާނާއި،
ކައް އިތުރު ރަސޫލާގެ ސުންނަތެވެ.

60- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

ވީމާ، ކީރިތި ޤުރުއާނާއި، ކަމާއި އިލްމު ރަސޫލާގެ ބަޔާންކުރެއްވުމުގައި އައިސްފައިވާ
އަމުރުފުޅުތަކަށް ތިޔަބައިމީހުން ތަބާވެގެންވާނެއެވެ، اللهُ ﷻ އާއި، އެ إِلٰهُގެ ރަސޫލާ
ނަބިއްޔާއަށް ކަންތައްތަކުން ތިޔަބައިމީހުން ދުރުން ދުރުވާ ތަބާނުވާށެވެ!
އަދި، اللهُ ﷻ އާއި، އެ إِلٰهُގެ ރަސޫލާގެ ބަސްފުޅު ފިޔަވައި، ޝައިޠާނުންނާއި،
ރާހިބުންނާއި، ބާޠިލު ދީންތަކުގެ އިމާމުވެރިންނާއި، ދީނުއާއި ސުލްޠާނާ ހެދިފައި ގޮތް
އެއްވެސް ވަކިގޮތެއްގެ ބަސް ގަބޫލުކުރަން، އެ ވަކި އެއްވެސް ބައްޓަންކަމަށް ތިޔަބައިމީހުން
ތަބާނުވާށެވެ! އަދި، اللهُ ﷻ ފިޔަވައި، އެހެން އެއްވެސް ވަލީންނެއްގެ ގޮތުގައި
ތިޔަބައިމީހުން ވެރިންނަށް ނުހަދާށެވެ! ތިޔަބައިމީހުން ނަސޭހަތް ހިފަނީވެސް،
އިބްރަތްހިފާނީވެސް، ޙައްޤު ދޫކޮށްލައި ބާޠިލަށް ތަބާވާ މަދުންނެވެ.[61]

وَكَم مِّن قَرۡيَةٍ أَهۡلَكۡنَٰهَا فَجَآءَهَا بَأۡسُنَا بَيَٰتًا أَوۡ هُمۡ قَآئِلُونَ ﴿٤﴾

﴿4﴾ އަދި، މިވަރުން إِلٰهُ ފާނުއްވި ރަސޫލުން ގިނަގިނަ ރަށްތަކެއް ހަލާކުކުރެއްވީމެވެ، އެ ރަސޫލުންނާ
ދެކޮޅުހެދި އިންކާރުކުރިތަކުގެ ސަބަބުން، އެ ބައެއްގެ މައްޗަށް ޢަޛާބު ފޮނުއްވައި،
އެ ބައިމީހުން ރޭގަނޑު ނިދާފައިވާ ހިނދު ނުވަތަ މެންދުރު ނިދާފައިވާ ހިނދު ހުރިކަން ނޭނގޭތޯއެވެ؟

ޝަރުތުކުރެއްވީމެވެ. އެ ކަންތައްތަކުގެ ސަބަބުން، ދުނިޔޭގައި ހަލާކުވުމާއި އެބައިމީހުން
ނިކަމެތިކުރެއްވީމެވެ. ފަހެ، ބައެއްފަހަރު، އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް، ތިމަން إِلٰهُ ފޮނުއްވި
ޢަޛާބު އައީ، އެބައިމީހުން ރޭގަނޑު ނިދިފައިވާ ހިނދުގައި ނުވަތަ މެންދުރު ނިދާހިނދު، ފަހެ ގަދަވެގެން
ވަރުގަދައެވެ. އެދެވަގުތު ފަހަރު ބައިވެރިވާ، އެބައިމީހުން އަރާމުކުރާ ވަގުތުތަކެވެ، މިއުޅޭ
ބޮޑުކަން ވަރުގަދައެވެ.

61– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

ކާފިރުންގެ މައްޗަށް އަދާބު ފޮނުއްވެވުމުން، اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى އެ ދެ ވަގުތު ގާއިބުސަވަކަށްވީ،
އެ ދެ ވަގުތުގައި ހަމަހިމޭންކަމާ އެކު އަރާމުކުރަމުން އިންސާނާ ބޭނުންވާ ދެ ވަގުތު
ކަމުގައި ވެފައި، އެ ދެ ވަގުތުންކުރެ ވަގުތެއްގައި އަދާބު އައުމުން، ފުރުދުންތެރިންނަން
ތިޔާ ބިރުވެރިކަމާއި ނުރައްކާކުރުމެރިކަން ބޭވަނީފައިވެވެ.[62]

فَمَا كَانَ دَعْوَاهُمْ إِذْ جَاءَهُم بَأْسُنَا إِلَّا أَن قَالُوا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٥﴾

﴿5﴾ ފަހެ، ފިޔަވައި إِلٰهُ ފޮނުއްވި ކަލާމާއި އަދާބު އައިސް އެބައިމީހުންނާ ކުރިމަތިވި
ހިނދު، އެބައިމީހުން ކުރަ ޝިރުކުގެ އަމަލުތަކާއި ފާފަތަކަށް އެއްބަސްވެ، ނުހަނު
އަނިޔާވެރި ބަޔަކު ކަމުގައި އެބައިމީހުންވީ ކަމަށް އިއުތިރާފުވުން ނޫން އެހެން
އެއްވެސް ފަރާކަތެއް ދެއްކޭނޭ ބަޔަކު ކަމުގައި އެބައިމީހުން ނުވާ ކަން ކަށަވަރުވެ.
އަދި އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް އައި ކާފިރާއި އަދާބަކީ، އެބައިމީހުންގެ ކިބައިގައިހުރި
ފުރުދުންތެރިކަމާއި ކުފުރުވެރިކަމުގެ ސަބަބުން، އެބައިމީހުންނަށް ދިމާން ޙައްޤު
ސަޒާއެއް ކަމުގައި ބުނުން ނޫން އެހެން ބަހެއް ވެސް އެބައިމީހުން ބުނާކަށް ނުވެވެ.[63]

فَلَنَسْأَلَنَّ الَّذِينَ أُرْسِلَ إِلَيْهِمْ وَلَنَسْأَلَنَّ الْمُرْسَلِينَ ﴿٦﴾

﴿6﴾ ފަހެ، އެ ބައެއްގެ ގާތަށް، ފިޔަވަން إِلٰهُ ރަސޫލުން ފޮނުއްވި އުންމަތްތަކުގެ
މީހުން، އެ ރަސޫލުންނަށް ދިނީ ކަން ޖަވާބުދެއްވި އައްސަވައި، އެ އުންމަތްތަކުގެ
މީހުންނާ ނިކަންހުރި، ފިޔަވަން إِلٰهُ ސުވާލުކުރައްވާހުށީމެވެ! އަދި ހަމަކަނޑައެޅިން،
ފިޔަވަން إِلٰهُ، އެ ރަސޫލުންނާ ޚާލިޤުކުރައްވި ރިސާލަތު، އެ ރަސޫލުންގެ އުންމަތްތަކަށް
އިއްވަވައިދެއްވައި އެބައިމީހުންނާ ހަމައަށް އެ ރިސާލަތު ރައްދުކޮށްދެއްވީތޯ އައްސަވައި،
އެ ރަސޫލުންނާ ވެސް، ފިޔަވަން إِلٰهُ ސުވާލުކުރައްވާހުށީމެވެ!

62– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
63– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި، އެ ރަސޫލުންނަށް އެ ރަސޫލުންގެ އުންމަތްތަކުގެ މީހުން ދިން ޖަވާބަކާމެދު
ވެސް، އެ ރަސޫލުންނާ، ތިމަން إِلٰه ސުވާލުކުރައްވާނެއެވެ!64

فَلَنَقُصَّنَّ عَلَيۡهِم بِعِلۡمٖۖ وَمَا كُنَّا غَآئِبِينَ ﴿٧﴾

﴿7﴾ ފަހެ، އެ ކަންތައްތައް ކުރުމަށް، އެންގެވައި މީސްތަކުންނަށް، ތިމަން إِلٰهُ
އަމުރުކުރެއްވި ކަންތައްތައް އެ އަމުރުކުރެއްވި ގޮތަށްކަން، ނަހީކުރެއްވި ކަންތައްތައްކަން
އެބައިމީހުން ދެކެން ދުރުވެ އުޅުން ގޮތް، ޤިޔާމަތް ޤާއިމުވާ ދުވަހުން، ތިމަން إِلٰهُ
އެބައިމީހުންނަށް ކިޔައިދެއްވައި ބަޔާންކޮށްދެއްވާނެއެވެ. އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން،
ހުރިހައި ވަގުތެއްގައި އެބައިމީހުންނާ ދުރަށް ގާތުން، އެބައިމީހުންނާ އަދި އެބައިމީހުންގެ
ކަންތައްތަކަށް، ތިމަން إِلٰهُ ބައްލަވައިވޮޑިގެންވާ އެކު، އެބައިމީހުން ކުރަ ހުރިހައި ކަމެއް،
ތިމަން إِلٰهُ ދެކެން ދެނެވޮޑިގެން ވާއެވެ. އެހެންކަމުން، އެބައިމީހުން ކުރަ އަމަލެއް ކަމެއް،
ތިމަން إِلٰهއަށް ފޮރުވި ވެސްނުވާގޮތެއް ނުވެއެވެ.65

وَٱلۡوَزۡنُ يَوۡمَئِذٍ ٱلۡحَقُّۚ فَمَن ثَقُلَتۡ مَوَٰزِينُهُۥ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡمُفۡلِحُونَ ﴿٨﴾

﴿8﴾ އަދި ދުނިޔޭގައި އުޅުނުއިރު މީސްތަކުން ކުރި ޢަމަލުތައް، ޤިޔާމަތް ޤާއިމުވާ
ދުވަހުން، ކިރައި ވަޒަންކުރުވާ މިޒާނުތަކަކީ، އެއްވެސް މިނަކަށް ކުޑަވެސް އަނިޔާއެއް
ނުލިބޭ ގޮތަށް، އެ މީހަކު ކުރި ހުރިހައި ޢަމަލެއް، ޢަދުލު އިންސާފުން، ބައްޓަން
ކިރުން މިޒާނުތަކެވެ. ފަހެ، އެ މީހަކު ކުރި ނުބައި ޢަމަލުތަކަށްވުރެން، އެ މީހަކު ކުރި
ހެޔޮ ޢަމަލު، އެ މިޒާނުގައި ބަރުވެއްޖެ މީހާ ކާމިޔާބުވާނެއެވެ! ފަހެ، އެބައިމީހުންނަކީ،
ކާމިޔާބުވާ ޖަންނަތް ލިބި ނަރަކައިން ސަލާމަތްވީ މީހުންނެވެ.66

64- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
65- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
66- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ދަންނާނެވެ! ޤިޔާމަތް ޤާއިމުވާ ދުވަހުން، ހެޔޮޢަމަލުތަކުގެ ބަރުދަނުގެ ކަމެއް ވަޒަންކުރެވޭ
މިނަވަރަކީ، އެއްވެސް ބާޠިލެއްގައި ޒިޔާދަ މިނަވަރެއް ނުވެއެވެ. އަދި، ތަރާޒުން ފުށުން ގޮތަށް
ހުންނަ، ނުހަނު ބޮޑު ބަޔާނެ މިނަވަރެކެވެ. عَبْدُ اللهُ بْنِ سَلَامٍ ﵁ ވިދާޅުވިއެވެ.
“އިންސާނުންގެ ޢަމަލުގެ ތަރާޒު ކިރުއްވާ ތަރާޒަކުން ޖިންނީންގެ ޢަމަލުގެ ތަރާޒު ވެސް
ކިރުއްވާނެއެވެ.“ حُذَيْفَةُ ﵁ ވިދާޅުވިއެވެ. “ޤިޔާމަތް ދުވަހުން ހެޔޮޢަމަލުތަކުގެ ބަރުދަނުގެ
ތަރާޒު ކިރުއްވާ މީހަކީ ބަލާބެލުމަށްޓަކައި ހުންނަވާނީ، جِبْرِيلُ ﵇ އެވެ.“

أَبُو الدَّرْدَاء ﵁ގެ ޙަދީޘް ރިވާވެގެން ވެއެވެ. رَسُولُ اللهِ ﷺ ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ.
“ޤިޔާމަތް ދުވަހުން، ހެޔޮޢަމަލުގެ ތަރާޒު ކިރުއްވާ މީހަކަށްވުރެ، ފުރިހަމަ އަޚްލާޤުގެ ރިވެތި
މަތީ ހުރިކަމުގެ ބަރު ބޮޑު އެއްޗެއް ނުވާނެއެވެ.“ ވީމާ، ހެޔޮޢަމަލުތަކުގެ ބަރުދަނުގެ
ތަރާޒު ކިރުއްވާ މީހަކުގެ ބަޔާނަކީ، އެންމެހައި އިންސީންނާއި ޖިންނީންނަށް، ޤިޔާމަތް
ދުވަހުން އަންގައިދެއްވެވެ.[67]

وَمَنۡ خَفَّتۡ مَوَٰزِينُهُۥ فَأُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ خَسِرُوٓاْ أَنفُسَهُم بِمَا كَانُواْ بِـَٔايَٰتِنَا يَظۡلِمُونَ ﴿٩﴾

﴿9﴾ އަދި މީޒާނުގެ ހެޔޮކަމުގެ ފަރާތް ފަސޭހަވި މީހުން، އެ މީހުން ކުރި ކަމަކީ، އެ
މީހުންގެ އަމަލުތަކުގެ ހެޔޮކަމަކަށްވުރެ، އެ މީހުން ކުރި ނުބައި އަމަލުގެ ކަމާ، އެ ބަޔަކު ބޮޑުވެއްޖެ
މީހާ ދަންނާނެވެ! ފަހެ، އެބައިމީހުންނަކީ، اللهُ ﷻ ގެ ޢާޔަތްތަކާ ދެކޮޅު ހަދާ މީހުންނެވެ،
ހެދުނު ނަފްސުތަކަކާ ގެއްލުވާލާފައި ވާ ބަޔަކެވެ. އަދި، އެބައިމީހުން، މިދުނިޔޭގައި إِلٰهُ
ކަމުގައި އެކަލާނގެއަށް ޝަރީކު ހައްދަވައިގެންވާ ގޮތް، މިހެން إِلٰهُ ވަނަ
ހެދުމަށް ނުކުރެވޭ ކަންތައްތަކުގެ ވެރިންނަށް އަޅުކަން ނުކުރާތީ ސަބަބުން ވެއެވެ.[68]

67– التَّذْكِرِة لِأَحْوَالِ الْمَوْتَى لِلْإِمَامِ الْقُرْطُبِي
68– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

وَلَقَدۡ مَكَّنَّٰكُمۡ فِي ٱلۡأَرۡضِ وَجَعَلۡنَا لَكُمۡ فِيهَا مَعَٰيِشَۗ قَلِيلٗا مَّا تَشۡكُرُونَ ﴿١٠﴾

﴿10﴾ ހޭ މީސްތަކުންނޭވެ! އަޅެ ހަމަކަށަވަރުން، މިވަނީ إِلٰهُ، ތިޔަބައިމީހުން ބިމުގައި ވަޒަންވެރިކުރައްވައި އާބާދުކުރެއްވީމެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ކާއިންބުއިމާއި ދިރިއުޅުމަށް ބޭނުންވާ ހުރިހައި އެއްޗެއް އެ ބިމުގައި ލައްވައި، އެ ތަކެތީން ފައިދާހިފުމުގެ ގޮތް ތިޔަބައިމީހުންނަށް ފަހިކޮށްދެއްވީމެވެ. ނަމަވެސް، އެ ނިޢުމަތްތަކަށް ދެއްވިކަމަށް ބަލައި ތިޔަބައިމީހުން ޝުކުރުކުރަނީ ވަރަށް ވެސް މަދުންނެވެ.[69]

وَلَقَدۡ خَلَقۡنَٰكُمۡ ثُمَّ صَوَّرۡنَٰكُمۡ ثُمَّ قُلۡنَا لِلۡمَلَٰٓئِكَةِ ٱسۡجُدُواْ لِأٓدَمَ فَسَجَدُوٓاْ إِلَّآ إِبۡلِيسَ لَمۡ يَكُن مِّنَ ٱلسَّٰجِدِينَ ﴿١١﴾

﴿11﴾ އަދި ހަމަކަށަވަރުން، އިންސާނާއި ވުޖޫދަށް އަންނާނީ މިހެނެވެ. ކަން އެއްވެސް މަޚްލޫޤަކަށް ނޫނީ އަދި އެއްވެސް ތަޞައްވުރަކަށް އޮތް ނެތްތަނުގައެވެ. އެތަން ޖަހާލާނެތަކަށް ކުރެ، ދެން އިންސާނުންގެ ކުރަމުން ބެލޭކަމުން ކަލޭގައިވެ آدَمُ عليه السلام ހެއްދެވީ މަށިގަނޑުން، މިވަނީ إِلٰهُ އުފެއްދެވީމެވެ. ދެން، އެ މަށިގަނޑުން، މިވަނީ إِلٰهُ، އެ ނަބިއްޔާ ހަރުފޫކުރައްވައި، ސޫރަތް ދެއްވި އަދި އެހެނިހެން ފުރިހަމަ ބުއްދިއާއެކު އެ ނަބިއްޔާގެ ހަށިގަނޑު ތަކުއްވައި، ހަރުފޫކުރެއްވުމަށް ދުނިޔެ ދޭ ގޮތް ވެސް ދެއްވައި، މަދިކަން، މިވަނީ إِلٰهُ، އެ ނަބިއްޔާ މަޤާމުކުރައްވައި ވާތުކުރެއްވީމެވެ. އެއަށްފަހު، آدَمُ عليه السلام ގެ ޤަދަރު ދެއްކުރެއްވުމުގެ ގޮތުން، އެ ނަބިއްޔާއަށް އިޙްތިރާމުގެ ސަޖިދައެއް ކުރުމަށްޓަކައި، މަލާއިކަތުންނަށް، މިވަނީ إِلٰهُ އަމުރުކުރެއްވީމެވެ. ދެން، ހަމަ އެ ހިނދުން، އިބްލީހު ފިޔަވައި މަލާއިކަތުން، އެ ނަބިއްޔާއަށް ސަޖިދަކުރައްވައި، އެ ނަބިއްޔާއަށް އިޙްތިރާމް އަދާކުރެއްވިއެވެ.

69- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އެރެނެއްކަމަށް، އެ މަލާއިކަތުން ތިއްބެވި ތާނގައި ބާސިކޮޅުވެރި އިބިލީސް، آدَمُ عليه السلام އަށް ސަޖިދަކޮށް ނުދިނެވެ.[70]

ދަންނާށެވެ! އިބިލީހަކީ ޖިންނިންގެ ބައެކެވެ. آدَمُ عليه السلام އަށް ސަޖިދަކުރުއްވުމަން، މަލާއިކަތުންނަށް، الله سبحانه وتعالى އަމުރުކުރެއްވި ވަގުތު، އިބިލީސް އުޅުނީ ދިރިހައި، މަލާއިކަތުންގެ ތެރޭގައެވެ. އަދި، آدَمُ عليه السلام އަށް ސަޖިދަކުރުމަށް، އިބިލީސް ބޭނުނު ކިބުރުވެރިވެގަތީ، الله سبحانه وتعالى އެ ނަބިއްޔާއަށް ދެއްވި މަތިވެރިކަމާއި، މާތްކަމާއި، ޙަސަދުވެރިކަމުން ބަލައި، އިބިލީސް އެ ނަބިއްޔާއާ ކިބުރުވެރިވެގެން ބޮޑުކަމުންނެވެ.[71]

قَالَ مَا مَنَعَكَ أَلَّا تَسْجُدَ إِذْ أَمَرْتُكَ ۖ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِّنْهُ خَلَقْتَنِي مِن نَّارٍ وَخَلَقْتَهُۥ مِن طِينٍ ﴿١٢﴾

﴿12﴾ آدَمُ عليه السلام އަށް، އިބިލީސް ސަޖިދަކޮށްނުދިނުމުން، އެ ކަމާމެދު ކުރިމަތިލެވޭނެގޮތަށް، އިބިލީހާ ސުވާލުކުރައްވައި، الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. آدَمُ عليه السلام އަށް ސަޖިދަކުރުމަށް، ތިމަން إلٰه ކަލޭއަށް އަމުރުކުރެއްވި ހިނދު، އެ އަމުރުފުޅަށް ކިޔަމަންތެރިވެ، آدَمُ عليه السلام އަށް ސަޖިދަކުރުން ކަލޭއަށް މަނާކުރީ ކޮން ކަމެއްތޯއެވެ؟ މި ސުވާލުގެ ޖަވާބުގައި އިބިލީސް ދެންނެވިއެވެ. "އޭނާއަށްވުރެން ތިމަން އަޅާގެ މާތްކަން މާ ބޮޑެވެ. އުފެދުނީ، ހަމަކަށަވަރުން، ތިބާ إلٰه، ތިމަން އަޅާ އުފެއްދެވީ އަލިފާނުންނެވެ. އަދި، ތިބާ إلٰه، އޭނާ އުފެއްދެވީ މަޓިންނެވެ. ތިމަން އަޅާ ދެކޭގޮތުގައި މަޓިބަރަށްވުރެން އަލިފާނުގެ މަތިވެރިކަމާއި މާތްކަން މާ ބޮޑެވެ."[72]

قَالَ فَٱهْبِطْ مِنْهَا فَمَا يَكُونُ لَكَ أَن تَتَكَبَّرَ فِيهَا فَٱخْرُجْ إِنَّكَ مِنَ ٱلصَّٰغِرِينَ ﴿١٣﴾

70– صَفْوَةُ التَّفَاسِيرِ لِلشَّيْخِ مُحَمَّدِ عَلِي الصَّابُونِي وَالْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

71– تَفْسِيرُ جامِعِ الْبَيَانِ لِلْإمَامِ مُحَمَّدِ بن جَرِيرِ الطَّبَرِي

72– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

﴿13﴾ آدَمُ عليه السلام އަށްވުރެން ތިމަން ރަގާގެ މާތްކަން މާ ބޮޑުވެ. މި ތަރައިން
ތަންނަވައި، الله سبحانه وتعالى ގެ ޙަޟްރަތުގައި އިބިލީސް ބޮޑާވެގަތުމުން، އިބިލީހަށް،
އެ إِلٰهُ އަންގަވައެވެ. އޭ އިބިލީހެވެ! ކަލޭ ސުވަރުގެއިން ނުކުމެ ބިމަށް ފައިބާށެވެ!
ފަހެ، ސުވަރުގޭގައިހުރެ ބޮޑާވެ ގަތުމަކީ، އެއްވެސް ބާވަތެއްގައި ކަލޭއަށް އޮތް
ކަމެއް ނޫނެވެ. އެހެނީ، ސުވަރުގެއަކީ ހިތް ސާފު ޙަސަދު ދުރުންގެ ގޮވައްޓެވެ.
އެހެންކަމުން، އެ ތަނަކީ، ކަލޭފަދަ އެކަށީގެންވާ ތަނެއް ނޫނެވެ. އަދި ސުވަރުގޭގައި
އުޅުމަކީ، ކަލޭއަށް ހުއްދަކަމެއް ވެސް ނޫނެވެ. ވީމާ، ނުކުމެ އަވަހަށް ކަލޭ
ސުވަރުގެއިން ނުކުންނާށެވެ! އަދި، آدَمُ عليه السلام އަށްވުރެން ކަލޭ މާތް ކަމުގައި ކަލޭއަށް
ގުނުނު ކަމުގައި ވިއަސް، ހަމަކަށަވަރުން، ކަލޭ ވަނީ ދެރަވެ ނިކަމެތިވެގެންވާ
މީހުންގެ ތެރެއިންނެވެ.[73]

قَالَ أَنظِرْنِيٓ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤﴾

﴿14﴾ الله سبحانه وتعالى ގެ ރަޙްމަތުން ދުރުކުރެއްވުނު ކަމަށް ޖެހުނު ހިނދު، އެ إِلٰهُ ގެ ޙަޟްރަތުގައި
އިބިލީސް ދެންނެވިއެވެ. "އޭ އަޅުގެ ވެރި ރަބّއެވެ! މީސްތަކުން ދިރުވުމަށް ފަހެ،
އެބައިމީހުން އަލުން ދިރުއްވައި ޤަބުރުސްތާނުތަކުން ފޮނުއްވާ ހަމައަށް މި އަޅާއަށް
މުހުލަތު ދެއްވައި، މި އަޅާ ދުނިޔޭގައި ދޫކޮށްލައްވާދެއްވާށެވެ! ދެން، آدَمُ عليه السلام ގެ
ދަރިފަސްކޮޅުން އަނބުރާ މީހުންގެ ތެރެއިން، އެ ބަޔަކު މަގުފުރެއްދުމަށް މި އަޅާއަށް
ފުރުޞަތު ލިބިގަތުމަށް ބަޔަކު މަގުފުރެއްދުމަށް ބަލާއެވެ."[74]

قَالَ إِنَّكَ مِنَ ٱلْمُنظَرِينَ ﴿١٥﴾

73- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
74- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

﴿15﴾ އެންމެހައި ޚަލްޤުތަކުން އަލުން ދިރުއްވައި މަބްޢަޘުކުރައްވާ ދުވަހާ
ހަމައަށް މުހުލަތުދެއްވުމަށް އެދި، ﷲ سبحانه وتعالى ގެ ޙަޟްރަތުގައި އިބްލީސް ދަންނަވަމުން،
އިބްލީހަށް، ﷲ سبحانه وتعالى އަންގަވައެވެ. އޭ އިބްލީހެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، ކަލޭ ވަނީ
މުހުލަތުދެއްވިގެންވާ މީހުންގެ ތެރެއިންނެވެ. އަދި ފުރަތަމަ ސޫރުގައި ފުމެލެއްވޭ ވަގުތާ
ހަމައަށް، އެ ބައެއްގެ މަރު ގެންނެވުން ފަސްކުރެއްވި ފަރާތްތަކުގެ ނަންތަކާ އެކު،
ލައުޙުގެ ނަން ވަނީ ލިޔުއްވިގެންނެވެ. ދެން، ފުރަތަމަ ސޫރުގައި ފުމެލެއްވުމުން، ޚަލްޤުތަކުންގެ
ތެރެއިން ފަނާވެ މީހުން އެ ބަދަލުގައި ބަލާއި، ﷲ سبحانه وتعالى ދިރުއްވައިފައިވާ ފަރާތްތަކާއި
ދިމަވައި، އެހެން ހުރިހައި ދިރިދިރުމެއްހެން ހަމަ އެ ވަގުތު މަރުވެ ފަނާވެދާނެއެވެ.[75]

قَالَ فَبِمَآ أَغۡوَيۡتَنِي لَأَقۡعُدَنَّ لَهُمۡ صِرَٰطَكَ ٱلۡمُسۡتَقِيمَ ﴿١٦﴾

﴿16﴾ ފުރަތަމަ ސޫރުގައި ފުމެލެއްވޭ ވަގުތާ ހަމައަށް، އިބްލީހުގެ މަރުގެންނެވުން
ފަސްކުރެއްވިގެންވާ ކަން އިބްލީހަށް އެންގެވުމުން، ﷲ سبحانه وتعالى ގެ ޙަޟްރަތުގައި އިބްލީސް
ދަންނަވައެވެ. "ފަހެ، އިބަ إِلٰهُ ގެ ރަޙްމަތުން މި އަޅާ ދުރުކުރައްވައި، މަގުފުރެދުން
އެއްޔިބާކުރައްވައި، މަގުފުރެއްދެވިކަމުން ބަލައި، ހަމަކަށަވަރުން، އާދަމުގެ ދަރިން
މަގުފުރެދުން އެއްޔިބާކަން މަގުފުރެއްދުމަށް ގަސްދުކުރަމު މި އަޅާ މަސައްކަތްކުރާނެމެވެ!
އަދި އެ ދީން މަތީ އެބައިމީހުން ދިރިހުރިއިރުން އިސްލާމް ދީނުގެ މަގަށް
ވާޞިލުވުމަން، އެބައިމީހުންނަށް މި އަޅާ ހުރަސްއަޅާނުހިންގާނެމެވެ!"[76]

ثُمَّ لَأٓتِيَنَّهُم مِّنۢ بَيۡنِ أَيۡدِيهِمۡ وَمِنۡ خَلۡفِهِمۡ وَعَنۡ أَيۡمَٰنِهِمۡ وَعَن شَمَآئِلِهِمۡۖ وَلَا تَجِدُ أَكۡثَرَهُمۡ
شَٰكِرِينَ ﴿١٧﴾

75- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
76- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

﴿17﴾ "ދެން، އެބައިމީހުން މަގުފުރައްދުމަށް ބަލައި، އެބައިމީހުންގެ ކުރިމަތިންނާއި،
ފަހަތުންނާއި، ކަނާތް ފަރާތުންނާއި، ވާތްފަރާތުން އެބައިމީހުންގެ ގާތަށް،
ތިމަން އަދާ ގޮސްވަދައިސް އުޅޭނީމެވެ. އަދި ބާޠިލުގެ މަގު އެބައިމީހުންނަށް
ޒީނަތްތެރިކޮށް ދައްކައި ވަސްވާސްދީ، ޙައްޤުގެ މަގު އެބައިމީހުންނަށް
ބަންދުކުރާނީމެވެ. އަދި ދުނިޔޭގެ ކަންތައްތަކަށް އެބައިމީހުންގެ ހިތްޖެއްސައި،
އާޚިރަތް ދުވަހާމެދު ޝައްކުތަކެއް އުފެއްދައި، އެ ދުވަހުގެ މަތިން އެބައިމީހުން
ޣާފިލުކުރުވާނީމެވެ. އެހެންކަމުން، އާދަމުގެ ދަރިންގެ ތެރެއިން ގިނަ ބަޔަކީ،
އެބައިމީހުންނަށް، އިބަ إِلٰهُ ދެއްވި ނިޢުމަތްތަކަށް ޝުކުރުވެރިނުވާ ބަޔަކު ކަމުގައި،
އިބަ إِلٰهُ ދެކެވޮޑިގަންނަވާނެކަމެވެ."[77]

قَالَ ٱخۡرُجۡ مِنۡهَا مَذۡءُومٗا مَّدۡحُورٗاۖ لَّمَن تَبِعَكَ مِنۡهُمۡ لَأَمۡلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنكُمۡ أَجۡمَعِينَ ١٨

﴿18﴾ އާދަމުގެ ދަރިންގެ ތެރެއިން ގިނަ ބަޔަކު މަގުފުރައްދާނޭ ވާހަކަ، اللهُ ﷻ ގެ
ހަޟްރަތުގައި އިބިލީސް ދެންނެވުމުން، اللهُ ﷻ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. އޭ އިބިލީހެވެ!
ތިމަން إِلٰهُގެ ރަޙްމަތުން ދުރުކުރެއްވި، ނިކަމެތިކުރެއްވި، ކޯފާއި މަލާމާތްލިބިގެންވާ
ޙާލު، ކަލޭ ސުވަރުގެއިން ނުކުންނާށެވެ! ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން، ކަލޭއާ އަދި އާދަމުގެ
ދަރިންގެ ތެރެއިން ކަލޭއަށް ތަބާވިޔައި ބަޔަކު ޖަހަންނަމައިން އަޅުއްވައި، އެ ތަން
ފުރައިލައްވާނީމެވެ![78]

وَيَٰٓـَٔادَمُ ٱسۡكُنۡ أَنتَ وَزَوۡجُكَ ٱلۡجَنَّةَ فَكُلَا مِنۡ حَيۡثُ شِئۡتُمَا وَلَا تَقۡرَبَا هَٰذِهِ ٱلشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ ٱلظَّٰلِمِينَ ١٩

77- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

78- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

﴿19﴾ އޭ آدَمُ عليه السلام އެވެ! އަދި ތިބާއާއި ތިބާގެ އަނބިކަނބަލުން حَوَّى عليها السلام އާ
ދެކަނބަލުން ސުވަރުގޭގައި ދިރިއުޅުއްވާށެވެ! އަދި އެ ތާނގެ މޭވާގެ ތެރެއިން،
ތިޔަ ދެކަނބަލުން ދަރީއްކުރުއްވަން ބޭނުންފުޅުވާ ކޮންމެ ތަނެއްގައި ދަރީއްކުރުއްވާށެވެ!
ނަމަވެސް، ތިޔަ ދެކަނބަލުން މިހިރަ ގަހާ ކައިރިވެވަޑައި ނުގަންނަވާށެވެ! އަދި
އެއްގޮތަކަށް ވެސް އެ ގަހުގެ މޭވާ ދަރީއްނުކުރުއްވާށެވެ! ފަހެ، ތިމަން إِلٰهُ ގެ މި ނަހީއަށް
ފަހު، އެ ގަހުން ތިޔަ ދެކަނބަލުން ދަރީއްކުރުއްވައިފި ނަމަ، ތިޔަ ދެކަނބަލުން
ވަޑައިގަންނަވާނީ، ތިމަން إِلٰهُ ކަނޑައެޅުއްވި އިމުން ބޭރުވެގެންވާ އަނިޔާވެރިންގެ
ތެރެއިންނެވެ.[79]

فَوَسۡوَسَ لَهُمَا ٱلشَّيۡطَٰنُ لِيُبۡدِيَ لَهُمَا مَا وُۥرِيَ عَنۡهُمَا مِن سَوۡءَٰتِهِمَا وَقَالَ مَا نَهَىٰكُمَا رَبُّكُمَا
عَنۡ هَٰذِهِ ٱلشَّجَرَةِ إِلَّآ أَن تَكُونَا مَلَكَيۡنِ أَوۡ تَكُونَا مِنَ ٱلۡخَٰلِدِينَ ﴿٢٠﴾

﴿20﴾ ދެންފަހެ، އެ ގަހެއްގެ މޭވާ ދަރީއްކުރުއްވުން، آدَمُ عليه السلام އާއި، حَوَّى عليها السلام އާ
ދެކަނބަލުންނަށް، الله سبحانه وتعالى މަނާކުރެއްވި ގަހުން ދަރީއްކުރުއްވުމަށް، އެ ދެކަނބަލުންނަށް
ވަސްވާސްދީ، އިބިލީސް އެ ދެކަނބަލުން ހެއްލުއްސެވިއެވެ. އެ ގޮތަށް،
އިބިލީސް އެ ދެކަނބަލުން ހެއްލުއްސެވީ، الله سبحانه وتعالى ގެ އަމުރުފުޅަށް އެ ދެކަނބަލުން
ނުކިޔަމަންތެރިވެވަޑައިގަތުމުން، އެ ދެކަނބަލުންގެ ޢައުރަ ކަޝްފުކުރުއްވުމަށް ޓަކައެވެ.
އެހެންކަމުން، އެ ދެކަނބަލުންނަށް މަކަރުހަދައި، އެ ދެކަނބަލުންނާ ދޮގުހަދައި ނުބައި
ވަސްވާސްތެރި ވާހަކައިގެ ގޮތުން، އެ ދެކަނބަލުންނަށް އިބިލީސް ދެންނެވިއެވެ. "ހަމަކަށަވަރުން،
ތިޔަ ދެކަނބަލުންގެ ވެރި إِلٰهُ، ތިޔަ ދެކަނބަލުންނަށް މި ގަހުގެ މޭވާއިން ދަރީއްކުރުއްވުން
މަނާކުރެއްވީ، ތިޔަ ދެކަނބަލުން މަލާއިކަތުންނަށް ވުމާ ކަމަށް ޓަކައެވެ.

79- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

ނުވަތަ މަރުވުމެއް ނެތި އަބަދަށް ދިރިތިބިމީހުންގެ ބަޔަކު ކަމުގައި ތިޔަ ދެކަނބަލުން
ވެދާނެ ކަމަށް ޓަކައެވެ.“[80]

وَقَاسَمَهُمَآ إِنِّي لَكُمَا لَمِنَ ٱلنَّٰصِحِينَ ٢١

(21) އަދި، الله ﷻ ގަންދީ ހުވާކުރަމުން، އެ ދެކަނބަލުންނަށް އިބްލީސް ދަންނަވައިފިއެވެ.
”ހަމަކަށަވަރުން، އެ ގަހުގެ މޭވާއިން، ތިޔަ ދެކަނބަލުން ހެއްދެވުމުން،
ތިޔަ ދެކަނބަލުންނަށް ރަނގަޅު ލަފާދީ ހެޔޮ ނަސޭހަތްތެރިއެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު
ވާކަން ކަށަވަރެވެ.“ ދަންނާށެވެ! އެ ދެކަނބަލުންނަށް، އިބްލީސް އެ ކުރި ހުވާގައި
އިބްލީހަކީ ނުހަނު ބޮޑު ދޮގުވެރިއެއް ކަން ކަށަވަރެވެ.[81]

فَدَلَّىٰهُمَا بِغُرُورٖۚ فَلَمَّا ذَاقَا ٱلشَّجَرَةَ بَدَتۡ لَهُمَا سَوۡءَٰتُهُمَا وَطَفِقَا يَخۡصِفَانِ عَلَيۡهِمَا مِن وَرَقِ ٱلۡجَنَّةِۖ وَنَادَىٰهُمَا رَبُّهُمَآ أَلَمۡ أَنۡهَكُمَا عَن تِلۡكُمَا ٱلشَّجَرَةِ وَأَقُل لَّكُمَآ إِنَّ ٱلشَّيۡطَٰنَ لَكُمَا عَدُوّٞ مُّبِينٞ ٢٢

(22) ދެންފަހެ، އިބްލީސް އެ ދެންނެވި ވާހަކަތަކުން އެ ދެކަނބަލުން ވައްޓައި،
الله ﷻ މަނާކުރެއްވި ގަހުން ކައިރިވެވުމުގެ ބާރު އެ ދެކަނބަލުން ހޯދައި،
އެ ދެކަނބަލުންނަށް، އެ إِلٰهُ ދެއްވި މަތިވެރި ދަރަޖައިން ދަށުދަރަޖައަކަށް
އެ ދެކަނބަލުން ގެންދިޔައެވެ. ދެންފަހެ، الله ﷻ މަނާކުރެއްވި ގަހުން އެ ދެކަނބަލުން
ހެއްދެވުމުން ހިނދު، އެ ދެކަނބަލުންގެ ޢައުރަ އެ ދެކަނބަލުންނަށް ފާޅުވެގެން،
ސުވަރުގޭގެ ގަސްތަކުގެ ފަތްތަކުން، އެ ދެކަނބަލުންގެ ޢައުރަ ނިވައިކުރައްވަމުން،
އެ ދެކަނބަލުން އަވަސްވެވަޑައިގަތެވެ.

80- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
81- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އެ ހިނދު، އެ ދެކަނބަލުންގެ ވެރި رَبُّ އެ ދެކަނބަލުންނަށް ނިދާއިއްވަވިއެވެ.
ފަހެ، އެ ގަހުން ފަރީއްކުގުއްވުން، ތިޔަ ދެކަނބަލުންނަށް، ތިމަން إِلٰهُ
މަނާ ނުކުރައްވަންހެއްޔެވެ؟ އަދި ހަމަކަށަވަރުން، އިބިލީސަކީ ތިޔަ ދެކަނބަލުންނަށްހުރި
ފަރުގުކަން ބޮޑު ޢަދުއްވެއް ކަން އަންގަވައި، އެ ވާހަކަ ތިޔަ ދެކަނބަލުންނަށް،
ތިމަން إِلٰهُ ވަޙީނުކުރައްވަމުހެއްޔެވެ؟[82]

ދަންނާށެވެ! ޢައުރަ ހާމަކުރުމަކީ، ހެޔޮ ވިސްނުން ހުރި މީހުންގެ ނަޒަރުގައި
ވަރަށް ވެސް ނުރަނގަޅު ކަމެއް ކަމާ އަދި އެ ކަމަކީ، ފުރަތަމަ ދުވަހުން ފެށިގެން ވެސް،
ބަޝަރީ ގޮތުން އިންސާނާ ހިތްހަމަނުޖެހޭ އަދި ނުރުހޭ ކަމެއް ކަން މި އާޔަތުން
އެނގެއެވެ. އަދި އެ ދެކަނބަލުންނަށް ކުރެއްވުނު ކުށުގެ ސަބަބުން، އެ ކަށްފިލާވި އޭގެ
ކުރީގައި ނިވައިވެ ފޮރުވިފައިހުރި އެ ދެކަނބަލުންގެ ބަދުނަށެވެ. އެ ކަމުން އެނގި
ކަށަވަރުވަނީ، ކުށްކުރުމަކީ ބަޑާކާކޮށްރިކަން ގެއްލޭ ކަމެއް ކަމެވެ.[83]

قَالَا رَبَّنَا ظَلَمۡنَآ أَنفُسَنَا وَإِن لَّمۡ تَغۡفِرۡ لَنَا وَتَرۡحَمۡنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ ٱلۡخَٰسِرِينَ ٢٣

﴿23﴾ ދެން، آدمُ عليه السلام އާއި حَوَّى عليها السلام އާ ދެކަނބަލުން ދުޢާކުރައްވައި، اللهُ سبحانه وتعالى ގެ ޙަޟްރަތަށް
ކުށަށް އިޢުތިރާފުވެގެން، އެ إِلٰهَއަށް ދަންނަވައިއެވެ. "އޭ އަހަރެމެންގެ ވެރި رَبّ އެވެ! އެ ގަހުން
ކެއުން، ތިބާ إِلٰهُ އަހަރެމެންނަށް މަނާކުރެއްވިފައިވާ ގަހުން ކެއުމުގެ ސަބަބުން، އަހަރެމެންނަށް
މި ވަނީ އަހަރެމެންގެ އަމިއްލަ ނަފްސަށް އަނިޔާވެރިވެވިފައެވެ. އަދި، ތިބާ إِلٰهُ، އަހަރެމެންނަށް
ފާފަފުއްސަވައި އަހަރެމެންނަށް ރަޙްމަތްތެރިވެވަޑައިނުގަންނަވާނަމަ، ޝައްކެއްނެތި އަހަރެމެން ވާނީ،
ދުނިޔެއާއި އާޚިރަތުގައި ގެއްލުންވެރިވާ މީހުންގެ ތެރެއިން ކަމުގައެވެ.

82- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
83- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ދަންނަވައެވެ! އެ ގަހުން ތަޙްރީމްކުރުއްވުން އެ ދެކަނބަލުންނަށް، ﷲ ﷻ ޙަރާމްކުރައްވި
ގަހުން ތަޙްރީމްކުރުއްވުމަށް، އެ ދެކަނބަލުންނަން ކަން ކުރެއްވުން ހިނގުރި،
މި އާދަމްގެ ބަޔާންކުރައްވައިދެއްވި ދުޢާ ދަންނަވައިން ދަންނަވާކުރައްވަން، آدمُ عليه السلام ގެ
ދެކަނބަލުންނަން، ﷲ ﷻ އިސްލާމްކުރައްވައިފިއެވެ. ދުރިން، އެ ދަންނަވައިން އެ ދެކަނބަލުން
ދުޢާކުރެއްވުމުން، އެ ކުރެއްވި ދުޢާ އިޖާބަކުރައްވައި އެ ދެކަނބަލުންގެ ތައުބާ،
އެ إِلٰهُ ޤަބޫލުކުރެއްވިއެވެ.[84]

قَالَ ٱهۡبِطُواْ بَعۡضُكُمۡ لِبَعۡضٍ عَدُوّٞۖ وَلَكُمۡ فِي ٱلۡأَرۡضِ مُسۡتَقَرّٞ وَمَتَٰعٌ إِلَىٰ حِينٖ ﴿٢٤﴾

﴿24﴾ آدمُ عليه السلام ގެ ދެކަނބަލުންނާއި އަދި އިބްލީސާ ދުނިޔެއަށް ފައިބާކުރައްވައި، ﷲ ﷻ
ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން، އެއްބަޔަކު އަނެއްބައެއްގެ ދުޝްމަނުން ކަމުގައިވާ
ހެދި، ތިޔަބައިމީހުން ސުވަރުގެއިން ބިމަށް ފައިބާށެވެ! އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ އަޅުގަ
ހަމަޖެހިއުޅުމަށް ތަނަވަސް، ބިމުގައި އާޚިރަތް ތިޔަބައިމީހުންނަށް ލިބޭނެ
އުމުރުގެ ވަގުތު. އަދި އެ މުއްދަތު ފުރިހަމަވުމާއި ހަމައަށް ސާމާނާ ހެދިފައި
އެބަހުރި ވަގުތު، ތިޔަބައިމީހުންނަށް ލިބޭނެ އެ ވަގުތު ވާނެއެވެ.[85]

قَالَ فِيهَا تَحۡيَوۡنَ وَفِيهَا تَمُوتُونَ وَمِنۡهَا تُخۡرَجُونَ ﴿٢٥﴾

﴿25﴾ އަދިވެސް، ﷲ ﷻ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ޙަޔާތް ގުޅިފަ
ބިމުގައި ވެސް އެ ދިރުމުގެ އަޅުގަ ހަމަޖެހިއުޅުމަށް ވާނެއެވެ.
އަދި ތިޔަބައިމީހުން މަރުވުމަށް ވެސް އަދި ގަބުރުތަކުން ނުކުމެވޭނީ ވެސް ހަމަ
އެ ބިމުގައެވެ.

84– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
85– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި ތިޔަބައިމީހުން އެންމެން މަރުވެ، ވަޅުލެވި، ސަލާމަތުގައި ނިކުމެ، އަލުން ދިރުއްވައި
ނެރުއްވެވޭނީ ވެސް، ހަމަ އެ ބިމުން ކަމެވެ.[86]

يَٰبَنِيٓ ءَادَمَ قَدۡ أَنزَلۡنَا عَلَيۡكُمۡ لِبَاسٗا يُوَٰرِي سَوۡءَٰتِكُمۡ وَرِيشٗاۖ وَلِبَاسُ ٱلتَّقۡوَىٰ ذَٰلِكَ خَيۡرٞۚ
ذَٰلِكَ مِنۡ ءَايَٰتِ ٱللَّهِ لَعَلَّهُمۡ يَذَّكَّرُونَ ﴿٢٦﴾

﴿26﴾ އޭ އާދަމުގެ ދަރިންނޭވެ! ހަމަކަށަވަރުން، ތިޔަބައިމީހުންގެ ޢައުރަ ނިވައިކުރުމަށް
ކޮންމެހެން ބޭނުންވާ ހެދުމާއި، ޒީނަތްތެރިކަމުގެ ގޮތުގައި ނުކުންނައިރު ރިވެތިވާ
ޖިންސުތަކުން ބޭނުންވާ ހެދުން ވެސް ތިޔަބައިމީހުންނަށް ބާވައި، ތިމަން إِلٰهُ
ދެއްވީމެވެ. އަދި ހަށިގަނޑު ނިވައިކުރުމަށާއި، ޒީނަތްތެރިވުމަށް ބާވައި ބޭނުންކުރާ
ހެދުމަށް ވުރެން ރިވެތި ހެދުމަކީ ހެދުންތަކުގެ ތެރެއިން، ތަޤްވާވެރިކަމުގެ ހެދުމުން
ހެދުންތަކުން ތިޔަބައިމީހުންނަށް މާ ހެޔޮކަން ބޮޑެވެ. އެއީ، الله ﷻ ގެ އަމުރުތަކަށްކިޔަމަން
ފުރިހަމައަށް ކިޔަމަންތެރިވެ ނަހީކުރެއްވި ކަންކަމުން ދުރުވެ ތިބުމެވެ
ތަޤްވާވެރިވުމެވެ. އެހެން، އިމާންކަމާއި، ތަޤްވާވެރިކަމާއި، ހެޔޮ ޢަމަލުގެ ހެދުމަކީ،
އާދަމުގެ ދަރިކޮޅުގެ ހިތުގައި ހުރި ހެދުމެވެ. ވީމާއެކު، ހިތުގައި ހުރި ތަޤްވާވެރިކަމުގެ
ހެދުމަކީ، ދުވަހަކު ވެސް ހަލާކު ނުވާނެ ހެދުމެކެވެ.

ސަބަބަށްޓަކައެވެ. އިމާންކަމާއި ތަޤްވާވެރިކަމުގެ މާނަވީ ހެދުމާއި، ފެންނަން ހުންނަ
ތަޤްވާ ބަލަހައްޓާފައިވާ ބޭނުމަށްޓަކައި ހެދުން އާދަމުގެ ދަރިންނަށް ބާވައި، الله ﷻ ދެއްވިކަން
ހިތާނުސިޒް، ތިބައިމީހުންގެ މައްޗަށް، އެ إِلٰهُ ބަޔާންފުޅު ކަމާގުޅޭ ތަޤްރީރުކުރާ
ދަލީލުތަކެވެ. އަދި އެ ކަންކަމުގައި ވަނީ الله ﷻ ގެ ކަލާނގެކަމުގެ ދަލީލުތަކުގެ
ދަލީލުތަކެވެ.

86- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި އާދަމުގެ ދަރިންނަށް، اللهُ ﷻ އެ ހުރިހައި ނިޢުމަތްތައް ދެއްވި، އެ ނިޢުމަތްތަކުގެ މައްޗަށް ހަނދުމަކޮށް، އެ إلٰہ އަށް ޝުކުރުވެރިވެ، އެ إلٰہ ވަޙީކުރެއްވި އާޔަތްތަކަށް ކިޔަމަންވެ، ހަމައެކަނި، އެ إلٰہ އަށް އަޅުކަންތައް ޚާއްޞަކުރުމަށްޓަކައެވެ.87

يَٰبَنِيٓ ءَادَمَ لَا يَفۡتِنَنَّكُمُ ٱلشَّيۡطَٰنُ كَمَآ أَخۡرَجَ أَبَوَيۡكُم مِّنَ ٱلۡجَنَّةِ يَنزِعُ عَنۡهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوۡءَٰتِهِمَآۚ إِنَّهُۥ يَرَىٰكُمۡ هُوَ وَقَبِيلُهُۥ مِنۡ حَيۡثُ لَا تَرَوۡنَهُمۡۗ إِنَّا جَعَلۡنَا ٱلشَّيَٰطِينَ أَوۡلِيَآءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤۡمِنُونَ ٢٧

﴿27﴾ އޭ އާދަމުގެ ދަރިންނޭވެ! އިބުލީހުގެ ނުބައި ވަސްވާސްތަކާއި، މަކަރުފޮޅި ތަކުންތަކާމެދު، ތިޔަބައިމީހުން ހުޝިޔާރުވެގެން ތިބޭށޭވެ! އަދި ތިޔަބައިމީހުންނަށް ކުރިން، ހެއްދެވި، މަގުފުރެއްދުމަށް، ތިޔަބައިމީހުން އިބުލީހަށް ތަބާނުވާށޭވެ! އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ފުރަތަމަ މައިންބަފައިން، حَوَّى عليها السلام އާއި، ބަފައިކަލުން آدَمُ عليه السلام އާ ދެކަނބަލުންގެ ފޭރާ ނިވައިފެހި ވަނިކޮށް، އެ ދެކަނބަލުންގެ ފޭރާ އެ ދެކަނބަލުންނަށް ދެއްކުމަށް ބާލައި، އެ ދެކަނބަލުންނަށް މަނާކުރެއްވުން ގަހުން ކެއުމަށްޓަކައި ވަސްވާސްދީ، އެ ދެކަނބަލުން ހެއްލުންތެރިކޮށް، އެ ދެކަނބަލުން ސުވަރުގެއިން ނެރެދި ފަދައިން، ތިޔަބައިމީހުން ހެއްލުންތެރިކުރާނުވާ ފުރުޞަތު، ދޫނުކޮށް ޝައިޠާނާ ތިޔަބައިމީހުން ދުރުގައި ތިބޭށެވެ.

ޝައިޠާނުންނަކީ. އިބުލީހާއި، އެ އިބުލީހުގެ ދަރިކޮޅުގެ ލަޝްކަރުން އައިސް ދެޔޮ ޝައިޠާނުން ތިޔަބައިމީހުންނަށް ނުފެނެއެވެ. ނަމަވެސް، އެ ހުރިހާ ޝައިޠާނުންނަށް ތިޔަބައިމީހުން ފެނެއެވެ.

87– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ لِلدَّكْتُور عَائِضِ الْقَرْنِي وَالْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ވިއިރު، ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ހާޒިރުވެގެން ވެސް، އިބިލީހާއި އޭ އިބިލީހުގެ ދަރިފަސްކޮޅުން އައިސް ތިބި ޝައިޠާނުންނާދުރު އަބަދުވެސް ތިޔަބައިމީހުން ރައްކާތެރިވެތިބޭށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، އެ ޝައިޠާނުން ވެސް، ތިމަން إِلٰهُ ހައްދަވައިފައި ވެސް، ތިމަން إِلٰهَއަށް އީމާންނުވާ މީހުންގެ އެކުވެރިން ކަމުގައެވެ. އަދި، الله ﷻ އަށް އީމާންވެ ހެޔޮ ޢަމަލުތަކުގައި އިސްނަގައި ކުރާ މުއުމިނުން ދެކޮޅަށް ޝައިޠާނުންނަށް މަގެއް ނުލިބޭނެއެވެ! ކާފަރުން ކަލޭގެފާނު ހިތުގައި ޝައިޠާނުންނަށް ކުރާ ކަމުގައި ނުނެރެވޭނެއެވެ.88

وَإِذَا فَعَلُواْ فَٰحِشَةً قَالُواْ وَجَدۡنَا عَلَيۡهَآ ءَابَآءَنَا وَٱللَّهُ أَمَرَنَا بِهَاۗ قُلۡ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَأۡمُرُ بِٱلۡفَحۡشَآءِۖ أَتَقُولُونَ عَلَى ٱللَّهِ مَا لَا تَعۡلَمُونَ ﴿٢٨﴾

﴿28﴾ އަދި ބުދުތަކަށް ނަމާދުބުރުމާއި ޢުރިޔާން ހާލުގައި ގެފުޅުގެ ވަށައިގެން ޠަވާފުކުރުމާ އަދި އެ ނޫން ވެސް ޝިރުކުގެ ނަޖިސް ޢަމަލުތައްކުރާ ކާފިރު ފަރާތްތަކުން، އެ ކަމެއް ހެދުމުގެ ޢުޛުރު ކިޔުން ބުނެތެވެ. ”ސާބިތުކަމެކެވެ. އެ ކަންތައްތަކަކީ، އަހުރެމެންގެ ކާބަފައިންގެ ފަރާތުން އަހުރެމެންނާ ހަމައަށް ވާރުތަވެގެން އައިސްފައިވާ ކަންތައްތަކެކެވެ. އަދި އެބައިމީހުން އެ ކަމަށް އެ ކަންތައްތައް ކުރުމަށް އަހުރެމެން ދިރުވެއެވެ. އަދި އެ ކަންތައްތައް އެ ކަމަށް ކުރުމަށް، الله ﷻ އަމުރުކުރައްވައިފައި ވެސް ވެއެވެ.“ އޭ ރަސޫލާއެވެ! الله ﷻ އަކީ ނިސްބަތްކޮށް އެ ކަމަކަށް ބުނެމުން ކިޔަނީ ކީއްވެގެން، އިބަ ރަސޫލާ ވިދާޅުވާށެވެ! ޝިރުކުގެ ފާފަތަކާއި ހުތުރު ފާޙިޝް ޢަމަލުތަކަކަށް އަމުރުކުރައްވާ ކަމުގައި، الله ﷻ ގެ އަމުރުކުރެއްވުމެއް، އެ إِلٰهُ އަމުރުނުކުރައްވާ ކަން ވެސް ހަމަ ކަށަވަރެވެ.

އޭ މުޝްރިކުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުންނަށް އެނގިގެންނުވާ ކަންތައްތައް، اللهُ سبحانه وتعالى އަށް
ނިސްބަތްކޮށް ބުނުމަށް ދޮގުހަދައިގެން ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަ ބުނަނީހެއްޔެވެ! އަދި،
اللهُ سبحانه وتعالى އަށް ނިސްބަތްކޮށް، ބަޔަކު ހަދާ ބުހުތާން ދޮގަށްވުރެން ވަކިން ބޮޑު ދޮގެއް
ވާނެހެއްޔެވެ! ޝައްކެއްނެތެވެ. އެއަށްވުރެން ބޮޑު ބުހުތާން ދޮގެއް، اللهُ سبحانه وتعالى އަށް
ނިސްބަތްކޮށް އެއްވެސް ބަޔަކު ނުހަދާނޭ ކަން ކަށަވަރެވެ.[89]

قُلْ أَمَرَ رَبِّي بِٱلْقِسْطِ ۖ وَأَقِيمُوا۟ وُجُوهَكُمْ عِندَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَٱدْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ ۚ كَمَا بَدَأَكُمْ تَعُودُونَ ﴿٢٩﴾

﴿29﴾އޭ ރަސޫލާއެވެ! މުޝްރިކުންނަށް، އިބަ ރަސޫލާ ވިދާޅުވާށެވެ! ތިމަން ރަސޫލާގެ
ވެރި رَبُّ، ތިމަން ރަސޫލާއަށް އަމުރުކުރައްވައިފައި ވަނީ، ޤިސްޠު ޢަދުލުވެރިކަމާއި
މުންކަރާތްތަކުން ދުރުވުމަށާއި، އަނިޔާވެރި ނުވުމަށާއި، ޢަދުލު އިންސާފުގެ ކަންތައްތައް
ކުރުމަށެވެ. އަދި މިސްކިތްތަކުގައްޔާއި އެ ނޫން އެހެނިހެން ތަންތާނގައި ތިބެގެން
ތިޔަބައިމީހުންކުރާ ނަމާދުގައި އެ ނޫން ވެސް އަޅުކަން، ހަމައެކަނި، اللهُ سبحانه وتعالى އަށް
ޚާލިޞްކޮށްކުރުމަށާއި، އެ إِلٰهُގެ އަމުރުފުޅުތަކަށް ބޯލަނބައި ކިޔަމަންތެރިވާ ބާވަތު،
އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު، ހިތުގެ އަޑިން ދުޢާކަން، އެ إِلٰهަށް ދުޢާކުރުމަށް، ތިމަން ރަސޫލާއަށް،
އެ إِلٰهُ އަމުރުކުރެއްވި ވާހަކަ ތިޔަބައިމީހުންގެ ގާތުގައި ވިދާޅުވެދެއްވާށެވެ.

އަދި ހަމަ އެހެންމެ، ތިމަން ރަސޫލާގެ ވެރި رَبُّ، ތިމަން ރަސޫލާއަށް އަމުރުކުރެއްވީ،
ހެއްދެވުމަކުން މަރުވެ، ފަނާވެ، ނިމިދިއުމަށް ފަހު، އަލުން ދިރުއްވައި މަޙްޝަރުކުރައްވާނޭ
ކަން، ޔަޤީންކަން، އެ ކަންކަމަށް އީމާންވުމަށް، اللهُ سبحانه وتعالى ތިޔަބައިމީހުންނަށް
އަމުރުކުރެއްވި ވާހަކަ ތިޔަބައިމީހުންގެ ގާތުގައި ވިދާޅުވެދެއްވާށެވެ.

89- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ޝަރީކެއްނެތެވެ. ނަމާދުގެ ދުޢާއިން ތިޔަބައިމީހުން އުފައްދަވައި ފުރަތަމަ ނެރުއްވި

ފަދައިން، މަރުވުމުން ފަހު އަލުން ދިރުއްވައި، މަޙްޝަރުކުރައްވައި، ދުނިޔޭގައި

ތިޔަބައިމީހުން ކުރި ޢަމަލުތަކުގެ ހިސާބުބެއްލެވުމުން، الله ﷻ ކުރައްވާނެއެވެ.[90]

فَرِيقًا هَدَىٰ وَفَرِيقًا حَقَّ عَلَيۡهِمُ ٱلضَّلَٰلَةُۚ إِنَّهُمُ ٱتَّخَذُواْ ٱلشَّيَٰطِينَ أَوۡلِيَآءَ مِن دُونِ ٱللَّهِ وَيَحۡسَبُونَ أَنَّهُم مُّهۡتَدُونَ ٣٠

﴿30﴾ އަދި ހަމަކަށަވަރުން، الله ﷻ ގެ ހިދާޔަތްލިބުން ދުރުކުރެއްވި ބަޔަކު ދޭ ގޮތަށް،

އެ إِلٰه އެބައިމީހުން ދެއްކެވިއެވެ. އެއްބަޔަކު، ހިދާޔަތުގެ ސީދާމަގުން މަގުފުރެދިގެން،

އެ މަގުން ހިނގުމުގެ ހުރި ތަޢުލީމާއި، އެ إِلٰهُ އެ ބަޔަކަށް ދެއްވި މީހުންނެވެ. އަންނަ

ބަޔަކު، ސީދާ މަގުން އިބުލީހުގެ ސަބަބުން، އެބައިމީހުންގެ މައްސަލަ މަގުފުރެދުން

ބައްދަލު ކުރަނިވި މީހުންނެވެ.

އަދި ހަމަކަށަވަރުން، މަގުފުރެދުން މީހުންގެ ކިބައިގައިވާ ޝައިޠާނުންގެ ސަބަބުން،

އެބައިމީހުންގެ އޮޅުވާ ދަރުމަތެރިން ކުރުމަށް އެބައިމީހުން ބަލައިގަތީ ވެސް،

الله ﷻ ދޫކޮށްލައި ޝައިޠާނުންނެވެ. އަދި މަގުފުރެދުން ދެކެވޭ، އެބައިމީހުން ހިދާޔަތް،

ހަމަކަށަވަރުން ވެސް އެބައިމީހުންނަކީ ހިދާޔަތުގެ ސީދާ މަގު ލިބުނީ، ދެކެ މަގު

ދެކޮޅަށާ ބޮޑު ކަމުގައެވެ.[91]

يَٰبَنِيٓ ءَادَمَ خُذُواْ زِينَتَكُمۡ عِندَ كُلِّ مَسۡجِدٖ وَكُلُواْ وَٱشۡرَبُواْ وَلَا تُسۡرِفُوٓاْۚ إِنَّهُۥ لَا يُحِبُّ ٱلۡمُسۡرِفِينَ ٣١

﴿31﴾ އިސްރާފުކުރާ މީހުންނަށް ދެކޮޅުހެދުން، الله ﷻ ލޯބިނުވެއެވެ.

90- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

91- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އޭ އާދަމުގެ ދަރިންނޭވެ! ނަމާދުކުރާ ކޮންމެ ހިނދެއްގައާއި، ޠަވާފުކުރާ ކޮންމެ ހިނދެއްގައިވެސް، އަށަގަނޑު ނިވައިވާ ގޮތަށް، ސާފު ޠާހިރު ހެދުމެއްލައިގެން ޒީނަތްތެރިވެގެން ތިޔަބައިމީހުން ތިބޭށެވެ! އަދި ތިޔަބައިމީހުންނަށް، ﷲ ﷻ ދެއްވި ހަލާލުތަކެތީގެ ތެރެއިން، ތިޔަބައިމީހުން ބޭނުން އެއްޗެއް ކައިބޯށި އުޅޭށެވެ! އަދި ހަލާލުތަކެތިން ކައިބޮއި އުޅުމުގައި ހައްދުން ފަހަނަޅާ، އިސްރާފުކުރުމާއި، ހަލާލު ތަކެތީގެ ބަދަލުގައި ހަރާމްތަކެތި ބޭނުންކުރުން، އިސްރާފުގެ ދިރުމުގެ އިސްރާފު ވަނަވަރުގައި ތިޔަބައިމީހުން ނުކުރާށެވެ!

ސަމާލުވާންވާނެއެވެ. ކައިބޯއި އުޅުމާއި އެ ނޫން ކަންކަމުގައި ވެސް، އިސްރާފު ދުރުން އިންސާފުގެ ވަނަވަރުގައި ހުންނަން ފަދައެވެ، ﷲ ﷻ ލޯބިވެވޮޑިގެން ނުވެއެވެ.[92]

قُلۡ مَنۡ حَرَّمَ زِينَةَ ٱللَّهِ ٱلَّتِيٓ أَخۡرَجَ لِعِبَادِهِۦ وَٱلطَّيِّبَٰتِ مِنَ ٱلرِّزۡقِۚ قُلۡ هِيَ لِلَّذِينَ ءَامَنُواْ فِي
ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا خَالِصَةٗ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِۗ كَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ ٱلۡأٓيَٰتِ لِقَوۡمٖ يَعۡلَمُونَ ٣٢

﴿32﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އެ ގޯތުގައި ފައިދާހުރި ރަނގަޅު ކާބޯތަކެއްޗާ އަދި ހެދުން ވެސް، ﷲ ﷻ ބަޔާންކުރެއްވި ބަރަކާތް ތަކެތި ބަރަކާތްކުރާ މުޝްރިކުންނަށް ރައްދުދެއްވައި، އިބަ ރަސޫލާ ވިދާޅުވާށެވެ! ﷲ ﷻގެ އަޅުތަކުންގެ ޒީނަތު ނިވައިކުރުމަށާއި، އެބައިމީހުން ޖީނަތްތެރިވުމަށް ބޭކައި، އެ إِلٰهُ އުފައްދަވައި ނެރުއްވައިދެއްވި، އެކަށީގެންވާ ޖީނަތްތެރިވުމަށް ބޭނުންވާ ތަކެތި މީހުންނަށް ބަރަކާތުގައި ފަހެ ހަރާމްކުރީ؟ އަދި، ﷲ ﷻގެ އަޅުތަކުންނަށް، އެ إِلٰهُ ދެއްވި ފައިދާހުރި ރަނގަޅު ބަރަކާތް ހަލާލުތަކެތި ބަރަކާތްކުރީ، އެ ތަކެތިން ފައިދާ ލިބިގަތުން މީހުންނަށް މަނާކުރީ ވެސް ފަހެ ހާލުހުރީ؟

92– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِير لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އޭ ރަސޫލާއެވެ! މުޝްރިކުންނަށް، އިބަ ރަސޫލާ ވިދާޅުވާށެވެ! ޝައްކެއްނެތެވެ.
ފައިދާހުރި ހަލާލު ރަނގަޅު ކާބޯތަކެއްޗާއި، އުނދުރާވާއި، ޒީނަތްތެރިވުމަށް ބޭނުންކުރާވާ
ތަކެތީގެ ތެރެއިން، الله سبحانه وتعالى ހުއްދަކުރެއްވި ތަކެތި ބޭނުންކުރުން އުޅުވަރީ، الله سبحانه وتعالى ގެ
އެއްކައުވަންތަކަން ތެދުކުރާ ޤަބޫލުކުރާ، އެ إِلٰهُ ފޮނުއްވި ރަސޫލުންގެ ރިސާލަތު
ތެދުކުރާ މީހުންނަށް ލިބިގެންވާ ހައްޤުކަމެވެ. އަދި ފައިދާ ލިބުނުވި ހަލާލު ރަނގަޅު
ކާބޯތަކެތި ކައިބޮއި ހެދުމާއި، ހެއުރަ ނިވައިކުރާ އުނދަގޫތަކުން ޗިންތަކުރުވާއި،
ދުނިޔޭގެ ހަޔާތުގައި ކާފިރުންނާ ބައިވެރިވިޔަސް، އޭގެ ޤިޔާމަތް ދުވަހުން، އެ ހުރިހާ ނިޢުމަތްތައް ޚާއްޞަވާނީ
ކަލޭގެފާނު މަތިވެރި ބާރީ ތަޢާލާގެ ގާތުގައި، ރަހުމަތްތެރި ވެވަޑައިގެން ތަޤްވާވެރިވި ރަބަށް ހާއްޞަކޮށް
މުއުމިނުންނަށެވެ!

އެފަދައިން ކަމުން، އެ ދުވަހުގެ އެއްވެސް ނިޢުމަތެއް ކާފިރުނަށް ނުލިބޭނެއެވެ.
އަދި، ޝަރުޢުގެ ވަނީ ކާފިރުތަކުންނަށް ހަރާމްކުރައްވައިފައެވެ. ވިސްނައި ދެނެގަތުމަށް،
އެކި މާނައި ނުބައި ގޮތް ވަޒަނުކަން އެނގޭ ބަޔަކަށް ބަޔާން ކުރެއްވީ، ބާރުފާޅުކަ ފަހަ ޝަރުޢީ
ހުކުމްތައް، ތިމަން إِلٰهُ ބާވައިލެއްވި އާޔަތްތަކުގެ ތަފްސީލްކުރުން ބާރުކޮށްދެއްވީ ހުރިހާ ކަންތައް ބަޔާނުކޮށްދެއްވީއެވެ.
އެފަދަ ހަމަކަށަވަރުން، އެ ފަދަ އާޔަތްތަކުން ފައިދާ ލިބިގަންނާނީ، އެ އާޔަތްތަކުގެ ދަތުރު
ވިސްނައި ދެނެގަތުމަށް އިލްމާއި ބުއްދި ހަމަ އެކަށީގެވެ.[93]

قُلۡ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ ٱلۡفَوَٰحِشَ مَا ظَهَرَ مِنۡهَا وَمَا بَطَنَ وَٱلۡإِثۡمَ وَٱلۡبَغۡيَ بِغَيۡرِ ٱلۡحَقِّ وَأَن
تُشۡرِكُواْ بِٱللَّهِ مَا لَمۡ يُنَزِّلۡ بِهِۦ سُلۡطَٰنٗا وَأَن تَقُولُواْ عَلَى ٱللَّهِ مَا لَا تَعۡلَمُونَ ٣٣

﴿33﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! الله سبحانه وتعالى ހަރާމްކުރެއްވި ބައެއް ތަކެތި ހާމަކޮށްދީ މުޝްރިކުންނަށް،
އިބަ ރަސޫލާ ވިދާޅުވާށެވެ!

93- الْمُخْتَصرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ތިމަން ރަސޫލާގެ ވެރި رَبُّ ބަރަކާތްތެރެއްވި ކަން ކަށަވަރީ، ސިއްރުގައި ވިޔަސް އަދި ފާޅުގައި ވިޔަސް ޚާޝިޢު ބަދަލުވެރިކަމާއި ހަޖަރުވެރިކަމާއެކު ތާޒާވެރިކަން އަރައިގަތުމެވެ. އަދި އަސްލުގައި ހުދޫދުތަކަން އަރައިގަތުން ވެސް، އެ إِلٰهُ ބަރަކާތްތެރެއްވިއެވެ. އަދި، އެ إِلٰهُ ބަރަކާތްތެރެއްވި ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން، އެންމެ ޢާފިޔަތްކަން ބޮޑު ބައެއް ހަދަލުމަކާލި، ބައްޕަގާ ނުބައި ބާއްވާވެތިކަމުގައި، މިސްކީނުންނަށް އަނިޔާވެރިވުމާއި، މިސްކީނުންގެ ލުޢާ، ޖުދާޙާ، އަބުދުގެ ތަޙުކަމުޤިރާކަން ނަގައިދުމެވެ.

އަދި، الله ﷻ ދިރުވައި އެކަން އެއްވެސް ފަސާދަކަން އަޅުކަންކުރުން ހުއްޓުވާ އެއްވެސް ދަރިފުޅު، ބުއްޖަވައް، އެ إِلٰهُ ތަވައިޖައްވަޔަދި ނުވާ ބާރު، الله ﷻ އުފައްދަވައިފައިވާ މަސްދޫނަށް ވެރިކަން ބަޔެއް ވަނީއްޖާއި ފަރާތްތަކާ، އެ إِلٰهَ އެއްފުރަތަން ޙިކުމަތްތަކައި، ބަދަލުކަމާއި، އެ ޝުކުރު ފަރާތްތަކަން އަޅުކަންކަން ސިއްރުކޮށް ކުރުން ވެސް، އެ إِلٰهُ ބަރަކާތްތެރެއްވިއެވެ. އަދި، الله ﷻ ސަޅުޖެހުނު ކަމާ ކަފާރް، ސަޅުޖެހުނު ކަމާގައި ބޮޑު، އެ إِلٰهَން ނިސްބަތްވާ ބަލާއިން ދުވަހުކުރުމާއި، އެ إِلٰهُގެ އިސްމުތަކާ ސިފަތްތަކާއި، އަދި، އެ إِلٰهُ ކުރައްވާ ކަންތައްތަކާއި، އެ إِلٰهُގެ ޝަރީޢަތާ ބަޔަ ގުޅޭ ދުވަސް ވަކިކޮށްދީން ވެސް، އެ إِلٰهُ ބަރަކާތްތެރެއްވިއެވެ.[94]

ދަންނާށެވެ! الله ﷻ އަށް ނިސްބަތްކޮށްދީން ބުހުތާން ދޮގުހަދައިގެން، އެ إِلٰهައް ދިރިދިރިކަލުންނާ ކަމުގައި ތަޤްދީރުންނައި ނަފާތުގައިން ބަނދުކުރެވެ. އަދި މަސްހަކަތްތަކާ، އެ إِلٰهُގެ ދިރިދިރިކަކަމުވުން ކަމުގައި ދުޝްރިކުން ބަނދުކުރެވެ.

94- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި އުސޫލުތަކާއި ކާބޯތަކެތީގެ ތެރެއިން، ބައެއް ހަލާލުތަކެތި ހަރާމްކުރުމާއި، ބައެއް
ހަރާމްތަކެތި ހަލާލުކުރުމާ އަދި މި ނޫން ވެސް މި ފަދަ ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތައް،
އަބަދުވެސް ހަރާމްކުރައްވާފައިވާ ކަންތައްތަކެވެ.[95]

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ ۖ فَإِذَا جَآءَ أَجَلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً ۖ وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٣٤﴾

﴿34﴾ اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ އަށް ކާފިރުވެ، އެ إِلٰهُ ފޮނުއްވި ރަސޫލުންގެ ރަސޫލުކަން ދެކޮޅުހަދާ
ކޮންމެ އުންމަތެއްގެ ބަޔަކަށްކަމަށް، އެ ބަޔަކު ދުނިޔޭގައި ދެމިހުރުމަށް، އެ ބަޔަކުގެ
މައްޗަށް ޢުޤޫބާތް އަރުވުމުގެ ވަގުތެއް ކަނޑައެޅިފައި ހުރެއެވެ. އެހެންކަމުން، އެ ބަޔަކު
ހަލާކުކުރުމަށް ނިޔަމަ އެ ބަޔަކަށް ޢުޤޫބާތް ދެއްވުމަށް، اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ ކަނޑައަޅުއްވައިފައިވާ
ވަގުތު އައުމުން، އެއްވެސް ގަޑިއެއް ނުލިބި އެ ބަޔަކު ފަހަތަށް ޖެހިގެންނުވާނެ ނުވަތަ
އެ ބަޔަކަށް ބަލާ ކަނޑައެޅިފައިވާ މުއްދަތަށް އަހުރެސް އެ ބަޔަކަށް ކުރިއަށްދެވޭނެއެވެ.[96]

يَٰبَنِيٓ ءَادَمَ إِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ ءَايَٰتِي ۙ فَمَنِ ٱتَّقَىٰ وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ
وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٣٥﴾

﴿35﴾ އޭ އާދަމުގެ ދަރިންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ތިޔަބައިމީހުންގެ ގޮތަށް،
ތިމަން إِلٰهُ ފޮނުއްވާ ރަސޫލުން ވަޙީއިގެން، އެ ރަސޫލުންނަށް، ތިމަން إِلٰهُ ބާވައިލެއްވި
އާޔަތްތަކުގައިވާ ވާހަކަތައް ތިޔަބައިމީހުންނަށް ވިދާޅުވެދެއްވުމަށް، އެ އާޔަތްތަކަށް
ތިޔަބައިމީހުން ތަބާވާށެވެ! އަދި އެ ކަންކަމައިގެން ތިޔަބައިމީހުންގެ ގޮތަށް، އެ ރަސޫލުން
ވަޙީއިގެންނެވި ކަންތައްތަކުގެ މަގުމަތީގައި މައްޗަށް ދެމިހުރެ ބުރަވެ
މުއުމިނުންގެ ތަޤުވާވެރިކަމާ ބަރަކާތް ދީން ބާރުލާކަށް އިޚްލާސްތެރިވެލައްވާށެވެ، ތިޔަބައިމީހުން،
އެ ރަސޫލުންގެ ބަސްފުޅުތަކަށް ކިޔަމަންތެރިވެ، އެ ރަސޫލުންނާ ތަބާވާށެވެ!

95- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
96- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

ފަހެ، އެ ރަސޫލުންގެ ބަސްފުޅުއަހައި ކިޔަމަންތެރިވެ، އެ ރަސޫލުންނާ ތަބާވެ، اللهُ سبحانه وتعالى
އަމުރުކުރެއްވި ކަންތައްތައް އެ އަމުރުކުރެއްވި ގޮތަށްކޮށް، ނަހީކުރެއްވި ކަންތައްތަކުން
ދުރުވެ ތިބުމުން، އެ މީހުންގެ މައްޗަށް އިންސާފުގެ ބިރުވެރިކަމެއް ނުވާނެ ހަމަ ކަށަވަރުންނެވެ!
ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން، ޤިޔާމަތް ދުވަހުގެ އުނދަގޫ ބިރުވެރިކަމުން އެބައިމީހުންނަކަށް
ނުވާނެއެވެ. އަދި ދުނިޔޭގައި އުފެދިއްޖެ ނުލިބުނު ފުރުޞަތުތަކާ ކަންތައްތަކާ އަދި
ނުލިބިގެން ތަކެއްޗާމެދު، އެބައިމީހުން ހިތާމަވާނެ އެ ދުވަހުން އެބައިމީހުން ނުހިތާމަވާނެއެވެ.[97]

وَٱلَّذِينَ كَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَا وَٱسۡتَكۡبَرُواْ عَنۡهَآ أُوْلَٰٓئِكَ أَصۡحَٰبُ ٱلنَّارِۖ هُمۡ فِيهَا خَٰلِدُونَ ٣٦

{36} އަދި، ތިމަން إِلٰهُ ބާވައިލެއްވި އާޔަތްތައް ދޮގުކޮށް އީމާންވުމުގެ ބަދަލުގައި
އެ އާޔަތްތައް ދޮގުކޮށް ކާފިރުވެ، އެ ކަންކަމަށް ރަސޫލުން ވަޢުދުވެގެންނެވި
ކަންތައްތަކުން ބޮޑާވެގެން އިންކާރުކޮށް ދުރުހެލިވެ ބާޣީވެގެން، އެ ގޮތުގައި ދެމިހުރެ
މަރުވި މީހުންނީ، ނަރަކައިގެ އަހުލުވެރިން ކަން ކަށަވަރެވެ. އަދި ދުވަހަކުވެސް އެ ތަނުން
ނުކުތުމެއް ނެތި، ދާއިމަށް އެބައިމީހުން ދެމިތިބޭނީ އެ ނަރަކައިގައެވެ.[98]

فَمَنۡ أَظۡلَمُ مِمَّنِ ٱفۡتَرَىٰ عَلَى ٱللَّهِ كَذِبًا أَوۡ كَذَّبَ بِـَٔايَٰتِهِۦٓۚ أُوْلَٰٓئِكَ يَنَالُهُمۡ نَصِيبُهُم مِّنَ
ٱلۡكِتَٰبِۖ حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءَتۡهُمۡ رُسُلُنَا يَتَوَفَّوۡنَهُمۡ قَالُوٓاْ أَيۡنَ مَا كُنتُمۡ تَدۡعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِۖ
قَالُواْ ضَلُّواْ عَنَّا وَشَهِدُواْ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمۡ أَنَّهُمۡ كَانُواْ كَٰفِرِينَ ٣٧

{37} ފަހެ، اللهُ سبحانه وتعالى އަށް ބައިވެރިންތާ ކަމަށް ބުނެ، اللهُ سبحانه وتعالى އަށް އުނި ސިފަތައް
ނިސްބަތްކޮށް، اللهُ سبحانه وتعالى އާމެދު އެއްވެސް ސިފައެއްގައި ބުހުތާން ދޮގުހެދި މީހަކަށްވުރެން
އަނިޔާވެރިކަން ބޮޑީ ފަހެ ކާކުހެއްޔެވެ؟

97- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
98- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ނުވަތަ ނަބީބޭކަލުންނަށް ވަޙީގެ ބަޔާންކޮށްދެއްވުމަށް ބަލައި، اللهُ ﷻ ބާވައިލެއްވި
އާޔަތްތައް ދޮގުކޮށް އިންކާރުކުރި މީހަކަށްވުރެ އަނިޔާވެރިކަން ބޮޑީ ވެސް، ފަހެ
ކާކުހެއްޔެވެ؟ ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން، މި ދުނިޔޭގެ ފަނާވެދަނިވި ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން،
އެބައިމީހުންނަށް ބަލައި، اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ ގައި ލިޔުއްވި ކަނޑައެޅިފައިވާ މިންވަރު،
އެބައިމީހުންގެ ރިޒުޤާއި ޢުމުރުފަދަ ކަންކަން އެބައިމީހުންނަށް ލިބޭނެއެވެ. ދެން،
ނަފްސުތަކުގެ މަރުގެ ވަގުތު ހަމަވެ، އެ މަލާއިކަތުން ފުރާނަ ނެގުމަށް ވަކީލުކުރެއްވި،
މަލާއިކަތުން އެބައިމީހުންގެ ގާތަށް ވަޑައިގެންނެވި ނަމަ އެބައިމީހުންނަށް ވިދާޅުވާނެއެވެ.
”اللهُ ﷻ ފިޔަވައި، ތިޔަބައިމީހުން އަޅުކަންކޮށްއުޅުނު ޖިންނީންނާއި، އިންސީންނާއި،
ބުދުތަކާއި، އެ ބުދުން އެހެނިހެން ތަކެތި މިއަދު ކޮބައިހެއްޔެވެ؟ އަދި، اللهُ ﷻ
ފިޔަވައި، ތިޔަބައިމީހުން އަޅުކަންކޮށް ދުޢާ ކުރާމީހުންނާއި ގޮވައި، މަރުގެ
ސަކަރާތުން ތިޔަބައިމީހުން ނިކަން ސަލާމަތްވެބަލާށެވެ!“

އެ ހިނދު، އެ މަލާއިކަތުންނަށް އެ ކާފިރުން ދަންނަވާނެއެވެ. ”ތިމަންމެން
އެ ތަކެއްޗަކަށް ގޮވައި އަޅުކަންކުރި އުޅުނު އިލާހުންތައް ތިމަންމެންނަށް ގެއްލިއްޖެއެވެ.
އެއިން އެއްވެސް އިލާހަކު ފެންނާކަށް ނެތެވެ. އަދި އެ އިލާހުންތައް ވީ ތަނެއް ވެސް
ނޭނގެއެވެ.“ އަދި ކާފިރު މީހުން ކަމުގައި އެބައިމީހުން ވީ ކަމަށް އެއްބަސްވެ،
އެ މަލާއިކަތުންގެ އަރިހުގައި އެ ކާފިރުން ދަންނަވާނެއެވެ. ”ހަމަކަށަވަރުން، ދުނިޔޭގައި
އުޅުނިރު ތިމަންމެންނީ، اللهُ ﷻ ގެ އެއްކައުވަންތަކަމަށް އިންކާރުކުރި، ދެކޮޅުހަދައި،
ކާފިރުވި ބަޔަކު ކަމުގައެވެ.“ ނަމަވެސް، އެ ފަހުން ބޭނުން އިޤުރާރުވުމުން،
އެ ކަމުން އެބައިމީހުންނަށް އެ ވަގުތު ކުރި ކޮން ފައިދާއެއް ލިބިދާނެހެއްޔެވެ؟ ޝައްކެއްނެތެވެ.
އެ ވަގުތު އެބައިމީހުންނަށް އެ ކަމުން ކުރާނީ އެއްވެސް ފައިދާއެއް ނުކުރާނެއެވެ.[99]

99- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

قَالَ ٱدۡخُلُواْ فِيٓ أُمَمٖ قَدۡ خَلَتۡ مِن قَبۡلِكُم مِّنَ ٱلۡجِنِّ وَٱلۡإِنسِ فِي ٱلنَّارِۖ كُلَّمَا دَخَلَتۡ أُمَّةٞ لَّعَنَتۡ أُخۡتَهَاۖ حَتَّىٰٓ إِذَا ٱدَّارَكُواْ فِيهَا جَمِيعٗا قَالَتۡ أُخۡرَىٰهُمۡ لِأُولَىٰهُمۡ رَبَّنَا هَٰٓؤُلَآءِ أَضَلُّونَا فَـَٔاتِهِمۡ عَذَابٗا ضِعۡفٗا مِّنَ ٱلنَّارِۖ قَالَ لِكُلّٖ ضِعۡفٞ وَلَٰكِن لَّا تَعۡلَمُونَ ٣٨

﴿38﴾ ޤިޔާމަތް ޤާއިމުވާ ދުވަހުން، އެ ދޮގުވެރި ކާފިރުންނަށް، الله سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى އަންގަވާނީ ކަން ކަލަވަރެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ކުރީން ވޭތުވެ ދިޔަ އުންމަތްތަކުގައި އުޅުން، ޖިންނީންނާއި އިންސީންގެ ތެރެއިން ކާފިރުވި މީހުންނާ އެކު، ތިޔަ ކާފިރުން ވެސް ނަރަކައަށް ވަންނާށެވެ! އަދި ކާފިރުންގެ ތެރެއިން ބައިގަނޑެއް ނަރަކައަށް ވަންނަ ކޮންމެ ފަހަރަކުމެ، ކުރީން ނަރަކައަށް ވަދެފައިވާ ކާފިރުންނަށް، ލަޢުނަތް ވަންނަ ކާފިރުން ލަޢުނަތްދޭނެއެވެ. އަދި ހަމަ އެހެންމެ، ކުރީގައި ނަރަކައަށްވަދޭ މީހާ ކާފިރުން، ފަހުން ވަންނަ ކާފިރުންނަށް ވެސް ލަޢުނަތްދޭނެއެވެ.

ދެން، ހުރިހައި އުންމަތްތަކެއްގެ ކާފިރުންތަކުން ނަރަކައަށްވަދެ ނިމި، އެންމެފަހުން ކާފިރުންތަކުން އެ ތަނަށް ޖަމާވުމުން، ދުނިޔޭގައި އުޅުނުއިރު އެ އުންމަތްތަކެއްގެ ކާފިރުން ތަބާވެ އުޅުނު އެބައިމީހުންގެ ވެރިންނާއި، ޤާއިދުންނާއި، ކުފުރުވެރިކަމުގެ ޒަޢީމުންގައި އިސްވެތިބި މީހުންނަށް ގޮވައި، އެބައިމީހުންނާ ބެހޭ ގޮތުން ޝަކުވާކުރަން، الله سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ގެ ހަޟްރަތުގައި ދަންނަވާނެއެވެ. "އޭ އަޅަމެންގެ ވެރި ރަبّއެވެ! މި މީހަ ތުންނަނީ، އަޅަމެން މަގުފުރައްދައި، ބައްޓެގެ މަގުން އަޅަމެން އެއްލިބާކަށް، އަޅަމެންނަށްއޮތި ޝިރުކުކުރުމި ވެރިންނާއި، ޤާއިދުންނާއި، ކުފުރުވެރިކަމުގެ ޒަޢީމުންގައި އިސްވެތިބި މީހުންނެވެ! ވީމާ، ނަރަކައިގައި އެބައިމީހުންނަށް ދެއްވާ ޢަޒާބު، އެ މީހުން މީހުންނަށް ދެއްވާ ޢަޒާބަށްވުރެން ދެ ގުނަ އިތުރުކުރައްވާނދޭވެ!"

އެ ހިނދު، الله ﷻ އެބައިމީހުންނަށް އަންގަވާނެއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންނާއި އެބައިމީހުންނާ ދެބައިމީހުންގެ ކޮންމެ ބައެއަކަށް ވެސް، ދެ ގުނައަށް ޢަޒާބު ހުއްޓެވެ. ނަމަވެސް، ތިޔަބައިމީހުންގެ އެއް ބައެއަކަށް ލިބޭ ޢަޒާބައި ވާނީ އަނެއް ބައެއަކަށް ނޭނގޭނެއެވެ.

ދަންނާށެވެ! ކާފިރުންގެ ތެރޭގައި އުޅުނު ވެރިންނާއި، ޤާއިދުންނާއި، ސަރުދާރުންނަށް ދެ ގުނައަށް ޢަޒާބު ދެއްވާނީ، އެބައިމީހުން އަމިއްލައަށް މަގުފުރެދި އަދި އަނެކުން ވެސް މަގުފުރެއްދި ކަމަށް ޓަކައެވެ. އަދި ކާފިރުންގެ ތެރޭގައި އުޅުނު ނިކަމެތިންނަށް ދެ ގުނައަށް ޢަޒާބު ދެއްވާނީ، އެބައިމީހުން އަމިއްލައަށް އެބައިމީހުންގެ ވެރިންނާއި، ޤާއިދުންނާއި، ސަރުދާރުންނާ ތަބާވުމާއި، އަމިއްލައަށް ކާފިރުވި ކަމަށް ޓަކައެވެ.[100]

وَقَالَتۡ أُولَىٰهُمۡ لِأُخۡرَىٰهُمۡ فَمَا كَانَ لَكُمۡ عَلَيۡنَا مِن فَضۡلٖ فَذُوقُواْ ٱلۡعَذَابَ بِمَا كُنتُمۡ تَكۡسِبُونَ ﴿٣٩﴾

﴿39﴾ އަދި ކާފިރުންގެ ތެރޭގައި އުޅުނު ޤާއިދުންނާއި ސަރުދާރުންނާ ތަބާވި އުޅުނު މީހުންނަށް، އެ ޤާއިދުންނާއި ސަރުދާރުން ބުނާނެއެވެ. ޢަޒާބު ލުއިކުރުމުގައި އަހުރެމެންނަށް ނުލިބޭ ލުއިކަމެއް ތިޔަބައިމީހުންނަކަށް ވެސް ލިބިގެން ނުވާނެއެވެ. އެހެނީ، މަގުފުރެދުމުގައްޔާއި ޢަޒާބުލިބުމުގައި އަހުރެމެން ދެބައިމީހުންގެ ވަނީ ހަމަހަމަވެގެންނެވެ. ވީމާ، الله ﷻ އަށް އުރެދި ނުކިޔަމަންތެރިވެ، ކާފިރުވަމުން ދިޔުމާއި ކުށްތަކުން، ތިޔަބައިމީހުން ކޮށްއުޅުނު ނުބައި ޢަމަލުތަކުގެ ސަބަބުން، ނަރަކައިގެ ގަދަފަދަ ޢަޒާބުގެ ރަހަ ތިޔަބައިމީހުން ވެސް ލިބިގަންނާށެވެ![101]

100- صَفْوَةُ التَفَاسِير لِلشَّيْخ مُحَمَّدِ عَلِي الصَّابُونِي

101- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

إِنَّ ٱلَّذِينَ كَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَا وَٱسۡتَكۡبَرُواْ عَنۡهَا لَا تُفَتَّحُ لَهُمۡ أَبۡوَٰبُ ٱلسَّمَآءِ وَلَا يَدۡخُلُونَ
ٱلۡجَنَّةَ حَتَّىٰ يَلِجَ ٱلۡجَمَلُ فِي سَمِّ ٱلۡخِيَاطِۚ وَكَذَٰلِكَ نَجۡزِي ٱلۡمُجۡرِمِينَ ﴿٤٠﴾

﴿40﴾ ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަން إِلٰهُ ގެ އާޔަތްތަކަށް ދޮގުކޮށް، ތިމަން إِلٰهُ
ބާވައިލެއްވި ޝަރީޢަތަށް ޢަމަލުނުކޮށް ބޮޑާވެގެން، ދަތިހަރިނަގައި އުޅުނުމީހުން
ދަންނާށެވެ! ދެން، ދުނިޔާގައި އުޅުނުއިރު، އެބައިމީހުން ކުރަ ޢަމަލުތަކެއް، އުޑަށް
އުފުއްލެވުމަށް ބަކައި އެ ތާނގެ ދޮރުތަކެއް ނުހުޅުއްވޭނެއެވެ. އަދި އެބައިމީހުން
މަރުވުމުން ފަހު އެބައިމީހުންގެ ފުރާނަ އުޑަށް އުފުއްލެވުމަށް ބަކައި އެ ތާނގެ
ދޮރުތަކެއް ނުހުޅުއްވޭނެ ކަމެވެ. އަދިރިޔައްތަ! ފިޔާވަތް ދުވަހުން، ތިނޫރުގެ ފަދައިން
ޖަމަލު ނުވަންނަހާ ހިނދަކާއި، ކާފަރުންނަށް ސުވަރުގެ ނުވަދެވޭނެއެވެ.
އަދި ފާފަތަކާއި އުޅުނުތަކަށް އަދައިގެން، ނުބައި ކަމުގައި ހައްދުފަހަނަޅައިދާ
މުޖްރިމުންނަށް، ތިމަން إِلٰهُ ބަސްފުޅުގައި ސަޒާދެއްވަނީ އެ ފަދައިންނެވެ.

ދަންނާށެވެ! ތިނޫރުގެ ފަދައިން ޖަމަލު ނުވަންނަހާ ހިނދަކާއި، ކާފަރުންނަށް
ސުވަރުގެ ނުވަދެވޭނެ ކަމަށް އޮތް ބަސްފުޅުން އިނގޭ ސާބިތުވެ ވަނީ، ފަހަރަށްގައި ވެސް
ކާފަރުންނަށް ސުވަރުގެ ނުވަދެވޭނެ ކަމެވެ. އެހެނީ، ތިނޫރުގެ ފަދައިން ޖަމަލު
ވަދެވުމަކީ އެއްވެސް ބާވަތެއްގައި ވާނެ ކަމެއް ނޫނެވެ.[102]

لَهُم مِّن جَهَنَّمَ مِهَادٞ وَمِن فَوۡقِهِمۡ غَوَاشٖۚ وَكَذَٰلِكَ نَجۡزِي ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٤١﴾

﴿41﴾ الله ﷻ ގެ އާޔަތްތަކަށް ދޮގުކޮށް، ކިބުރުވެރިންގެ ޢިސާބަތު ފަހަރުގެން ބޮޑާވެގެން،
އާޚިރަތުން އިސްތިޤާރުކޮށް، އެ ތޮށްގައި ދެލިފުޅު ވަރުވާ މީހުން ނަރަކައިގައި
ދުނިޔާގެ ނަރަކައިގައެވެ.

102- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّؤُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އެ ތަނުގައި، އެބައިމީހުންނަށް ޖަހައި ވަނީ އަލިފާނުގެ ތަންމަތިތަކެވެ. އަދި
އަލިފާނުގެ ސާލުތަކުން އެބައިމީހުންގެ ހަށިތައް ނިވައިވެފައި ވާނެއެވެ. އަދި،
މިހެން إِلٰهُ ހަދައިދެއްވި އިސްލާމް ދީނުގެ ހައްދުތައް ފަހަނައަޅައި ގޮސް، މިހެން إِلٰه
އަށް ކުފުރުކުރި ކާފިރުވި އަނިޔާވެރިންނަށް، މިހެން إِلٰهُ ގެ ބަދަލުދެއްވުމުގައި ސަލާމަތްވާނެ
އެ ފަދަ ގަދަފަދަ ބަދަލުދެއްވާނެއެވެ.[103]

وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ لَا نُكَلِّفُ نَفۡسًا إِلَّا وُسۡعَهَآ أُوْلَٰٓئِكَ أَصۡحَٰبُ ٱلۡجَنَّةِۖ
هُمۡ فِيهَا خَٰلِدُونَ ﴿٤٢﴾

﴿42﴾ އަދި، اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى އަށް އީމާންވެ، އެ ބަޔަކަށް ކުޅަދާނަވެވޭނެ މިންވަރަކަށް
ހެޔޮ ޢަމަލުތަކެއް ކުރި މީހުން ކަމުގައިވާނަމަ! އެއްވެސް ނަފްސަކަށް ކުޅަދާނަވާވަރަށްވުރެ
މިންވަރަކަށް ބުރަވި، އެ ނަފްސަކަށް، މިހެން إِلٰهُ ތަކުލީފެއް ނުލައްވަވަމެވެ.
އެބައިމީހުންނަކީ ސުވަރުގޭގެ އަހުލުވެރިންނެވެ. އަދި ސުވަރުގެ ވަނުމުން ފަހު،
އެ ތަނުން، ނުކުތުމެއް ނެތި، އަބަދުގެއަބަދަށް އެ ތަނުގައި އެބައިމީހުން ދެމިތިބޭނެއެވެ.[104]

وَنَزَعۡنَا مَا فِي صُدُورِهِم مِّنۡ غِلّٖ تَجۡرِي مِن تَحۡتِهِمُ ٱلۡأَنۡهَٰرُۖ وَقَالُواْ ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ ٱلَّذِي هَدَىٰنَا
لِهَٰذَا وَمَا كُنَّا لِنَهۡتَدِيَ لَوۡلَآ أَنۡ هَدَىٰنَا ٱللَّهُۖ لَقَدۡ جَآءَتۡ رُسُلُ رَبِّنَا بِٱلۡحَقِّۖ وَنُودُوٓاْ أَن تِلۡكُمُ
ٱلۡجَنَّةُ أُورِثۡتُمُوهَا بِمَا كُنتُمۡ تَعۡمَلُونَ ﴿٤٣﴾

﴿43﴾ އަދި ސުވަރުގޭގެ އަހުލުވެރިން ސުވަރުގެ ވެއްދުމުގެ ކުރިން، އޭގެ އެއް
ބަޔަކު އަނެއް ބަޔަކާމެދު ދުނިޔޭގައި ހިތްތަކުގައި އުފެދިފައިވާ ނަމަވެސް، ދުރުކަމާއި
ބަސްދަރުވެރިކަމާއި، ހަސަދަވެރިކަމާއި، ނުރުހުންތެރިކަމެއް، ދުޝްމަނުކަމާއި، އެބައިމީހުންގެ
ހިތްތަކުން، މިހެން إِلٰهُ ސާފުކުރައްވައި، އެ އެއްޗެއް އުވައިލައްވާނެއެވެ.

103– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
104– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ސުވަރުގޭގައި ދެބައިމީހުންނަށް ދެއްވާ ނިޢުމަތްތައް އިތުރުވުމަށް ޓަކައި އެ ތަނުގައިވާ ގަނޑުވަރުތަކާއި ގަސްތަކުގެ ދަރުން ގޮސް ކުރުމަށް ހިނގަހިނގައި ހުންނާނެއެވެ. އަދި ސުވަރުގެއިން ދެބައިމީހުން ދެއްވާ ގަނޑުވަރުތަކަށް ވަދެ ހަމަޖެހުމުން، ދެބައިމީހުންނަށް ދެއްވުން ނިޢުމަތްތަކަށް އިތުރުކުރެއްވުމުގެ ގޮތުން ދެބައިމީހުން ބުނާނުއެވެ.

”އިންސާނާއި ބަލްދާއި ޝައިޠާނާއި ޢަދާވާތް ބައްޓަންވެގެން ވަނީ، ހަމައެކަނި، اللهﷻ އަރުވާ. އެހެން ހަމަކަށަވަރުން، اللهﷻ އި، ތިމަންމެންނަށް ދުވަސްތަކުގެ ޢަދުވެރިވުމަށް، ޝައްތާން ބަލަދުކޮށްދިނުމުގެ ޢަމަލުފުޅުތަކުގައި، އެ ގޮތުގައި ސާބިތުވާ ތިބުމުގެ ޢަމަލުފުޅު ތިމަންމެންނަށް ދެއްވި އިލާހެވެ. ޝަރުޢީކަންތައްވެސް ފިލުވަ ދުނިޔޭގެ، އެ ކަމުގެ ސަބަބުން ތަރުޖަމާކުރަންނަށް ވިދާޅު ނިޢުމަތްތަކާއި ޙަމީލާއި ދުނިޔޭ ޝަރީޢަތްތަކެވެ. އަދި ޢުމުރުގެ ދުވަސްކޮޅުވައި، އެ މަގަށް އިލްޙާމްދުވައި، ތިމަން ބަދަލުކުރެއްވުމުގެ ޢަމަލުފުޅު، ތިމަންމެންނަށް، اللهﷻ ނުދުވަސްވީ ނަމަ، ތިމަންމެން އަޅުގަނޑު ޢުމުރުގެ ހެދުއްވިގަން، އެ މަގުން ހިނގުމަށް، އެއްވެސް ބާރެއްގައި ތިމަންމެންނަށް ކުރުވޭނީ ކަމެއް ނުވެއެވެ.

ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަންމެންގެ ފުރި رَبُّގެ ބަސްބަހުރުން، ޖިސްމުކަންގެ ގޮތަށް ދުނިޔޭގެ ބަސްތުރުން ވަޙީގެންނެވި ބައްޖެ ޢުމުރު ހަދުރުމަކައިގެންނެވެ. އަދި، އެ އިލާހަކަށް ޢިބާދަތް، އެ އިލާހުގެ އަމުރުފުޅުތަކަށް ކިޔަމަންތެރިވާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެއްވުމަށް، އެ އިލާހު ވަޙީދުކުރުމުގެ ނިޢުމަތްތަކުގެ ވާހަކަ ފުރަސް އެ ހަދުރުމަކުގައި ފެށުވެ. އަދި، އެ އިލާހަށް ކުރުމަށް، އެ އިލާހުގެ އަމުރުފުޅުތަކަށް އުޅުނީ ނުކިޔަމަންތެރިވާ އަޅުގަނޑުމެން ދެއްވާނީ ބޮޑުބަދަލުގެ ވާހަކަ އަދިސްތަކާއި ވަޢުދުގެ ބަސްތުޅުތަކެއް ފުރަސް އެ ހަދުރުމަކުގައި ވާއެވެ. ތިމަންމެން މި ފޮތީ އެ ހުދުގައި ހަދުރުމަކައް ތަރުޖަމާކުރެވޭނެވެ.“

އަދި ސުވަރުގޭގެ އަހްލުވެރިންނަށް ދެއްވާ ޝަރަފުތަކުގެ ގޮތުން އެބޭފުޅުންނަށް ގޮވައިލައްވައި މަލާއިކަތުން ވިދާޅުވާނެތެވެ. "މިހިރަ ތުންނަނީ، ﷲ ﷻ އަށް އީމާންވެ ހެޔޮ ޢަމަލު ކޮށްއުޅުނު ކަމަށް ޓަކައި، އެ إِلٰهُ ގެ އޯގާވަންތަކަމާއި ކަރަމްވަންތަކަމުން، ތިޔަބޭފުޅުންނަށް ވާރުތަކޮށްދެއްވި ސުވަރުގެއެވެ."[105]

وَنَادَىٰٓ أَصۡحَٰبُ ٱلۡجَنَّةِ أَصۡحَٰبَ ٱلنَّارِ أَن قَدۡ وَجَدۡنَا مَا وَعَدَنَا رَبُّنَا حَقّٗا فَهَلۡ وَجَدتُّم مَّا وَعَدَ رَبُّكُمۡ حَقّٗاۖ قَالُواْ نَعَمۡۚ فَأَذَّنَ مُؤَذِّنُۢ بَيۡنَهُمۡ أَن لَّعۡنَةُ ٱللَّهِ عَلَى ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٤٤﴾

﴿44﴾ ސުވަރުގޭގެ އަހްލުވެރިން ސުވަރުގެއަށް ވަދެ އަދި ނަރަކައިގެ އަހްލުވެރިން ނަރަކައަށް ވަދެ ނިމުމަށް ފަހު، ސުވަރުގޭގެ އަހްލުވެރިން، ނަރަކައިގެ އަހްލުވެރިންނަށް ގޮވައި ބުނާނެތެވެ. "ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަންމެންގެ ވެރި رَبُّ ތޯށްއޮވި ޙަސްރުވިންގެ ދުރުވެދެމީން، އެ إِلٰهُ ދެއްވި ޚަބަރުތަކުގެ ތެދުކަން ތިމަންމެންނަށް އެނގިއްޖެއެވެ. އެ إِلٰهُ ގެ އަދުރުގުތަކަން ހިތާމަކުރުވާ ނަހީގުރައިހިވި ކަންތައްތަކުން ދުރުވެ، ހެޔޮ އަމަލުކުރާ އަޚްލާޤުތަކުން ސުވަރުގޭގައި، އެ إِلٰهُ ދެއްވާނޭ ޖިނާޔަތް ދަރުމަވަންތައިޚ ޝަރަފްތައިން އަހުސަޔާވާ ފަހުރުގެ ބަސްތުލުގަކާއި، ޙައްޤު ޝަރީކަތް މިޔާދު ތިމަންމެންނަށް ލިބިއްޖެއެވެ.

ފަހު، ތިޔަބޭފުޅުންގެ ވެރި رَبُّ ތިޔަބޭފުޅުންގެ ރަސޫލުންގެ ދުރުވެދެމީން، އެ إِلٰهُ ދެއްވި ޚަބަރުތަކުގެ، އެ إِلٰهُ އަށް ކުރުވި ނާފަރުމާނީކަމާ ޖީނުންނަށް ނަރަކައިގެ ގަދަވަރު އަޒާބު ދެއްވާނޭ ކަމުގެ ޚަބަރުތަކާއި، ހެޔޮ ޢަމަލުތަކާއި ބަސްތުލުގަކާއި، ޙައްޤު ޝަރީކަތް ތިޔަބޭފުޅުންނަށް ލިބިއްޖެހެއްޔެވެ؟"

އެ ސުވާލުގެ ޖަވާބުގައި ނަރަކައިގެ އަހުލުވެރިން ބުނާނެތެވެ. "އާނއެކެވެ! އަހުރެމެންގެ
ރަبُّގެ ބަސްތަކުން އަހުރެމެންނާ ހަމައަށް އައި ވަޢުދުގެ ބަސްފުޅުތަކަކީ، ޙައްޤު ތެދުކަން
އަހުރެމެންނަށް ވެސް ފެނިއްޖެއެވެ." ދެން އެއަށްފަހު، ސުވަރުގޭގެ އަހުލުވެރިންނާއި،
ނަރަކައިގެ އަހުލުވެރިންނާއި، އެ އެންމެންގެ ދެމެދުގައި ގޮވައިލައްވާ ފަރާތަކުން
ގޮވައިލައްވާނެތެވެ. "ﷲ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ބާވައިލެއްވި ޝަރީޢަތުގެ އިންސާފު ފަހަނައަޅައި ގޮސް،
އެ إِلٰهަށް ކާފިރުވެ، އެ إِلٰهُ ފޮނުއްވި ރަސޫލުންގެ ރިސާލަތު ދޮގުކުރި މީހުންގެ
މައްޗަށް، ﷲ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ގެ ލަޢުނަތް ލައްވާނެތެވެ."[106]

ދަންނާށެވެ! މި އާޔަތުގައި މިވާ ގޮވައިލައްވާ ފަރާތަކީ، إِسْرَافِيْل عَلَيْهِ السَّلَامُ ކަމުގައި ވެސް
އައިސްފައި ވެއެވެ.

ٱلَّذِينَ يَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ وَيَبۡغُونَهَا عِوَجٗا وَهُم بِٱلۡأٓخِرَةِ كَٰفِرُونَ ﴿٤٥﴾

﴿45﴾ އެ ކާފިރުންނަކީ، ﷲ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ގެ ދީން ޤަބޫލުނުކުން، އެ ދީނަށް ފުރަގަސްދީ
ބޮޑާވެގަނެ، އަދި އޭގެ އިތުރުން، އެ ދީން ޤަބޫލުނުކޮށް އެ ދީނުގައިވާ ގޮތަށް މީސްތަކުން
އުޅުމަށް ހުރަސްއަޅައި، ﷲ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ގެ މަގު މީސްތަކުންނަށް ބަންދުކޮށް، އެ މަގުން ހިނގުން
މީސްތަކުންނަށް މަނާކުރާ މީހުންނެވެ. އަދި ކާފިރުންނަކީ، ﷲ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ގެ ސީދާ މަގަކީ،
ދުރު މަގެއް ކަމުގައި ވުމަށް އެދޭ މީހުންނެވެ. އަދި އެބައިމީހުން މަސައްކަތްކުރަނީ،
އެއްވެސް މިސާލަކުން ސީދާ މަގަކީ ކޮބައިކަން އެނގެންނުދިނުމަށާއި، ނުސީދާ މަގުން
މީސްތަކުން ގެންދިއުމަށެވެ. އެހެންކަމުން، އެ ބަޔަކު މީހުންނަކީ، އާޚިރަތް ދުވަހާއި
އެ ދުވަހުގައި ހިނގާނޭ ކަންތައްތަކާ ދޮގުހަދައި، އެ ކަންތަކަށް އިންކާރުކުރާ
ކާފިރުވާ މީހުންނެވެ.[107]

106- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
107- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

وَبَيْنَهُمَا حِجَابٌ ۚ وَعَلَى ٱلْأَعْرَافِ رِجَالٌ يَعْرِفُونَ كُلًّۢا بِسِيمَىٰهُمْ ۚ وَنَادَوْا۟ أَصْحَٰبَ ٱلْجَنَّةِ أَن سَلَٰمٌ عَلَيْكُمْ ۚ لَمْ يَدْخُلُوهَا وَهُمْ يَطْمَعُونَ ﴿٤٦﴾

﴿46﴾ އަދި ސުވަރުގޭގެ އަހުލުވެރިންނާއި ނަރަކައިގެ އަހުލުވެރިންނާ ދެމެދު، ފާރެއް ވާނެއެވެ. އެ ފާރުގެ ނަމަކީ الْأَعْرَافއެވެ. އަދި ދުނިޔޭގައި އުޅުނުއިރު އެ ބަޔަކު ހެޔޮ ޢަމަލުތަކާއި ނުބައި ޢަމަލުތަކާ އެއްވަރުވި މީހުން، އެ ފާރުގެ މަތީގައި ތިބޭނެއެވެ. އަދި އެބައިމީހުންނަށް، ސުވަރުގެ ވަންނަވެރިންގެ މޫނުމަތީގައި ހުންނަ އުފާވެރިކަމާއި، އަލިގަދަކަމާއި، ނޫރު ފެނުމުން، އެ އުފާވެރި މޫނުތަކުގެ އަހުލުވެރިންނަކީ، ސުވަރުގޭގެ އަހުލުވެރިން ކަން އެނގޭނެއެވެ.

އަދި ނަރަކައިގެ އަހުލުވެރިންގެ މޫނުމަތީގައި ހުންނަ ބިރުވެރިކަމާއި އަނދިރިކަން ފެނުމުން، އެ ބިރުވެރިކަމާއި އަނދިރިކަމުން ފުރިގެންވާ މޫނުތަކުގެ އަހުލުވެރިންނަކީ ނަރަކައިގެ އަހުލުވެރިން ކަން ވެސް އެބައިމީހުންނަށް އެނގޭނެއެވެ. ދެން އެ ހިނދު، الْأَعْرَاف މި ނަން ކިޔުނު ފާރުމަތީގައިވީ މީހުން ސުވަރުގޭގެ އަހުލުވެރިންނަށް ގޮވައި ބުނާނެއެވެ. "ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ސަލާމް ލެއްވޭވެ." އެ ގޮތަށް ގޮވައި އެބައިމީހުން ސަލާމްކުރާއިރު، އެބައިމީހުންނަކަށް އަދި ސުވަރުގެއަކަށް ނުވަދެވެއެވެ. ނަމަވެސް، އެބައިމީހުން އުންމީދުކުރަނީ އެބައިމީހުންނަށް ސުވަރުގެއަށް ވަދެވޭނެ ކަމުގައެވެ.[108]

وَإِذَا صُرِفَتْ أَبْصَٰرُهُمْ تِلْقَآءَ أَصْحَٰبِ ٱلنَّارِ قَالُوا۟ رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا مَعَ ٱلْقَوْمِ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٤٧﴾

﴿47﴾ އަދި الْأَعْرَاف މި ނަން ކިޔުނު ފާރުމަތީގައިވީ މީހުންގެ ނަޒަރު، ނަރަކައިގެ އަހުލުވެރިންނާ ދިމާއަށް ޖެހުނު ހިނދަކު، الله ﷻ ގެ ރައްކާތެރިކަމުގައި އެބައިމީހުން ދަންނަވާނެއެވެ.

108- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

”އޭ އަޅުގަނޑުގެ ވެރި ރަބّއެވެ! ތިޔަ إِلٰهَއާ، ތިޔަ إِلٰهُގެ ވަންދޫދުން އެއްކިބާކޮށް
ޝިރުކުކުރާން، ތިޔަ إِلٰهَއަށް ކާފިރުވެ، އުޅަނިމީހުންގެ އަދިއްޔަ ނަރަކުސަރުން އަނިޔާވެރިވެ
އުޅުން އަނިޔާވެރިންނާ އެކުގައި އަޅުގަނޑު ނުލައްވާނދޭވެ!“[109]

وَنَادَىٰٓ أَصۡحَٰبُ ٱلۡأَعۡرَافِ رِجَالٗا يَعۡرِفُونَهُم بِسِيمَىٰهُمۡ قَالُواْ مَآ أَغۡنَىٰ عَنكُمۡ جَمۡعُكُمۡ وَمَا كُنتُمۡ تَسۡتَكۡبِرُونَ ﴿٤٨﴾

﴾48﴿ އަދި الْأَعْرَافُ ގެ އަހުލުވެރިންނަށް، ނަރަކަގައި ތިބި ބައެއް މީހުންގެ ޗޫޅުގައި ހުންނަ
ސޫރަތާއި އެބައިމީހުންގެ މޫނުގައި ހުންނަ އަނދިރިކަން ފެންނުމުން، އެބައިމީހުންނަށް
ގޮވާލައިގެންދަނީއެވެ. ތިޔަ ދުނިޔޭގައި، ތިޔަބައިމީހުން ގިނަކަމާއި ތަކައްބުރުވުން،
އެބައިމީހުންނަށް ފައިދާ ނުދީފައި الْأَعْرَافُ ގެ އަހުލުވެރިން ބުނާނެއެވެ.

”ދުނިޔޭގައި ތިޔަބައިމީހުން ފަގީރު މުއުމިނުންނަށް ކުރި ބަދުވާދަ، މީހުން ނަބަޔަކު މުއުމިނުންނާ
މެދު ހުކުމް ކުރި ފަރާތް، ތިޔަބައިމީހުން ހުކުމް ކުރިކަމަށް ދިއްކުރި ހުވާފުޅު
ނުވިޔަކަސް އެއީ! އަދި ދުނިޔޭގައި ތިޔަބައިމީހުން، އެމީހުންނަށް ހާސިލްކުރީ، މުއުމިނުންނަށް
މުއުމިނުން ފަދަ، މުއުމިނުންނަށް ވެފައި ހުރި ރަޙުމަތެއް ލިބިގެން ނުވާ ކަމަށް ހުވާކުރީމެ،
ރައްކާގެ މަގުން އެބައިމީހުން ތިޔަބައިމީހުންނަށް ވިދާ ހެޔޮ މުއުމިނުންނަށް އެއްވެސް
ރަޙްމަތް ނުލިބޭނެކަމަށް! އަދި، اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى އަށް ހިތާމަކޮށް، ރައްކާ ފަދަ ނުކުޅެދުންވުން،
ސުވަރުގެ ވަދެވޭނެ މުއުމިނުންނަށް ރަޙުމަތް ލިބިވަޑައިގެންނެވިއެވެ!“[110]

أَهَٰٓؤُلَآءِ ٱلَّذِينَ أَقۡسَمۡتُمۡ لَا يَنَالُهُمُ ٱللَّهُ بِرَحۡمَةٍۚ ٱدۡخُلُواْ ٱلۡجَنَّةَ لَا خَوۡفٌ عَلَيۡكُمۡ وَلَآ أَنتُمۡ تَحۡزَنُونَ ﴿٤٩﴾

109- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
110- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

﴿49﴾ އަދި ކާފިރުންގެ ވެރިންނާއި، ބޮޑުންނާއި، ސަރުދާރުންނާ މުހާޠަބުކޮށް، الْأَعْرَافُ ގެ
އަހުލުވެރިން ބުނާނެތެވެ. އޭ ބަޔަކު ސުވަރުގޭގެ ނުވަންނާނޭ ކަމަށާއި، އޭ ބައެއްގެ
މައްޗަށް، ﷲ ﷻ ގެ އެއްވެސް ރަޙްމަތެއް، ޚާއްޞަކޮށް ދުވަހުން ނުހުންނާނޭ ކަމަށް ބުނި
ތިޔަ ކާފިރުން ހުވާކުރި ނިކަމެތި މުސްލިމު ފަޤީރުންނަކީ، އޭ މިއީ ނޫންނެއްތޯވެ؟
ތިޔަބައިމީހުން ހުވާކުރި ހުވާތައް ކޮބައިހެއްޔެއްތޯވެ؟ އޭ ހުވާތަކަށް ކިހިނެއްވީތޯވެ؟ އޭ ނިކަމެތި
ފަޤީރު މުސްލިމުންނަށް މިއަދު ނިކަން ބަލައިބަލާށެވެ!

“ބާއްޖެވެރިކަމުގެ ގޮވައްކަރު، ނިޢުމަތުން ފުރިގެންވާ ސުވަރުގެއަށް ތިޔަބައިމީހުން
ވަންނާށެވެ!” މި ފަރާތުން އެބައިމީހުންނަށް ބުނެވިގެން ނުވާނެއްޔާތޯވެ! އަދި “މިއަދަކުން
ފެށި، ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަކަށް އެއްވެސް ބިރެއް ނެތެވެ. އަދި ދުނިޔޭގައި އުޅުނުއިރު
ނުލިބުނު ދުނިޔަވީ ކަންތައްތަކާއި، ނުލިބުނު ތަކެއްޗާ އަދި ކުރިމަތިވި މުސީބާތްތަކާމެދު
ހިތާމަކުރާކަށް ވެސް، މިއަދަކުން ފެށި ތިޔަބައިމީހުންނަކަށް ނުޖެހޭނެއެވެ.” މި ފަރާތުން ވެސް،
އެބައިމީހުންނަށް ބުނެވިގެން ނުވާނެއްޔާތޯވެ![111]

وَنَادَىٰٓ أَصۡحَٰبُ ٱلنَّارِ أَصۡحَٰبَ ٱلۡجَنَّةِ أَنۡ أَفِيضُواْ عَلَيۡنَا مِنَ ٱلۡمَآءِ أَوۡ مِمَّا رَزَقَكُمُ ٱللَّهُۚ قَالُوٓاْ
إِنَّ ٱللَّهَ حَرَّمَهُمَا عَلَى ٱلۡكَٰفِرِينَ ﴿٥٠﴾

﴿50﴾ އަދި ނަރަކައިގެ އަހުލުވެރިން، ސުވަރުގޭގެ އަހުލުވެރިންނަށް ގޮވައި
އެބައިމީހުންގެ ކިބައިން އެހީއާއި މަދަދަށް އެދި ބުނާނެތެވެ. އޭ ސުވަރުގޭގެ
އަހުލުވެރިންނޭވެ! ﷲ ﷻ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ދެއްވައި ރިޒުޤުދެއްވި މީރު ފެނާއި،
ކާބޯތަކެއްޗާއި، އަރާމު ދެނުވި ހިތާވަހިކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ބައިވެރިކުރާށެވެ!
އެ ފަރާތުން ބުނުމުން، ނަރަކަވެރިންނަށް ސުވަރުގޭގެ އަހުލުވެރިން ބުނާނެތެވެ.

111- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ لِلدَّكْتُور عَائِضِ الْقَرْنِي

”ހަމަކަށަވަރުން، اللهُ ﷻ ގެ އެއްކައުވަންތަކަން ޤަބޫލުނުކޮށް، ދެކޮޅުހަދައި، އިންކާރުކުރި،
އެ إِلٰهُ ޚާއްޞަކޮށް ޢިބާދަތްކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ދީނަކީ ކުޅިބަޔަކަށް ހަދައި
ނިޔާމަތުގައި، އެ إِلٰهُ ވަނީ ހަރާމްކުރައްވާފައެވެ. މިގޮތް، ދިއްބަދީހުގެ މަސްއަލަ، اللهُ ﷻ
ހަރާމްކުރައްވާފައިވާ އެއްޗެއް އެއްބަޔަކަށް، ދިއްބަދިހުންނަށް ވަކިކުރައްވާފައި،
އަދިގެންނަށް އެއްގަމާއި ކާފިރުން ވެސް ހުރުމަތް ކަމެއް ނުކުރެވޭ.“[112]

ٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ دِينَهُمۡ لَهۡوٗا وَلَعِبٗا وَغَرَّتۡهُمُ ٱلۡحَيَوٰةُ ٱلدُّنۡيَاۚ فَٱلۡيَوۡمَ نَنسَىٰهُمۡ كَمَا نَسُواْ
لِقَآءَ يَوۡمِهِمۡ هَٰذَا وَمَا كَانُواْ بِـَٔايَٰتِنَا يَجۡحَدُونَ ﴿٥١﴾

﴿51﴾ އެ ކާފިރުންނަކީ، އިސްލާމް ދީނަކީ ބާޠިލު ދީނެއް ކަމުގައި ބުނެ، އެ ދީނަކީ
ކުޅިކުޅުމެއް ކަމުގައްޔާއި ސަކަރާތެއް ކަމުގައި ހެދި މީހުންނެވެ. އަދި އެބައިމީހުންނަށް،
ދުނިޔޭގެ ޙަޔާތުގައި ދަރަޖަވެރިއާއި މަޖާ ދިރިއުޅުން އެބައިމީހުން އޮޅުވާލިކަމުގެ
ސަބަބުން، އެ ދީން ދޮގުކޮށް އެ ދީނާ ޚިލާފުވި މީހުންނެވެ. އެހެންކަމުން، ޤިޔާމަތް
ދުވަހުން، اللهُ ﷻ އެބައިމީހުންނަށް އަންގަވާނެއެވެ. ކަލޭ، ދުނިޔޭގެ ޙަޔާތުގައި
ދަރަޖަވެރިއާއި، މަޖާކުރައި، އަޅުގަނޑު ދިރިއުޅުމުގެ ކަރުވިހިކަމުގައި ދުރަ، އާޚިރަތަށް ބަދަލު
ވެއްޖާނުވުމުގެ ގޮތުން ކަން ހަމަޖެހިކަމުން އެބައިމީހުން ހަނދުމަ ނައްތައިލި ފަދައިން،
މިއަދު އެބައިމީހުންގެ ކަމުން، މިއަދުން اللهُ ހަނދުމަނައްތާލައްވާނެވެ. އަދި، މިއަދުން اللهُ
ބަލައިގަތުމުގެ އާޔަތްތަކާއި ހެއްދި ދަލީލުތަކާއި، ނަބީކަލުމާއި ހުއްޖަތްތަކުން ޙަޤީޤަތްތައް
ހުއްޖަތުގެ ހުއްޖަތްތަކުގެ ދަލީލުތަކުން ހަމަޖެހުން އެނގި މިތަނުގެ، އެ އާޔަތްތައް ދޮގުކުރި އެ
އާޔަތްތަކާ ދެކޮޅުހަދައި އުޅުނު ކަމުގެ ސަބަބުން، ނަހަކަތާގެ ވާހަކަތަކާއި ހަމަޖެހުމެއް ހަމަ
އަބަދުގެ އަބަދަށް އެބައިމީހުންނަށް ދިރުމުގެ ހަނދާނެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ.[113]

112– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
113– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ لِلدَّكْتُور عَائِضِ الْقَرْنِي

وَلَقَدۡ جِئۡنَٰهُم بِكِتَٰبٖ فَصَّلۡنَٰهُ عَلَىٰ عِلۡمٍ هُدٗى وَرَحۡمَةٗ لِّقَوۡمٖ يُؤۡمِنُونَ ﴿٥٢﴾

﴿52﴾ ހޭ ރަސޫލާއެވެ! އިބަ ރަސޫލާގެ ގައުމަށް މި ޤުރުއާން ބާވައިލައްވައި،
އިބަ ރަސޫލާގެ ޒަމާނުން ފެށިގެން ދުނިޔޭގައި އުޅޭނޭ އަންނަހާ މީސްތަކުންނަށް ވެސް،
ޔަޤީން اللهُ އެ ޤުރުއާން ދެއްވީމެވެ. އަދި އެ ޤުރުއާނުގައިވާ އާޔަތްތަކާއެކު ވިސްނައި
ފިކުރުކުރާ ކޮންމެ މީހަކަށް، އެ އާޔަތްތަކުގައިވާ ވާހަކަތައް ފަހުމުވާ އެނގޭނޭ ފަދަ
ގޮތަކަށް، މުނާސަބުކޮށް، ވަކިވަކިކޮށް، ބައިބަޔަށް އެ އާޔަތްތައް ބާވައިލައްވީމެވެ. އަދި
އެ ޤުރުއާނަކީ ހިދާޔަތާއި ރަޙްމަތެއް އެ ޤައުމަށް ވާސިލު ވަރަށް
ތަސްދީޤުކުރާ ގޮތް އެބަ ޔާގެ، އީމާންވާ ބަޔަކަށް އަދި ހަމައެކަނި މިފަދަ ގޮތުގެ،
މީސްތަކުންނަށް ބަޔާއި ނުހަނު ޙައިބަތުގެ، ޔަޤީން اللهُ އެ ޤުރުއާން ބަޔާންކޮށްދެއްވީމެވެ.

އަދި، ޔަޤީން اللهُ އެ ޤުރުއާން ބާވައިލެއްވީ، އިލްމާއި އެ ޤުރުއާނުގައިވާ ގޮތަށް އުޅޭ
ކޮންމެ މީހަކަށް ވެސް، މަގުފުރެދޭ އަނދިރިކަމުން ނުކުމެ، ހިދާޔަތުގެ އަލިކަމުގެ
ތެރެއަށް ވަދެ، ބާރުގެ މަގުސަދު ދަނެގަނެ، ހަމަގޮތުގެ މަގަށް ވާސިލުވުމަށް
ޤުރުއާނުގެ ގޮތުގައެވެ. އަދި ހަމަ އެކަނިވެ، އެ ޤުރުއާން ވާހަކަ، އީމާންވާ ބަޔަކަށް
ހަދި އެންމެ ބޮޑު ރަޙްމަތެއްކަމުގައެވެ. އެހެން، އެ ޤުރުއާނީ ވަނީ، ދުނިޔޭގައި އާޚިރަތުގެ
ހެދިގެން ގެންދާ ކަމުގެ ބައްޔަށްވާ ޝިފާއަކީ މަގެވެ.[114]

ދަންނާށެވެ! މި އާޔަތުގައި ހިދާޔަތާއި ރަޙްމަތް ދޭދިނުންނަށް ހާއްސަކުރެއްވުމަކީ،
ސަބަބަކީ، އެ ޤުރުއާން އަންގާ ބޭނުން ގޮތުގައި ފިޔަވަޅު ބައްލަވާ، މުއުމިނުން ކަމުގައި
ވާތީއެވެ. ސަބަބަކީ އެންމެ. اللهُ ﷻ ގެ އަމުރުތަކާގެ ހުރިހައި ކަމެއް، އެ إِلٰهُ ދެކެވެން
ދަންނަވާގެން ވެއްޖެ.

އެހެންކަމަށް ވުމާއެކު، ކީރިތި ޤުރުއާނަކީ، އެބައިމީހުންނަށް ހަކާއި، އެ إِلٰهُ

ބާވައިލެއްވި އަސްލު ޖަހާ ޖުމުލަ. އެހެންކަމުން، ކާފަރު ޢަމަލުކުރާގޮތަށް ކާފަރު މީހުންނަކަށް

ބޭނުނާ، އަސްލުގައި ސާބިތު ހުކުމްތަކާއި، އިތުރު ނަސޭހަތް، އެ ދީނުގައި ވެއެވެ.

އަދި އެ ދީނުގައި، الله ﷻ ބާވައިލައްވައިފައިވާ ވަޙީ ސޫރަތުގެ މުސްލިމުންނަށް

ބަޔާންކޮށްދެއްވުމަށް، ހަމަ އެ ދީނުގައި، مُحَمَّدُ ﷺ އަށް، الله ﷻ އަރުވާލެއްވި ފައިދާ

ވުމާ އެކު، އެ ރަސޫލާ ވަނީ، އެ ރަސޫލާ ބަލާލާކުރައްވައި މަސްއޫލިއްޔަތު

އަދާކުރައްވައި މުސްލިމުންނާ ހަމައަށް، އެ ދީނާއި ރައްދުކޮށްދެއްވައި ބަޔާންކޮށް

ދެއްވައިފައެވެ.

هَلۡ يَنظُرُونَ إِلَّا تَأۡوِيلَهُۥۚ يَوۡمَ يَأۡتِي تَأۡوِيلُهُۥ يَقُولُ ٱلَّذِينَ نَسُوهُ مِن قَبۡلُ قَدۡ جَآءَتۡ رُسُلُ
رَبِّنَا بِٱلۡحَقِّ فَهَل لَّنَا مِن شُفَعَآءَ فَيَشۡفَعُواْ لَنَآ أَوۡ نُرَدُّ فَنَعۡمَلَ غَيۡرَ ٱلَّذِي كُنَّا نَعۡمَلُۚ
قَدۡ خَسِرُوٓاْ أَنفُسَهُمۡ وَضَلَّ عَنۡهُم مَّا كَانُواْ يَفۡتَرُونَ ﴿٥٣﴾

﴿53﴾ އާޚިރަތް ދުވަހުން ކާފިރުންގެ މައްޗަށް ގެނެވޭނެ ޢުޤޫބާތައް ބަޔާނެއް ހުންނާނެ ކަން

އަންގަވައި، ގެނެވޭނެ ވައިދުގެ ބަސްފުޅުތައް، ޔަޤީނު ދުވަހާއިގައި، الله ﷻ ބާވައިލައްވައި،

އެ ދުވަހަށް ދައްވުން ނަބިއްޔާގެ ދުޢާ މަލިން އެ ކާފިރުންނަށް ކުރެއްވި އިންޒާރުގެ

ނަތީޖާއަށް ވުރެ އެބައިމީހުން އިންތިޒާރުކުރަނީކީއްތޯވެ؟ އާނއެކެވެ! ޤިޔާމަތް ދުވަސް

އައިސް، ދުނިޔޭގައި އުޅުނުއިރު މިސްކީނުން ކުރަ ޢަމަލުގެ ޖަޒާ މިސްކީނުންނަށް ލިބި،

ބިސާރަބަދުލު، އިލާހާ ހަޤީ ޢަމަލުކުރާ އަޅުކަމުންނަށް ތަވާބުލިބޭ ވަގުތާއި، ކާފިރުވި

މީހުންނަށް ޢަޛާބުލިބޭ ވަގުތު ފެނި ޔަޤީންވެ ޚިޔާލުވުމުން، އާގޭ ކުރިން ދުނިޔޭގައި

އުޅުނުއިރު އެ ކަންކަން ހަނދާންނައްތައިލުމުން ކަމާބުދު، ނުހަނު ބޮޑަށް ހިތާމަކުރާ ގޮތު

ކާފިރުމީހުން ބުނާނެއެވެ.

ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަންމެންގެ ވެރި إِلٰهُ ފޮނުއްވި ރަސޫލުން ވަޙީގައި ޙައްޤު
ގެނައިގެން ކަމާއި، އެ ރަސޫލުން ދެއްވި އިރުޝާދާއި ނަޞޭޙަތުގެ ޙަޤީޤަތް
މިއަދު ތިމަންމެންނަށް ސާފުކޮށް އެނގިއްޖެއެވެ. ފަހެ، ތިމަންމެންނަށް އެހީތެރިވެ
ޝަފާޢަތްތެރިވާނޭ ބަޔަކު މިއަދު އެބައޮތްހެއްޔެވެ؟ އެ ފަދަ ބަޔަކު ވަނީ ނަމަ،
ތިމަންމެންގެ ފާފަފުއްސަވައިދެއްވުމަށް އެދި، ތިމަންމެންގެ ވެރި رَبُّ ގެ ޙަޟްރަތުގައި
ދަންނަވައިދޭނެވެ! ނުވަތަ ދުނިޔޭގައި ތިމަންމެން ކުރިން ނުބައި ބަދަލުގައި ހިޔަވައި
ކުރު ބަދަލުކުރައްވާކަން، اللهُ ﷻ ގެ ހުރިހާ ގޮތުން ލިބިގެންވަނީ ބަލައި، އަލުން އަނބުރައި
ދުނިޔެއަށް ފޮނުއްވައިދެއްވާނެތޯއެވެ؟ ހަމަކަށަވަރުން، އެބައިމީހުން އެ ވަނީ، اللهُ ﷻ އަށް
އުޅުނީ، ކާފިރުވެ، އެބައިމީހުންގެ އަމިއްލަ ނަފްސުތަކަށް ގެއްލުމާއި ހަލާކު ދިނުމެވެ.

އެހެންކަމުން، ނަޞޭޙަތް ވެރިން އަޒާބުގެ ވަޢީދުން އެ ދުނިޔޭގައި ދިރިއުޅުނު އެބައިމީހުންނަށް
ޤަބޫލުކުރެވޭ. އަދި އެބައިމީހުން އަޅުކަންކުރި އުޅުނު ހުރިހާ ބާޠިލު އިލާހުންނަށް
އެބައިމީހުންނަށް ގެއްލި ހިނގައްޖެއެވެ. އަދި، اللهُ ﷻ ޝަރީކުކޮށް އެހެން އިލާހުންތަކަށް
ވާހަކަދައްކައި ބުނި، އެބައިމީހުން ހުރި ބުދުތައް ދޮގުހެދި ވެސް، މިއަދު އެ ވަނީ
ޣާއިބުވެފައެވެ. އަދި، اللهُ ﷻ ގެ އަޒާބުން މިންޖުވުމަކަށް ބަލައި، އެއިން އެއްވެސް
ފަރާތަކުން އެއްވެސް އެހީތެރިކަމެއް އެބައިމީހުންނަކަށް ނުލިބުނެވެ.115

إِنَّ رَبَّكُمُ ٱللَّهُ ٱلَّذِي خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٖ ثُمَّ ٱسۡتَوَىٰ عَلَى ٱلۡعَرۡشِۖ
يُغۡشِي ٱلَّيۡلَ ٱلنَّهَارَ يَطۡلُبُهُۥ حَثِيثٗا وَٱلشَّمۡسَ وَٱلۡقَمَرَ وَٱلنُّجُومَ مُسَخَّرَٰتِۭ بِأَمۡرِهِۦٓۗ
أَلَا لَهُ ٱلۡخَلۡقُ وَٱلۡأَمۡرُۗ تَبَارَكَ ٱللَّهُ رَبُّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٥٤

115- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

﴿54﴾ އޭ މީސްތަކުންނޭވެ! ހަމަކަށަވަރުން، ތިޔަބައިމީހުންގެ ވެރި رَبُّ، اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى އީ، އިސްވެދިޔަ މިސާލަކާ ނުލަގައި ނެތުމުގެ ތެރެއިން އުޑުތަކާއި ބިން އުފައްދަވައި، ހަ ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެ ހުރިހައި ތަކެއް ފުރިހަމަކުރެއްވި، إِلٰهُ އެވެ. އެ ގޮތަށް އެ ހުރިހައި ތަކެތި ހައްދަވައި ނިންމެވިއިރު އެ ހުރިހައި އެއްޗެއްގެ އެންމެ މަތީގައި، އެ إِلٰهُ ގެ މާތްވަންތަ ޢަރުޝިފުޅު ހުރިއެވެ. އެއަށްފަހު، ޢަރުޝިފުޅުމަތީ އިސްތިވާވެވޮޑިގެންވިއެވެ. އެއީ، اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ގެ ގަދަރުވެރިވަންތަކަމާއި މަތިވެރިވަންތަކަމާ އެކަށޭނަ ގޮތުގެ މަތީންނެވެ.

އަދި، اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى އީ، ރޭދުވާ ތަކުރާރުވާ ގޮތަށް، ރޭގަނޑަށް ފަހު ދުވާލުގެ ވަގުތު އައިސް އަދި ދުވާލަށް ފަހު ރޭގަނޑުގެ ވަގުތު އައިސް، ރޭގަނޑާއި ވިދިގެން ދުވާލު، ދުވާލާއި ވިދިގެން ރޭގަނޑު އަންނާނެ ގޮތް މިންވަރުކުރެއްވި، إِلٰهُ އެވެ. އެހެންކަމުން، ރޭގަނޑުގެ އަނދިރިކަމުން ދުވާލުގެ އަލިކަން ނިވައިވެ، ދުވާލުގެ އަލިކަމުން ރޭގަނޑުގެ އަނދިރިކަން ވެސް ނިވައިވެއެވެ. ވީމާ، އަވަސް ގޮތެއްގައި ރޭގަނޑަށް ފަހު ދުވާލު، ދުވާލަށް ފަހު ރޭގަނޑު އައިސް، ރޭދުވާ ތަކުރާރުވަމުންދެއެވެ.

އަދި، اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى އީ، އިރާއި، ހަނދާއި، ތަރިތައް ހައްދަވައި، އެ إِلٰهُ ގެ އަމުރުފުޅަށް ކިޔަމަންތެރިވެގެންވާ ގޮތުގައި، އެ ތަކެތި ލައްވައި، އެ إِلٰهُ ގެ އަމުރުފުޅުގެ ދަށުން އެ ހުރިހައި ތަކެތި ހިނގާ ގޮތް މިންވަރުކުރެއްވި، إِلٰهُ އެވެ. އެ ހުރިހައި ތަކެއްޗަކީ ވެސް، اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ގެ ކުޅަދުންވަންތަކަމާއި، ގަދަރުވެރިވަންތަކަމުގެ ރޭވުމި ޙިކުމަތްތަކަމުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ތަކެއްޗެވެ. ދަންނާށެވެ! އެންމެހައި ޚަލްޤުތަކުން އުފައްދަވާފައި، ދުނިޔޭގައި އާޚިރަތުގެ ހުރިހައި އަމުރުފުޅުތަކުގެ ޚާއްޞަ މިލްކުވެގެން ވަނީ، ހަމައެކަނި، اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى އަށެވެ. اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى އީ، ޢާލަމްތަކުގެ ވެރި، ހުރިހައި ފުރިހަމަ ސިފަފުޅުތަކުން ސިފަވެރިވެވޮޑިގެންވާ މަތިވެރިވަންތަ ބަރަކާތްވަންތަ إِلٰهُ އެވެ.

ހަމަކަށަވަރުން، ހުރިހައި ޢިބާދަތާއި ދުޢާކުރުން، އެ إِلٰهُ ހުސްތެރިކަމުގައި ވޮޑިގެން ވެއެވެ.116

ٱدۡعُواْ رَبَّكُمۡ تَضَرُّعٗا وَخُفۡيَةًۚ إِنَّهُۥ لَا يُحِبُّ ٱلۡمُعۡتَدِينَ ﴿٥٥﴾

﴿55﴾ އޭ މުއުމިނުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުންގެ ވެރި رَبُّ، اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ގެ ޙަޟްރަތަށް ކެއްތެރިވެ

ދުޢާ ދަންނަވާށެވެ، ދެރަކަމާއި، ނިކަމެތިކަމާއި، މަޑުމައިތިރިކަމާ އެކު މަޑުމޮޅިގޮތުގައި

ވަންހަނާ ގޮތުގައި ދުޢާ ދަންނަވާށެވެ! އަދި ހަމަ އެހެންމެ، ދުޢާކުރާން ވާނީ އެއްވެސް

ދެއްކުންތެރިކަމަކާ އަދި ޝިރުކުގެ ވިސްނުމާ ނުލާ، اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى އަށް ޚާލިޞްކޮށް ކަމެވެ،

ޢިބާދަތްތެރިކަމާ އެކުގައެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، ދުޢާކުރުމުގައްޔާއި ހައްދު އެއްކިބާވުން

ހައްދުފަހަނަޅައި ދިޔުމެވެ، اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ޤާނޫނުތަކާއި ޝަރީޢަތުގެ ޙައްދުތަކާއި ހައްދުތަކާއި ހުރަހަށް މިންވަރުން،

އެ إِلٰهُ ލޯބިވެވޮޑިގެންނެއް ނުވެއެވެ. ޝަރީޢަތުގެ ޙައްދުތަކުގައި ޝަރީޢަތުގެ

ޙުކުމެއް ހުރަހަށްވުރެ އިސްކުރާ ބޭބޭކުރާ ބޭފުޅާ، ފުރަތަމަކުރުން ދުޢާކުރާ ހުރަހަށް، اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى

ނުރުހުން ވާހަކަ ޙަރާމްކުރުން ކަމަކަށް އަދި ދުޢާކުރާމީހުންނެވެ.117

وَلَا تُفۡسِدُواْ فِي ٱلۡأَرۡضِ بَعۡدَ إِصۡلَٰحِهَا وَٱدۡعُوهُ خَوۡفٗا وَطَمَعًاۚ إِنَّ رَحۡمَتَ ٱللَّهِ قَرِيبٞ مِّنَ

ٱلۡمُحۡسِنِينَ ﴿٥٦﴾

﴿56﴾ އޭ މުއުމިނުންނޭވެ! اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ރަސޫލުން ފޮނުއްވައި، އަޅުކަންކުރުން

ރަނގަޅުކޮށް ވަދެ، ހަމަޖެހުމާއި، اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى އަށް ކަން އަންގަވައި، އެ ރަސޫލުން

ގެންނަވާކުރަހައްވައި ބިންމަތީގައި މުސްލިމުން އުޅުނު ގޮތް އަންގަވައި، ތިޔަބައިމީހުންގެ

ކަންތައްތައް ރިސާލަތުގެ ކުރަހައްވައިގައި ވަނީކަމަށް، އެ ބިންމަތީގައި ފަސާދައްތަކާ

ހަރަކާތް ރަސޫލުން ތިޔަބައިމީހުން ނުކުރާށެވެ!

116– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

117– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އެދެނީ، ބިންމަތީގައި މީސްތަކުންގެ ކަންތައްތައް އިސްލާހުވުމުގެ ފަހުން ހިނގާނީ،
އެބައިމީހުން ހަމައެކަނި، ﷲ ﷻ އަށް އަޅުކަންކޮށް، އެ إلٰهُގެ އަމުރުފުޅުތަކަށް އެބައިމީހުން
ކިޔަމަންތެރިކަން އަދާކުރި މިންވަރަކުންނެވެ. އަދި، ﷲ ﷻ އަށް ބިރުވެތިވެ، އެ إلٰهُގެ
ރަޙްމަތާއި ޘަވާބަށް އުއްމީދު ބާރު، އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު ދުޢާކޮށް، ކަންކަމަށްއެދި، އެ إلٰهُއަށް
ތިޔަބައިމީހުން ދަންނަވާށެވެ! އެއީ ހަމަކަށަވަރުން، ﷲ ﷻ ގެ ރަޙްމަތްފުޅު ވަނީ،
ހުރިހާ ކަންތައްތަކެއްގައި އިޙްސާންތެރިންނާ ނުހަނު ގާތުގައެވެ.[118]

وَهُوَ ٱلَّذِي يُرۡسِلُ ٱلرِّيَٰحَ بُشۡرَۢا بَيۡنَ يَدَيۡ رَحۡمَتِهِۦۖ حَتَّىٰٓ إِذَآ أَقَلَّتۡ سَحَابٗا ثِقَالٗا سُقۡنَٰهُ
لِبَلَدٖ مَّيِّتٖ فَأَنزَلۡنَا بِهِ ٱلۡمَآءَ فَأَخۡرَجۡنَا بِهِۦ مِن كُلِّ ٱلثَّمَرَٰتِۚ كَذَٰلِكَ نُخۡرِجُ ٱلۡمَوۡتَىٰ
لَعَلَّكُمۡ تَذَكَّرُونَ ﴿٥٧﴾

﴿57﴾ އަދި، ﷲ ﷻ އީ، ވާރޭ ވެއްސެވުމުގެ ކުރިން، ވާރޭ އައުމުގެ އުފަލްވެރި ޚަބަރު،
އެ إلٰهُގެ އަޅުތަކުންނަށް ދެއްވުމަށް ޓަކައި ވައިރޯޅިތަކެއް ފޮނުއްވާ، إلٰهُއެވެ.
އަދި، އެ إلٰهُގެ އަމުރުފުޅުގެމަތިން، ވައިތަކުން ފުރިފައިވާ ބަރު ވިލާތަކެއް އުފުލި ދިރުމެއްނެތް
ގެންގޮސް، އެތަންމިތަނަށް ދަތުރުކުރީ އެ ވައިރޯޅިތަކެވެ. ދެން، އެ ވިލާތަކުން ވާރޭވެއްސި،
އެ إلٰهُގެ އަމުރުފުޅުގެން، އެ إلٰهُގެ ރަޙްމަތްފުޅުންނެވެ. އަދި ހަނަގަސްވުމުގެ ސަބަބުން
އެ ބިމުގެ ވިނަތަކާއި، ގަސްތަކާއި، ދަނޑުތައް މަދުވެ ހިޔަޅާ ބިމަށް، އެ ވިލާތަކުން
ވާރޭވެއްސަވައި، އެ ބިން ދިރުއްވައި، ކުޑައިގެ ވިނަތަކާއި، ބާވަތްބާވަތުގެ ރީތި
ބާވަތްތަކާއި، މޭވާ ބާވަތްބާވަތުގެ ގަސްގަހާއި، ދާދި ގަސްތަކެއް އެ ބިމުން ފަޅުއްވައި
އެ ތަކެތި އެދި ބަޅުވެ، އެ ތަކެތީން ތަކާމު ބާވަތްބާވަތުގެ ޘަމަރާތަކާއި
ބާވަތައް ނުކުއްވީ، އެ إلٰهُގެ ތަނަވަސް ރަޙްމަތްފުޅުން، އެ إلٰهُއެވެ.

118- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި ބިމަށް ވާރޭ ވެއްސަވައި، އެ ފެނުން މަރުވެފައިވާ ބިން ދިރުއްވައި، ތިމަން إِلٰهُ
އެ ބިމުން ގަސްތަކެއް ނެރުއްވާ ފަދައިން، އެ ބިމުގައި ވަޅުލެވިފައިވާ ގަބުރުތައް
ފަނާވެ ވެއްޔަށްވެފައި ވަނިކޮށް، އެ ގަބުރުތަކުން އަލުން ދިރުއްވައި، އެފަދައިން ހަމަ
އެ ބިމުން، ތިމަން إِلٰهُ ނެރުއްވާނީމެވެ. އޭ އިންސާނުންނޭވެ! މި ވާހަކަތައް މިފަދައި
ތަކްރާރުކުރެއްވީ، الله ﷻ ބަޔާންކުރެއްވީ، އެ إِلٰهُގެ އަޅުކަންކުރުމަށްޓަކައި، މީސްތަކުން
މަރުވުމަށް ފަހު އަލުން ދިރުއްވައި މަޙްޝަރުކުރެއްވުން، އެ إِلٰهُ
ކުރައްވަންޤާދިރުވެވޮޑިގެންވާ ކަން ހަނދުމަކޮށް، މަރުވެފައިވާ ބިން ދިރި
އެ ބިމުން ގަސްތައް ފަޅާލައިން ނެރުއްވުން، އެ ކަމުން އިބުރަތް ލިބިގަތުމަށް ޓަކައެވެ.
ދަންނާށެވެ! އެ ކަންކަން ފެނުމުން އެނގޭ ކަމަކީ، ހަޤީޤަތުގައި މަރުވުމަށް ފަހު،
އެފަދައިން އަލުން ދިރުއްވައި މަޙްޝަރުކުރެއްވުމަށް، الله ﷻ ކުޅަދާނަވެވޮޑިގެންވާކަމެވެ.[119]

وَٱلْبَلَدُ ٱلطَّيِّبُ يَخْرُجُ نَبَاتُهُۥ بِإِذْنِ رَبِّهِۦ ۖ وَٱلَّذِى خَبُثَ لَا يَخْرُجُ إِلَّا نَكِدًا ۚ كَذَٰلِكَ نُصَرِّفُ
ٱلْءَايَٰتِ لِقَوْمٍ يَشْكُرُونَ ﴿٥٨﴾

﴿58﴾ ބިންގަނޑު ރަނގަޅު މޮޅު ރަށްރަށުގެ ބިމަށް ވާރޭ ވެހިއްޖެ ނަމަ، الله ﷻ ގެ
އިޛުނަފުޅާއި އިރާދަފުޅުން، އެ ރަށްރަށުގެ ބިމުން ނުހަނު ގިނަ ނިޢުމަތްތަކާއި ގަސްތަކެއް
ފެޅިފައި ހެދި ބޮޑުވެއެވެ. ހަމަ އެ ފަދައިންނެވެ، ޚަބީޘު ގޮތްހާނުގެ އާހަރުތަކާއި ރަނގަޅު
ހުރި ނަސޫރަތުގެ އަޅު ފުއްމިން އަޔަރަން އިވިއްޖެ ނަމަ، އެ އާހަރުތަކާއި އެ ހުރި
ނަސޫރަތުން ފެއިދާވިބެގެ، އިހުސާންވެރިން ފެން ބޮޑަށް ހުރިހާ ރަނގަޅު ބާވިދު
އަދަދުތަކެއް އެނާ ކުރެތެވެ. އަދި ބިންގަނޑު ރަށްރަށުގެ ނުބައި ބިމުން ފެއިދާއެއް ނެތް
މަދު ގަސްކާގެއް ފެނިވި ނުފެދެއެވެ.

އަދި އެ ފަދަ ބަނބަރުގައި ދުވާ ގަސްތަކުގައި ނުކުންނަނީ މަދު ކޮޅުތަކެއްކަމެވެ.
އަދި އެ ކޮޅުތަކެއް ހެދިގަތަ ހުންނަނީ ވެސް، ނުހަނު ނިކަމެތިކޮށެވެ. ހަމަ
އެ ފަދައިން، ޞާލިޙު މުއުމިނުގެ އާޔަތްތަކާއި ރަނގަޅު ހިތް ނަޞޭޙަތްތަކުގެ އަޑު
ކާމިޔާބުކަން ލިބިގަނެ، އެ އާޔަތްތަކާއި އެ ނަޞޭޙަތްތަކުން، އެބައިމީހުންނަށް
ފައިދާއެއް ކުރަނީ ވަރަށް ފުރިހަމައަށެވެ. އަދި މި ފަދަ ތިމަން ތަރުޖަމާކުރާ
ބައްޔަތުވެފައެވެ، ތިމަން إِلٰهُ ބަޔާންކޮށްދެއްވީ މި އާޔަތުގައި މިފަދައިންނެވެ. އޭ،
ތިމަން إِلٰهُ ދެއްވި ނިޢުމަތްތަކަށް ޝުކުރުވެރިވެ، ތިމަން إِلٰهُ ގެ އަމުރުފުޅުތަކަށް
ކިޔަމަންތެރިވާ އަޅުކަންކުރާ ބަޔަކު ސާބިތު ދަލީލުތަކުން ދައްކަވަމެވެ. އަދި
ބައްޔަތު ސާބިތުކުރުމުން، އިޚްލާޞްތެރިކަމާއި، ވުރި رَبُّ ގެ ބަސްމަގުން ކާމިޔާބުވުން
ޢަމަލުތަކަށް ކާމިޔާބުވެ، އެ إِلٰهُ ގެ އަމުރުފުޅުތަކަށް ކިޔަމަންތެރިވާ ބަޔަކު ގަނޑުގައި
އިޚްލާޞްތެރިވެ ވުމަން ބަޔާނެވެ.[120]

لَقَدۡ أَرۡسَلۡنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوۡمِهِۦ فَقَالَ يَٰقَوۡمِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنۡ إِلَٰهٍ غَيۡرُهُۥٓ إِنِّيٓ أَخَافُ
عَلَيۡكُمۡ عَذَابَ يَوۡمٍ عَظِيمٖ ٥٩

﴿59﴾ ހަމަކަށަވަރުން، نُوحُ عليه السلام އަށް ރަސޫލުކަން ދެއްވައި، އެ ރަސޫލާގެ ޤައުމުގެ
މީހުންގެ ގާތަށް، ތިމަން الله، އެ ރަސޫލާ ފޮނުއްވީމެވެ. އޭ، ތިމަން اللهُ ގެ
އެކަލާނގެއަށް ކަމުގައި ތައުޙީދުކުރުމަށް، ނުހަނު އިޚްލާޞްތެރިކަމާއި އެކު، ހެދިހަދައި
އަޅުކަމެއް ހަމައެކަނި، ތިމަން اللهُ އަށް ޚާލިޞްކުރުމަށް ގޮވާލައްވައިފިއެވެ.
އެކަނިކަމުން، ތިމަން اللهُ ގެ އެއްކައުވަންތަކަމަށް ގޮވާލެއްވުމުން، އެ ރަސޫލާ
ވިދާޅުވިއެވެ.

އޭ އަހުރެންގެ ޤައުމުގެ މީހުންނޭވެ! ޢިބާދަތްކުރުން ހަމައެކަނި، الله ﷻ އަށް
އަޅުކަންކުރާށެވެ! އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން، އެ إِلٰهُ ފިޔަވައި، އަޅުކަންކުރުން ޙައްޤުވާނޭ
އެހެން އެއްވެސް إِلٰهއަކު ޢިބާދަތްކުރެވުމަކަށް ނުވެއެވެ. ފަހެ ޢިބާދަތްކުރުން، الله ﷻ އަށް
ޚާއްޞަކުރާށެވެ، ކާފިރުކަން ދޫކޮށް ދުނިޔޭގައިވާ ނަމަ، ބިރުވެރިކަން އެންމެ ބޮޑު، ޤިޔާމަތް
ދުވަހުގެ ގަދަފަދަ ޢަޛާބު، ޢިބާދަތްކުރުމުގެ ގޮތުން ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް އައުމަށް، ތިމަން
އަޅުގަނޑު ބިރުގަތުމުގެ ސަބަބުންނެވެ.[121]

قَالَ ٱلْمَلَأُ مِن قَوْمِهِۦٓ إِنَّا لَنَرَىٰكَ فِى ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٦٠﴾

﴾60﴿ نُوحُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުން އެ ރަސޫލާގެ ރިސާލަތު ޤަބޫލުނުކުރި ނަމަވެ،
ބޮޑުވެގެންވާ ދުވަހެއްގެ ގަދަފަދަ ޢަޛާބު އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް އައުމަށްޓަކާ ބިރުވެރިވެ
ބިރުދެއްކެވުމަށްޓަކައި ނަސޭހަތް ދެއްވި، އެ ރަސޫލާ ވިދާޅުވުމުން، އެ ރަސޫލާގެ ޤައުމުގެ ބޮޑުން،
އެ ރަސޫލާއަށް ދަންނަވައެވެ. "ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަންމެންނަށް ފެނޭ ތިބާ ތަނބަޔަކަށް،
ސީދާމަގުން އެއްކިބާވެ، ޙައްޤުގެ މަގުން ދުރުވެގެން ގޮސްފައެވެ."[122]

قَالَ يَٰقَوْمِ لَيْسَ بِى ضَلَٰلَةٌ وَلَٰكِنِّى رَسُولٌ مِّن رَّبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٦١﴾

﴾61﴿ نُوحُ عليه السلام އަށް، އެ ރަސޫލާގެ ޤައުމުގެ ބޮޑުން ދަންނަވި ދަންނަވުމަށް
ޖަވާބުދެއްވަމުން ވިދާޅުވިއެވެ. "އޭ އަހުރެންގެ ޤައުމުގެ މީހުންނޭވެ!
އެއްވެސް ގޮތަކުން އަހަރެން އެއްވެސް ސީދާމަގުން، ކުރެވިފައިވާ މަގުފުރެދުމެއް އަހަރެންގައި
ނުވެ، ޙައްޤަށް މިއަދު އަހުރެންގެ ކިބައިގައި ނުވެއެވެ. އަހަރެން ކޮންމެހެން! އަހުރެން މި ވަނީ،
އަހުރެންގެ ފަރާތުން ހުރިހާ ޢާލަމްތަކުގެ ވެރި ރަބ ﷻ ގެ ރަސޫލަކު ކަމުގައެވެ.

121- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
122- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި ހަމަކަށަވަރުން، އަޅުގަނޑަކީ، ތިޔަބައިމީހުންނާއި އަދި އެންމެހައި ޚަލްޤުތަކުގެ ވެރި رَبُّ، اللهُ ﷻ ގެ ރަސޫލަކުން ތިޔަބައިމީހުންގެ ގާތަށް ފޮނުއްވިގެންވާ ރަސޫލެކެވެ. އެންމެހައި ޚަލްޤުތަކުން އުފައްދަވައި، އެ ޚަލްޤުތަކުންގެ ހުރިހާ ކަމެއް ބެލެހެއްޓެވީ، އެ إِلٰهެވެ.”[123]

أُبَلِّغُكُمْ رِسَٰلَٰتِ رَبِّي وَأَنصَحُ لَكُمْ وَأَعْلَمُ مِنَ ٱللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٢﴾

﴿62﴾ އަދިވެސް، نُوحُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުންނަށް، އެ ރަސޫލާ ވިދާޅުވިއެވެ. “ތިމަން ރަސޫލާ މި ކުރައްވާނީ ވެސް ކަމަކީ، ތިމަން ރަސޫލާގެ ވެރި رَبُّ، ތިމަން ރަސޫލާއާ ހަވާލުކުރެއްވި ރިސާލަތު ތިޔަބައިމީހުންނާ ހަމައަށް ގެނެސްދެއްވުމެވެ، އެ إِلٰهُގެ ވަޙީ ބަސްފުޅު ތިޔަބައިމީހުންނަށް އިއްވަވައިދެއްވުމުގައި ދުވިހުންނެވުމެވެ. އަދި، ތިމަން ރަސޫލާ މި ގެންނެވީ ރިސާލަތު ތިޔަބައިމީހުން ޤަބޫލުކުރުން ކިޔަމަންތެރިވުމުގެ ނަފާ، ތިޔަބައިމީހުންނަށް، اللهُ ﷻ ދެއްވާނޭ ދަރުމައާއި، ޘަވާބާއި، ނިޢުމަތުގެ ވާހަކައިން ތިޔަބައިމީހުންނަށް އުފާވެރިކަމުގެ ޚަބަރުދެއްވުމެވެ.

އަދި ތިޔަބައިމީހުން އެ ރިސާލަތު ޤަބޫލުނުކުރި ނަމަ، އެ إِلٰهُގެ ބަސްފުޅުން ތިޔަބައިމީހުންނަށް އަތުވެދާނެ ނުބައިކަންކަމުގެ ވާހަކައިން ތިޔަބައިމީހުންނަށް ބިރުވެރިކަމުގެ ޚަބަރު ވެސް ދެއްވައި ނަޞޭޙަތްތެރިވުމެވެ. ތިމަން ރަސޫލާ މި ކަންތައްތައް މި ކުރައްވަނީ، ނުބައި ނުލަފާ އަޚްލާޤުތަކުން ބަލައި، اللهُ ﷻ ތަޢާލާއަށް ކިޔަމަންތެރިވުމަށް ތިޔަބައިމީހުން ސަލާމަތްވުމެވެ، ހެޔޮކަމާ ކިޔަމަންތެރިވުމުން ޘަވާބު، އެ إِلٰهُ ތަޢާލާއަށްކިޔަމަންތެރިވާ ސަލާމަތުގެ ދުވަސް މަގު ތިޔަބައިމީހުންނަށް ދައްކަވައެވެ.

123- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި ތިޔަބައިމީހުންނަށް ނޭނގޭ ކަންތައްތައް، اللهﷻ ގެ ޙަޟްރަތުން، ތިމަން ރަސޫލާއަށް

ބާވައިލައްވާ ވަޙީގެ ޒަރީޢާއިން، ތިމަން ރަސޫލާއަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވައެވެ."[124]

أَوَعَجِبۡتُمۡ أَن جَآءَكُمۡ ذِكۡرٞ مِّن رَّبِّكُمۡ عَلَىٰ رَجُلٖ مِّنكُمۡ لِيُنذِرَكُمۡ وَلِتَتَّقُواْ وَلَعَلَّكُمۡ تُرۡحَمُونَ ﴿٦٣﴾

﴾63﴿ ތޯއެ، ތިޔަބައިމީހުންގެ ވެރި رَبُّ، اللهﷻ ގެ ޙަޟްރަތުން ތިޔަބައިމީހުންނަށް ޓަކައި

ބާވައިލެއްވުން ވަޙީއާއި އިންޒާރާއި ބުށާރާ ނަސޭޙަތުން ޖެހިގެންވާ ވަޙީގެ ބަސްފުޅުތައް،

ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ފިރިހެނަކު މެދުވެރިކުރައްވައި ތިޔަބައިމީހުންނާ

ހަމައަށް ފޮނުއްވި ކަމަށް ޓަކައި، ތިޔަބައިމީހުން އަޖައިބުވެ ހައިރާންވެގެންތޯ! ތޯއެ

ހަމަކަށަވަރުން، އެ ރަސޫލާ ބޭއްވެވީ ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރޭގައި ހުންނަވައިގެންނެވެ.

އަދި، އެ ރަސޫލާގެ ސިފައިގައި އެއްވެސް ޚިޔާނާތްތެރިކަމެއް ނުވާކަމާއި، އެ ރަސޫލާގެ

ތެދުވެރިކަމާއި، އަމާނާތްތެރިކަން ތިޔަބައިމީހުން ރަނގަޅަށް ދަންނަމުއެވެ.

އެ ރަސޫލާ ވަޑައިގެންނެވީ، اللهﷻ އަށް ހުރި ނިޔާދަރުގެތެރިވެ، އެ ރަސޫލާގެ

ރިސާލަތު ފޮނުއްވާ ބިރުން ނުލައި، އެ إِلٰهُ ދެއްވާނެ ގަދަދަރު ބަލާއިގެ ވާރަކައިން

ތިޔަބައިމީހުން ސަލާމަތްވުމަށް ޓަކައި، ތިޔަބައިމީހުންނަށް އިންޒާރުދެއްވުމަށްޓަކައެވެ. އަދި، އެ إِلٰهއަށް

ކުރުގިނުލިބެވެ ނިކަމެތިކަން ނުލިބިދާނެ ސަބަބު، އެ إِلٰهُ ކަމުގެ ބާރުވަތަކާއި މުޅިން ދެކޮޅުހަދާ ފަދަ

އެ إِلٰهُގެ އަހުކާމުތަކަށް ހަމަޖެހިގެން، އެ إِلٰهُއަށް ބިރުވެތިވެ، އެ إِلٰهُ އަމުރުކުރެއްވި

ކަންތައްތައް އެ އަމުރުކުރެއްވި ގޮތަށް، ނަހީކުރެއްވި ކަންތައްތަކުން ދުރުވެ، ތަޤުވާ

ތަޤުވާވެރިވުމަށް ގޮވައިލެއްވުމަށެވެ.

124– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އެއީ، އެ ކަންކަން އެ ގޮތަށް ކޮށްދީ ނަމަވެ، އެ إِلٰهُގެ އާޔަތްތަކުން ތިޔަބައިމީހުންނަށް
ރަޙުމަތްލެއްވުމައި، ގިނަގުނަ ދަރުމަދާއި ތަޤްވާ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ލިބުމަށް ޓަކައެވެ.[125]

فَكَذَّبُوهُ فَأَنجَيۡنَٰهُ وَٱلَّذِينَ مَعَهُۥ فِي ٱلۡفُلۡكِ وَأَغۡرَقۡنَا ٱلَّذِينَ كَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَآۚ إِنَّهُمۡ كَانُواْ
قَوۡمًا عَمِينَ ﴿٦٤﴾

﴿64﴾ ފަހެ، ބަޔާންވެދިޔަ ނަސޭހަތްތެރިކަން ފަހު ވެސް، نُوحُ عَلَيْهِ السَّلَامُ ގެ ޤައުމުގެ މީހުން،
އެ ރަސޫލާގެ ރަސޫލުކަން ދޮގުކުރިއެވެ. އެހެންކަމުން، نُوحُ عَلَيْهِ السَّلَامُ އާއި، އެ ރަސޫލާ ތަބާވެ،
ތިމަން اللهއަށް އީމާންވި މަދު މީސްކޮޅު، އެ ރަސޫލާގެ ނައުކާގެގައި، ތިމަން الله
ސަލާމަތްކުރެއްވީމެވެ. އަދި، ތިމަން الله ބޯވައިލެއްވި އާޔަތްތަކާއި، އެ ރަސޫލާ
ގެނެސްދީ، ހެއްކިތަކަށް ބޮޑު ބައެއްތަކެއްކަމަށް، މުޢުޖިޒާތްތަކާއި، ދެކޮޅުހެދި އަސްލުގައި
ކާފިރުވެގަތުން، نُوحُ عَلَيْهِ السَّلَامُ ގެ ޢަޒާބުގައި ޖެހުއްވި ދުޢާފުޅުގައި ހަރަދުކުރައްވައި،
ތިމަން الله އެ އަނގުތުން ނިކުންކުރެއްވީމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، އެބައިމީހުންނީ ޙައްޤުގެ މަގު
ފެނުމުގައި ކަނު ބައެއް ކަމުގައިވެއެވެ. އަދި ޙައްޤުގެ ކާބައިކަން ފެނުމުގައި ހިތް ކަނު
ބައެއް ކަމުގައިވެއެވެ.[126]

وَإِلَىٰ عَادٍ أَخَاهُمۡ هُودٗاۚ قَالَ يَٰقَوۡمِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنۡ إِلَٰهٍ غَيۡرُهُۥٓۚ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٦٥﴾

﴿65﴾ އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ޢާދު ޤައުމުގެ މީހުންގެ ގޮތުން އެބައިމީހުންގެ އަޚާ، هُودُ عَلَيْهِ السَّلَامُ
ރަސޫލުކަމުގައި، ތިމަން إِلٰهُ ފޮނުއްވީމެވެ. އެއީ، ތިމަން إِلٰهُގެ އެއްކައުވަންތަކަން
ގޮވައިލައްވައި، ހުރިހައި އަޅުކަމެއް، ހަމައެކަނި، ތިމަން إِلٰهއަށް ކުރުމަށްޓަކައި
ގޮވައިލެއްވިއެވެ.

125- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
126- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وِزَارَةِ الشُّؤُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އުޅުނުކަމުން، ތިމަން إِلٰهُ ގެ އެއްކައުވަންތަކަމަށް ގޮވައިލައްވަމުން، އެ ރަސޫލާގެ ޤައުމުގެ މީހުންނަށް، އެ ރަސޫލާ ވިދާޅުވިއެވެ. "އޭ އަހުރެންގެ ޤައުމުގެ މީހުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން، ހަމައެކަނި، اللهُ ﷻ އަށް އަޅުކަންކުރާށެވެ! އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން، އެ إِلٰهُ ފިޔަވައި، އަޅުކަންކުރުން ހައްޤުވެގެންވާ އެހެން އެއްވެސް إِلٰهަކު، ތިޔަބައިމީހުންނަކަށް ނުވެއެވެ. ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުން، اللهُ ﷻ އަށް އުރެދި ކާފިރުވުމުން، ތިޔަބައިމީހުންނަށް، އެ إِلٰهُ ދެއްވައިފާނޭ ޢަޛާބުން ސަލާމަތްވުމަށް ވިސްނުމަށް ބަލައި، އެ إِلٰهަށް އީމާންވެ، އެ إِلٰهُ އަމުރުކުރެއްވި ކަންތައްތައް އެ އަމުރުކުރެއްވި ގޮތަށްކޮށް، ނަހީކުރެއްވި ކަންތައްތަކުން ދުރިން ދުރުވެ، އެ إِلٰهަށް ބިރުވެތިވެ ތިޔަބައިމީހުން ތަޤުވާވެރިން ނުވަނީހެއްޔެވެ؟[127]

قَالَ ٱلۡمَلَأُ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ مِن قَوۡمِهِۦٓ إِنَّا لَنَرَىٰكَ فِي سَفَاهَةٖ وَإِنَّا لَنَظُنُّكَ مِنَ ٱلۡكَٰذِبِينَ ٦٦

﴿66﴾ ޢާދު ޤައުމުގެ މީހުންގެ ބޮޑުން، هُودُ عليه السلام ރަސޫލުކަމާއިގެން ވަޑައިގެން، اللهُ ﷻ ގެ އެއްކައުވަންތަކަމަށް ގޮވައިލެއްވުމުން، އެ ޤައުމުގެ ބޮޑުން، އެ ރަސޫލާގެ ރިސާލަތަށް އިންކާރުކުރަމުން ދެންނެވިއެވެ. "ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަންމެން މި އަޅުކަންކުރާ އިލާހުންތައް ދޫކޮށް، ހަމައެކަނި، اللهُ ﷻ އަށް އަޅުކަންކުރުމަށް ތިބާ ތިޔަ ގޮވައިލައްވަނީ، ތިބާގެ ކިބައިގައިހުރި މޮޔަކަމެއްގެ ސަބަބުން ކަމަށް ތިމަންމެންނަށް ފެނެއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ތިބާ ތިޔަ ދައްކަވާ ވާހަކަފުޅުތަކުގެ ސަބަބުން، ތިމަންމެންނަށް ފެންނަނީ، ތިބާއަކީ ދޮގުވެރިންގެ ތެރެއިންވާ މީހެއް ކަމުގައެވެ."[128]

قَالَ يَٰقَوۡمِ لَيۡسَ بِي سَفَاهَةٞ وَلَٰكِنِّي رَسُولٞ مِّن رَّبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٦٧

127- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

128- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وِزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

﴿67﴾ ހޫދު عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ ބޮޑުން އެ ދެއްކި ވާހަކައަށް ޖަވާބުދެއްވަމުން، އެ ރަސޫލާ
ވިދާޅުވިއެވެ. "އޭ އަހުރެންގެ ޤައުމުގެ މީހުންނޭވެ! ކިތަންމެ ކުޑަ ޖާހިލުކަމެއް ވިޔަސް
އަހުރެންގެ ކިބައިގަ ނުވެއެވެ. އަދި ކިޔެއްމަ! އަހުރެން މި ވަނީ، އަހުރެންގެ ވެރި رَبُّ ގެ
ރަސޫލަކުމެން އަހުރެންނަށް ދެއްވުން ހިދާޔަތުގެ ތެދު މަގު ދައްކައެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން،
އަހުރެންނަކީ، އަހުރެންނާއި ތިޔަބައިމީހުންނާ އަދި އެންމެހައި ޢާލަމްތަކުގެ ވެރި رَبُّ،
اللهُ سبحانه وتعالى ގެ ރަސޫލަކުމެން ތިޔަބައިމީހުންގެ ގާތަށް ފޮނުއްވިގެންވާ ރަސޫލަކީމެވެ.
އެންމެހައި ޢާލަމްތަކެއް ހެއްދެވި، އެ ހުރިހައި ޢާލަމްތަކުގެ އެންމެހައި ކަންތައްތަކެއް
ބަލަހައްޓަވާ، އެ إِلٰهُއެވެ."[129]

أُبَلِّغُكُمْ رِسَٰلَٰتِ رَبِّي وَأَنَا۠ لَكُمْ نَاصِحٌ أَمِينٌ ﴿٦٨﴾

﴿68﴾ އަދި، ހޫދު عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުންނަށް، އެ ރަސޫލާ ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަން ރަސޫލާ
މި ކުރައްވާލައި ވެސް ކަމަކީ، ތިމަން ރަސޫލާގެ ވެރި رَبُّ، ތިމަން ރަސޫލާއާ
ހަވާލުކުރެއްވި ރިސާލަތު ތިޔަބައިމީހުންނާ ހަމައަށް ގެނެސްދެއްވުމެވެ، އެ إِلٰهُ ގެ
ވަޙީ ބަސްފުޅު ތިޔަބައިމީހުންނަށް އިއްވައިދެއްވުމުގައި ދޮގުހުންނަވާނެވެ. ވުމާއި،
ތިޔަބައިމީހުންނަށް، ތިމަން ރަސޫލާ މި ގޮވައިލައްވަނީ، اللهُ سبحانه وتعالى ގެ އެއްކައުވަންތަކަން
ތެދުކަން ގަބޫލުކުރުން، ތިމަން ރަސޫލާއާ ތަބާވެ، ތިމަން ރަސޫލާ މި ގެންނެވި
ޝަރީޢަތަށް ޢަމަލުކުރުމަށެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަން ރަސޫލާއަކީ، اللهُ سبحانه وتعالى ގެ
ވަޙީބަސްފުޅު ތިޔަބައިމީހުންނަށް އިއްވައިދިނުމުގައި ނުހަނު ތެދުވެރި އަމާނާތްތެރި
އަދި ތިޔަބައިމީހުންނަށް ނުހަނު ހެޔޮ އެދޭ ވަފާތެރި ނަސޭހަތްތެރިއަކީމެވެ.[130]

129- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
130- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

أَوَعَجِبْتُمْ أَن جَآءَكُمْ ذِكْرٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَلَىٰ رَجُلٍ مِّنكُمْ لِيُنذِرَكُمْ ۚ وَٱذْكُرُوٓا۟ إِذْ
جَعَلَكُمْ خُلَفَآءَ مِنۢ بَعْدِ قَوْمِ نُوحٍ وَزَادَكُمْ فِى ٱلْخَلْقِ بَصْۜطَةً ۖ فَٱذْكُرُوٓا۟ ءَالَآءَ ٱللَّهِ
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٦٩﴾

﴿69﴾ ޔަނީ، ތިޔަބައިމީހުންގެ ވެރި رَبُّ، اللهُ ﷻ ގެ ހަޟްރަތުން ތިޔަބައިމީހުންނަށް ޖަހާއި
ބާވައިލެއްވުން ވަޙުޔު އިންޒާރުގައި ހެޔޮ ނަސޭހަތްތެރިން ފުރިގަންނާ ވަރީގެ ބަސްފުޅުތަކެއް،
ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ފިރިހެނަކު މެދުވެރިކުރައްވައި ތިޔަބައިމީހުންނާ
ހަމައަށް ޒިކުރެއް ކަމަށް ބަލާއި، ތިޔަބައިމީހުން އަޖައިބުވެ އަސްތޮޅިއްޖެހީހެއްޔެވެ! ޔަނީ
ހަމަކަށަވަރުން، އެ ރަސޫލާ ބޭރުގެ ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރޭގައި ހުންނަވައިގެންނެވެ.
އަދި، އެ ރަސޫލާގެ ކިބައިގައި އެއްވެސް ފުރުދުނަރިކަމެއް ނުވާކަމާއި، އެ ރަސޫލާގެ
ތެދުވެރިކަމާއި، އަމާނާތްތެރިކަން ތިޔަބައިމީހުން ރަނގަޅަށް ދަންނަހުއްޓެވެ.

އެ ރަސޫލާ ވަޙުޔުގެންނެވީ، اللهُ ﷻ އަށް އުޅުނު ނިކަމެތިކަމާއިވެ، އެ ރަސޫލާގެ
ރިސާލަތު ދަންނަވާ މީހުންނަށް، އެ إِلٰهُ ދެއްވާނެ އަދަބުގެ ވާހަކައިން ތިޔަބައިމީހުންނަށް
ބިރުވެރިކަމުގެ ހަބަރުދެއްވުމަށް އިންޒާރުކުރެއްވުމަށެވެ. އަދި، نُوحُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ
ތެރެއިން، އެ ރަސޫލާގެ ރިސާލަތު ދަންނަވާ އިންކާރުކުރި މީހުން ހަލާކުކުރެއްވައި
ނިކަމެތިކޮށްލެއްވުމުން ޔަނީ، ބިމުގެ ހަލީފާއިން ކަމުގައި، اللهُ ﷻ ތިޔަބައިމީހުން ލެއްވިކަމަށް ބަލާއި،
އެ ކަން ހަނދުމަކޮށް، އެ إِلٰهއަށް ބަރުމާގައި ޝުކުރުކުރާށެވެ!

އަދި އުފެއްދެވުމުގައި ތިޔަބައިމީހުންގެ ހަށިގަނޑު، ބިޔަ ހަށިގަނޑެއް ކަމުގައެއްޖެހި،
ބާރުގަދަ ބޮޑެތި ބައެއް ކަމުގައި، اللهُ ﷻ ތިޔަބައިމީހުން ލެއްވިކަމަށް ބަލާއި، އެ ކަން ވެސް
ތިޔަބައިމީހުން ހަނދުމަކޮށް، އެ إِلٰهއަށް ބަރުމާގައި ޝުކުރުކުރާށެވެ!

އަދި ދުނިޔޭގައި ތިޔަބައިމީހުންނަށް ކާމިޔާބުވުމާއި، އާޚިރަތުގެ ބަދަލުން ދިންނަވައި
ސަލާމަތްވެވޭ، ސުވަރުގޭ ވަރުވުރުގެ މަތިވެރި ނަޞީބު ލިބުމަށް ޓަކައި، الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ތިޔަބައިމީހުންގެ
މައްޗަށް ދެއްވި، ގިނަގުނަ ނިޢުމަތްތައް، ތިޔަބައިމީހުން ހަނދުމަކުރާށެވެ![131]

قَالُوٓاْ أَجِئۡتَنَا لِنَعۡبُدَ ٱللَّهَ وَحۡدَهُۥ وَنَذَرَ مَا كَانَ يَعۡبُدُ ءَابَآؤُنَا فَأۡتِنَا بِمَا تَعِدُنَآ إِن
كُنتَ مِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ ٧٠

﴿70﴾ ހަމައެކަނި، الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއަށް އަޅުކަންކުރުމަށް، هُودُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުންނަށް،
އެ ރަސޫލާ ގޮވައިލެއްވުމުން، އެބައިމީހުން، އެ ރަސޫލާއަށް ދެންނެވިއެވެ. "ކަލޭ،
ތިމަންމެންގެ ގާތަށް ތިބާ ތިއަ ވަޑައިގެންނެވީ، ތިމަންމެންގެ ކާބަފައިން އަޅުކަންކުރަމުން
އުޅުނު ބުދުތަކަށް އަޅުކަންކުރުން ދޫކޮށް، ހަމައެކަނި، الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއަށް އަޅުކަންކުރުމަށް
ގޮވައިލައްވައި، އެ إِلٰه އެކަނި އަޅުކަމުގައި ތިމަންމެން ޚާއްޞަކުރުމަށް އެދިވަޑައިގަތުމަށްތޯއެވެ؟
ކަލޭ، ތިބާއީ ތެދުވެރިޔެއްގެ ތެރޭގައިވާ މީހެއް ނަމަ، ތިމަންމެންނަށް ތިއީ ވަޢުދުވެވަޑައިގަތް
ޢަޛާބު ގެނެސްދީބަލާށެވެ، ތިމަންމެންގެ ގާތަށް ނިކަން ގެންނަވައިދެއްވާށެވެ!"[132]

قَالَ قَدۡ وَقَعَ عَلَيۡكُم مِّن رَّبِّكُمۡ رِجۡسٞ وَغَضَبٌۖ أَتُجَٰدِلُونَنِي فِيٓ أَسۡمَآءٖ
سَمَّيۡتُمُوهَآ أَنتُمۡ وَءَابَآؤُكُم مَّا نَزَّلَ ٱللَّهُ بِهَا مِن سُلۡطَٰنٖۚ فَٱنتَظِرُوٓاْ إِنِّي مَعَكُم
مِّنَ ٱلۡمُنتَظِرِينَ ٧١

﴿71﴾ هُودُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުންނަށް، އެ ރަސޫލާ ވިދާޅުވިއެވެ. "ހަމަކަށަވަރުން،
ތިޔަބައިމީހުންގެ ވެރި رَبُّ ގެ ޙަޟްރަތުން ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް އަނގަތާލެވިއްޖެއެވެ، އެ إِلٰه
ވަޢުދުކުރައްވާ ކޯފާއާއި އަޒާބުވެވުން ތިޔަބައިމީހުންނަށް ބަރަބަރުވެއްޖެކަން ކަށަވަރުވެވެ.

131– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
132– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ފަހެ، އެ ތަކެއްޗަށް އަޅުކަންކުރުން ހުއްދަކުރާ އެއްވެސް ދަލީލެއް އެއީ ބުރުހާނެއް ވިޔަސް،
الله ﷻ ބާވައިލައްވައިފައި ނުވާ ބާރު، ތިޔަބައިމީހުންނާއި ތިޔަބައިމީހުންގެ ކާބަފައިން
އެ ތަކެއްޗަށް އަޅުކަންކުރަނީ، އިލާހުންގެ ނަމުން އެ ތަކެއްޗަށް ނަންދީ އުޅުން
ބުދުތަކާއިމެދު، ތިޔަބައިމީހުން، މިޔަން ރަސޫލާ ޖުވާބުދާރު ޖަދަލުކުރަނީހެއްޔެވެ؟
އެއީ ހަމަކަށަވަރުން، އެ ބުދުތަކަކީ، ބަހަނާ މީހުންގެ އަމިއްލަ އަތުން ހަދައިފައިވާ
އެއީ އެއްވެސް މީހަކަށް ގެއްލުމެއް އަދި ފައިދާއެއް ވެސް ދިނުމުގެ ކުޅަދާނަކަން
ލިބިފައި ނުވާ ތަކެއްޗެވެ. އެއީ ހަމަކަށަވަރުން، ހުރިހައި އަޅުކަމެއް ކުރުން
ޙައްޤުވެގެން ވަނީ، ހަމައެކަނި، ޚާލިޤުވަންތަ الله ﷻ އަށެވެ. ވީމާ، الله ﷻ ފިޔަވައި،
ތިޔަބައިމީހުން އެހެނިހެން ތަކެއްޗަށް އަޅުކަންކުރާ ކަމުގައި ވާނަމަ، ތިޔަބައިމީހުންގެ
މައްޗަށް އަންނާނެ ކަމަށް، އެ إِلٰهُ ވަޢުދުކުރެއްވި ޢަޛާބުއައުމަށް ތިޔަބައިމީހުން
އިންތިޒާރުކުރާށެވެ! ފަހެ، ހަމަކަށަވަރުން، މިއަހަރެން ވެސް ތިޔަބައިމީހުންނާ އެކު
އިންތިޒާރުކުރާ މީސްމީހުންގެ ތެރެއިން ވާހުށީމެވެ.“

ދަންނާށެވެ! މި އާޔަތުގައި މި ވަނީ، الله ﷻ ގެ ރުޅިއައުމުގެ ޞިފަތެވެ، އެ إِلٰهُ ގެ ޢާލީވަންތަކަން
އިސްބާތުކުރާ ޝާނުގެ ބަރަކާތް ޖަލާލަށް ހުރި ގޮތުގައި ފައިދާގެ ޤަބޫލުކުރެވެއެވެ.[133]

فَأَنجَيْنَٰهُ وَٱلَّذِينَ مَعَهُۥ بِرَحْمَةٍ مِّنَّا وَقَطَعْنَا دَابِرَ ٱلَّذِينَ كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَا ۖ وَمَا
كَانُوا۟ مُؤْمِنِينَ ﴿٧٢﴾

﴿72﴾ ދެންފަހެ، هُودُ عليه السلام ގެ ޤަވްމުގެ ކާފިރުންގެ ތެރެއިން، ގަދަފަދަ ވަރެއްގެ ސިފަވެގައި،
މިވަން إِلٰهُ ޚުދުހިމު ބަޔާން އަދި ހިނދު، އެ ރަސޫލާއާއި، އެ ރަސޫލާއަށް އީމާންވި
މީހުންގެ ތެރެއިން، މިވަން إِلٰهُ ނަޖާތްދެއްވި އެކަލާނގެ ރަޙްމަތުގެ ސަބަބުން ދެއްވީއެވެ.
ޓެހިކަމުން، އެ ރަސޫލާއާއި ދޮގުކުރި މީހުން އެ ބަލާގެން ސަފާރަތްކުރެއްވީއެވެ.

133– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلاَمِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި هُودُ ﷵގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ ތެރެއިން، ތިމަން إِلٰهُ ގެ އާޔަތްތަކަށް ދޮގުކުރި ކާފިރުވި

އެންމެ ފަހު މީހާއަށް ހަމައަށް، އެ ބައިމީހުންގެ ހަލާކުކުރައްވައި ނިމިލައްވައިފީމެވެ.

އަދި އެ ގޮތަށް އެބައިމީހުން ހަލާކުކުރައްވައި ނިމިލައްވައިފީމު، އެ ބައިމީހުންނަކީ ބަޔަކު

ބޭއިމާންވެފައިވާ އާޔަތްތަކަށް އީމާންނުވާ، އެ އާޔަތްތައް ދޮގުކުރި، ހަމަ ބަޔަކުކަމުގައި

އެބައިމީހުން ދޮގުކުރި ކަމަށް ބަޔާނެވެ.134

وَإِلَىٰ ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَٰلِحًاۚ قَالَ يَٰقَوْمِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُۥۖ قَدْ
جَآءَتْكُم بَيِّنَةٌ مِّن رَّبِّكُمْۖ هَٰذِهِۦ نَاقَةُ ٱللَّهِ لَكُمْ ءَايَةًۖ فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِىٓ أَرْضِ
ٱللَّهِۖ وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوٓءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٣﴾

﴿73﴾ އަދި ހަމަކަށަވަރުން، اللهُ ﷻ ފޮނުއްވީމެވެ، ޘަމޫދުގަކަށް އަޚާކަމުގައި ސާލިހު

ބަޔަކު ކަމުގައިވާ ޘަމޫދު ބޭބޭގެ މީހުންގެ ގޮތުން، އެބައިމީހުންގެ އަޚާ صَالِحُ ﷵ

ރަސޫލަކަމުގައިގެން، ތިމަން إِلٰهُ ޚާއްޞަވެވޭ. އަދި، ތިމަން إِلٰهُ ގެ އެއްކައުވަންތަކަން

ގަބޫލުކޮށްވައި، ހެދިގައި އަޅުކަމް، ހަމައެކަނި، ތިމަން إِلٰهُ އަށް ޚާލިޞްކޮށްދޭށެވެ

ގަބޫލުކޮށްވަދޭ. އެހެންކަމުން، ތިމަން إِلٰهُ ގެ އެއްކައުވަންތަކަން ގަބޫލުކޮށްދޭން،

އެ ރަސޫލާގެ ޤައުމުގެ މީހުންނަށް، އެ ރަސޫލާ ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ އަހުރެންގެ ޤައުމުގެ

މީހުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން، ހަމައެކަނި، اللهُ ﷻ އަށް އަޅުކަންކުރާށެވެ! އެހެނީ

ހަމަކަށަވަރުން، އެ إِلٰهُ ފިޔަވައި އަޅުކަންކުރުން ބައްދަލުވާނެތާ، އެހެން އެއްވެސް

إِلٰهَ ތިޔަބައިމީހުންނަކަށް ނުވެއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ތިޔަބައިމީހުންގެ ގާތަށް،

ތިމަން ރަސޫލާ މި ވަޙީގައި، ތިމަން ރަސޫލާ މި ގޮވައިލެއްވާ ކަންތައްތަކަށް ބައްދަލު

ތެދުކަން ސާބިތުކޮށްދޭނެ ހެކި، ތިޔަބައިމީހުންގެ ވެރި رَبُّ ގާތުން ގެނެސްދީ

ޙައްޤު މުޢުޖިޒާތަކާއިގެންނެވެ.

134– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّؤُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އެ މުޢުޖިޒާތަކީ، ބޮޑު ހިލަގަނޑުން، އެ إِلٰهُ ނެރުއްވި ބިޔަ އަންހެން ޖަމަލެވެ. އެ ޖަމަލު
އެ ގޮތަށް ނުކުތުމަކީ، ތިޔަބައިމީހުން އެދުނުއެދުމުގެ މަތިން ދުޢާކުރައްވައި، ތިމަން ރަސޫލާ
ﷲ ﷻ އަށް ދަންނަވާ ހިނދުގައެވެ. ވީމާ، ތިޔަބައިމީހުން އެ ޖަމަލަށް އެއްވެސް ގެއްލުމެއް
އަނިޔާ ނުކުރޭ، ﷲ ﷻ ގެ ބިމުގައި ކާއިބޮއި އުޅެން، އެ ޖަމަލު ދޫކޮށްލާށެވެ! އެހެނީ
ހަމަލާދިނުން، ތިޔަބައިމީހުން އެ ޖަމަލަށް އެއްވެސް އަނިޔާއެއް ކޮށްފި ނަމަ،
ފަހުން ވޭންދެނިވި ބިރުވެރި ޢަޛާބެއް ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް އަންނާނެއެވެ.[135]

وَٱذۡكُرُوٓاْ إِذۡ جَعَلَكُمۡ خُلَفَآءَ مِنۢ بَعۡدِ عَادٖ وَبَوَّأَكُمۡ فِي ٱلۡأَرۡضِ تَتَّخِذُونَ مِن
سُهُولِهَا قُصُورٗا وَتَنۡحِتُونَ ٱلۡجِبَالَ بُيُوتٗاۖ فَٱذۡكُرُوٓاْ ءَالَآءَ ٱللَّهِ وَلَا تَعۡثَوۡاْ فِي
ٱلۡأَرۡضِ مُفۡسِدِينَ ﴿٧٤﴾

﴿74﴾ އަދި، صَالِحُ ؑ ގެ ޤައުމުގެ މީހުންނަށް، އެ ރަސޫލާ ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ އަހަރެންގެ
ޤައުމުގެ މީހުންނޭވެ! ﷲ ﷻ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ދެއްވި ގިނަގުނަ ނިޢުމަތްތައް
ހަނދުމަކޮށް، އެ إِلٰهަށް ޝުކުރުވެރިވާށެވެ! އެ ނިޢުމަތްތަކުގެ ތެރޭގައި، ތިޔަބައިމީހުންގެ
ކުރީން އުޅުނު، ޢާދު ޤައުމުގެ މީހުން، ހަލާކުކުރެއްވުމަށްފަހު، ހެއްދެވުމުގައި ދިރުމުގެ
ސަބަބުން، އެބައިމީހުން ހަލާކުކުރެއްވުމާއި ނިމުމަކަށްގެނައުމަށް ފަހު، ބިމުގެ ހަރުފަތިން
ތަނުގައި ތިޔަބައިމީހުން ގެއްލުވިކަމާއި، ނުހަނު ބިން މާބޮޑު ގަނޑުވަރުތަކާއި ތިޔަބައިމީހުން
ފަޅުތަކުގައި ކަން ފަސް ހިފުމެވެ. އަދި ހުސް ފަސްގަނޑުގައި، ފަރުބަދަތަކުން ގެތަކެއް
ހަރުގޮތުގައި ބަނައި، އެ ނިޢުމަތަށް ހަމަ ބޮޑުކަމުގައި ބޮޑު ގަސްތަކާއި ދިމާކުރުމަކާއި
ތިޔަބައިމީހުން ބިނާކުރާށެވެ.

135- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި ފިނި މޫސުމުގައި، ފިނީން ރައްކާތެރިވެ ތިބުމަށް ޖަބަލު ފަރުބަދަތަކުން ކަނޑައިގެން
ތިޔަބައިމީހުން ގެދޮރު ހަދަމުއެވެ.

ޝުކުރުކުރުމެވެ. އެ ދަރަ ބޮޑެތި ގަނޑުވަރުތަކާއި އިމާރާތްތަކެއް އަޅައި، ގޮޅިގެދޮރު
ބިނާކުރުމުގެ ކުޅަދާނަކަން ތިޔަބައިމީހުންނަށް ދެއްވިކަން ވެސް ހިތުނީ،
ތިޔަބައިމީހުންނަށް، އެ إِلٰهُ ދެއްވި ބޮޑެތި ނިޢުމަތްތަކުގެ ޝުކުރުކުރާށެވެ. ވުމާއެކު،
ތިޔަބައިމީހުންނަށް، اللهُ ﷻ ދެއްވި މި ގަދަ ބޮޑެތި ނިޢުމަތްތަކަށް ހަނދުމަކުރުމާ ބަދަލު
ކުރުމުގައި ތިޔަބައިމީހުން ވާނެވެ! އަދި ތިޔަބައިމީހުންނީ، ފަސާދަކުރާ ބަދަލު ކުރުމުގައިވެ،
ބިމުގައި ފަސާދަކޮށް ނުހިންގާށެވެ![136]

قَالَ ٱلْمَلَأُ ٱلَّذِينَ ٱسْتَكْبَرُوا۟ مِن قَوْمِهِۦ لِلَّذِينَ ٱسْتُضْعِفُوا۟ لِمَنْ ءَامَنَ مِنْهُمْ أَتَعْلَمُونَ
أَنَّ صَٰلِحًا مُّرْسَلٌ مِّن رَّبِّهِۦ ۚ قَالُوٓا۟ إِنَّا بِمَآ أُرْسِلَ بِهِۦ مُؤْمِنُونَ ﴿٧٥﴾

﴿75﴾ صَالِحُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ ތެރެއިން، އެ ބޮޑާވެރިވި ބޮޑުވެރިން،
ބޭކާރު ނިކަމެތިކުރެވި އުޅުނު ކާފިރު ބޭކަން، އެ ބޮޑާވެރިވި ގޮވައިލެއްވުމަށް އީމާންވީ،
اللهُ ﷻ އަށް އީމާންވީ، އެ ބޮޑާވެރިވި ބުއްދުވެރި ކަލަން ޖަވާބު، އެ ބަޔަކާ ދޮގު
ނިކަމެތިކަން ހިފުން މީހުންނަށް ބުނެވެ. "صَالِحُ އަކީ، އޭނާގެ ވެރި رَبُّ ގެ ރަސޫލެއްކަން
އަހުރެމެންގެ ގާތަށް ޖާނެއްވިގެންވާ ރަސޫލުކަން، ހަޤީޤަތުގައި ވެސް ތިޔަބައިމީހުންނަށް
އެނގޭހެއްތޯ؟" ދެން، صَالِحُ عليه السلام ގޮވައިލެއްވި ގޮވައިލެއްވުމަށް އީމާންވީ، اللهُ ﷻ އަށް
އީމާންވީ، އެ ބޮޑާވެރިވި ބަޔަކަށް މިހެން ބުނެވެ. "ހަމަކަށަވަރުން، އަހުރެމެން މި ދީން
އެ ބޮޑާވެރިކަންކުރި ދީން ގެނެއްވިކަން، އެ ބޮޑާވެރިވި ބައިގެ ކާފިރުން، އީމާންވީ،
އެ ބޮޑާވެރިޔާ ބަހާލާގެންނެވެ.

136– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި، الله ﷻ ގެ ހަޟްރަތުން، އެ ރަސޫލާ ގެންނެވި އެންމެހައި ކަންތައްތައް ތެދުކުރާ ޤަބޫލު
ކުރުމުގައި ހަމަކަށަވަރުން އަހުރެމެން ވަމުއެވެ."[137]

قَالَ ٱلَّذِينَ ٱسۡتَكۡبَرُوٓاْ إِنَّا بِٱلَّذِيٓ ءَامَنتُم بِهِۦ كَٰفِرُونَ ﴿٧٦﴾

﴿76﴾ صَالِحُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ ތެރެއިން، އެ ރަސޫލާގެ ދަޢުވަތު ދޫކުރަކާން،
ބޮޑާވެ ކިބުރުވެރިވެ އުޅުނު ކާފިރު ބޮޑެތިން، އެބައިމީހުންގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ
ތެރެއިން، صَالِحُ عليه السلام ގެ ރަސޫލުކަން ތެދުކަން އީމާންވި މީހުންނަށް ބުނެފެވެ.
"ހަމަކަށަވަރުން، ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަ އީމާންވާ ކަންތައްތަކަށް ތިމަންމެން މި ތިބީ
ކާފިރުވެގެންނެވެ. صَالِحُ ގެ ނަބީކަމާއި ރަސޫލުކަން ޤަބޫލުކުރާ ވެސް އަހުރެމެން މުޅިން
ނުކުރާނަމެވެ. އަދި، صَالِحُ އެ ގެންނެވި ޝަރީޢަތަށް ދުވަހަކުވެސް އަހުރެމެން ޢަމަލެއް
ނުކުރާނަމެވެ."[138]

فَعَقَرُواْ ٱلنَّاقَةَ وَعَتَوۡاْ عَنۡ أَمۡرِ رَبِّهِمۡ وَقَالُواْ يَٰصَٰلِحُ ٱئۡتِنَا بِمَا تَعِدُنَآ إِن كُنتَ
مِنَ ٱلۡمُرۡسَلِينَ ﴿٧٧﴾

﴿77﴾ ދެންފަހެ، صَالِحُ عليه السلام ގެންނެވި ރިސާލަތުގެ ތެދުކަން، އެ ރަސޫލާގެ ޤައުމުގެ
މީހުންނަށް ދެއްކެވުމަށްޓަކައި، އެ ރަސޫލާއަށް ދެއްވުން މުޢުޖިޒާތެއްގެ ގޮތުގައި،
އެ ހަރުގައި ހުރި ބޮޑު ހިލަގަނޑުން، الله ﷻ އަންހެން ޖަމަލެއް ނެރުއްވިއެވެ.
އަދި އެބައިމީހުންގެ ވެރި رَبُّ ގެ އަމުރުފުޅަށް އުރެދި، އެ ޖަމަލަށް އަނިޔާވެސް ގެނެސްފައި
އަނިޔާއިން ނުކުތުމަށް، ޤައުމުގެ މީހުންނަށް، صَالِحُ عليه السلام އަށް އަޑުގަދަކޮށްލައިގަތް ވަނިކޮށް،
ބޮޑާކަމާއި ކިބުރުވެރިކަމުން ފުރިގެންނޭ، އެބައިމީހުން އެ ޖަމަލު ކަތިލިއެވެ.

137- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
138- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އެއީ، އެ ޤަވުމަށް ގޮސްފައިވާ ކަށިތި ނަމަވެ، އެބައިމީހުންގެ ވެރި ރَبُّގެ ބަސްބަހައްޓަން

އަމުރުފުޅަށް އަނގޮބޮޑުވެ ވަރަށްބޮޑުކޮށް، އެ ކަސޫރާ ކުރުމުގެ އިންޒާރުދީފައި ކުރަނި

ފަރުވާލައި ބޭއްދެވިކަމާ ނުލައްވާ. އަދި، صَالِحُ ﷺ ގެ ތެރެއިން އަރިހުގައި ފަރާތުން

ވަރަށްސަރަކަން މިވާހަކަދާރުގޮތާ ގޮތުން، އެ ކަސޫރާއަތުން އެބައިމީހުން ދުރުރުވިއްޖެ.

”އޭ صَالِحُއެވެ! ތަޤުވާވެރިވެއްޖެ ވެސް، اللهُ ﷻ ގެ ކުރިމަތީ ކަސޫރާވެރިވާ ތެރެއިން ކަސޫރާވާ

ކުރަނި މިވާ ވަކިވެ ނަމަ، މިގޮތުގެ މައްސަލަ، އެ إِلٰهُ ގެ ކުރިމަތީ ކަމަށް މިވާ މިއަދު

ވެރިކަމުގެ ދެފުށް ހިދާނެ ގެންނަވައިބަޔަށްކަމާ!“[139]

فَأَخَذَتۡهُمُ ٱلرَّجۡفَةُ فَأَصۡبَحُواْ فِي دَارِهِمۡ جَٰثِمِينَ ٧٨

﴿78﴾ ދެން، صَالِحُ ﷺ ގެ ކައުމުގެ ގަދަބޮޑުވާ އެ ކަސޫރާ ނުބައި ބަލަހާ ސަބަބުން،

ބިންހިރާކަން ތުރުގެންމާ ގަދަގަދަ ބިންހެލުމުގައި އައިސް އެބައިމީހުންނަށް ޖެހުނެވެ.

ދެން، އެ ބިންހިރި ބިންހެލުން އައިސް ޖެހުމުން، އެބައިމީހުންގެ ތަނުގައި، އެ ތަނު

ގޮޅިތަކުގައި، އެބައިމީހުން ވެތިގެ ކަށައި، އެބައިމީހުންގެ ގެރިބަކަން އެބައިމީހުންގެ

ހިތްބައް ބޭރުވެ، ކަކުލައި މޫނު ބިމުގައި ޖެހިގޮތަށް ވެއްޓި، މަރުވެދިޔައިރު ބައެއްގެ

ގޮތުގައެވެ. އަދި އެބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ގާތުގައި ހަމަ އެކަކު ވެސް އެ ޢަޛާބުން

ސަލާމަތެއް ނުވިއެވެ.[140]

فَتَوَلَّىٰ عَنۡهُمۡ وَقَالَ يَٰقَوۡمِ لَقَدۡ أَبۡلَغۡتُكُمۡ رِسَالَةَ رَبِّي وَنَصَحۡتُ لَكُمۡ وَلَٰكِن لَّا تُحِبُّونَ

ٱلنَّٰصِحِينَ ٧٩

139- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

140- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

﴿79﴾ ދެންފަހެ، صَالِحُ ﷵ ގެންނެވި ރިސާލަތު، އެ ޤައުމުގެ މީހުން ގަބޫލު
ނުކުރުމުން ކަން، ބަލަހައްޓަވައިގެން، އެބައިމީހުންގެ ކަންތައްތަކާދުރުން ނުކުމެވަޑައިގަތެ
ހިނދު، ވަކިން ދުރުކޮށްވައި ޤައުމުގެ މީހުންނާ ވަކިވެވަޑައިގަންނަވަމުން، އެ ޤައުމަށް
ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ އަހުރެންގެ ޤައުމުގެ މީހުންނޭވެ! ހަމަކަށަވަރުން، އަހުރެންގެ ވެރި رَبُّ،
އަހުރެންނާ ހަވާލުކުރެއްވި ރިސާލަތު، އަހުރެން ވަނީ ތިޔަބައިމީހުންނަށް އިއްވައިދީ
ހަރުދަނާކޮށްދީފައެވެ.

އަދި، އެ إِلٰهُ އަމުރުކުރެއްވި ކަންތައްތަކާއި ނަހީކުރެއްވި ކަންތައްތައް އަހުރެން ވަނީ
ތިޔަބައިމީހުންނަށް ބަޔާންކޮށްދީފައެވެ. އަދި އަހުރެންނަށް ކުރެވޭނެވި މިންވަރަކުން
އަހުރެން ވަނީ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ނަޞޭހަތްތެރިވެފައެވެ. އަދި އަހުރެން މި ދޭ ހެޔޮ
ނަޞޭހަތް، ތިޔަބައިމީހުން ޤަބޫލުނުކުރި ނަމަވެސް، ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް އަމުރުދޭން
ބޭނުންވާ ފަރާތެއް އަހުރެން ނޫނެވެ، ތިޔަބައިމީހުން ނަޞޭހަތްތެރިންނަށް ލޯބި ނުވާނެއެވެ.
ދެންފަހެ ކަލޭމެން، ހަމަޖެހުނު ތަނަކުން ހެޔޮ ނަޞޭހަތްތެރިޔާ، ކަންތައްތަކަށް މަގުދައްކައި،
ނުބައި ކަންތައްތަކުން ތިޔަބައިމީހުން ދުރުކުރުމަށް ގެދައްގައި މަސައްކަތްކުރާ ހެޔޮ އެދޭ
މީހުންދެކެ، ތިޔަބައިމީހުން ލޯބިއެއް ނުވަމުއެވެ. އެހެންކަމުން، ހެޔޮ އެދޭ
ނަޞޭހަތްތެރިންގެ ބަސް ގަބޫލުނުކޮށް، الله ﷻ ގެ ރަހުމަތުން ދުރުކުރެއްވި ފަރާ
ކަންފު ޝައިޠާނުންގެ ބަހަށް ހެއްދި، އެ ފަދަ ކަންފު ޝައިޠާނުނަށް ތިޔަބައިމީހުން
ކިޔަމަންވަމުއެވެ.[141]

وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِۦٓ أَتَأْتُونَ ٱلْفَـٰحِشَةَ مَا سَبَقَكُم بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِّنَ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿٨٠﴾

141- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

﴿80﴾ އާ ރަސޫލާއެވެ! لُوطُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުންނަށް، الله سبحانه وتعالى ގެ އެއްކައުވަންތަކަމަށް ގޮވައިލައްވައި، ހުރިހައި އަޅުކަމެއް، ހަމައެކަނި އެ إِلٰه އަށް ޚާލިޞްކުރުމަށް އަމުރުކުރެއްވުމަށާއި، އެބައިމީހުން ކޮށްއުޅުން ފާޙިޝް ޢަމަލުތަކާއި، އެބައިމީހުން އަޅައިގަތް ހަޑިހުތުރު ދުނިޔާގެ މަނާކުރައްވައިފިއެވެ، އެ ރަސޫލާ ޤައުމަށްވިދާޅުވިއެވެ، ކަން ހިނގި ގޮތް، އިރަ ރަސޫލާ ހަނދުމަކުރައްވާށެވެ! އެ އިރު، އެ ރަސޫލާގެ ޤައުމުގެ މީހުން ކުރީ އުޅުން ފާޙިޝް ޢަމަލުތަކަށް އިންކާރުކުރައްވަމުން، އެ ރަސޫލާ ވިދާޅުވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ކުރިން، އާދަމުގެދަރިންގެ ތެރެއިން އެކަކު ވެސް ކޮށްފައި ނުވާ ފާޙިޝް ޢަމަލެއް، ތިޔަބައިމީހުން ކުރަނީހެއްޔެވެ!

ޝަހުވަތްތެރިކޮށް ގޮތުގައި، ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަކުރާ ފާޙިޝް ޢަމަލަކީ ނުބައި ކަމުގެ ގޮތުން އިންތިހާއަށް ގޮސްފައިވާ ނުރަސް އަދި އަހަރިދް ހުރިދު ބަޔަކުކަމެވެ.[142]

إِنَّكُمۡ لَتَأۡتُونَ ٱلرِّجَالَ شَهۡوَةٗ مِّن دُونِ ٱلنِّسَآءِۚ بَلۡ أَنتُمۡ قَوۡمٞ مُّسۡرِفُونَ ﴿٨١﴾

﴿81﴾ ހަމަކަށަވަރުން الله سبحانه وتعالى ޝަރީޢަތުގައި، އެ إِلٰهُ ހުއްދަކޮށްދެއްވައިފައިވާ ގޮތުގެމަތިން އަންހެނުންގެ ގާތަށް ގޮސް، ޝަހުވަތްތެރިކަމުގެ އެދުން ފުއްދުމުގެ ބަދަލުގައި، ތިޔަބައިމީހުންނީ، ޝަހުވަތްތެރިކަމުގެ ގަސްދުގައި އަރާދު ފިރިހެނުންގެ ބަހައި، ހާސްކުރުމުގެ އުތިރާ އެއްގަމަށް، ފިރިހެނުންގެ ގާތަށް ގޮސް، ޝަހުވަތްތެރިކަމުގެ އެދުން ފުއްދާ ބަޔެކެވެ. އަދި އަންހެނުން ދޫކޮށް، ފިރިހެނުންގެ ކިބައިން ޝަހުވަތްތެރިކަމުގެ އެދުން ފުއްދައިދޭ، ބޭރުގެ ހަމަތަކާއި، އުޅެއުޅޭ ތަޢުޅުމަތަކުން އިތުރުވެއްޖެ ބަޔެކުކަމުގައި، އުދުރާއިތަކާއި، އިތުރަށް ޝަރީޢަތުން ތިޔަބައިމީހުން ތަފާތުވެއްޖެއެވެ.

142- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި ކިޔެއްވީ! ތިޔަބައިމީހުންނީ ފާފަކުރުމުގައި އިސްރާފުކުރާތީން، ހައްދުފަހަނަޅައި ގޮސް،
الله ﷻ ކަނޑައަޅުއްވައިފައިވާ ޝަރުޢީ ޙައްދުތައް ފަހަނަޅައިދާ ބައިމީހުންނެވެ.[143]

وَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِۦٓ إِلَّآ أَن قَالُوٓاْ أَخْرِجُوهُم مِّن قَرْيَتِكُمْۖ إِنَّهُمْ أُنَاسٌ
يَتَطَهَّرُونَ ﴿٨٢﴾

﴿82﴾ لُوطُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުން ކުރަމުން އެ އައި ހުތުރުކަން ބޮޑު ފާޙިޝް
ޢަމަލާމެދު، لُوطُ عليه السلام އިންކާރުކުރެއްވުމުން، ބަދަލުގައި ފުރަގަސްދީ، ޝަހުވަތްތެރިކަމުގެ
އެދުން ފުއްދުމުގައި އެއްޖިންސުގެ ގުޅުން ހިންގުން ހުއްޓުވުމަށް ނުފާނަސް ކަމަށްވުމުން،
އެ ރަސޫލާއަށް ޖަވާބުދިނުމުގެ ގޮތުން، އެ ނުބައި ނުލަފާ ކާފިރުންތައް، އޭގެ އެއްބަސްވެލާ
އަނގައިން ބުނެލެވުނު ބަސް ހަމައެކަނި އަންނަނިވި ވަރައިންނެވެ.

”لُوطާއި އޭނާގެ އަހުލުބައިތުންނާއި، ޤައުމުގެ މީހުންގެ ތެރެއިން އޭނާއާ ތަބާވެ، އޭނާގެ
ދަޢުވަތަށް އީމާންވި މީހުން، ތިޔަބައިމީހުންގެ ރަށުން ނެރެލާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، لُوطާއި،
އޭނާއާ ތަބާވި މީހުންނަކީ، އެއްޖިންސުގެ ގުޅުން ހިންގުމުން ދުރުވާ ޠަހާރަތްތެރިވެގެން
ތިބި، ސާފު ޠާހިރު ބައެކެވެ. ވީއިރު، އަހުރެމެންގެ ތެރޭގައި އުޅެވޭނީ، އެ ފަދަ
ޠާހިރު ބަޔަކާ ގާތުގައި އަދި އެބައިމީހުންނާ އަރައިއަރާފަދަ ކަމެއް ނުކުރެވޭ.“[144]

فَأَنجَيْنَٰهُ وَأَهْلَهُۥٓ إِلَّا ٱمْرَأَتَهُۥ كَانَتْ مِنَ ٱلْغَٰبِرِينَ ﴿٨٣﴾

﴿83﴾ ފަހެ، الله ﷻ ބަޗާފުން، އެ ނަބިއްޔާއާއި އެ ނަބިއްޔާގެ އަހުލުބައިތުންގެ
ތެރެއިން، އެ ނަބިއްޔާގެ އަނބިކަނބަލުން ފިޔަވައި އެހެން އެންމެނާ އަދި
އެ ނަބިއްޔާއަށް އީމާންވި މީހުން، ތިމަން إِلٰه ސަލާމަތް ކުރެއްވީމެވެ.

143- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
144- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އެ ބަދުބަދު ފުރަތަމަވީ، لُوطُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުން، އެ ކަސްތޮއްޔާއަށް ކުރިން ޢާލަމުގައި

ނުކުރޭ، الله سبحانه وتعالى ގެ ބަދުބަ އުބައިލިބުނުގެ މައްޗަށް ފުރައްވުމުގެ ކުރިން، لُوطُ عليه السلام ގެ

އައްލުބައިތުންނާއި ޤައުމުގެ މީހުންގެ ތެރެއިން، އެ ކަސްތޮއްޔާއަށް އީމާންވި މީހުންނައިގެން

ރަށުން އަޅުއްވުމުގެ ކުރިން، ރާގަނޑުގެ ވަގުތުގައި އެ ރަށް ދޫކޮށްލައްވައި، އެ ރަށުން

ނުކުމެވަޑައިގަތުމަށް، لُوطُ عليه السلام އަށް، الله سبحانه وتعالى އަމުރުކުރެއްވުމަށް ފަހުގައެވެ.

ސަލާމަތްކުރެއްވިއެވެ. لُوطُ عليه السلام ގެ އަނބިކަނބަލުންނާއި، އެ ޤައުމުގެ މީހުން މައްޗަށް

ފުރައްވުން ބަދުބަވައި ހަލާކުވިހަ މީހުންގެ ތެރެއިންނެވެ.145

وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِم مَّطَرًا ۖ فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ ﴿٨٤﴾

﴿84﴾ لُوطُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ ތެރެއިން، އެ ކަސްތޮއްޔާ ގޮވައިލައްވުމުގެ

ގޮވައިލެއްވުމުގެމައްޗަށް، އެ ކަސްތޮއްޔާ ގެންގުޅި ބިސްޓަރަކަށް ޖާދުކުރެވެ، މިގޮތުން إِلٰهُ ކަނޑެއަޅުއްވި

ސަމާލުހި އިންޑަކް ފަހަރެއަކު ގޮސް، ޓާރަކުޅުގައި އިސްލާމްކަނޑު، އެއްޤިރާސް ގެޅޭ

ހިނގި މީހުންގެ މައްޗަށް ހިލައިގެ ވާރޭ، މިގޮތުން إِلٰهُ ވެއްސެވީއެވެ. އޭ ކަސްތޮއްޔާއެވެ!

ނުރެ، الله سبحانه وتعالى ބަރާބަރުކުރައްވައި ނަހީކުރައްވައިފައިވާ ނުރަސް ހަދާ އަޑި އެހައިގެ

ގޮތުގައި ފާހިޝް ބަޔަކުރަކަން އަރައިގަތް ނުބައިންނަކީ ކޮބާ މީހުންގެ ގޮތަށް،

އެ إِلٰهُ ފުރަތަމަ، ކަސްތޮއްގެ ކަސްތޮއްކަން ދޫކުރި މުޖުރިމުންނަށް ވިސްނައިލައި

ފިކުރުކުރައްވައި، އެ މުޖުރިމުން ނިމިދިޔައީ ކިހިނެއްކަން ކަން، އިބަ ކަސްތޮއްޔާ ނިކަން

ދެކެވަޑައިގެންބައްލަވާށެވެ!

ދަސްނެގުން! އެ ބަދުބަގައި އުބައިލިބުނުގެ ކަން، އެޔާ ހަމައެކަނި އުޅުއްވައި،

އެ ކަރުގެ މަޤުރުން ދަރަން ވާގެދަރަން، އެ ކަން ބަނޑުން ޖެއްސެވިއެވެ.

145– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި އޭގެ ކުރީން، އެއްވެސް ބަޔަކަށް ނުވައްސާ ގާ އެބައިމީހުންނަށް ވެއްސެވި، އެހެން އެއްވެސް ބަޔަކަށް ނުދެއްވާ ފަދަ ވޭންދެނިވި ޢަޛާބު، އެބައިމީހުންނަށް، الله ﷻ ދެއްވިއެވެ.[146]

وَإِلَىٰ مَدۡيَنَ أَخَاهُمۡ شُعَيۡبٗاۚ قَالَ يَٰقَوۡمِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنۡ إِلَٰهٍ غَيۡرُهُۥۖ قَدۡ
جَآءَتۡكُم بَيِّنَةٞ مِّن رَّبِّكُمۡۖ فَأَوۡفُواْ ٱلۡكَيۡلَ وَٱلۡمِيزَانَ وَلَا تَبۡخَسُواْ ٱلنَّاسَ
أَشۡيَآءَهُمۡ وَلَا تُفۡسِدُواْ فِي ٱلۡأَرۡضِ بَعۡدَ إِصۡلَٰحِهَاۚ ذَٰلِكُمۡ خَيۡرٞ لَّكُمۡ إِن
كُنتُم مُّؤۡمِنِينَ ٨٥

﴿85﴾ އަދި ހަމަކަށަވަރުން، މަދްޔަނުގެ މީހުންގެ ގާތަށް، އެބައިމީހުންގެ އަޚާ شُعَيب عليه السلام ރަސޫލުކަމުގައިގެން، ތިމަން إلهُ ފޮނުއްވީމެވެ.

އެބައިމީހުންނަކީ، الله ﷻ ފިޔަވައި އެހެނިހެން ތަކެއްޗަކަށް ޢިބާދަތްކުރާ ބަޔަކުކަމުން، މިންވަރުކުރުމުގައި މަކަރާއި ހީލަތްހެދުމުގައި އުޅުނު ބައެކެވެ. އެބައިމީހުންގެ ގާތަށް، شُعَيب عليه السلام ރަސޫލުކަމުގައިގެން ފޮނުއްވީ، ތިމަން إلهُގެ އެއްކައުވަންތަކަމަށް ގޮވައިލައްވައި، ހުރިހައި އަޅުކަމެއް، ހަމައެކަނި، ތިމަން إلهއަށް ޚާއްޞަކުރުމަށް ގޮވައިލެއްވުމަށެވެ. އެހެންކަމުން، ތިމަން إلهُގެ އެއްކައުވަންތަކަމަށް ގޮވައިލެއްވުމުން، އެ ރަސޫލާގެ ޤައުމުގެ މީހުންނަށް، އެ ރަސޫލާ ވިދާޅުވިއެވެ.

އޭ އަޅުގަނޑުގެ ޤައުމުގެ މީހުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން ހަމައެކަނި، الله ﷻ އަށް އަޅުކަންކުރާށެވެ! އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން، އެ إلهُ ފިޔަވައި އަޅުކަންކުރުން ޙައްޤުވެގެންވާ، އެހެން އެއްވެސް إلهއަކު، ތިޔަބައިމީހުންނަކަށް ނުވެއެވެ.

146- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ތިޔަބައިމީހުންގެ ގާތަށް އަހުރެން މި އައީ، ތިޔަބައިމީހުންނަށް
އަހުރެން މި ގެނާ ކަންތައްތަކަކީ ތެދު ހަޤީޤަތެއް ކަން ސާބިތުކޮށް ދެއްކުމުގެ
ގޮތުން، ތިޔަބައިމީހުންގެ ވެރި رَبُّ ފޮނުއްވި ފަރުޢުކަން ބޮޑު ހުއްޖަތްތަކާއި،
ދަލީލުތަކާއި، މުޢުޖިޒާތަކާއިގެންނެވެ. ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުން، މިންވަރުކުރުމުގައި
އުނިކޮށް، މީސްތަކުންގެ ބައެއްޗެހި އެބައިމީހުންނަށް ދޫކުރަމުން ނުދީ،
މަކަރާއި ބިރުދައްކައި ނުކުރާށެވެ! ސަލާމަތްކަންނެތެވެ. މީސްތަކުންނަށް މަކަރާއި
ހީލަތްހަދައިގެން، އެބައިމީހުންނަށް ކުރުވާ އަނިޔާއެއްކަމެވެ. އަދި ޚިޔާނާތެއްކަމެވެ.

އަދި، ތަހުދީދުން ވަޢީދުން، ބިރުދައްކައި މީސްތަކުންގެ ކަންތައްތައް އިސްލާމުގެ
މަގުން ހިނގާނެދީ ބާރުނަގާކަށްނުދެއްވައި، الله ﷻ ގެ އެއްކަލާނގެކަމަށް ގޮވައިލެއްވުމާ،
ހަމައެކަނި، الله ﷻ އަށް އަޅުކަންކުރުމަށް ގޮވައިލެއްވުމުން ފަހު، الله ﷻ އަށް
ކާފިރުވެ، މީސްތަކުންނަށް އަނިޔާވެރިވެ، ބިންގަނޑުގައި ފަސާދަކޮށް ތިޔަބައިމީހުން
ނުކުރާށެވެ!

އަދި އެ ކަންކަމުން ތިޔަބައިމީހުންނަށް ދަންނަވަދީ، އަހުރެން މި ގެނާ ކަންތައްތައް ތެދުކަން،
الله ﷻ ގެ ޝަރީޢަތަށް އީމާންވާ ބަޔަކު ކުރިމަތިވެ، ތިޔަބައިމީހުން ވެއްޖެ ނަމަ، ދުނިޔާގައި
މަދުކަމުގައި، ތިޔަބައިމީހުން ގިނަކޮށް ދެއްވި ކަމާއި، ބޮޑު ނިޢުމަތް ހަނދާންކުރާށެވެ.147

وَلَا تَقۡعُدُواْ بِكُلِّ صِرَٰطٖ تُوعِدُونَ وَتَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ مَنۡ ءَامَنَ
بِهِۦ وَتَبۡغُونَهَا عِوَجٗاۚ وَٱذۡكُرُوٓاْ إِذۡ كُنتُمۡ قَلِيلٗا فَكَثَّرَكُمۡۖ وَٱنظُرُواْ كَيۡفَ
كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلۡمُفۡسِدِينَ ٨٦

147- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وِزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

﴿86﴾ އަދި ނުބައްގުން މީސްތަކުންގެ މުދަލު ދިބިގެތުވަން ބިރުކައި، އެބައިމީހުންނަށް
ބިރުދައްކައި އެބައިމީހުން ޤަތުލުކޮށް މަގުފުރި ނުހަދާށެވެ! އަދި، اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ގެ
އެއްކައުވަންތަކަން ޤަބޫލުކުރާ، އެ إِلٰهަށް އީމާންވެ، ހެޔޮ ޢަމަލުކުރާ، އެ إِلٰهُ ގެ
ޝަރީޢަތަށް ޢަމަލުކުރާމީހުން އެދޭ މިއުސްނަށް އެ މަގު ބަންދުނުކުރާށެވެ! ހަމަ، اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ގެ
ސީދާމަގު، ނުސީދާ ގޮތް މަގަކަށް ހަދައި، ތިޔަބައިމީހުންގެ ހަވާނަފްސުގެ އެދުމާ އެއްގޮތަށް،
މީސްތަކުން ފަނބައި، ނުސީދާމަގެއް މީސްތަކުން ހިނގުމަށް ތިޔަބައިމީހުން ނުއެދޭށެވެ!
އަދި ޢަދަދުގެ ގޮތުން މަދު ބައަކު ކުޑަކަމުގައި ތިޔަބައިމީހުން ގިނަކުރި، اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى
ތިޔަބައިމީހުންގެ އަދަދު ގިނަކުރައްވައި، ހިތްވަރުދެއްވި، ގަދަފަދަ، ކުޑަ ބައަކު ކަމުގައި،
ތިޔަބައިމީހުން ހެއްދެވި، އެ إِلٰهُ، ތިޔަބައިމީހުންނަށް ދެއްވި ނިޢުމަތްތައް ތިޔަބައިމީހުން
ހަނދުމަކުރާށެވެ! އަދި، اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى އަށް އުޅުނި ބިމުގައި ފަސާދަ ކުރަމުން އުޅުނު މީހުން ހަލާކުކުރެއްވި
ނިމުނުގޮތަ ގޮތުމަތި، ތިޔަބައިމީހުން ނިކަން ވިސްނައި ބަލާށެވެ އަދި އެބައިމީހުން
ނިމުނުގޮތާ ހަވިއްސަތުން ނިކަން ބަލައިބަލާށެވެ![148]

وَإِن كَانَ طَآئِفَةٞ مِّنكُمۡ ءَامَنُواْ بِٱلَّذِيٓ أُرۡسِلۡتُ بِهِۦ وَطَآئِفَةٞ لَّمۡ يُؤۡمِنُواْ
فَٱصۡبِرُواْ حَتَّىٰ يَحۡكُمَ ٱللَّهُ بَيۡنَنَاۚ وَهُوَ خَيۡرُ ٱلۡحَٰكِمِينَ ٨٧

﴿87﴾ އަދި، اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ގެ ރަސޫލެއްކަމުގައި އެ ކަލޭގެފާނަށް، ދީނަށް ތަބާވާ ޖަމާޢަތްތަކުން
ކަންތައްތައް، ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން އެއްބަޔަކު ގަބޫލުކޮށް، އެ ކަންތައްތަކަށް
އެބައިމީހުން އީމާންވެއްޖެ، ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން އަނެއް ބަޔަކު، އެ ކަންތައްތައް
ދޮގުކޮށް އިންކާރުކޮށް، އެ ކަންތައްތަކަށް ކާފިރުވެއްޖެ. އެ އެންމެނައި
ކާޔިރުވާކަށްނުވާނެވެ!

148- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުންނާއި އަޅުގަނޑުމެންނާ ދެމެދު، اللهُ ﷻ ކުރައްވާނޭ ފައިސަލާއަކާއި ނިޔާއަކަށް ތިޔަބައިމީހުން އިންތިޒާރުކުރާށެވެ! އަދި، އެ ބަޔާންކޮށްދިނު ތިޔަބައިމީހުންނަށް ބިދުވެރިކަމުގެ ހަބަރުދެއްވައި، اللهُ ﷻ ގެ ބަސްފުޅުން ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް، އަންނާނޭ ކަމަށް ވިދާޅުވެ ތިޔަބައިމީހުންނަށް، ތިމަން ރަސޫލާ އިންޒާރުކުރެއްވި ހާޟިރުވެ އަދާކުރީމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، اللهُ ﷻ އީ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ދުނިޔެއި، ޙައްޤު އިންސާފުވެރިން ޙުކުމްކުރައްވާ އިލާހެވެ.[149]

ފަހެ، اللهُ ﷻ ދެއްވި ތައުފީޤުން، ކީރިތި ޤުރުއާނުގެ އަށްވަނަ ޖުޒުގެ ކުރު ތަފްސީރުއް ލިޔުމަން އަޅުގަނޑު ގަސްތުކުރި މިންވަރަށް މިއަދު ނިމުނީއެވެ. އަޅުގަނޑުގެ ދުޢާއަކީ، އަޅުގަނޑުގެ މި ކުޑަކުޑަ ޚިދުމަތް، اللهُ ﷻ ޤަބޫލުކުރައްވުމެވެ. އަދި މި ތަފްސީރުކިޔާ އަޅުގަނޑުމެން އެކުލަވާލުމަށްވެސް ފައިދާހުރި ޚާއްޞަކޮށްދޭ ބަދަލު ދެއްވުމަށް، ނަޞީބުކުރައްވައި، އަޅުގަނޑުމެން އެންމެންނަށް ވެސް ސުވަރުގޭގެ މަތިވެރި ދަރަޖަ މިންވަރުކޮށްދެއްވުމެވެ. އަދި ޤަބޫލު ވެގެންވާ އެ ނަސީބު އަޅުގަނޑުމެން އެންމެންނަށް މިންވަރުކޮށްދެއްވުން ވެސް ދުޢާއެވެ.

وَصَلَّى اللهُ وَسَلَّمَ عَلَى سَيِّدِنَا وَمَوْلَانَا مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ، وَمَنْ تَبِعَهُمْ بِإِحْسَانٍ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ.

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

149- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

قَالَ ٱلْمَلَأُ ٱلَّذِينَ ٱسْتَكْبَرُوا۟ مِن قَوْمِهِۦ لَنُخْرِجَنَّكَ يَـٰشُعَيْبُ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مَعَكَ مِن قَرْيَتِنَآ

أَوْ لَتَعُودُنَّ فِى مِلَّتِنَا ۚ قَالَ أَوَلَوْ كُنَّا كَـٰرِهِينَ ﴿٨٨﴾

﴾88﴿ شُعَيْب ﷺ ގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ ބޮޑެތިން، އެ ރަސޫލާ ދެކޮޅުވި ތަބާވުމަށް

ބޮޑުވެގެން އިންކާރުކުރި، އެ ރަސޫލާގެ ގޮވައިލެއްވުމަށް އިޖާބަދިނުމަށް، ބޮޑާވެރިކަމާއި

ފަޚުރުވެރިކަމުން ފުރިހަމަވީއޭ، الله ﷻ އަށް ގާތްވުމަށް ބޭނުން ބުނެދެވެ.

"އޭ شُعَيْبُ އެވެ! ތިބާއާއި، ތިބާގެ ތަބާވެރިން އީމާންވެ، ތިބާއާ އެކުވި

އަޅުގަނޑު މިޤައުމުގެ ރަށުން އަނބުރާ ނެރެއްވާނަމަ، މިޤައުމުގެ ދީނަށް

ތިޔަބައިމީހުން އަޅުގަނޑު ނުކުމެ ބޭރުކުރާނަމޭވެ!"

މި ބަދަލުއިން އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވެން، އަޅުގަނޑުމެންގެ އެ ވާހަކައަށް އިންކާރުކުރައްވަމުން،

شُعَيْب ﷺ ވިދާޅުވިއެވެ. "ދެން، ތިޔަބައިމީހުންގެ ދީނުގެ ބާތިލުކަން އަޅުގަނޑުމެން

އެނގި ތިބެމެ، އަދި އެ ދީނަށް ދާއިރުވުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ނުރުހޭ ހާލަތުގައި ވެސް،

ތިޔަބައިމީހުންގެ މިއްލަތާ އަޅުގަނޑުމެން ތަބާވާން ޖެހޭތޯއެވެ؟ ދެން ތިޔަބައިމީހުން

ތިޔަ ދައުރަކީ އަޅުގަނޑުމެން ދަނދި ވަރަކަށް ނުކުރެވޭނެއްތޯއެވެ؟ ސަލާމަތްވެވޭނެއެވެ. ތިޔަ ކަމަކީ

ދުވަހަކުވެސް ވެދާ ކަމެއް ނޫންނެވެ."[1]

قَدِ ٱفْتَرَيْنَا عَلَى ٱللَّهِ كَذِبًا إِنْ عُدْنَا فِى مِلَّتِكُم بَعْدَ إِذْ نَجَّىٰنَا ٱللَّهُ مِنْهَا ۚ وَمَا يَكُونُ لَنَآ أَن نَّعُودَ

فِيهَآ إِلَّآ أَن يَشَآءَ ٱللَّهُ رَبُّنَا ۚ وَسِعَ رَبُّنَا كُلَّ شَىْءٍ عِلْمًا ۚ عَلَى ٱللَّهِ تَوَكَّلْنَا ۚ رَبَّنَا ٱفْتَحْ بَيْنَنَا

وَبَيْنَ قَوْمِنَا بِٱلْحَقِّ وَأَنتَ خَيْرُ ٱلْفَـٰتِحِينَ ﴿٨٩﴾

﴾89﴿ شُعَيْب ﷺ ގެ ޤައުމުގެ މީހުންނަށް، އެ ރަސޫލާ ވިދާޅުވިއެވެ.

1- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

”اللهُ ﷻ އަހުރެމެންނަށް ދެއްކެވި ރަޙްމަތުގައި ކާފިރުކަމުން ސަލާމަތްކޮށްދެއްވުމަށް ފަހު،
ތިޔަބައިމީހުންގެ ދީނަށް ބާރު ދިނަމަ އަހުރެމެން އެނބުރި ދޮގުހަދައިގެން ނަމަ،
ހަމަކަށަވަރުން ވެސް އަހުރެމެން ވާނީ، اللهُ ﷻއަށް ދޮގު ކަނޑައެޅިގެންހުރި ބުހުތާން
ދޮގުހެދި ބަޔަކު ކަމުގައެވެ. އަދި، އަހުރެމެންގެ ވެރި رَبُّ އަހުރެމެންނަށް ބަދަލު
ކުރެވޭނެ ދީން ދޫކޮށްލައި އެހެން ދީނެއް ގަބޫލުކުރުމަކީ، އަހުރެމެންގެ ވެރި رَبُّ،
اللهُ ﷻ އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މެނުވީ ދުވަހަކުވެސް އަހުރެމެން ކުރާނެ ކަމެއް ނޫނެވެ.
އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން، އަހުރެމެންގެ ވެރި رَبُّ އިޙާޠަކުރެއްވި ކޮންމެ ކަމަކީ،
ނެތް ނުވާނެ ކަމެކެވެ.

އަދި، އަހުރެމެންގެ ވެރި رَبُّގެ ބިރުވެރިކަމާ ހިނގައި އެއްކަލައި، ކަމެއްގެ މައްޗަށް،
ތަނަވަސްވެގެން ވެއެވެ. އެހެންކަމުން، އަހުރެމެންނަށް ފުރިހަމަ ވަންހުރި ހުރިހާ
ކަމެއް، ތެދުމަގު ދަންނަވަމުން، ހަމައެކަނި، اللهُ ﷻއަށެވެ. ހިދާޔަތާއި ނަސޭހަތްދެއްވުން
އެދި އަހުރެމެން ވަކިކުރެއްވުމަށް އިލްތިޖާކުރަމުން، ހަމައެކަނި، اللهُ ﷻއަށެވެ.

އޭ އަހުރެމެންގެ ވެރި رَبّއެވެ! އަހުރެމެންނާއި އަހުރެމެންގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ ކާފިރުވެފައިވާ މީހުންނާ
ދެމެދު، ޙައްޤުން ނިޔާކުރައްވާނދޭވެ! އަނިޔާވެރިވެފައިވާ އަހުރެމެންނަށް ނަސްރުދެއްވައި،
ބޮޑާވެ ވާދަކުރާ އަނިޔާވެރިން ބަލިކުރައްވައި ނިކަމެތިކުރައްވާނދޭވެ! ތިބާ إِلٰهީ،
ހުރިހާވެސް ވެރި إِلٰهއެވެ. އަދި، ތިބާ إِلٰهީ، ތިބާ إِلٰهު އަހުރެމެންގެ މެދުގައި
ޙައިސިއްޔަތުކުރައްވާކަމުގައި، ޢަދުލު އިންސާފުން ޙައްޤު ޙުކުމް، ނިޔާކުރައްވާ إِلٰهއެވެ.“[2]

وَقَالَ ٱلۡمَلَأُ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ مِن قَوۡمِهِۦ لَئِنِ ٱتَّبَعۡتُمۡ شُعَيۡبًا إِنَّكُمۡ إِذٗا لَّخَٰسِرُونَ ﴿٩٠﴾

2– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

﴿90﴾ شُعَيْبُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ ތެރެއިން، الله سبحانه وتعالى ގެ އެއްކަލާނގެކަން
ޤަބޫލުނުކުރި، ބާޣީވެރިން، އަނެއްކާ ވެސް، އެ އިލާހަށް އީމާންވުމަށް ނުދިނުމަށް
މަސައްކަތްކުރި ބޮޑުންނާއި، އިސްވެރިންނާއި، ސަރުދާރުން އެ ޤައުމުގެ އާންމު
ރައްޔިތުންނަށް ބުނެއެވެ. "الله سبحانه وتعالى ގެ އެއްކަލާނގެކަން ޤަބޫލުކޮށް، ތިޔަބައިމީހުން
އެ އިލާހަށް އީމާންވެ، شُعَيْبُ ގެ ދަޢުވަތަށް އިޖާބަދީފި ނަމަ، ހަމަކަށަވަރުން،
ގެއްލުމާއި ހަލާކުގެ ތެރެއަށް ތިޔަބައިމީހުން ވެއްޓިގެންނެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން،
شُعَيْبُ އެ ވިދާޅުވާ ގޮތަށް، މިނަކުރުމުގައި މަކަރާއި ހީލަތް ނުހަދައި، ބަރާބަރަށް
މިނަކުރަން ފަށައިފި ނަމަ، ވިޔަފާރީގައި ބޮޑު ގެއްލުންތަކާއި ކުރިމަތިލާން ވެސް،
ތިޔަބައިމީހުންނަށް ޖެހޭނެއެވެ."[3]

فَأَخَذَتۡهُمُ ٱلرَّجۡفَةُ فَأَصۡبَحُواْ فِي دَارِهِمۡ جَٰثِمِينَ ﴿٩١﴾

﴿91﴾ ދެންފަހެ، އެ ކާފިރުތަކުން އެ ކުރަ ނުބައި ބަދަލުގެ ސަބަބުން، ގަދަފަދަ
ބިންހެލުމެއްގެ ސިފައިގައި، الله سبحانه وتعالى ގެ ކޯފާއި ޢަޛާބު އައިސް އެބައިމީހުންނާއި
ކުރިމަތިވިއެވެ. ފަހެ، އެ ބިންހެލުމުން އައިސް ޖެހުމުން، އެބައިމީހުންގެ
ގޭދޮރުތަކުގައި އެބައިމީހުން ކަކޫމަތީގައި، އެބައިމީހުންގެ ހަށިތަކުން ހިތްވަރު
ބޭރުވެ، ކަކުލާއި މޫނު ބިމުގައި ޖެހިގެން ވެއްޓި، މަރުވެފައިވާ ބަޔެއްގެ
ޝަކުލުގައެވެ. އަދި އެ ކާފިރުންގެ ތެރެއިން ހަމަ އެކަކު ވެސް، އެ ޢަޛާބުން
ސަލާމަތެއް ނުވިއެވެ.[4]

ٱلَّذِينَ كَذَّبُواْ شُعَيۡبٗا كَأَن لَّمۡ يَغۡنَوۡاْ فِيهَاۚ ٱلَّذِينَ كَذَّبُواْ شُعَيۡبٗا كَانُواْ هُمُ ٱلۡخَٰسِرِينَ ﴿٩٢﴾

3– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

4– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

﴿92﴾ شُعَيْبُ عليه السلام ގެ ރިސާލަތު ދޮގުކޮށް، އެ ރަސޫލާގެ ގޮވައިލުއްވުމަށް އިންކާރުކޮށް
ރައްދު ދިނަން ދުރަގަސްދިން ކާފިރުންނަށް، އެބައިމީހުންގެ ރަށުގައި އެބައިމީހުން
ހިނގާބުރި، ގޯތިގެދޮރުން އެއްވެސް ފައިދާއެއް ނުލިބިއެވެ. އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން، ގަދަފަދަ
ބިންހެލުމުގެ ސިފައިގައި، الله ﷻ ގެ ކޯފާއި ބަލާއު އައިސް އެބައިމީހުންނާ ކުރިމަތިވުމުން،
އެބައިމީހުންގެ ގޯތިގެދޮރުގައި އެބައިމީހުން އެންމެން ހަލާކުވެ ނެތި ދިޔައެވެ.

އަދި އެ ކޯފާއި ބަލާއު އައިސް އެބައިމީހުންނަށް ޖެހުމުން، އެބައިމީހުންގެ ރަށްތައް
ވީރާނާވެގެން ގޮސް، އެ ރަށްތައް ފެނުން ދިޔައީ، ދުވަހަކުވެސް ބަޔަކު ދިރިއުޅެނުކަމުގެ
އެއްވެސް އަސަރެއް ނެތް ތަނެއް ފަދައިންނެވެ. އަދި، شُعَيْبُ عليه السلام ގެ ރިސާލަތު
ދޮގުކުރި މީހުން ގެއްލިދިޔައީ، ދުނިޔެއާއި އާޚިރަތުގައި ވެސް ގެއްލުމުގައި ހަލާކު އުޅުވި
މީހުންގެ ތެރެއިންނެވެ.[5]

فَتَوَلَّىٰ عَنْهُمْ وَقَالَ يَٰقَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رِسَٰلَٰتِ رَبِّي وَنَصَحْتُ لَكُمْ ۖ فَكَيْفَ
ءَاسَىٰ عَلَىٰ قَوْمٍ كَٰفِرِينَ ﴿٩٣﴾

﴿93﴾ شُعَيْبُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ ކާފިރުންގެ މައްޗަށް، الله ﷻ ގެ ކޯފާއި ބަލާއު އައުން
ކައިރިވެއްޖެ ކަމަށް، އެ ރަސޫލާއަށް ޔަޤީންވެ ވަޑައިގަތް ހިނދު، އެބައިމީހުންނާ
ވަކިވެވަޑައިގަންނަވަމުން، އެ ރަސޫލާ ވިދާޅުވިއެވެ. "އޭ އަހުރެންގެ ޤައުމުގެ މީހުންނޭވެ!
ހަމަކަށަވަރުން، އަހުރެން ވަނީ، އަހުރެންގެ ވެރި رَبُّ އަހުރެންނާ ހަވާލުކުރެއްވި
ރިސާލަތު ތިޔަބައިމީހުންނަށް އިއްވައިދީ، އެ ރިސާލަތު ތިޔަބައިމީހުންނަށް
ރައްދުކޮށްދީފީމެވެ. އަދި، އެ إِلٰهُ އަމުރުކުރެއްވި ކަންތައްތަކާއި، ނަހީކުރެއްވި
ކަންތައްތައް، އަހުރެން ވަނީ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ބަޔާންކޮށްދީފީމެވެ.

5- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަ ތިބި ބާތިލު ދީނުން އެއްކިބާވުމަށާއި، الله ﷻ ގެ ދީނަށް ވަދުވަން، އަހުރެން ވަނީ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ނަސޭހަތްތެރިވެދީފައެވެ. އަދި އަހުރެން މި ދޭ ހެޔޮ ނަސޭހަތް ތިޔަބައިމީހުން ޤަބޫލުނުކުރި ނަމަ، ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް އަތުވެދާނޭ ބަލާއެއްގެ ވާހަކައިން، އަހުރެން ވަނީ ތިޔަބައިމީހުންނަށް އިންޒާރު ވެސް ކޮށްފައެވެ.

ނަމަވެސް، އަހުރެން ދިން އެއްވެސް ނަސޭހަތެއް ޤަބޫލުނުކުރަން، الله ﷻ ގެ އަމުރުފުޅަށް ކިޔަމަންތެރިނުވެ، އެ إِلٰهُ ބާވައިލެއްވި ދީނަށް ވަދުމާލުމުން ތިޔަބައިމީހުން ދުރުކުރީމެވެ. ދެން، الله ﷻ އެއްކައުވަންތަކަން ޤަބޫލުނުކުރާ ދުރާވެރިކަމުގައި، އެ إِلٰهُ ފޮނުއްވި ތަޢުލީމާތުގެ ދުރުހެލި ކާފިރުންނާމެދު އަހުރެން ހިތާމަކުރާނީ، ދެން ކޮން ސަބަބަކާ ހިތާމަކުރާނީތޯ؟"[6]

وَمَآ أَرۡسَلۡنَا فِي قَرۡيَةٖ مِّن نَّبِيٍّ إِلَّآ أَخَذۡنَآ أَهۡلَهَا بِٱلۡبَأۡسَآءِ وَٱلضَّرَّآءِ لَعَلَّهُمۡ يَضَّرَّعُونَ ٩٤

﴿94﴾ އަދި ސިޓީތަކުގެ އެންމެހައި ބަޔަކުމެނާކަން ދުރުވެ އެއްކިބާވެ، ހަމައެކަނި،
الله ﷻއަށް ހަޅުއަޅައިދެވުމަށް ކޮބައިބައްލަވައި ނަސޭހަތްތެރިވެވޭގޮތަށް ކަށަވަރު ފޮނުއްވި،
އެއްވެސް ބައެއްގެ ގާތަށް އެއްވެސް ނަބިއްޔަކު އަދި ރަސޫލަކު ވިޔަސް، ތިމަން إِلٰهُ
ނުފޮނުއްވަމެވެ. ދެން އެބައިމީހުން، އެ ރަސޫލުންގެ އަރުވާލެވިން އެ ނަބިއްޔުންގެ ނުވާބަ
ރަސޫލުންގެ ދަޢުވަތު ދޫކޮށްލުމުން، ތަދާއި ބަލާ ބަލިމަޑުކަމާއި ބިރުވެރިކަން،
ތިމަން إِلٰهُ، އެބައިމީހުންނަށް ޖެއްސެވީމެވެ. އަދި އެ ބައިމީހުން ދުނިޔަވީ އުނދަގޫތަކާ
ކުރިމަތިކުރެއްވީ، ހެޔޮ ދުޢާތަކާއެކު އެބައިމީހުން ތިމަން إِلٰهُ އަށް ނިކަމެތިވެ
ވާގިނުވެ ބޯލަނބާ، އެބައިމީހުން ތައުބާވުމަށްޓަކައެވެ.

އަދި އެ ފަދަ މީހުންނާމެދު، ތިމަން الله އެ ފަދައިން ކަންތައްކުރައްވަނީ، އެބައިމީހުން، ތިމަން اللهއަށް ކިޔަމަންތެރިވެ، މުއުމިނުވެ، ތިމަން اللهގެ ރަސޫލުންނަށް ތަޞްދީޤުކޮށް، ތައުބާވެ، ޙައްޤު ދީން ޤަބޫލުކުރުމަށްޓަކައެވެ![7]

ثُمَّ بَدَّلْنَا مَكَانَ ٱلسَّيِّئَةِ ٱلْحَسَنَةَ حَتَّىٰ عَفَوا۟ وَّقَالُوا۟ قَدْ مَسَّ ءَابَآءَنَا ٱلضَّرَّآءُ وَٱلسَّرَّآءُ
فَأَخَذْنَٰهُم بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٩٥﴾

﴿95﴾ ދެން، ޙައްޤު ދީން ޤަބޫލުނުކުރި މީހުންނަށް، ތިމަން الله ކުރިމަތިކުރެއްވި ދަތިކަމާއި، ނިކަމެތިކަމާއި، ފަޤީރުކަމާއި، ބަލިމަޑުކަމަށް ފަހު، ތަނަވަސްކަމާއި، ފުރިހަމަ ސިއްޙަތާއި، އަމާންއަމާންކަމާއި، އަދަދު ގިނަ، ދުޅަހެޔޮ، ދަރިފަސްކޮޅު ދެއްވައި، އެބައިމީހުންގެ އެ ނިޢުމަތް ބާޤީވެ ތަނަވަސްވާކަން، ތިމަން الله ބަރަކާތްލެއްވީމެވެ. އެއީ، އެބައިމީހުންނަށް، ތިމަން الله ދެއްވި ނިޢުމަތްތަކަށް ޝުކުރުވެރިވުމާ ބަދަލުގައި އިމްތިޙާނުކުރައްވުމުގެ ގޮތުން، ތިމަން الله، އެބައިމީހުންނަށް ދެއްވި ފުރުޞަތުކަމެވެ. ނަމަވެސް، އެ ފުރުޞަތުގެ ބޭނުންނުހިފާ، އެ ކަންކަމުން އިބުރަތް ލިބިނުގަނެ، އެ ނިޢުމަތްތަކަށް ޝުކުރުވެރިނުވާ އެބައިމީހުން ވެއްޖެއެވެ.

“ތިމަންމެންނަށް ދިމާވި ކަންތައްތަކަކީ، ޒަމާން ވޭތުވުމާ ދައުރުވަމުންދާ ދިއުމުގައި، ދިމާވާ ގޮތެވެ. އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން، ކުރީގައި އުޅުނު އަހުރެމެންގެ ކާބަފައިންނަށް ވެސް ދަތިގަޑު ދުވަސްވަރާއި ނުބައި ދުވަސްވަރެއް އައެވެ. ތަނަވަސްކަމާއި ދިރިއުޅުމުގެ ފަސޭހަކަން ވެސް އެބައިމީހުންނަށް ޖެހުނެވެ. އެއީ، ދުނިޔޭގެ ކަންތައްތައް ހިނގާދާ ގޮތެވެ.” އެ ފަދައިން ބުނެ، ބިރުވެރިކަމެއް ނެތި އެބައިމީހުން ތިއްބައި، ތިމަން اللهގެ، ކުއްލިއަކަށް އަދަބު ފޮނުއްވައި، ކުށްތަކަށް އެބައިމީހުން ހިފެހެއްޓެވީމެވެ.[8]

7– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

8– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

وَلَوۡ أَنَّ أَهۡلَ ٱلۡقُرَىٰٓ ءَامَنُواْ وَٱتَّقَوۡاْ لَفَتَحۡنَا عَلَيۡهِم بَرَكَٰتٖ مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلۡأَرۡضِ
وَلَٰكِن كَذَّبُواْ فَأَخَذۡنَٰهُم بِمَا كَانُواْ يَكۡسِبُونَ ﴿٩٦﴾

﴿96﴾ ރަށްރަށުގެ އަހުލުވެރިން، الله ﷻ އަށް އީމާންވެ، އެބައިމީހުންގެ ގާތަށް،
އެ إِلٰه ފޮނުއްވި ރަސޫލުންނާ ތަބާވެ، އެ إِلٰه އަމުރުކުރެއްވި ކަންތައްތައް
އެ އަމުރުކުރެއްވި ގޮތަށްކޮށް، ނަހީކުރެއްވި ކަންތައްތަކުން މުޅިން ދުރުވެ
ތަޤްވާވެރިވިނަމަ، އުޑުތަކުންނާއި ބިމުން، އެ إِلٰه ދެއްވާނޭ ބަރަކާތްތަކުގެ ދޮރުތައް، އެބައިމީހުން
މައްޗަށް ހުޅުއްވާނެއެވެ! ނަމަވެސް އެމީހުން ފަހަތަށް ޖެހިގެން ގޮސް
ދޮގުކޮށް، އެބައިމީހުންގެ ޢަމަލުތަކުގެ ސަބަބުން، އެ إِلٰه ހިފުއްވައިފިއެވެ. ފަހެ،
އެބައިމީހުންގެ ގާތަށް، މިމީހުން إِلٰه، ފޮނުއްވި ރަސޫލުންގެ ދަޢުވަތު ދޮގުކުރުން، ކަމުގައި
އެނގޭގޮތުގެ ސަބަބުން، އެބައިމީހުންގެ ޢަމަލުތަކަށް ޖަޒާދިނުމަށް ފޮނުއްވައި،
މިމީހުން إِلٰه، އެބައިމީހުން ހިއްޓަވައި، އެ މީހުންނަށް ހުރިހާ ބަރަކާތެއްވެސް ނައްތައިލެއްވިއެވެ.[9]

أَفَأَمِنَ أَهۡلُ ٱلۡقُرَىٰٓ أَن يَأۡتِيَهُم بَأۡسُنَا بَيَٰتٗا وَهُمۡ نَآئِمُونَ ﴿٩٧﴾

﴿97﴾ ފަހެ، މިމީހުން إِلٰه ފޮނުއްވި ރަސޫލުންގެ ދަޢުވަތު ދޮގުކުރި ރަށްރަށުގެ
އަހުލުވެރިން، ރޭގަނޑުގެ ވަގުތު ނިދަން އުޅުއްވައި، އަމާންކަމުގައި އެބައިމީހުން ނިދައިފައި
ތިއްބައި، މިމީހުން إِلٰه ގެ ޢަޛާބު އަތުވެ އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް އަރައިގަތުމުން ކަމާމެދު
އެއްވެސް ބިރެއްނެތި، އަމާންކަމުގައި ރަށްރަށުގެ އަހުލުވެރިންނާ ބޭރުގެ ކަމުގައި ހިތާން،
އެޅުވުމަށް މަތި އެ ރަށްރަށުގެ އަހުލުވެރިން ބިރުވެރިނުވޭތޯ؟[10]

أَوَأَمِنَ أَهۡلُ ٱلۡقُرَىٰٓ أَن يَأۡتِيَهُم بَأۡسُنَا ضُحٗى وَهُمۡ يَلۡعَبُونَ ﴿٩٨﴾

9- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
10- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

﴿98﴾ ނުވަތަ ހެނދުނުގެ ވަގުތުގައި، ރަށްތަކުގެ އަހުލުވެރިން ކުޅެކުޅެ ތިއްބައި،
ނުވަތަ ދުނިޔެއަށްދުރުވަން ބޭކާރު މަޝްޣޫލުވެ އަވަދިނުލައި އުޅެނިކޮށް، ތިމަން إِلٰهُގެ
ކޯފާއި ޢަދާބު އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް އަތުވެދާނެ ކަމާމެދު އެއްވެސް ބިރެއްނެތި،
އަމާންކަންލިބި ރައްކާތެރިވެގެންވާ ބަޔަކު ކަމުގައި ހީކޮށް، އުފާފާޅުކޮށް މަޖާ
އާ ރަށްތަކުގެ އަހުލުވެރިން ތިބީހުއްޓާ؟

ދަންނަވާ! "ރަށްތަކުގެ އަހުލުވެރިން އަރާމުގައި ނިދާފައި ތިބި ވަގުތާއި، އެބައިމީހުން
އަވަދިނުލައި މަސައްކަތުގައި އުޅޭ ވަގުތު، އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް، ﷲ ﷻ ގެ ކޯފާއި
ޢަދާބު އަތުވެދާނެ ކަމާމެދު އެއްވެސް ބިރެއްނެތި، އަމާންކަންލިބި ރައްކާތެރިވެގެންވާ
ބަޔަކު ކަމުގައި ހީކޮށް، އުފާފާޅުކޮށް މަޖާކުރަމުން އެ ރަށްތަކުގެ އަހުލުވެރިން ތިބީހުއްޓާ؟"
މި ދަރުހާން ވަޙީކުރައްވައި، އިސްތިފްހާމު ދީ އާޔަތުގައި އެ ވާހަކަ ބަޔާންކުރައްވާފައިވީ،
ﷲ ﷻ ތަނބީހުކުރައްވާފައިވާ އަޛާބަކަށް ބަލާލާއިރު، އެ އަޛާބުކަން ބަލަބަލައި
ތިއްބައި އަންނަ އަޛާބަކަށްވުރެން، އެ ބަޔަކު ނިދާފައި ތިއްބައި ނުވަތަ މަސައްކަތުގައި
އުޅެނިކޮށް، ނުވެސް ހިތަކު ތިއްބައި، ކުއްލިއަކަށް އަންނަ އަޛާބުގެ ބިރުވެރިކަން
މާ ބޮޑުވާނެ ކަމަށް ބަޔާނެވެ.[11]

أَفَأَمِنُوا۟ مَكْرَ ٱللَّهِ ۚ فَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ ٱللَّهِ إِلَّا ٱلْقَوْمُ ٱلْخَـٰسِرُونَ ﴿٩٩﴾

﴿99﴾ ފަހެ، ރަށްތަކުގެ އަހުލުވެރިންގެ ގޮތަށް، ﷲ ﷻ ފޮނުއްވި ރަސޫލުން
ގެންނެވި ރިސާލަތު ދޮގުކުރި މީހުން އެ ތިބީ، ﷲ ﷻ ގެ ރޭވުންތަކާމެދު، އެއްވެސް
ބިރެއް ނެތި އަމާންވެގެންހުއްޓާ؟

11- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ޔަނީ، اللهُ ﷻ އެބައިމީހުންނަށް ދެއްވައިފައިވާ ނިޢުމަތްތަކުން އުފަލާއި އަރާމު ލިބިގެން،
ކުރިވަރާއި މަޢުރޫފުގައި އެއްވެސް ބިރުވެރިކަމުގައި ހިތުހުރި ޒަމާނަކު އުޅުމުން އެބައިމީހުން
އެ ގެންދަނީ، އެ ދުރުބަވަތަޔާ އެބައިމީހުން ދިރިއުޅުމުގެ ޒަމާން، އެ إِلٰهُ
އެބައިމީހުންނަށް ދެއްވި ފުރުޞަތެއް ކަން އެބައިމީހުންނަށް ނޭނގުނީ ބާވައެވެ؟ އަދި އެ ޒަމާނު
އެ އުޅެނީ، އެބައިމީހުންނަށް ލިބިފައިވާ ފުރުޞަތަކީ، އެބައިމީހުންގެކުރި ނުބައިކަމާއި
އުރެދުންތެރިކަމުގެ ބަދަލުކަމުން، އެބައިމީހުންނަށް ދެއްވާ ޢަޛާބު ކަށަވަރުކަމަށްވުމުގެ ގޮތުން
ދެއްވާ ފުރުޞަތެއް ކަން ފަހެ އެބައިމީހުންނަށް ނޭނގުނީ ބާވައެވެ؟

ޔަނީ، ބޮޑުދަރުބާރުގައި ނުވާ ތަކުރާގެ ދަރަޖައަށް ވެއްޖެ، ގެއްލުނުވެގެންވާ
ބަޔަކު ގެނުވި، اللهُ ﷻ ގެ ރަޙްމަތްތަކާމެދު އެއްވެސް ބިރުވެރިކަމެއް، ދީމާސްގެންނި
އަމާންކަން ލިބިގެންވީ ބަޔަކު ކަމުގައި ހީކުރި، ފަހަރެއްގައި ފަހެ އަޅުކަމުގެ
ނިޔަތް ނެތިއެވެ ނުލިބެންނެވެ.[12]

أَوَلَمۡ يَهۡدِ لِلَّذِينَ يَرِثُونَ ٱلۡأَرۡضَ مِنۢ بَعۡدِ أَهۡلِهَآ أَن لَّوۡ نَشَآءُ أَصَبۡنَٰهُم بِذُنُوبِهِمۡۚ
وَنَطۡبَعُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمۡ فَهُمۡ لَا يَسۡمَعُونَ ﴿١٠٠﴾

﴿100﴾ ބިމުގެ އަހުލުވެރިންގެ ފަހުއިން ގިނަ މީހުންގެ ކާބަގައިރުކި
ނުކުރަމަށްތެރިކަމާއި އުރެދުންތަކުގެ ސަބަބުން، ހިލާން إِلٰهُ އެބައިމީހުން
ހަލާކުކުރައްވަމުން ގެނައީ، އެ ބިން ވާރުތަވެ، އަދިން އެ ބިމުގައި ވަޒަންވެރިވެ
އުޅޭތީވެ ދިރިއުޅުމުން އަންނަ މީހުންނަށް، އެބައިމީހުންގެ ކުރިން އުޅުނު މީހުން
ހަލާކުކުރައްވައި ނަގާކުރެއްވި، އެބައިމީހުންގެ ކަބައިގައިހުރި ނުކުރަމަށްތެރިކަމާއި
އުރެދުންތަކުގެ ސަބަބުން ކަން އެނގިގެން ނުވަނީހެއްތޯވެ؟

ސަލާމަތްވުމެވެ. ބިމުގައި އަލުން ވާރުތަވެރިވެ ދިރިއުޅުމުން އަންނަ މީހުން ވެސް ކުރީގައި އުޅުނު މީހުން ހަލާކުވެ ނިމިދިޔަ ގޮތާދު ވިސްނައި ފިކުރުކޮށް، އެ ކަމުން ޢިބްރަތްލިބެންޖެހޭ، ކުރީގެ އުންމަތްތަކުގެ މީހުން ވެސް ކަންތައްތަކުން ފަދައިން ކަންތައްތަކާއި ހާދިސާވެ، الله ﷻ އަށް އެކަށީގެން ނުވާނެކަމުގެ ނިޝާނެއް ނެތް، އެ ކަމުގެ ސަބަބުން އެމީހުންގެ ކުށުން ބޮޑުގައި މީހުން ހަލާކުކުރެއްވުމަށް ނިކަމެތިކަމެއް ފަދައިން، އެމީހުން ވެސް ހަލާކުކުރެއްވުމަކީ ނިކަމެތިކަމެއްތޯ ކަން އެމީހުންނަށް، ފަހެ ނޭނގެނީ ބާވައެވެ؟ އަދި އެމީހުންގެ ކުށުގެ ސަބަބުން ހިތްތަކުގައި ސިއްކަޖަހައްސަވައި، ދެން އެމީހުންގެ ހިތްތަކަށް ނަސޭހަތެއް ބޭނުން ނުވާ، ނުއިވޭނެ، ފަހެ ނޭނގެނީ ބާވައެވެ؟ إِلٰهُ ކުރަންވަންޏާ ފަހަރެއް ނުވާނެ ކަން އެމީހުންނަށް، ފަހެ ނޭނގެނީ ބާވައެވެ؟

ދެން، އެ ގޮތަށް ސިއްކަޖަހައްސަވައިފި ފަހެ، ހިތްތަކަށް ދީނީ ނަސޭހަތްތަކުގެ، ހިތްތަކަށް ދީނާއިން ހަނދާންކޮށް ދެވޭނެ ކަމުގައި ވީއިރު، އެއީން އެއްވެސް ކަމަކުން އެމީހުންނަކަށް އެއްވެސް ފައިދާއެއް ނުކުރާނެއެވެ. އަދި ހަމައެކަނި ބަލާއިރު އަޅެ އެމީހުންނަށް އިވުން ކުރުގައި ވިޔަސް، އެމީހުންގެ ހިތްތަކުގައި ކަންފަތްތަކަށް އެ ނަޞޭޙަތް ނުވަންނާނެއެވެ.[13]

تِلۡكَ ٱلۡقُرَىٰ نَقُصُّ عَلَيۡكَ مِنۡ أَنۢبَآئِهَاۚ وَلَقَدۡ جَآءَتۡهُمۡ رُسُلُهُم بِٱلۡبَيِّنَٰتِ فَمَا كَانُواْ لِيُؤۡمِنُواْ بِمَا كَذَّبُواْ مِن قَبۡلُۚ كَذَٰلِكَ يَطۡبَعُ ٱللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِ ٱلۡكَٰفِرِينَ ﴿١٠١﴾

﴿101﴾ ބަޔާންވެދިޔަ، نُوحُ عليه السلام އާއި، هُودُ عليه السلام އާއި، صَالِحُ عليه السلام އާއި، لُوطُ عليه السلام އާއި، شُعَيْبُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ ގިނަ މީހުން، އެ ރަސޫލުން ގެންނެވި ރިސާލަތަށް ކުފުރުވެރިވި، ނިކަމެތިކަމަށްޓަކައި، ކާފިރުވުމުގެ ސަބަބުން، އެމީހުންގެ ރަށްތައް ހަލާކުކޮށް ނިމިދިޔަ ގޮތުގެ ވާހަކައެވެ.

13- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އޭ ރަސޫލާއެވެ! އެ ރަށްތަކުގެ އަހުލުވެރިންގެ ގާތަށް، ތިމަން إِلٰهُ ފޮނުއްވި ރަސޫލުންގެ
ޚަބަރުތަކާއި، އެ ރަސޫލުން ގެންނެވި ރިސާލަތު ދޮގުކުރި މީހުންނާމެދު ކަންތައް
ހިނގައިދިޔަ ގޮތުގެ ވާހަކަތައް، އިބަ ރަސޫލާއަށް، ތިމަން إِلٰهُ ބަޔާންކޮށްދެއްވަމެވެ.
އެއީ، ޢިބްރަތްލިބިގަންނަން ބޭނުން ބަޔަކު، އެ ވާހަކަތަކުން ޢިބްރަތްލިބިގަތުމަށެވެ.
އަދި ނަސޭހަތްލިބިގަންނަން ބޭނުން ބަޔަކު، އެ ވާހަކަތަކުން ނަސޭހަތްލިބިގަތުމަށެވެ.
އަދި، اللهُ ﷻ އަށް އުރެދި މީހުންގެ އަމިއްލަ ނަފްސަށް އަނިޔާވެރިވާ ކޮންމެ ބަދަލުގެ،
اللهُ ﷻ ގެ ރަސޫލުންނަށް އަމުރުފުޅުން ކާފަރުވެގެން ބިރުވެރިވެ، އެއްކުރަނަކަށް ދޮގުވެ،
ރައްކާތެރިވެލަން ބަލައި ވެސް ދެއްވެ.

އަދި އެ ރަށްތަކުގެ އަހުލުވެރިންގެ ގާތަށް، ތިމަން إِلٰهُ ފޮނުއްވި ރަސޫލުން
ވަޙީގެންނެވީ، އެ ރަސޫލުން ގެންނެވި ރިސާލަތުގެ ހުއްޖަތް ސާބިތުކޮށްދޭހެކިތަކާއި
ދަލީލުތަކާއި، ބުރުހާނުތަކާއި، މުޢުޖިޒާތްތަކާއި ގެންނެވިއެވެ. ނަމަވެސް، ބަޔަކު
ދޮގުކުރުމުގައި ހަރުކަށިކަމުގައި ގޮސް، އެބައިމީހުން މުޅިން ދީން ބަޔަކު،
އެ ރަސޫލުން ގެންނެވި ރިސާލަތަށް އީމާނެއް ނުވިއެވެ. އޭ ރަސޫލާއެވެ!
އިބަ ރަސޫލާގެ ކުރީން ފޮނުއްވުނު ރަސޫލުންގެ ރަސޫލުކަން ދޮގުކުރި އުންމަތްތަކުގެ
ކާފިރުންގެ ހިތްތަކުގައި ވެސް، اللهُ ﷻ ސިއްކަޖެއްސެވީ ބަންދުކުރެއްވި ފަދައިން،
އިބަ ރަސޫލާގެ ރަސޫލުކަމަށް އިންކާރުކުރަން ކާފިރުންގެ މިޒާތުގެ ހިތްތަކުގައި ވެސް،
اللهُ ﷻ ސިއްކަޖެއްސެވީ ބަންދުކުރައްވާނެއެވެ.[14]

وَمَا وَجَدۡنَا لِأَكۡثَرِهِم مِّنۡ عَهۡدٖۖ وَإِن وَجَدۡنَآ أَكۡثَرَهُمۡ لَفَٰسِقِينَ ١٠٢

14- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

﴿102﴾ އަދި ވަޢުދުވެރިޔަ އުންމަތްތަކުގެ މީސްތަކުންގެ ތެރެއިން ގިނަ މީހުން،
އަމާނާތްތަކަށް ޚިޔާނާތްތެރިވެ، ޢަހްދުތަކައި ހިފަހައްޓައި، ޢަހްދުފުއްދާ ބަޔަކު
ކަމުގައި ވާމީ، ތިމަން إِلٰهُ ދެކެވޮޑިގެން ނުގަންނަވަމެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން،
އެބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ގިނަ މީހުންނަކީ، ތިމަން إِلٰهއަށް ކިޔަމަންވުމުގެ ދާއިރާއިން
ބޭރުވެ، ތިމަން إِلٰهُގެ އަމުރުފުޅުތަކަށް ކިޔަމަންނުވާ ފާސިޤުން ކަމުގައި ވާމީ،
ތިމަން إِلٰهُ ދެކެވޮޑިގެންވަމެވެ.[15]

ثُمَّ بَعَثۡنَا مِنۢ بَعۡدِهِم مُّوسَىٰ بِـَٔايَٰتِنَآ إِلَىٰ فِرۡعَوۡنَ وَمَلَإِيْهِۦ فَظَلَمُواْ بِهَاۖ فَٱنظُرۡ
كَيۡفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلۡمُفۡسِدِينَ ١٠٣

﴿103﴾ ދެން، އެ ރަސޫލުންނަށް ފަހު، مُوسَى عليه السلام އަށް ރަސޫލުކަން ދެއްވައި،
ފައުޅުވެގެންވާ މުޢުޖިޒާތްތަކާ އެކު ފިރުޢައުނާއި އޭނާގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ ގާތަށް،
ތިމަން إِلٰهُ، އެ ރަސޫލާ ފޮނުއްވީމެވެ. ދެން، އެބައިމީހުން، އެ ރަސޫލާގެ ރިސާލަތު
ދޮގުކޮށް އިންކާރުކޮށް، އެ ރަސޫލާއާ ދެކޮޅުހަދައި ކާފިރުވިއެވެ. އެ ކަން އެ ގޮތަށް
އެބައިމީހުންކުރީ، އެބައިމީހުންގެ ކިބައިގައިހުރި އަނިޔާވެރިކަމާއި، އިދިކީބިކަމާއި،
ބޮޑާކަމުގެ ސަބަބުންނެވެ.

އޭ ރަސޫލާއެވެ! ފަހެ، އެ ގޮތަށް އެބައިމީހުން ކަންތައްކުރުމުން، مُوسَى عليه السلام އާއި،
އެ ރަސޫލާއަށް އީމާންވި މީހުންގެ ކުރިމަތީގައި ފިރުޢައުނާއި އޭނާގެ ޤައުމުގެ އެންމެހައި
ކާފިރުތަކުން ކަނޑުގައި ޣަރަޤުކުރައްވައި، ބިންމަތީގައި ފަސާދަކުރި މީހުން، ތިމަން إِلٰهُ،
ހަލާކުކުރެއްވީ ކިހިނަކުން ކަން، އިބަ ރަސޫލާ ނިކަން ދެކެވަޑައިގަންނަވާށެވެ!

15- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ހަލާކުކުރެއްވިއެވެ. ﷲ ﷻ ވަން އުރުދި ބިމުގައި ފަސާދަކުރާ މީހުންގެ ނިމުމަކީ
ހަމަ އެ ފަދައިންނެވެ.[16]

وَقَالَ مُوسَىٰ يَٰفِرۡعَوۡنُ إِنِّي رَسُولٞ مِّن رَّبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ﴿١٠٤﴾

﴿104﴾ އަދި ފިރުޢައުނާ މުޚާޠަބުކުރައްވައި، مُوسَى عليه السلام ދެއްކެވި ވާހަކަފުޅުގައި،
އެ ޠާޣޫތާ އޭނާއަށް ވިދާޅުވިއެވެ. "ހަމަކަށަވަރުން، އަހުރެންނަކީ އެންމެހައި
ޚަލްޤުތަކުގެ ވެރި، ހުރިހާ ވަސްތުގެ رَبُّގެ ހަޟްރަތުން ފޮނުއްވިފައިވާ ރަސޫލެކެވެ.
އެ إِلٰهِ، އެންމެހައި ހަޤީޤަތްތަކުގެ ވެރި، އެކަލާނގެއަށް ޢިބާދާކުރާ ކަމުގައި ކަލޭގެ
ތަދުބީރުކުރައްވާ އެއްކަލާނގެ إِلٰهُއެވެ.[17]"

حَقِيقٌ عَلَىٰٓ أَن لَّآ أَقُولَ عَلَى ٱللَّهِ إِلَّا ٱلۡحَقَّۚ قَدۡ جِئۡتُكُم بِبَيِّنَةٖ مِّن رَّبِّكُمۡ فَأَرۡسِلۡ مَعِيَ
بَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ ﴿١٠٥﴾

﴿105﴾ އަދި، مُوسَى عليه السلام ވިދާޅުވިއެވެ. "ﷲ ﷻ އާދޭސް ބަހެއް ތެދުބަސް ފިޔަވައި
އެހެން އެއްވެސް އެއްޗެއް ބުނުމަކީ، ތިޔަބޭފުޅާއަށް ހައްދަވާފައިވާ ކަމެއް ނޫންނެވެ.
އަދި، ތިޔަބޭފުޅާއަށް ޢާއި، އެ ގޮތުގެ މަތީގައި ތިބުމުގެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން،
ތިޔަބޭފުޅާގެ ގާތަށް، ތިޔަބޭފުޅާ ފޮނުއްވިއެ، ތިޔަބޭފުޅާގެ ވެރި رَبُّގެ
ހަޟްރަތުން، ތިޔަބޭފުޅާ މި ގެންނެވި ހުއްޖަތުގެ ތެދުކަމުގެ މައްޗަށް
ހެކިދޭނެ ފައްދުވަން ބާރު ދަލީލުތަކާއި، ބުރުހާނުތަކާއި، މުޢުޖިޒާތުތަކާއިގެންނެވެ.
އާ ފިރުޢައުނެވެ! ފަހެ، ތިޔަބޭފުޅާއާ އެކު ދިއުމަށް އިސްރާއީލުގެ ދަރިންނަށް
ދޫކޮށްލާށެވެ!

16- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
17- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި އިސްރާއީލުގެ ދަރިން ހައްދަރުކާށް، އެބައިމީހުންނަށް އަނިޔާކޮށް އަދި، اللهُ ﷻ އަށް
އަޅުކަންކުރުން އެބައިމީހުންނަށް މަނާކޮށް ނުހަދާށެވެ!”[18]

قَالَ إِن كُنتَ جِئۡتَ بِـَٔايَةٖ فَأۡتِ بِهَآ إِن كُنتَ مِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ ١٠٦

﴿106﴾ އެ ފަރުޢައުން مُوسَى عليه السلام ވިދާޅުވުމުން، ފިރުޢައުން ދެންނެވިއެވެ.
“ތިބާ ތިޔަކުރައްވާ ދަޢުވާއަކީ ތެދު ދަޢުވާއެއް ކަމުގައި ވަނީ ނަމަ، އެ ކަން
ސާބިތުކުރެއްވުމަށް ބަލާއި، ތިމަންގެ ދަރުބާރަށް އެ ބުރުހާނަކާއި ދަލީލުތަކެއް
ގެންނަވައި ނިކަން ބާސިތުކުރައްވަބައްލަވާށެވެ! އެހެނީ، ތިބާއަކީ އެންމެހައި
ބާރަސްތިހަލުގެ ވެރި رَبُّ ގެ ރަސޫލަކަށް ޖެހުއްވިކަމާ، ދަޢުވާކުރައްވާ ކަމުގައި ވިދާޅުވެއެވެ،
ތިބާ ތިޔަކުރައްވާ ދަޢުވާގެ ތެދުކަމާއި ބަލައިލަން ސާބިތުވާނީ އޭރުން ނުކުންނަނީއެވެ؟”[19]

فَأَلۡقَىٰ عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ ثُعۡبَانٞ مُّبِينٞ ١٠٧

﴿107﴾ ދެން، مُوسَى عليه السلام ގެންނެވި ހިސާބުތަކުގެ ދަނޑިކޮޅުގެ މައްޗަށް ދަރުމަތްޖަހަނިވި
ފުރިހަމަ ގެންނެވުމަށް އެދި، އެ ދަނޑިކޮޅު އަނގަޔަށް ފިރުޢައުން ދެންނެވުމުން،
އެ ދަނޑިކޮޅު އަނގަޔަށް އެއްލެވިއެވެ. ދެން، ހަމަ އެ ހިނދު، އެ އަނގަޔަށް
ބޮޑުވެގެންދިޔައީ މިސްރުގެ ބޮޑު ގޮށްހުންނަ ބޮޑު ހަރުފަތެއް ހަރުގަދަކަނދެވެ.[20]

وَنَزَعَ يَدَهُۥ فَإِذَا هِيَ بَيۡضَآءُ لِلنَّٰظِرِينَ ١٠٨

﴿108﴾ އަދި، އެ ބޮޑުފަތުގެ އަތްޕުޅު، އެ ބޮޑުފަތުގެ ގޮތުންކަމުގެ ތެރެއިން
ދެއްކެވުމުން ވަގުތު، އެ އަތްޕުޅު ނިކުމެވިއެވެ.

18- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
19- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
20- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ފަދަ، ހަމަ އެ ހިނދު، ބަލާން ތިބި މީސްތަކުންނަށް އެ އަތްޕުޅު ފެނުނީ، އެއްވެސް ބައްޔެއް ނެތް ނުރަސް ހުދު، ވިދަވިދައި އޮތް އަތްޕުޅެއްގެ ގޮތުގައެވެ. ދެން، އަލުން އެ އަތްޕުޅު ގަމީސްކޮޅުގެ ތެރެއަށް ލައްވަވައި ބޭރަށް ނެރުއްވިއިރު، އެ ރަސޫލާގެ އަތްޕުޅު އޮތީ، އެ އަތްޕުޅުގެ އަސްލު ކުލައިގައެވެ.[21]

ދަންނާށެވެ! مُوسَى عليه السلام އަށް، ކަލޭ ބޮޑުވަލު ކަނޑުގައި ވުމާ އެކު، އެ ރަސޫލާގެ އަތްޕުޅުގެ ކުލައަކީ ވެސް ކަޅު ކުލައެވެ. ނަމަވެސް، އެ ރަސޫލާގެ އަތްޕުޅު، އެ ރަސޫލާގެ ގަމީސްކޮޅުގެ ތެރެއަށް ލައްވަވައި ބޭރަށް ނެރުއްވިއިރު، މީސްތަކުންނަށް، އެ ރަސޫލާގެ އަތްޕުޅު ފެނުނީ އެއްވެސް ބައްޔެއް ނެތް، ނުރަސް ހުދު، ވިދަވިދައި އޮތް އަތްޕުޅެއްގެ ގޮތުގައެވެ. ދެން، އަނެއްކާ ވެސް ގަމީސްކޮޅުގެ ތެރެއަށް އަތްޕުޅު ލައްވަވައި ބޭރަށް ނެރުއްވިއިރު، އަތްޕުޅުގައި ހުރީ އެ އަތްޕުޅުގެ އަސްލު ކުލައެވެ. އެ ކަން އެ ގޮތަށް ހިނގީ، އެ ރަސޫލާއަށް ދެއްވުނު މުޢުޖިޒާތެއްގެ ސަބަބުންނެވެ.

قَالَ ٱلْمَلَأُ مِن قَوْمِ فِرْعَوْنَ إِنَّ هَٰذَا لَسَٰحِرٌ عَلِيمٌ ﴿١٠٩﴾

﴿109﴾ ބަޔާންވެދިޔަ މުޢުޖިޒާތްތައް، مُوسَى عليه السلام ގެ އަތްޕުޅުމަތީން ހިނގައިދިޔަތަން ފެނުމުން، ފިރުޢައުނުގެ ޤައުމުގައި ތިބި ބޮޑެތިންނާއި ސަރުދާރުން ބުނެފިއެވެ. ”ހަމަކަށަވަރުން، مُوسَى އަކީ ކުޅަދާނަ ޢިލްމު ސިހުރުވެރިއެކެވެ. مُوسَى ގެ އަސާއަކީ، ހަޤީޤަތުގައި ނޫނެވެ. ނަމަވެސް، مُوسَى ހަދައިދޭ ސިހުރުގެ ގޮތުންނެވެ، ބަޔަކު ހީވާ ކަންތައްތައް ދެއްކެނީ ތިމާގެ ލައްކަމުގައި މީސްތަކުންނަށް ޚިޔާލުގައި ފެންނަގޮތަށެވެ.“[22]

يُرِيدُ أَن يُخْرِجَكُم مِّنْ أَرْضِكُمْ ۖ فَمَاذَا تَأْمُرُونَ ﴿١١٠﴾

21- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

22- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

﴿110﴾ އަދި ފިރުޢައުނުގެ ޤައުމުގައިތިބި ޢާންމުންނަށް އެ ޤައުމުގެ ބޮޑެން ބުނެއެވެ.
”مُوسَى އެ އުޅިވަޑައިގަންނަވަނީ، ތިޔަބައިމީހުންގެ ރަށް ކަމުގައިވާ، މިސްރުގެ ބިމުން
ތިޔަބައިމީހުން އެންމެން ނެރުއްވުމަށެވެ!“ އެ ފަދައިން އެބައިމީހުން ބުނުމުން ފިރުޢައުނު
ބުނެއެވެ. ”އޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ ބޮޑެތިބޭފުޅުންނޭވެ! ދެން، مُوسَى ގެ ކަންތައްތަކާމެދު
ތިޔަބައިމީހުންނަށް ފެންނަ މަޝްވަރާއަކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނިކަން ދީބަލާށެވެ!“[23]

قَالُوٓاْ أَرۡجِهۡ وَأَخَاهُ وَأَرۡسِلۡ فِي ٱلۡمَدَآئِنِ حَٰشِرِينَ ١١١

﴿111﴾ مُوسَى ﷵ އާ ކުރިމަތިލައި ޗެލެންޖުކޮށް ބައްދަލުކުރުމަށް އައިސްތިބި
ފިރުޢައުނުގެ ޤައުމުގެ ބޮޑެންނާއި ވާހަކަ ދީފުން، مُوسَى ﷵ އާމެދު ކަންތައްތަކާބެހޭ
ގޮތުގެ މަޝްވަރާކުރުމުން، އެބައިމީހުން ފިރުޢައުނަށް ބުނެއެވެ. ”مُوسَى އާއި،
އޭނާގެ އަޚު هارُون އާ ބަހައްޓަވައިގެން، އެ ދެ މީހުން އިރަށް ދޫކޮށްލައްވާށެވެ!
އަދި މިސްރުގެ އެކި ރަށްރަށުގައިތިބި ޖާދޫ ސިހުރުވެރިން އެއްކުރާނެ ބަޔަކު
އެ ރަށްރަށަށް ފޮނުއްވާށެވެ!“[24]

يَأۡتُوكَ بِكُلِّ سَٰحِرٍ عَلِيمٖ ١١٢

﴿112﴾ ”އެއީ، އެބައިމީހުން އެ ރަށްރަށަށް ގޮސް، އެ ރަށްރަށުގައި ތިބި، ސިހުރު
ގޮތް ދަންނަ، އެ ކަމުގެ މަތިވެރިކޮށް މާހިރުންނާއި ޖާދޫގަރުން ގެނައި، މަނިކުފާނުގެ
ދަރުބާރަށް އެބައިމީހުން ހާޟިރުކުރުވާނެއެވެ.“[25]

وَجَآءَ ٱلسَّحَرَةُ فِرۡعَوۡنَ قَالُوٓاْ إِنَّ لَنَا لَأَجۡرًا إِن كُنَّا نَحۡنُ ٱلۡغَٰلِبِينَ ١١٣

23- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
24- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
25- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

﴿113﴾ ފަހެ، ފިރުޢައުނުގެ ޤައުމުގެ ބޮޑުންނާއި ގާތް މީހުންގެ މަޝްވަރާގެ މަތިން،
މިސްރުގައިވީ އެންމެ މޮޅު ސިޙުރުވެރިންނާއި ޖާދޫގަރުން ހާޒިރުވި، ފިރުޢައުނުގެ
ދަރުބާރަށް އެބައިމީހުން ގެނެސްދިނުމަށް ސިފައިން މިސްރުގެ އެކިއެކި ރަށްރަށާއި،
އެކިއެކި ހިސާބުތަކަށް ފޮނުވައިލެވުމުން. ދެން ފަހެ، ފިރުޢައުނުގެ އަރިހަށް ޖަމާކުރުވުން
ޖާދޫގަރުން، އައިސްގެ ދަރުބާރަށް ބާރުގަދަވުމުގެ ބޭނުންކުރިއެވެ. “ފަހެ، މޫސާގެ
މައްޗަށް އަޅުގަނޑުމެން ގަދަވެއްޖެ ނަމަ، މަނިކުފާނު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެއްވާނީ،
ކޮން އިނާމެއްތޯއެވެ؟ ހަމަކަށަވަރުން، އެ ކަމަށް ބަދަލުގައި، ބަރާބަރު އުޖޫރައެއް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބެންވާނެއެވެ.”[26]

قَالَ نَعَمۡ وَإِنَّكُمۡ لَمِنَ ٱلۡمُقَرَّبِينَ ﴿١١٤﴾

﴿114﴾ ފަހެ، ސުވާލުކުރުމުގެ އެ ހަމަހަމަކަމުން ޖަވާބުދިނުމުގެ ގޮތުން ފިރުޢައުން ބުންޏެވެ.
“އާނއެކެވެ! މޫސާގެ މައްޗަށް ތިޔަބައިމީހުން ގަދަވެއްޖެ ނަމަ، ތިޔަބައިމީހުންނަށް
ބޭނުމީ އިނާމުތައް ލިބޭނެއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، އަހުރެންގެ ދަރުބާރުގައި
ތިޔަބައިމީހުން ވާނީ، އަހުރެންނާ އެންމެ ކައިރިކުރެވޭނެ މީހުންގެ ތެރެއިންނެވެ.”[27]

قَالُواْ يَٰمُوسَىٰٓ إِمَّآ أَن تُلۡقِيَ وَإِمَّآ أَن نَّكُونَ نَحۡنُ ٱلۡمُلۡقِينَ ﴿١١٥﴾

﴿115﴾ ފިރުޢައުނުގެ ދަރުބާރަށް އެއްކުރެވުނު ޖާދޫގަރުން ރަޖިންކުރި ގޮތުގައި،
އެބައިމީހުންނަށް ސިޙުރުހަދައިގެން، މޫސާ عليه السلام ގެ މައްޗަށް ގަދަވެ، އެ ހަސްދާ
ބަލިކޮށް ބަލައެވެ. އެހެންކަމުން، ބާރަކާއި ފަހުރުވެރިކަމުން ފުރިގެންވެ،
މޫސާ عليه السلام އަށް އެބައިމީހުން ދެންނެވިއެވެ.

26– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
27– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّؤُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

“އޭ مُوسَى އެވެ! ތިބާ ބޭނުންފުޅުވަނީ، ތިޔަ އުއްޅަވާ އެއްޗެއް، ތިބާ ފުރަތަމަ
އުއްޅުއްވަވަންތޯއެވެ؟ ނުވަތަ ތިމަންމެން އުކާ އެއްޗެއް ތިމަންމެން ފުރަތަމަ އުކަލަންތޯއެވެ؟
މި ދެ ގޮތުންކޮބާ ތިބާ ބޭނުންފުޅު ގޮތަށް އިޚްތިޔާރުކުރައްވާށެވެ!”[28]

قَالَ أَلْقُوا۟ ۖ فَلَمَّآ أَلْقَوْا۟ سَحَرُوٓا۟ أَعْيُنَ ٱلنَّاسِ وَٱسْتَرْهَبُوهُمْ وَجَآءُو بِسِحْرٍ عَظِيمٍ ﴿١١٦﴾

﴾116﴿ ފިރުޢައުނު ހާޒިރުކުރި ސިޙުރުވެރިންނަށް، مُوسَى عليه السلام ވިދާޅުވިއެވެ.
“ފުރަތަމަ ތިޔަބައިމީހުން ނިކަން އުކައިބަލާށެވެ!” ދެންފަހެ، ސިޙުރުކުރަކަމުގައި ދަކުރި
ވަރުތަކާއި އަސާތައް އެބައިމީހުން އުކައިލިއިރުން، ސިޙުރުގެ މައިދާނުގައި އެބައިމީހުންގެ
ކުޑަތަނަކަށް މީސްތަކުންގެ ލޯތަކަށް ފެނިގެން ބިރުގަތެވެ. އެހެނީ، އެބައިމީހުން ހުރި
ސިޙުރުގެ ސަބަބުން، ނުހަނު ބޮޑު ބިރެއް ހަރަކާތްތަކާއެކު ސިފައިގައި އެ ތަކެތި މީސްތަކުންނަށް
ފެނިގެން ބިރުގަތެވެ. އަދި އެބައިމީހުން ސިޙުރުކުރާމީހުން ބޮޑުކަން ބޭކާރި، ބާސިރުވުމަށް
މީހުންގެ ހިތަށް ނުހަނު ބޮޑު ބިރުވެރިކަން އެބައިމީހުން ވެއްދިއެވެ. ސަބަބަކީ އެންމެވެ.
އެބައިމީހުން އެ ގެނައީ ނުހަނު ބޮޑު ސިޙުރެކެވެ. ނަމަވެސް، އެ ސިޙުރަކީ، މީސްތަކުންގެ
ލޯތަކަށް އެބައިމީހުން ދެއްކި އޮޅުވާލުމެއް ހަޤީގަތެއް ނެތް ކަންތައްތަކެކެވެ.[29]

وَأَوْحَيْنَآ إِلَىٰ مُوسَىٰٓ أَنْ أَلْقِ عَصَاكَ ۖ فَإِذَا هِىَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ ﴿١١٧﴾

﴾117﴿ އަދި، ތިމަން اِلٰهُ ގެ ނަބިއްޔާ އަދި ރަސޫލާ، مُوسَى عليه السلام އަށް އެއްލެވުމަށް
ގުރުވީރައާ ނުހަމަ ބަސްވެރިޔާކޮއްލާ، އެ ރަސޫލާއަށް، ތިމަން اِلٰهُ އަންގަވައިފީމެވެ.
“އޭ مُوسَى އެވެ! އެބައިމީހުން ސިޙުރުކުރަނިކޮށް އެ އުކި ތަކެތީގެ މަތިއަށް ތިބާގެ
އަސާގަނޑު އެއްލަވާށެވެ!”

28- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
29- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ދެންފަހެ، އެ ތަކެތީގެ ތެރެއަށް، އެ ޖަސޫރާގެ އަސާގަނޑު އެއްލާލުމުން ނުހަނު ބޮޑު ހަދުފަހަކަން، އެ އަސާގަނޑު ބޮލަލުވެ، އެބައިމީހުން ސިހުރުހަދައިގައި އުޅި، ހުރިހައި އެއްޗެއް ކައި، ހުސްކޮށްލައިފިއެވެ. އެ ކަން އެ ގޮތަށް ހިނގުމުން، ސިހުރުވެރިން އެ ދެއްކި ކަންތައްތަކަކީ، ބަޔާނާ ހިލާފަން ދޮގުހަދައިގެން، މީސްތަކުންގެ ލޮލަށް އެބައިމީހުން ދައްކައި އުޅުނު ކަންތައްތަކެއް ކަން، މީސްތަކުންނަށް އެނގި ހަޤީޤަތްވިއެވެ.[30]

فَوَقَعَ ٱلۡحَقُّ وَبَطَلَ مَا كَانُواْ يَعۡمَلُونَ ﴿١١٨﴾

﴿118﴾ ދެންފަހެ، ޙައްޤުވެރިކަ ބާޠިލާ ހިނގައިދިޔުމުން ޙައްޤު ވެއްޖެއެވެ. އަދި އެ ތަނަށް ބާސިހުރުވެރިން އެންގެނުނުނަން ވެސް، مُوسَى عليه السلام އަށް، الله ﷻ ގެ ބަސްބަރުތުން ދެއްވުން ޙައްޤު ޖަސޫރުކަން ހަޤީޤަތް ސާބިތުވިއެވެ. އަދި މީސްތަކުންނަށް، مُوسَى عليه السلام އެ ގޮވައިލައްވަނީ ޙައްޤު ދީނަށް ކަން އެ އެންގެނުނުނަން ވެސް ކަށަވަރު ވިއެވެ. އަދި ސިހުރުވެރިން ހަދި ހުރިހައި ސިހުރެއް ބާޠިލުވެ، އެބައިމީހުން އެ ހަދި، ދޮގުން ދޮގުކަން، އެ ކަންތައްތައް ދުރު އެންގެނުނުނަން ވެސް އެނގި ސާބިތުވިއެވެ.[31]

فَغُلِبُواْ هُنَالِكَ وَٱنقَلَبُواْ صَٰغِرِينَ ﴿١١٩﴾

﴿119﴾ ފަހެ، އެ ތާނގައި ހުރިހައި ސިހުރުވެރިން ދެރަވެ، ބަލިވެ، ބާސިހުރުވެރިވި މީހުންގެ ކުރިމަތީގައި، مُوسَى عليه السلام އަށް ނަސްރުދިނުވަޑައިގެންވެ. އެހެންކަމުން، ފިރުޢައުނާއި އޭނާގެ ޤައުމުގެ ބޮޑެތިން އެ ތަނުން އެނބުރި ދިޔައީ ދެރަވެ ނިކަމެތިވެގެންނާ ބާރުގައެވެ.[32]

30- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

31- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

32- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

وَأُلْقِيَ ٱلسَّحَرَةُ سَٰجِدِينَ ﴿١٢٠﴾

﴿120﴾ އަދި، الله ﷻ ގެ ގަދަރަކީރިތިވަންތަކަމާއި ކަރަކުޅަދުންވަންތަކުގެ ބޮޑުކަން،
އެ ތަނަށް ޙާޟިރުވި ސިޙްރުވެރިންނަށް ފެނުމުން، އެބައިމީހުން އެންމެން ސަޖިދައަށް
ތިރިވިއެވެ.[33]

قَالُوٓاْ ءَامَنَّا بِرَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿١٢١﴾

﴿121﴾ އެ ތަނަށް އެއްވެތިބި ސިޙްރުވެރިން، ފިރުޢައުނާއި އޭނާގެ ޤައުމުގެ ބޮޑެތިންގެ
ކުރިމަތީގައި ބުނުނެވެ. "އެންމެހައި ޢާލަމްތަކުގެ ވެރި رَبُّ، الله ﷻ ގެ އެއްކައުވަންތަކަން
ތެދުކޮށް ޤަބޫލުކޮށް، އެ إِلٰهަށް ތިމަންމެން އީމާންވެއްޖައީމުއެވެ."[34]

رَبِّ مُوسَىٰ وَهَٰرُونَ ﴿١٢٢﴾

﴿122﴾ އަދިވެސް އެ ސިޙްރުވެރިން ބުނުނެވެ. "މީސްތަކުން އަޅުކަންކުރުމުގެ
ހަޤީޤީ ޙައްޤު ދުވަސް، ހަމައެކަނި އެ ޙައްޤުވާ އަޅުކަންކުރުން ބައްދަލުވެއްޖެ
رَبُّ، الله ﷻ އަށް ތިމަންމެން އީމާންވެއްޖައީމުއެވެ. އެއީ، مُوسَى ﷺ އާއި، هَارُونُ ﷺ ގެ
ވެރި رَبُّއެވެ."[35]

قَالَ فِرْعَوْنُ ءَامَنتُم بِهِۦ قَبْلَ أَنْ ءَاذَنَ لَكُمْ ۖ إِنَّ هَٰذَا لَمَكْرٌ مَّكَرْتُمُوهُ فِى ٱلْمَدِينَةِ
لِتُخْرِجُواْ مِنْهَآ أَهْلَهَا ۖ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿١٢٣﴾

﴿123﴾ ސިޙްރުވެރިންނަށް ފިރުޢައުން ބުނުނެވެ. "ތިމަންގެ އިޛުނަކާ ނުލައި،
ތިޔަބައިމީހުން، الله ﷻ އަށް ތިޔަ އީމާންވީއެއްތޯ؟

33– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإسْلامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
34– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
35– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ޝަރީކްކުރުމެވެ. اللهُ ﷻ އަށް ފިރުޢައުނުން އިޢުލާނުވެ، مُوسَىއާއި، އެ إِلٰهُގެ
ރަސޫލުކަމުން ތަސްދީޤުކުރުން ރަސޫލުކަލޭގެފާނަށް ކަނޑައެޅުން މިއީ ޙީލަތްތެރިކަމެއް، ފިރުޢައުނުގެ
ރައްޔިތުން އަނބުރާލުމަށް ރަށުން ނެރެލުމަށް ތިޔަބައި، ފިރުޢައުނުން ވިދާޅުވެ، مُوسَىއާ
ބައިވެރިވެގެން މިއަދު ތި ފަރާތުން ރާވާ ނުބައި ރޭވުމެއްގެ ދަށުން ކަން ކުރައްވައިފީމުއެވެ. އަދި
އެ ނުބައި ރޭވުން، މިއަދު ތި ފަރާތުން ބައިވެރިވެގެން ރަށުގެ ރަސްކަމުގައި ތިބި، މިސްރުގެކަން
ރައްޔިތުން ނެރެ ހަނދާނެއް ސަލާމަތް ބައިތިބުމަށް ތަރާމުދަރުން، ރައްޔިތު ހުރިހައި ފަރާތަކާއި
ކުރިމަތިވާނެ ފިތުނަ، ފިރުޢައުނުންނަށް ކަމުގައި ދެކިގެން ވިސް ދެއްވެ.

އޭ ސިޙުރުވެރިންނޭވެ! ފަހު، ތިޔަބައިމީހުން އިލާހަށް އީމާން ނުވި ފިރުޢައުނުން
ވިދާޅުވި ކަންތައްތައް، ތިޔަބައިމީހުން ކަންތައްތަކާ ގުޅި ނިކަންނުގެ ފިރުޢައުނުންނަށް
ދެކޮޅުހެދީމެވެ! ބޭނުން ކުރެވޭނެއޭ ޢަޛާބެއްސަކުން، ނިކަންނުގެ ފިރުޢައުނުންނާ
ދިމަކުރުވާނެ ނުބައިކަމެވެ! މަގު ހިފުމަކުން ފިރުޢައުނުންނަން ބަދަލުކޮށް ދެއްކުންނެވެ.“[36]

لَأُقَطِّعَنَّ أَيۡدِيَكُمۡ وَأَرۡجُلَكُم مِّنۡ خِلَٰفٖ ثُمَّ لَأُصَلِّبَنَّكُمۡ أَجۡمَعِينَ ١٢٤

﴿124﴾ އޭ ސިޙުރުވެރިންނޭވެ! ހަމަކަށަވަރުން، ތިޔަބައިމީހުން، ފިރުޢައުނުގެ އަތްތަކާއި
ފައިތަކް ތަފާތުގޮތަށް ގޮތަށް، ފިރުޢައުނުގެ ކަނާއަތާއި ވާތްފައި ނުވަތަ ވާތްއަތާއި
ކަނާތްފައި ކަނޑާލާނެވެ. ދެން އެއަށްފަހު، ފިރުޢައުނުން އެންމެން ކަށިގަނޑު ރުކުގެ
ގަސްގަނޑުގައި އެލުވައި ދަނޑިގަށްޗަށް، ފިރުޢައުނުން ބާރުބޮޑު ޢަޛާބުދޭނެވެ. އެއީ،
ފިރުޢައުނުންނަށް ދެވޭ ޢަޛާބެއް މީހުންގެ މޭރުމަތިކަން ފިރުޢައުނުންނަށް އެނގި، އަދި
އެ މަންޒަރު ދެކެން ކުރިން ބަޔަކު ހިތްތަކަށް ބިރުވެރިކަން ވެއްދުމަށް ވެސް މެއެވެ.[37]

36– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
37– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

قَالُوٓاْ إِنَّآ إِلَىٰ رَبِّنَا مُنقَلِبُونَ ١٢٥

﴿125﴾ مُوسَى عليه السلام ގެންނެވި ރިސާލަތު ދޮގުކުރުމުން، ﷲ ﷻ އަށް އީމާންވި ސިޙްރުވެރިން،
ފިރުޢައުނުގެ އެ ވަރަކަށް ޖަވާބުދެމުން ބުނީއެވެ. “ހަމަކަށަވަރުން، އަހަރުމެން ރުޖޫޢުވާނީ
އިލާހުގެ ގާތުގައި، އަހަރުމެން އެންމެންނަކީ ވެސް، އަހަރުމެންގެ ވެރި رَبُّ ގެ ޙަޟްރަތަށް
އެނބުރި ރުޖޫޢަވާނިވެ ބަލާށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، ކަލޭ އަހަރުމެންނަށް ދޭ ޢަދާބު ބޮޑާ
އަޒާބަކުވެރިން، އެ إِلٰهُ ގެ އަމުރުފުޅުތަކަށް އުނދަގުލުން ނުކިޔަމަންތެރިވާ މީހުންނަށް،
އެ إِلٰهُ ދެއްވާނީ އަދަބެއް ވާ ގަދަފަދަ ވަޙްޝީވެ. އެހެންކަމުން، ކަލޭ އަހަރުމެންނަށް
ދީފާ ޢަދާބު އަދާބަށް، މިއަދު އަހަރުމެން މިތިބީ ކަމުނުދާނެވެ. އަދި، އުނދަގޫތަކުގައި ނުކިޔަމަން،
ޞަބްރުކުރާނީ ދުނިޔެއިން، ﷲ ﷻ ދެއްވާނެ އަދާބުން ސަލާމަތްވުމަށް ޓަކައެވެ.”[38]

وَمَا تَنقِمُ مِنَّآ إِلَّآ أَنْ ءَامَنَّا بِـَٔايَٰتِ رَبِّنَا لَمَّا جَآءَتْنَا ۚ رَبَّنَآ أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَتَوَفَّنَا
مُسْلِمِينَ ١٢٦

﴿126﴾ “އޭ ފިރުޢައުނެވެ! އަދި، ﷲ ﷻ އަށް އަހަރުމެން އީމާންވުމުން، އެ ކަލާ
ދެކޭގޮތުގައި އިންކާރުކުރާން، ކުށެއްސަކުރާ އަހަރުމެންގެ ކިބައިން ކަލޭ ދިމާ ބަދަލުހިފަނީ،
އަހަރުމެންގެ ވެރި إِلٰهُ ގެ ރަސޫލަކުން، مُوسَى عليه السلام ގެންނެވި އާޔަތްތަކާއި،
ދަލީލުތަކާއި، ހުއްޖަތްތައް އަހަރުމެންގެ ގާތަށް އައުމުން، އެ ތަކެއްޗަކީ އަހަރުމެން
އީމާންވުން ފިޔަވައި އެހެން އެއްވެސް ކަމެއް ވެގެންވާ ނޫނެވެ. ޝަރީޢަތާއިންތަކެވެ.
އޭ ރަބު އާޔަތްތަކާއި، ދަލީލުތަކާއި، ހުއްޖަތް ގެނައުމަކީ، ﷲ ﷻ ގެ ރަސޫލުން
ތެދުކަމާ ނިޝާނާ ފިޔަވައި، ކަލޭއަށް ވިދާޅުވާ އަދި އެހެން މިހާރު ވިދާޅުވާ،
އެއްވެސް ބާޠިލުގައި ދޮގުހަދާ ވެސް ކުރާކަށް ކަމެއް ނޫނެވެ.

38- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އޭ އަޅުގަނޑުގެ ވެރި ރަبّއެވެ! އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކެތްތެރިކަން ދެއްވައި، ކޮށްލުމާ ބަދަލު
ކަމުގައި އަޅުގަނޑު މަރުވާނދޭށެވެ! އަދި، ދީން إلٰهُގެ އަމުރުފުޅުތަކަށް ބޯލަނބައި
ކިޔަމަންތެރިން ކިޔަމަންތެރިވެ، ދީން إلٰهُގެ ތަސްލީމާ، موسى عليه السلام އާ ތަބާވެގެންވާ
މުސްލިމުން ކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ހުރެ، އަޅުގަނޑު މަރުގަނޑުވާލައްވާނދޭށެވެ!"[39]

وَقَالَ ٱلْمَلَأُ مِن قَوْمِ فِرْعَوْنَ أَتَذَرُ مُوسَىٰ وَقَوْمَهُۥ لِيُفْسِدُوا۟ فِى ٱلْأَرْضِ وَيَذَرَكَ وَءَالِهَتَكَ ۚ
قَالَ سَنُقَتِّلُ أَبْنَآءَهُمْ وَنَسْتَحْىِۦ نِسَآءَهُمْ وَإِنَّا فَوْقَهُمْ قَٰهِرُونَ ﴿١٢٧﴾

﴿127﴾ އަދި ފިރުޢައުނުގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ ތެރޭގައި ތިބި ބޮޑެތިންނާއި ސަރުދާރުން
ފިރުޢައުނަށް ބުންޏެވެ. "އޭ އިއްޒަތްތެރި ރަސްގެފާނެވެ! ކަލޭގެފާނު، موسىއާއި،
موسىގެ ޤައުމު ކަމަށްވާ އިސްރާއީލުގެ ދަރިކޮޅުން، އެބައިމީހުން އުޅޭނެ
ގޮތަކަށް އުޅުމުގެ އިޚްތިޔާރުދެއްވަނީތޯއެވެ؟ އަދި މިސްރުގައި ބައިބައިކަން، ބިމުގައި
ފަސާދަ ފަތުރަން، އެބައިމީހުން ދޫކޮށްލައްވަނީތޯއެވެ؟ އަދި ކަލޭގެފާނާއި ކަލޭގެފާނުގެ
އިލާހުންތައް ދޫކޮށް، މިސްރުގެ ބިމުގައި، ހަމައެކަނި، موسىގެ إلٰهއަށް އަޅުކަންކޮށް
އުޅުމަށް ވެސް، ކަލޭގެފާނު އެބައިމީހުން ދޫކޮށްލައްވަނީތޯއެވެ؟"

ފިރުޢައުނުގެ ޤައުމުގެ ބޮޑުންގެ އެ ވާހަކަތަކަށް ޖަވާބުދެމުން ފިރުޢައުނު ބުންޏެވެ.
"ހަމަކަށަވަރުން، موسىގެ ޤައުމުގެ ފިރިހެންދަރިން ޤަތުލުކުރާނަން، އެބައިމީހުންގެ އަންހެނުން
ޤަތުލުނުކޮށް އަހަރެން ދޫކޮށްލާނަމެވެ. އެއީ، އެބައިމީހުންގެ އަންހެނުން، އަހަރެމެންގެ
ޚާދިމުންގެ ނިކަމެތިންގެ ގޮތުގައި ގެންގުޅުމަށް ޓަކައެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، އަހަރެމެންނީ
އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ގަދަކަމާއި ބާރާއި ބާރު ލިބިގެންވާ ބަޔަކުވެއެވެ."[40]

39- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
40- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

قَالَ مُوسَىٰ لِقَوۡمِهِ ٱسۡتَعِينُواْ بِٱللَّهِ وَٱصۡبِرُوٓاْۖ إِنَّ ٱلۡأَرۡضَ لِلَّهِ يُورِثُهَا مَن يَشَآءُ
مِنۡ عِبَادِهِۦۖ وَٱلۡعَٰقِبَةُ لِلۡمُتَّقِينَ ١٢٨

﴿128﴾ އިސްރާއީލުގެ ދަރިންގެ ތެރެއިން، مُوسَى عليه السلام ގެންނެވި ރިސާލަތު ޤަބޫލުކުރަން
އެ ރަސޫލާއާ ތަބާވި މީހުންނަށް، އެ ރަސޫލާ ވިދާޅުވިއެވެ. "ފިރުޢައުނާއި އޭނާގެ ޤައުމުގެ
މީހުންގެ ގޯނާއިން، ތިޔަބައިމީހުންނަށް ދަތިކަން ލިބި، އެބައިމީހުންގެ އަނިޔާވެރިކަމުން
ސަލާމަތްވުމަށް ޓަކައި، ﷲ ﷻ ގެ ނަޞްރަށް ތިޔަބައިމީހުން ދުޢާކުރާށެވެ! އަދި
ފިރުޢައުނާއި އޭނާގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ ފަރާތުން، ތިޔަބައިމީހުންނާއި ތިޔަބައިމީހުންގެ
ދަރިންނަށް ލިބޭ ފިތުނަތަކާއި އަނިޔާތަކާމެދު ތިޔަބައިމީހުން ކެތްތެރިވާށެވެ!

ޝައްކެއްނެތެވެ. ބިމުގެ ހުރިހާ މިލްކުވެރިކަމެއް ވަނީ، ހަމައެކަނި ﷲ ﷻ އަށެވެ.
އެހެންކަމުން، އެ إِلٰهُ ގެ އަޅުތަކުންގެ ތެރެއިން، އެ إِلٰهُ އެދިވޮޑިގެންނެވި މީހަކަށް
ބިން ވާރުތަކޮށްދެއްވައެވެ. އަދި ދުނިޔޭގެ ދިރިއުޅުމުގައި އުނދަގޫތަކާއި ދަތިތަކާ
ކުރިމަތިލާން ޖެހުނުކަމުގައި ވިއަސް، އާޚިރަތުގައި ރަނގަޅު ނަތީޖާ ލިބިގެންވަނީ،
ﷲ ﷻ ގެ އަމުރުފުޅުތަކަށް ކިޔަމަންވެ، އެ إِلٰهُ ނަހީކުރެއްވި
ކަންތައްތަކުން ދުރުން ދުރުވެ ތިބި ތަޤްވާވެރިންނަށެވެ."[41]

قَالُوٓاْ أُوذِينَا مِن قَبۡلِ أَن تَأۡتِيَنَا وَمِنۢ بَعۡدِ مَا جِئۡتَنَاۚ قَالَ عَسَىٰ رَبُّكُمۡ أَن يُهۡلِكَ
عَدُوَّكُمۡ وَيَسۡتَخۡلِفَكُمۡ فِي ٱلۡأَرۡضِ فَيَنظُرَ كَيۡفَ تَعۡمَلُونَ ١٢٩

﴿129﴾ އިސްރާއީލުގެ ދަރިންގެ ތެރެއިން، مُوسَى عليه السلام ގެންނެވި ރިސާލަތު ޤަބޫލުކުރަން،
އެ ރަސޫލާއާ ތަބާވި މީހުން، އެ ރަސޫލާއަށް ދެންނެވިއެވެ.

41– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَز تَفْسِير لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

”އަޅުގަނޑުމެންގެ ގާތަށް، އިބަ ރަސޫލާ ވަޑައިގަތުމުގެ ކުރީގައި ވެސް އަދި
އަޅުގަނޑުމެންގެ ގާތަށް، އިބަ ރަސޫލާ ވަޑައިގަތުމުގެ ފަހުގައި ވެސް، ފިރުޢައުނާއި އޭނާގެ
ޤައުމުގެ މީހުންގެ ފަރާތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުހަނު ބޮޑު އަނިޔާލިބިއެ، އަޅުގަނޑުމެންގެ
ފިރިހެންދަރިން ޤަތުލުކުރުމާއި، އަންހެންދަރިން އަޅުވެތިކުރުމާއި، އެބައިމީހުންގެ ނޯކަރުންގެ
ޚިދުމަތުގައި ގެންގުޅުއްވި، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ދަނީ ބޮޑެތި މުޞީބާތްތަކެއް ޖެހެމުންނެވެ.“
މި ފަދައިން އެބައިމީހުން ދެންނެވުމުން، އެބައިމީހުންނަށް އުފެއްދެވިކަލާނގެ ހަޟްރަތުގައި
ނަޞޭޙަތްތެރިވެވަޑައިގަންނަވަމުން، مُوسَى عليه السلام ވިދާޅުވިއެވެ.

”الله ﷻ ގެ ވެރިކަމާއި ރަޙްމަތުފުޅުން، ހާކަދިނަ ދުވަސްތަކާއި ނުވެ ތިޔަބައިމީހުންގެ
ބަދަލުތަކެރިން ކަމުގައިވާ ފިރުޢައުނާއި އޭނާގެ ޤައުމުގެ މީހުން ހަލާކުކުރައްވައި
ނިކަމެތިކޮށްލައްވާ ފަދަ، ބިމުގެ ވެރިން ކަމުގައި، ތިޔަބައިމީހުންގެ ވެރި رَبُّ، ތިޔަބައިމީހުން
ލައްވައިދެއްވާނެއެވެ. ދެން އެއަށްފަހު، ތިޔަބައިމީހުންނަށް، އެ إِلٰهُ ދެއްވި ނިޢުމަތަށް
ޝުކުރުކުރަން، އެ ކަލާނގެ ތިޔަބައިމީހުން ޝުކުރުކުރޭތޯ ނުވަތަ އެ ނިޢުމަތްތަކަށް
އިންކާރުކުރޭތޯ ތިޔަބައިމީހުން ކާފަރުވޭތޯ ބައްލަވައި، ތިޔަބައިމީހުން ބަލުއްވާ ގޮތް ވެސް،
އެ إِلٰهُ ބައްލަވާނެއެވެ.“[42]

وَلَقَدْ أَخَذْنَآ ءَالَ فِرْعَوْنَ بِٱلسِّنِينَ وَنَقْصٍ مِّنَ ٱلثَّمَرَٰتِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿١٣٠﴾

﴿130﴾ އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަންގެ އަހަރުތަކުން ޤަޙްޠުވުމާއި، ފިރުޢައުނާއި
އޭނާގެ ޤައުމުގެ މީހުންނަށް ހިފެއްވީމެވެ، މިހެން إِلٰهُ، އެބައިމީހުން ހަނދާންކުރުމަށެވެ.
އަދި މޭވާއި ބާވަތްތަކުގެ އުނިކަން އެބައިމީހުންގެ ރިޒުގައި ދަތިކުރައްވައި،
މިހެން إِلٰهُ، އެބައިމީހުން އިލްތިޖާއުކުރުމަށެވެ.

42- التَّفسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އުއި، އެބައިމީހުން އެ ކަންކަން ހަނދުމަކޮށް، އެ ކަންކަމުން ނަސޭހަތް ލިބިގަން،
މަގުތެދުވުމުން އެއްކިބާވެ، އެބައިމީހުންގެ ވެރި ރަބ്ބުގެ ބަސްތަކަށް ތުޖުބަވެ
ތައުބާވާތީއެވެ.43

فَإِذَا جَآءَتۡهُمُ ٱلۡحَسَنَةُ قَالُواْ لَنَا هَٰذِهِۦۖ وَإِن تُصِبۡهُمۡ سَيِّئَةٞ يَطَّيَّرُواْ بِمُوسَىٰ وَمَن
مَّعَهُۥٓۗ أَلَآ إِنَّمَا طَٰٓئِرُهُمۡ عِندَ ٱللَّهِ وَلَٰكِنَّ أَكۡثَرَهُمۡ لَا يَعۡلَمُونَ ﴿١٣١﴾

﴿131﴾ ފަހެ، ފިރުޢައުނާއި އޭނާގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ ތެރެއަށް، ތަނަވަސްކަމާއި
ދުވަސްކަމުގެ ހަލާކަތަށް އައިސް، މާލާއި ދަރިން ގިނަވުމުގެ ބާވަތްތަކަށް ގިނަވެއްޖެ ނަމަ،
އެބައިމީހުން ބުނެތެވެ. "މި ތަނަވަސްކަމާއި ދުވަސްކަން ތިމަންމެންނަށް ލިބިގަތީ މި ވަނީ،
އެ ލާއަނަ ތަނަވަސްކަމެއް ލިބުން ޙައްޤު ބަޔަކު ކަމުގައި ތިމަންމެން ވާތީއެވެ." އަދި
ތަދުވަރުގެކަމުގެ ހަލާކަތަށް އަތުވެއްޖެ ނަމަ އެބައިމީހުން ބުނެތެވެ. "މި ތަދުވަރުކަމަކީ،
مُوسَىއާއި އޭނާއާ ތަބާވި މީހުންގެ ސުންޕާކަމުގެ ސަބަބުން ޖެހުނުކަމެކެވެ."

ދަންނާށެވެ! މާލާއި ދަރިން ގިނަވުމާއި ބާވަތްތަކަށް މަދުވެ، ތަދުވަރުކަން އެބައިމީހުންނަށް
ޖެހުނީ، الله ﷻ ގެ އިލާހީ ޤަދަރާއި މިންވަރުގެ ދަށުން ކަމެއް ކަމަށެވެ. އެ ސުންޕާކަމަކީ،
ހަމަ ހަކަތަކަށް އަޙައިގަން، ކުޑުކުދިކަން މަތީގައި އެބައިމީހުން ތިއްބާގެ ސަބަބުން
ދިމާވާ ކަންތަކެވެ. އެހެންކަމަކު، ފިރުޢައުނާއި އޭނާގެ ޤައުމުގެ ގިނަ މީހުންނަކަށް
އެ ކަންކަން އެއްގޮތަކަށް ވެސް ނޭނގެއެވެ. އުއި، ޖާހިލުކަމާއި މަގުތެދުވުމުގެ
ތެރެއަށް އެބައިމީހުން ގެނބިގެން ތިބުމުގެ ސަބަބުންނެވެ.44

وَقَالُواْ مَهۡمَا تَأۡتِنَا بِهِۦ مِنۡ ءَايَةٖ لِّتَسۡحَرَنَا بِهَا فَمَا نَحۡنُ لَكَ بِمُؤۡمِنِينَ ﴿١٣٢﴾

43- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
44- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

﴿132﴾ އަދި ފިރުޢައުނާއި އޭނާގެ ޤައުމުގެ ބޮޑުންގެ މީހުން، مُوسَى عليه السلام އަށް
ދަންނަވައިފިއެވެ. "އޭ مُوسَىއެވެ! ތިމަންމެން ތަބާވެގެން މި ތިބަ ފިރުޢައުނުގެ ދީނުން
ތިމަންމެން އެއްކިބާކުރައްވައި އެ ދީނުން ބޭރުކުރުއްވުމަށް ޓަކައި، ތިމަންމެންގެ
ގާތަށް ތިޔަ ގެނައި އާޔަތެއް ދަލީލެއް އަދި ހުއްޖަތެއް ބޭނުމާ މުޢުޖިޒާތެއް، ތިބާ
ގެނެސްދެއްވި ކަމުގައި ވިއަސް، ތިމަންމެންނަކީ ތިބާ ތިޔަ ދައްކަވާ ވާހަކަތަކަށް
ތެދުކުރާ އީމާންވެ، ތިބާގެ ދީން ޤަބޫލުކުރާނޭ ބަޔަކު ނޫނެވެ."45

فَأَرۡسَلۡنَا عَلَيۡهِمُ ٱلطُّوفَانَ وَٱلۡجَرَادَ وَٱلۡقُمَّلَ وَٱلضَّفَادِعَ وَٱلدَّمَ ءَايَٰتٖ مُّفَصَّلَٰتٖ
فَٱسۡتَكۡبَرُواْ وَكَانُواْ قَوۡمٗا مُّجۡرِمِينَ ١٣٣

﴿133﴾ ދެން، ފިރުޢައުނާއި އޭނާގެ ޤައުމުގެ ބޮޑުންގެ އެ ވާހަކަތަކަށް ފަހު، ތިމަން إِلَهُ،
އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ޠޫފާން ފޮނުއްވައިގެން، ނިޔާކަތުގެ ފެންގަނޑު ބޮޑުވެ، އެބައިމީހުންގެ
ދަނޑުތަކާއި ގަސްތަކަށް ފެންގަނޑުގެ ތެރެއިން، ނަމަވެސް ބޮޑު ގެއްލުން
އެބައިމީހުންނަށް ވިއެވެ. އަދި އެބައިމީހުންގެ ތެރެއަށް ގޮއްސަގެނޑި ފޮނުއްވުމުން،
އެ ތަކެތި އެބައިމީހުންގެ ދަނޑު ގޮވާތި ކާލުމަށް ކައި ހުސްކޮށްލިއެވެ.

އަދި އެބައިމީހުންގެ ތެރެއަށް އުކުޅު ފޮނުއްވުމުން، ޖިސްމުތަކުންނާއި ނަރުތަ
ސޫފިތަކުން، ނަމަވެސް ބޭނުމި އުނދަގޫތައް ކުރިމަތި ވިއެވެ. އަދި އެބައިމީހުންގެ ތެރެއަށް،
ބޮއް ފޮނުއްވުމުން، އެބައިމީހުންގެ ތަށިތެރިތަކާއި އަ ނޫން އެހެނިހެން ކަންތާރުތަކެއް،
އެ ބޮއްތަކުން ފުރި ކާބޯތަކެތި ހަލާކުވިއެވެ. އަދި އެބައިމީހުންގެ ގޯވިގަނޑުތަކާއި ހުރިހާ
އެނދު، އެނދުލި، ސޯފާ އަދި މި ފަދަ އެންމެހައި ތަކެތި ފެނީ އެ ބޮއްތަކުން ފުރި،
އަރާމު ނެތި ދިރިގަތުމުން އެބައިމީހުން މަޖުބޫރުވިއެވެ.

45- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ލޭގެ ޢަޛާބު ފޮނުއްވުމުން، މިސްރުގެ އެންމެހައި ކޯރުތަކާއި ވަޅުތަކާއި ފެންހުރި، ބިރުވެރި ކަމުގައި ކަހަލަ ގޮތަކަށް ނުލިބުނެވެ. އަދި ބަޔާންވެރިވާ ޢުޤޫބާތްތަކެއް، އެއް ކަމަކަށް ފަހު އަނެއް ކަމެއް ފޮނުއްވިކަމުގެ ގޮތުން، الله ﷻ ކަނޑައަޅުއްވައިފައިވާ ގޮތުގެ ހާލަތުގައި ފާޅުވެފައިވާ ކަންތައްތަކެކެވެ. އަދި އެ ހުރިހައި ޢުޤޫބާތްތަކުން ފަހު ވެސް، ފިރުޢައުނާއި ޤައުމުގެ މީހުން އެބައިމީހުންގެ ހާލަތުގެ ކުރި، الله ﷻ ގެ ބަސްނުއަހަމުން، مُوسَى عليه السلام ގެނެސްދެއްވި ހެކިތަކަށް އީމާންވުމަށް ބޮޑާވެގަތެވެ. އެއުރެންނަކީ، އެބައިމީހުން ފާފަވެރިން، الله ﷻ ގެ އަމުރުފުޅުތަކާ ޚިލާފުވާ ނިކަމެތިކަމުގައި ކުށްވެރިން ކަމުގައެވެ. އަދި ބާޠިލުގެ މަގުން އެއްކިބާވާ ބަޔަކު ކަމުގައި ހައްޤު ތަބާނުވާ ބަޔަކު ކަމުގައި ވެސް ވިއެވެ.[46]

وَلَمَّا وَقَعَ عَلَيۡهِمُ ٱلرِّجۡزُ قَالُواْ يَٰمُوسَى ٱدۡعُ لَنَا رَبَّكَ بِمَا عَهِدَ عِندَكَۖ لَئِن كَشَفۡتَ عَنَّا ٱلرِّجۡزَ لَنُؤۡمِنَنَّ لَكَ وَلَنُرۡسِلَنَّ مَعَكَ بَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ ﴿١٣٤﴾

﴿134﴾ އަދި، الله ﷻ ފޮނުއްވި ޢުޤޫބާތްތަކެއް އައިސް، ފިރުޢައުނާއި ޤައުމުގެ މީހުންނަށް ކުރިމަތިވުމުން، ނުރަނު ބޮޑާވެ ބިރުވެރިވެ، ނިކަމެތިވެގެން ގެއްލުނުހާލު ބާރު، مُوسَى عليه السلام ގެ އަރިހަށް ގޮސް އެބައިމީހުން ދަންނަވައެވެ. "އޭ مُوسَى އެވެ! ތިބާގެ ވެރި رَبُّ ތިބާއަށް ބާވައިލައްވި ވަޙީގައި ވަޢުދުކުރައްވައިފައި ވަނީ، އެ إِلٰهُ ގެ ބަސްބަހައްޓަވާ ދުޢާކޮށްދީ، އަޅުގަނޑުމެންގެ މައްޗާ ޢަދަދުކުރެއްވިކަމެއް، އެބައިމީހުންގެ ކިބައިން ޢަޛާބު ދުރުކޮށް ދެއްވާނަމަ، ނުކުންނާނެތޯ؟ ވިޔާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ކިބައިން ޢަޛާބު ދުރުކޮށް ދެއްވައިފިނަމަ އީމާންވާނަމޭ، އަޅުގަނޑުމެން ބަނީ އިސްރާއީލުން ތިބާއާއެކު މި ނުކުންނާނެތޯ؟

46- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އެހެނީ، ތިބާގެ ދުޢާ ޤަބޫލުކުރައްވައި، އަޅުގަނޑުމެންގެ ކިބައިން ޢަޛާބު ދުރުކޮށްދެއްވައިފި ނަމަ، ހަމަކަށަވަރުން، އަޅުގަނޑުމެން މި ތިބީ، ތިބާ ގެންނެވި ރަސޫލުކަމުގެ ހުރިހައި ކަމެއް، ތެދުކޮށް އީމާންވާނަމެވެ! އަދި އަޅުގަނޑުމެން މި ތިބީ، ތިބާ ތިޔަ ގޮވައިލައްވާ ހުރިހައި ކަމެއް ޤަބޫލުކޮށް، ތިބާއާ ތަބާވާނަމެވެ! އަދި ހަމަކަށަވަރުން، އަޅުގަނޑުމެން މި ތިބީ، ތިބާ އެދިވަޑައިގަންނަވާ ތަނަކަށް ތިބާގެ އަރިހުގައި މިނިވަންކަމާ އެކު ދިޔުމަށް، އިސްރާއީލުގެ ދަރިންގެ އެންމެން ދޫކޮށްލާނަމެވެ!"[47]

فَلَمَّا كَشَفۡنَا عَنۡهُمُ ٱلرِّجۡزَ إِلَىٰٓ أَجَلٍ هُم بَٰلِغُوهُ إِذَا هُمۡ يَنكُثُونَ ١٣٥

﴿135﴾ ދެން އެއަށްފަހު، އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް، ތިމަން الله ފޮނުއްވި ޢަޛާބު، އެބައިމީހުންގެ ކިބައިން ދުރުކުރައްވައި، އެބައިމީހުން ގަރަގުކުރައްވަނިވި ދުވަހާ ހަމައަށް، އެބައިމީހުންނަށް މުހުލަތުދެއްވި ހިނދު، مُوسَى عليه السلام ގެ ރިސާލަތަށް އީމާންވާނެ ކަމަށާއި، އިސްރާއީލުގެ ދަރިންގެ އެންމެން، އެ ރަސޫލާ އެދިވަޑައިގަންނަވާ ތަނަކަށް، އެ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި މިނިވަންކަމާއެކު ދިޔުމަށް ދޫކޮށްލާނެ ކަމުގައި ބުނެ، އެބައިމީހުންކުރި ޢަހުދު އެބައިމީހުން އުވައިލީއެވެ. އަދިކީއްތަ! ކާފިރުކަމާއި މަގުފުރެދުމުގެ ތެރޭގައި އެބައިމީހުން ދެމިތިބީއެވެ.[48]

فَٱنتَقَمۡنَا مِنۡهُمۡ فَأَغۡرَقۡنَٰهُمۡ فِي ٱلۡيَمِّ بِأَنَّهُمۡ كَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَا وَكَانُواْ عَنۡهَا غَٰفِلِينَ ١٣٦

﴿136﴾ ދެން، ޖިއްޢަރުނާއި ޢޫނާއާ ތަބާވީ މީހުންނަށް، ތިމަން الله ދެއްވި މުހުލަތުނިމި، އެބައިމީހުން ހަލާކުވެ ނެތިދިއުމަށް، ތިމަން الله ކަނޑައެޅުއްވި ވަގުތު އައުމުން، އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ކޯފާ ފޮނުއްވައި، އެބައިމީހުން ކަނޑަށް ގަރަގުކުރައްވައި، އެބައިމީހުންގެ ކިބައިން، ތިމަން الله ބަދަލުހިއްޕެވީމެވެ.

47– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

48– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ސަބަބަކީ، اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ގެ އަރިހުގައި، مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ ގެ ދުޢާކުރެއްވުމުން ޤަބޫލުފުޅުކުރެއްވުމެވެ
ފުރިހަމަކޮށްދެއްވި ތަރުތީބުން، އެ އަރިހުގައި ފުރިހަމަކޮށްދެއްވާނެކަމަށް އެކަލާނގެ ވަޢުދުވެ ވަޑައިގަތުމުގެ
އޭނާއިހުރިން ވިޔަފާރި.[49]

وَأَوْرَثْنَا ٱلْقَوْمَ ٱلَّذِينَ كَانُوا۟ يُسْتَضْعَفُونَ مَشَٰرِقَ ٱلْأَرْضِ وَمَغَٰرِبَهَا ٱلَّتِى بَٰرَكْنَا
فِيهَا ۖ وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ ٱلْحُسْنَىٰ عَلَىٰ بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ بِمَا صَبَرُوا۟ ۖ وَدَمَّرْنَا
مَا كَانَ يَصْنَعُ فِرْعَوْنُ وَقَوْمُهُۥ وَمَا كَانُوا۟ يَعْرِشُونَ ﴿١٣٧﴾

﴿137﴾ އަދި ފިރުޢައުނާއި އޭނާގެ ޤައުމު މީހުން ކަނޑުގައި ހަލާކުކުރެއްވުމަށްފަހު، ފިރުޢައުނާއި އޭނާގެ ޤައުމުގެ މީހުން، އެ ބަލިކަށި ނިކަމެތިކޮށް ހަދައި، އިސްރާއީލުގެ ދަރިންގެ ޣުލާމުން ގޮތުގައި ގެންގުޅުން އިސްރާއީލުގެ ދަރިންނަށް، ބިމުގެ އިރުމައްޗާއި، އެ ބިމުގެ ހުޅަނގު، ޝާމްގެ ބިމުގައި اللهُ ވާރުތަކޮށްދެއްވީމެވެ. އެއީ، އެ ބިމުގައި ބަރަކާތްލައްވައި، ދަރުމަވެރިކަމާއި، ގަސްގަހާގެހި ބޮޑުކުރައްވައި، ހިތްވަރު اللهُ ބަރަކާތްލައްވާފައިވާ ޝާމްގެ ބިމެވެ. އޭ ރަސޫލާއެވެ! ތިބާ ރަސޫލާގެ ވެރި رَبُّ، އިސްރާއީލުގެ ދަރިންނަށް ކުރެއްވި ވަޢުދު ހަމަ ތެދުވެއްޖެ، ދުނިޔެމަތީގައި ބާރުވެރިކަން ދެއްވުމެވެ.

އަދި، ފިރުޢައުނާއި އޭނާގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ ޢިމާރާތްތައް، އިސްރާއީލުގެ ދަރިންނަށް ގޯނާކުރުމުގައި ބޭނުންކުރި ތަނތަން ހަލާކުކުރައްވައި ފަނާކޮށްލައްވައި، ސަޤަފަތްތަކާއި އެކަމުގެ ހުނަރުތަކާއި އޭނާއިހުރިން ދުރުކޮށްދެއްވީ ސަބަބުންނެވެ. އަދި ފިރުޢައުނާއި އޭނާގެ ޤައުމުގެ މީހުން ބިނާކުރި ގަސްވަށްޓަފާއި، ކުރިޔަށް ދިޔަކަމެއް އެއީ އޭނާއިހުރިން ހުރި ތަނަކަށް ވެގެން އެ ބިނާކުރި ތަކެއްޗެވެ. މިގޮތަށް اللهُ، ހަލާކުކޮށްލައްވައި ނެތިކޮށްލެއްވީއެވެ.[50]

49– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
50– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

وَجَٰوَزۡنَا بِبَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ ٱلۡبَحۡرَ فَأَتَوۡاْ عَلَىٰ قَوۡمٖ يَعۡكُفُونَ عَلَىٰٓ أَصۡنَامٖ لَّهُمۡۚ قَالُواْ
يَٰمُوسَى ٱجۡعَل لَّنَآ إِلَٰهٗا كَمَا لَهُمۡ ءَالِهَةٞۚ قَالَ إِنَّكُمۡ قَوۡمٞ تَجۡهَلُونَ ١٣٨

﴿138﴾ އަދި ކަނޑުހުރަސްކޮށްދެއްވީ ސަލާމަތުގެ އައްސޭރިއަށް، އިސްރާއީލުގެ ދަރިން،
ތިޔަން إِلٰه، ގެންދިއުމެވެ. ވާނ، ކަނޑުހުރަސްކޮށްދެއްވީ ސަލާމަތުގެ އައްސޭރިއަށް
އެބައިމީހުން ދިޔައިރު، ބުދުތަކެއްގެ ކައިރީގައި އެ ތަކެއްޗަށް އަޅުކަންކުރަމުން ތިބި ބަޔަކު
އެބައިމީހުންނަށް ފެނުނެވެ. އެ ވަގުތު، مُوسَى عليه السلام ގެ އަރިހުގައި އެބައިމީހުން ދެންނެވިއެވެ.
"އޭ مُوسَى عليه السلام އެވެ! اللّٰه سبحانه وتعالى ފިޔަވައި އެބައިމީހުން އަޅުކަންކުރާން ބުދުތަކެއް
ގެނެސްދޭ ފަދައިން، އަޅުގަނޑުމެން އަޅުކަންކުރުމަށް ބަކައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް
ބުދެއް ކަނޑައަޅުއްވައި ދެއްވާށެވެ! އެއީ، އެ ބުދަކީ އިލާހެއްކަމުގައި ބަލައި،
اللّٰه سبحانه وتعالى ފިޔަވައި، އަޅުގަނޑުމެން އެ ބުދަށް އަޅުކަންކުރުމަށް ޓަކައެވެ."

مُوسَى عليه السلام ގެ އަރިހުގައި އިސްރާއީލުގެ ދަރިން، އެ ވާހަކަ ދެންނެވުމުން، އެބައިމީހުންނަށް
އެ ރަސޫލާ ވިދާޅުވިއެވެ. "އޭ އަހުރެމެންގެ ޤައުމުގެ ޖާހިލުންނޭވެ! ހަމަކަށަވަރުން،
ތިޔަބައިމީހުންނަކީ، اللّٰه سبحانه وتعالى ގެ ޢަޒަމަތާއި ޤުދުރަތާއި،
އެއްކަލަވަންތަކަން ނުދަންނަ ބަޔެކެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، اللّٰه سبحانه وتعالى ފިޔަވައި އެހެން
އެއްވެސް ފަރާތަކަށް އަޅުކަންކުރުން ހުއްދަނުވާނޭ ކަން ނުދަނެ ބަޔަކު ވެސް މެއެވެ."[51]

إِنَّ هَٰٓؤُلَآءِ مُتَبَّرٞ مَّا هُمۡ فِيهِ وَبَٰطِلٞ مَّا كَانُواْ يَعۡمَلُونَ ١٣٩

﴿139﴾ ހަމަކަށަވަރުން، ތިޔަބައިމީހުން ފެނިވަޑައިގަތް ބުދަށް އަޅުކަންކުރާ،
އެ ތަކެތި ބަރުބާދުވާނެ، އެ ތަކެއްޗަށް ޝިރުކުކުރުމުން، އެ ކަމުގައި ދެމި ތިބޭއިރު،
އެބައިމީހުންގެ އެ ކަންތައްތަކީ ހުސްބާތިލު ކަންތައްތަކެވެ.

51- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި އެބައިމީހުންގެ އެ އަޅުކަމަކީ، އެބައިމީހުން އެ ކުރާ ޝިރުކުގެ ސަބަބުން،
ބާޠިލުވާ ނެތިދަނިވި އަޅުކަމެކެވެ. އަދި އެ ޢަމަލަކީ އެބައިމީހުން ދުވިއްޖެބައި،
ﷲ ﷻ ގެ ބަދަލުން އަދިސް އެބައިމީހުންނަށް ޖެހިއްޖެ ނަމަ، ﷲ ﷻ ގެ ބަދަލުން
އެބައިމީހުން ސަލާމަތްކޮށްދެއްވީ އެއްކަލާނގެކަމާއި ކަމުގައި އެ ބުރަވެއް ނުވެއެވެ.52

قَالَ أَغَيۡرَ ٱللَّهِ أَبۡغِيكُمۡ إِلَٰهٗا وَهُوَ فَضَّلَكُمۡ عَلَى ٱلۡعَٰلَمِينَ ﴿١٤٠﴾

﴿140﴾ އިސްރާއީލުގެ ދަރިން އަޅުކަންކުރާނޭ ބުދެއް އެބައިމީހުންނަށް ހަދައި
ބެއްދަންކޮށްދެއްވުމަށް އެދި، مُوسَى عليه السلام ގެ އަރިހުގައި ދަންނަވާ ވީހިނދުން، އެ ރަސޫލާ
ވިދާޅުވިއެވެ. ”ތިޔަބައިމީހުން ހަލާކުކުރައްވައި، ތިޔަބައިމީހުންގެ ޢަދުވުންގެ އަތްދަށުގައި
މިސްރަކުންގެ މައްޗަށް ތިޔަބައިމީހުން މާތްކުރެއްވި، ﷲ ﷻ ކަލޭގައިވާއިރު،
އެ إِلٰهُ ދޫކޮށައި، ތިޔަބައިމީހުން އަޅުކަންކުރާނޭ އެހެން إِلٰهَކު، ތިމަން ރަސޫލާ،
ތިޔަބައިމީހުންނަށް ހޯދައިދޭންވީހެއްޔެވެ؟

ސަލާމްކުރެއްވެ. ﷲ ﷻ އީ، ދިރުއްވަނަ އަތްތަކާއި، ބޭރުގޮތުގައި، ދުނިޔޭގެ ތަކެތި ދީފައި،
ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ރަސް ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއަށް އެތަކެއް ނަބިއްޔުން
ފޮނުއްވައި، ތިޔަބައިމީހުން ހެއްސަކުރެއްވި إِلٰهُ ތެވެ. އަދި، އެ إِلٰهީ، ތިޔަބައިމީހުންގެ
ދުޝްމަނުން ހަލާކުކުރެއްވައި، ނިޢުމަތްދެއްވައި، އެބައިމީހުންގެ އަނިޔާތެރިކަމުން
ތިޔަބައިމީހުން ސަލާމަތްކުރެއްވައި، މިންޖުކުރެއްވައި، އެންމެހައި ޚަލްޤުތަކުގެ މައްޗަށް،
ތިޔަބައިމީހުން މާތްކުރެއްވި إِلٰهެވެ. ވީއިރު، އެ إِلٰهُ ދޫކޮށައި އެހެން އެއްޗެއް ޤަބޫލުކޮށް
އަޅުކަންކުރުން، ތިޔަބައިމީހުންނަށް ހެއްދެވީ ރަނގަޅު ކަމަކަށްވާނެހެއްޔެވެ؟“53

52- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
53- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

وَإِذۡ أَنجَيۡنَٰكُم مِّنۡ ءَالِ فِرۡعَوۡنَ يَسُومُونَكُمۡ سُوٓءَ ٱلۡعَذَابِ يُقَتِّلُونَ أَبۡنَآءَكُمۡ
وَيَسۡتَحۡيُونَ نِسَآءَكُمۡۚ وَفِي ذَٰلِكُم بَلَآءٞ مِّن رَّبِّكُمۡ عَظِيمٞ ﴿١٤١﴾

﴿141﴾ އޭ އިސްރާއީލުގެ ދަރިންނޭވެ! ފިރުޢައުނާއި އޭނާގެ ޤައުމުގެ ބޮޑުންގެ
ނުބައިކަމުން ތިޔަބައިމީހުން މިންޖުކުރައްވައި، ތިޔަބައިމީހުންނަށް، ތިމަން إِلٰهُ ދެއްވި
ގިނަގުނަ ނިޢުމަތްތައް ތިޔަބައިމީހުން ހަނދުމަކުރާށެވެ! ސަލާމަތްކޮށްދެއްވީމެވެ. ފިރުޢައުނާއި
އޭނާގެ ޤައުމުގެ ބޮޑުންގެ ފަރާތުން، ވަރަށް ބޮޑެތި ޢަޛާބުތަކާއި، އަނިޔާތަކާއި،
ދެއްކުމަށް، ތިޔަބައިމީހުންނަށް ލިބުމުން ދިޔައެވެ. އޭގެ ތެރޭގައި، ތިޔަބައިމީހުންގެ
ގަ ދަރިންގެ ތެރެއިން ފިރިހެން ދަރިން ޤަތުލުކޮށް އުޅުނެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ
އަންހެނުން ނުމަރައި އަޅުންގެ ގޮތުގައި ގެންގުޅުނެވެ. އަދި އެބައިމީހުން އެ ގޮތަށް
އެ ކަންތައްތައް ކުރުމަކީ ދަތިކަމެއް، އެ ހުރިހައި ކަމަކީ ތިޔަބައިމީހުން
މިންޖުކުރައްވައި، ތިމަން إِلٰهُ ތިޔަބައިމީހުން ސަލާމަތްކޮށްދެއްވީމެވެ.

އަދި އެ ހާލަތުގައި ކަމެއްގައި ފުށް ވަނީ، ތިޔަބައިމީހުންގެ ވެރި رَبُّ ގެ ބަލާއުކަމެއް
ތިޔަބައިމީހުންނަށް ޖަހައި އައި ނުހަނު ބޮޑު އިމްތިޙާނެކެވެ. އަދި އެ އަނިޔާތަކުން
ތިޔަބައިމީހުން ސަލާމަތްކޮށްދެއްވުމަކީ، ތިޔަބައިމީހުންނަށް، އެ إِلٰهُ ދެއްވި އަދަދުނުކުރެވޭވަރުގެ
ބޮޑު ނިޢުމަތެއްކަން ވެއެވެ.[54]

۞وَوَٰعَدۡنَا مُوسَىٰ ثَلَٰثِينَ لَيۡلَةٗ وَأَتۡمَمۡنَٰهَا بِعَشۡرٖ فَتَمَّ مِيقَٰتُ رَبِّهِۦٓ أَرۡبَعِينَ لَيۡلَةٗۚ
وَقَالَ مُوسَىٰ لِأَخِيهِ هَٰرُونَ ٱخۡلُفۡنِي فِي قَوۡمِي وَأَصۡلِحۡ وَلَا تَتَّبِعۡ سَبِيلَ ٱلۡمُفۡسِدِينَ ﴿١٤٢﴾

﴿142﴾ އަދި ބަސް ވަޢުދުކުރެއްވުމަށްޓަކައި، ތޯރާތު ބާވައިލެއްވުމަށް ޖަހައި،
مُوسَى عليه السلام އަށް ތިރީސް ރޭއާއި ތިރީސް ދުވަހުގެ މުއްދަތެއް، ތިމަން إِلٰهُ ކަނޑައަޅުއްވައި
ވަޢުދުކުރެއްވީމެވެ.

54– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި އެ މުއްދަތުގެ ތެރެއަށް ދިހަ ރޭއާއި ދިހަ ދުވަހުގެ މުއްދަތު އިތުރުކުރައްވައި، އެ ވަޢުދު ފުރިހަމަކުރެއްވިއެވެ. އެހެންކަމުން، مُوسَى عليه السلام އަށް ބަސް ވަޙީކުރެއްވުމަށާއި، ތައުރާތު ބާވައިލެއްވުމަށް، ތިމަން إِلٰهُ ކަނޑައެޅުއްވި މުއްދަތަކީ، ސާޅީސް ރޭ ކަމުގައި، ހަމަޖެހި ފުރިހަމަވެ ވިއެވެ. ދެން އެއަށްފަހު، الله ﷻ ގެ ހަޟްރަތުގައި މުނާޖާތްދަންނަވަން ބަކައި ނުކުމެވަޑައިގަތުމުން، مُوسَى عليه السلام ގަސްތުކުރެއްވި ހިނދު، އެ ޤައުމުގެ އަޚް هارون عليه السلام ގެ އަރިހުގައި، مُوسَى عليه السلام ވިދާޅުވިއެވެ.

"الله ﷻ ގެ ހަޟްރަތުގައި މުނާޖާތްދަންނަވައި، ޝައުޤުވެރިވެވަޑައިގެން، ތިމަން ރަސްކަލާ އިންބުރި ވަޑައިގެންފުމަން ގާނޑުން، ތިމަން ރަސްކަލާގެ ބަލުގައި ގައުމުގެ ވިޔުންގެ ކަންތައްތައް ބަލަހައްޓަވާން މިބާ ހުންނަވާށެވެ! އަދި، الله ﷻ އަށް ޝުކުރުވެރިވެ، އެ إِلٰهُ އަށް އަޅުކަންކުރުމުގައި ދެމިހުރުމަން ޤައުމުގެ މީހުންނަށް ހިތްވަރުދެއްވައި، އެބައިމީހުންނަކަށް އެގޮތުގައިވެވަޑައިގަންނަވައި، އެބައިމީހުންގެ ކަންތައްތައް އިސްލާހުގެ މަގުން ހިނގާށެވެ! އަދި ބިމުގައި ފަސާދަކުރާމީހުންގެ މަގުން ތަބާވެވަޑައިގެން، އެބައިމީހުންނަކަން އަރައިވަޑައިގަންނަވާށެވެ! އަދި އެބައިމީހުންގެ އެހީތެރިވެވަޑައިގަންނަވައި، އެބައިމީހުންގެ މަގުން، މިބާ ނުހިނގާށެވެ!"[55]

وَلَمَّا جَآءَ مُوسَىٰ لِمِيقَٰتِنَا وَكَلَّمَهُۥ رَبُّهُۥ قَالَ رَبِّ أَرِنِيٓ أَنظُرۡ إِلَيۡكَۚ قَالَ لَن تَرَىٰنِي
وَلَٰكِنِ ٱنظُرۡ إِلَى ٱلۡجَبَلِ فَإِنِ ٱسۡتَقَرَّ مَكَانَهُۥ فَسَوۡفَ تَرَىٰنِيۚ فَلَمَّا تَجَلَّىٰ رَبُّهُۥ لِلۡجَبَلِ
جَعَلَهُۥ دَكّٗا وَخَرَّ مُوسَىٰ صَعِقٗاۚ فَلَمَّآ أَفَاقَ قَالَ سُبۡحَٰنَكَ تُبۡتُ إِلَيۡكَ وَأَنَا۠ أَوَّلُ
ٱلۡمُؤۡمِنِينَ ١٤٣

55- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

﴿143﴾ އަދި ތަޢުރާތު ދެއްވުމަށް ޓަކައި، ތިމަން إِلٰهُ ކަނޑައަޅުއްވި ވަގުތަށް،
مُوسَى عليه السلام ހާޒިރުވެވަޑައިގެން، ކަނޑައެޅުން ސާޅީސް ރޭގެ މުއްދަތު ފުރިހަމަވީ ހިނދު،
مُوسَى عليه السلام ގެ رَبُّ، އެ ކަލޭގެފާނާ ބަސް ވަޙީކުރެއްވައި، އެ إِلٰهُ ގެ އަމުރުފުޅުތަކާއި،
ނަހީތަކާއި، އެ ނޫން އެހެނިހެން ޝަރުޢީ ޙުކުމްތައް، އެ ކަލޭގެފާނާ ދައްކަވަން
ބާވައިލެއްވިއެވެ. އެ ވަގުތު، اللهُ سبحانه وتعالى ގެ ޛާތުފުޅު ދެކެވަޑައިގަތުމަށް ނުހަނު
ބޭނުންފުޅުވެވަޑައިގެން ހުށަހަޅުއްވައި، އެ إِلٰهُ ގެ ޙަޟްރަތުގައި، مُوسَى عليه السلام ދަންނަވައިފިއެވެ.

“އޭ އަޅުގެ ވެރި إِلٰهُ އެވެ! ތިބާ إِلٰهُ ގެ ޛާތުފުޅަށް މި އަޅާ ބަލައިލުމަށް ޓަކައި،
ތިބާ إِلٰهُ ގެ ޛާތުފުޅު މި އަޅާއަށް ދައްކަވައިދެއްވާނދޭވެ!” އެ ހިނދު، އެ ކަލޭގެފާނަށް،
اللهُ سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވައިފިއެވެ. ދުނިޔެމަތީގައި، ތިބާ ކަލޭގެފާނަކަށް، ތިމަން إِلٰهُ ގެ ޛާތުފުޅު
ފެނިވަޑައިގެންނެއް ނުގަންނަވާނެއެވެ. ނަމަވެސް، ތިމަން إِلٰهُ ގެ ޛާތުފުޅު ދެކެވަޑައިގަތުމަށް
އެދިވަޑައިގަންނަވާނަމަ، ތިޔަ ފަރުބަދައަށް ބައްލަވާށެވެ! ފަހެ، ތިމަން إِلٰهُ
އެ ފަރުބަދައަށް ތަޖައްލީވެވަޑައިގެންނެވުމުން، އެ ފަރުބަދަ އެ ހުރި ތަނުގައި ހަރުލައި
ހުރެއްޖެ ނަމަ، ތިބާ ކަލޭގެފާނަށް، ތިމަން إِلٰهُ ގެ ޛާތުފުޅު ފެނިވަޑައިގަންނަވާނެއެވެ.

ދެންފަހެ، اللهُ سبحانه وتعالى ގެ ނޫރުފުޅުގެ އަލި އެ ފަރުބަދައަށް އެޅުން ހިނދު، އެ ފަރުބަދަ
ކުނޑިކުނޑިވެ ބުރަބުރައިގެން ގޮސް ބިމާ ހަމަހަމަވެއްޖެއެވެ. އަދި، مُوسَى عليه السلام،
ހޭނެތިގެން ބިންމައްޗަށް ވެއްޓުނެވެ. ދެންފަހެ، ހޭލުއްވުމުން، مُوسَى عليه السلام
ވިދާޅުވިއެވެ. “ތިބާ إِلٰهُ ގެ ހުސްޠާހިރުވަންތަކަމުގެ ތަޤުދީސާއެވެ! ހުރިހާ ޢައިބަކުން،
ތިބާ إِلٰهُ ހުސްޠާހިރުވެވޮޑިގެން ވެއެވެ. ތިބާ إِلٰهُ ގެ ގަދަރުވެރިވަންތަކަމާއި،
މަތިވެރިވަންތަކަމާއި، ކަމާލުވަންތަކަމާ އެކަށީގެންނުވާ ކޮންމެކަމަކުން،
ތިބާ إِلٰهُ ހުސްޠާހިރުވެވޮޑިގެން ވެއެވެ.

ދުނިޔެދުވަހީގައި، އިބަ إِلٰهُގެ ދޮގުހެދުގެ ދެއްކެވުމަން އަދި ދެންނެވުނުކަމަން ބަލާއި،
އިބަ إِلٰهُގެ ބަސްތަރަހަން ތުރުޅުއަވާ، މި އަޅާ ތައުބާވެއްޖައީމުއެވެ. އަދި މި އަޅާގެ ޤައުމުގެ
މީސްތަކުންގެ ތެރެއިން، އިބަ إِلٰهُއަށް އީމާންވާ ފުރަތަމަ މީހާ ކަމުގައި
މި އަޅާ ވާނީމެވެ."[56]

قَالَ يَٰمُوسَىٰٓ إِنِّي ٱصۡطَفَيۡتُكَ عَلَى ٱلنَّاسِ بِرِسَٰلَٰتِي وَبِكَلَٰمِي فَخُذۡ مَآ ءَاتَيۡتُكَ وَكُن
مِّنَ ٱلشَّٰكِرِينَ ١٤٤

﴿144﴾ މީގެ ކުރީ އާޔަތުގައި ބަޔާންވެދިޔަ ހާދިސާއަން ފަހު، موسى عليه السلامއަށް،
الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. އޭ موسىއެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، މީސްތަކުންގެ ތެރެއިން،
ތިބާ ޚާއްޞަވައި، ރަސޫލުކަން ދެއްވައި، އެއްވެސް ވާސިޠާއަކާ ނުލައި، ތިބާއަށް،
ތިމަން إِلٰهُ ބަސް ވަޙީކުރެއްވީމެވެ. އެއީ، ރަސޫލުކަމައިގެން، އެ ބަހައްގެ ގޮތަން
ތިބާ ޚާއްޞަވެވުން ދިރުންނަން، ތިމަން إِلٰهُގެ ރިސާލަތު ބަސްފުޅުތައްދެއްވައި،
ތިމަން إِلٰهُގެ ކަލާމްފުޅު، ތިބާއަށްދެއްވިގައިވާ ޝަރީޢަތް ބުނުއްމަތް އަތުގައިހިފަހައްޓަން
އިއްވުމަށެވެ.

ހަމަ ތިބާއަށް، ތިމަން إِلٰهُ ދެއްކިއިރު އަމުރުތަކާއި ނަހީތަކާއި ވަކިގޮތަށް
ހިފަހައްޓާށެވެ، އަދި އަމުރުތަކާއި ނަހީތަކާއި ވަކިގޮތަށް ޢަމަލުކުރައްވާށެވެ!
އަދި ރަސޫލުކަން ދެއްވުމަން ތިބާ ޚާއްޞަވައި، އެއްވެސް ވާސިޠާއަކާ ނުލައި،
ބަސް ވަޙީކުރެއްވުމަން ބަދަލު، ތިމަން إِلٰهُއަށް ޝުކުރުކުރައްވައި އަދި ޝުކުރުކުރާ
އަޅުތަކުންގެ ތެރެއިން ތިބާ ވެވަޑައިގަންނަވާށެވެ![57]

56– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
57– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

وَكَتَبۡنَا لَهُۥ فِي ٱلۡأَلۡوَاحِ مِن كُلِّ شَيۡءٖ مَّوۡعِظَةٗ وَتَفۡصِيلٗا لِّكُلِّ شَيۡءٖ فَخُذۡهَا
بِقُوَّةٖ وَأۡمُرۡ قَوۡمَكَ يَأۡخُذُواْ بِأَحۡسَنِهَاۚ سَأُوْرِيكُمۡ دَارَ ٱلۡفَٰسِقِينَ ١٤٥

﴿145﴾ އަދި ނަސޭހަތްތެރި ވަޢުޡެއްގެ ގޮތުގައި، ޙަލާލު ކަންތައްތަކާއި، ޙަރާމް
ކަންތައްތަކާއި، އަމުރުތަކާއި، ނަހީތަކާއި، ޢަޤީދާގެ މައްސަލަތަކާއި، ޣައިބުގެ
ބައެއް ޚަބަރުތަކާއި، ދީނުގެ ހުރިހައި ކަމެއްގެ ތަފްސީލީ ބަޔާންތައް، ތައުރާތުގެ
ލޯހަތުގައި، مُوسَى عليه السلام އަށް، ތިމަން إِلٰهُ ލިޔުއްވީމެވެ. އަދި، مُوسَى عليه السلام އަށް،
ތިމަން إِلٰهُ އަންގަވީމެވެ. ކަލޭ، ތައުރާތުގައި ހިފަހައްޓަވައި، އެ ފޮތުގައިވާ ގޮތަށް
ތިބާ ޢަމަލުކުރައްވާށެވެ! އަދި ތައުރާތުގައިވާ ސަވާބީ ޙުކުމްތަކަށް ފުރިހަމައަށް
ޢަމަލުކުރުމަށް ތިބާގެ ޤައުމުގެ މީހުންނަށް ތިބާ އަމުރުކުރައްވާށެވެ!

އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން، ތިބާގެ ޤައުމުގެ ތެރެއިންނާއި އެ ނޫން މީހުންގެ
ތެރެއިން ވެސް ދުނިޔޭގައި އުޅުނިރު، ތިމަން إِلٰهُ އަށް ނުކިޔަމަންތެރިވި ފާސިޤުންގެ ބައިވެރިކަން
ސިފަކުރުން، ތިމަން إِلٰهُ އަށް ކިޔަމަންތެރިވުމުގެ ދާއިރާއިން ބޭރުވި ކަންތައް ފާސިޤުވެ
ވަތް އެއްމަދުން ޖަކައި، ކަނޑައެޅިފައިވާ ވަރަށް، އާޚިރަތު ދުވަހުން، އެ މީހަކަން،
ތިމަން إِلٰهُ ދައްކަވާނީމެވެ.

އެ ގޮވާލެއްވި، اللهُ سبحانه وتعالى އަށް ކިޔަމަންތެރިވުމުގެ ދާއިރާއިން ބޭރުވެ، އެ إِلٰهُ ގެ އަމުރުފުޅުތަކާ
ޚިލާފުވާ ކޮންމެ މީހަކަށް ބަލާއި، އެ إِلٰهُ ތައްޔާރުކުރައްވައި، ނަރަކައިގެ ނަމުން
ނަންދެވިފައިވާ އަޅުގަނޑުމެން ގޮވައްލެވެ. އަދި އެ ޖުޒު ކޮންމެ ޖަނަވަރު، އެ ގޮވައްލުން
ވަންނަން ކުރިމަތިކުރާ ކަރަވަރު ކަރިކަވެ.[58]

سَأَصْرِفُ عَنْ ءَايَٰتِيَ ٱلَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي ٱلْأَرْضِ بِغَيْرِ ٱلْحَقِّ وَإِن يَرَوْا۟ كُلَّ ءَايَةٍ لَّا
يُؤْمِنُوا۟ بِهَا وَإِن يَرَوْا۟ سَبِيلَ ٱلرُّشْدِ لَا يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا وَإِن يَرَوْا۟ سَبِيلَ ٱلْغَيِّ يَتَّخِذُوهُ
سَبِيلًا ۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَا وَكَانُوا۟ عَنْهَا غَٰفِلِينَ ١٤٦

﴿146﴾ އެއްވެސް ބަދްކަލާންތެރި، ބިންމަތީގައި މީސްތަކުންނަށް އަނިޔާވެރިވާ،
ބޮޑާވެ، ކިބުރުވެރިވެ، ތިމަން إِلٰهُގެ އަމުރުފުޅުތަކަށް އުރެދި ނުކިޔަމަންތެރިވާ
މީހުންގެ ހިތްތައް، ތިމަން إِلٰهُގެ ޢަޒީމުވެރިވަންތަކަމާއި، ގަދަރުވެރިވަންތަކަމާއި،
ކަނަކުގަދަވަންތަކަމުގެ މައްޗަށް ހެކިދޭ އާޔަތްތަކާއި، ދަލީލުތަކާއި،
މުޢުޖިޒާތްތަކަށް ފަހަރުވެވުން އެއްކިބާކުރައްވައި ދުރުކުރައްވާހުށީމެވެ! އަދި، ތިމަން إِلٰهُގެ
ޝަރީޢަތާއި، ތިމަން إِلٰهُގެ ބަސްފުޅުން އަދިސްކުރައިވާ ބުނުއްވުމަށް ފަހަރުވެވުން ވެސް،
އެބައިމީހުންގެ ހިތްތައް އެއްކިބާކުރައްވައި ދުރުކުރައްވާހުށީމެވެ! އަދި އެބައިމީހުންނަކީ،
އެބައިމީހުންގެ ކިބައިގައިހުރި ބޮޑާކަމާއި ކިބުރުވެރިކަމުގެ ސަބަބުން، އެއްވެސް ރަސޫލާ
ތަބާނުވާ އަދި އެއްވެސް ރަސޫލަކު ބަސްކުރުދު އަޑުއަހާ ބަލައި ތަނެއް ވެސް ނުފެނެއެވެ.

އަދި އެއިން ދަސްތޫރުއެއްގެ ދަސްތޫރުތަކުގެ މައްޗަށް ހެކިދޭ ކޮންމެ ފަދަ އާޔަތްތައް
ދަލީލުތައް އަދި މުޢުޖިޒާތްތައް ފެނުނު ކަމުގައި ވިޔަސް، އެބައިމީހުންގެ ގޮތަކީ، اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىއާއި،
އެ إِلٰهُގެ ރަސޫލާގެ އިތުބާރުން ފޫނު އަނބުރައިލައި ދުރަށްދުވާ، اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىއަށާއި،
އެ إِلٰهُގެ ރަސޫލާއަށް ހެޔޮކުރު ބަސްތަކުން ނިސްބަތްކުރާ ބާރު، އެ އާޔަތްތަކާއި،
ދަލީލުތަކާއި، މުޢުޖިޒާތްތަކަށް އީމާންނުވެ، އެ ކަންތަކަމަށް އިންކާރުކޮށް ކާފިރުވުމެވެ.
އަދި ތަނަވަސްވު ޝަރުޢު ދީން އެބައިމީހުންނާ ހަވާލުކުރެއްވި ވިޔަސް، އެއީ،
ތަކުރާރުކުރި ތަކަރާރު ދީނުގެ ކަމުގައި ބަލައިގަނެ، އެ ދީނުގެ މަގު އެބައިމީހުން
ގަބޫލެއް ނުކުރާތީއެވެ.

އަދި ކުފުރުވެރިކަމާއި ފުރެދުމުގެ މަގު އެބައިމީހުންނަށް ފެނިއްޖެ ނަމަ، އެއީ،
ރަނގަޅު މަގު ކަމުގައި ދެކެ، އެ ގޮތް ޤަބޫލުކޮށް އެ މަގުން އެބައިމީހުން ހިނގާތެވެ.
ސަބަބަކީ. ކުފުރުވެރިކަމާއި ފުރެދުމުގެމަގު އެބައިމީހުން އިޚްތިޔާރުކުރުން
ޤަބޫލުކުރަނީ، ރަސޫލުންގެ ރިސާލަތުގެ ތެދުކަން ސާބިތުކޮށްދޭހެކިތަކަށް ބަލައި،
ﷲ سبحانه وتعالى ގެ ބަސްތަކުން ފޮނުއްވާ އާޔަތްތަކާއި ޙުއްޖަތްތައް ދޮގުކޮށް، އެ އާޔަތްތަކާއި
ޙުއްޖަތްތަކާމެދު ގާފިލުވެގެންވާ ބަހަނާ ކަމުގައި އެބައިމީހުން ވިސްނަން ބަލައެވެ.[59]

وَٱلَّذِينَ كَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَا وَلِقَآءِ ٱلۡأٓخِرَةِ حَبِطَتۡ أَعۡمَٰلُهُمۡۚ هَلۡ يُجۡزَوۡنَ إِلَّا مَا كَانُواْ يَعۡمَلُونَ ﴿١٤٧﴾

﴿147﴾ އަދި، މިމަން إِلٰهُ ފޮނުއްވި ރަސޫލުންގެ ރިސާލަތުގެ ތެދުކަން ސާބިތުކޮށްދެއްވުމުގެ
ގޮތުން، މިމަން إِلٰهُ ފޮނުއްވި އާޔަތްތަކާއި ޙުއްޖަތްތައް ދޮގުކޮށް އަދި އާޚިރަތް
ދުވަހާއި އަންނާނެ ދުވަސް ކަމާއި، އެ ދުވަހާ ބައްދަލުވުން ކަން ދޮގުކުރާ މީހުންގެ
ހުރިހާ ޢަމަލުތައް ބާޠިލުވެއްޖެއެވެ. އެއީ، ﷲ سبحانه وتعالى އަށް އީމާންވެ، އަޅުކަންކުރުން،
އެ إِلٰهُ ދެއްވާ ޖަޒާއާއި ސަވާބު ލިބުމުގެ ޝަރުޠު އެއް، ޝަރުޠަކީ ރަނގަޅު ދީނުގައި
ގޮތަށް، ބަދަލުކުރުމުގެ ސަބަބުންނެވެ. އެހެންކަމުން، ﷲ سبحانه وتعالى ގެ އެއްކަލާނގެކަން
ދޮގުކޮށް، ކާފިރުވެ، އެ إِلٰهއަށް އުޅުއްވި ނުކުރަމުންދިޔަކަމަށްވީތީ، ގޮވަމަކަށް އަދި އަލިގަންނަ
މީހުންނަށް، އާޚިރަތުގެ ދުވަހުން ބިރުން ޖަޒާއަށް، އެބައިމީހުންގެ ބަދަލުގައި
ބާޠިލުވެ، އަބަދުގެ ސަރަހައްދެއްގައި ދޮށިމީބެހެވެ. ފަހެ، ދުނިޔޭގައި އެބައިމީހުން
ކުރައްވަން ބަދަލުތަކަށް ވުރެ، އެބައިމީހުންނަށް ޖަޒާ ދެއްވާނެހެއްތޯ![60]

59– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
60– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

وَٱتَّخَذَ قَوۡمُ مُوسَىٰ مِنۢ بَعۡدِهِۦ مِنۡ حُلِيِّهِمۡ عِجۡلٗا جَسَدٗا لَّهُۥ خُوَارٌۚ أَلَمۡ يَرَوۡاْ أَنَّهُۥ
لَا يُكَلِّمُهُمۡ وَلَا يَهۡدِيهِمۡ سَبِيلًاۘ ٱتَّخَذُوهُ وَكَانُواْ ظَٰلِمِينَ ١٤٨

﴿148﴾ އަދި، اللهُ ﷻ ގެ ރަސޫލަކަމަށް ކުއްލައްވާފައިވާ މޫސާގެ ޤައުމުގެ ބަޔަކު،
مُوسَى عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުންނާ، އެ ރަސޫލާ ވަކިވެވަޑައިގެންފައިވާތީ، އެބައިމީހުންގެ
އަތުގައިހުރި ރަނުގެ ގަހަނާތަކުން، ސާފުހިލޭ ފަރުމާކޮށްފައިވާ މީހުންގެ ތާހިރުބަޔަކާ
ގުޅިގެން ސުވާލުކުރި، އެބައިމީހުން އަޅުކަންކުރި ހުއްޓެވެ. ދެން އެއަކުރު،
އެ އަޅުކަންކުރި ޖަނަވާރު ވަޅު ވަރުވެން، ގެރިއެއް ޖަހައިލާ ނުކުތުނު ކަލަކާ
އަޑެއް، އެ އަޅުކަންކުރި ޖަނަވާރު ނުކުތުނުނުން ފެނިއެވެ. ދެން، އެ އަޑު ނުކުތުނުން
ފެނުމުން، އެ އަޅުކަންކުރި، އިލާހަކު ކަމުގައި ބަލައި، އެ އަޅުކަންކުރި އެބައިމީހުން
އަޅުކަންކުރުން ފެށިއެވެ.

ފަހު، އެބައިމީހުން އެ އަޅުކަންކުރި، އެބައިމީހުންގެ އަމިއްލަ ހަދައިފައިވާ ފުރާނައެއް
ނެތް އެއްޗަކަށް ކަލާއި، އެ އެއްޗަކީ އެބައިމީހުންނާ ވާހަކަ ނުދައްކާ ކަލާއި، އެ އެއްޗަކީ
އެއްވެސް ގޮތަކުންގައި އެބައިމީހުންނަށް އެއްވެސް ކަމަކަށް އިރުޝާދުދީ ދެވޭނެ އެއްޗެއް
ނޫން ކަލާއި، އެ އެއްޗަކީ އެއްވެސް ފައިދާއެއް ދެއްކުމެއް އަދި ގެއްލުމެއް ވިއަސް ދެވޭނެ އެއްޗެއް
ނޫން ކަން، އެބައިމީހުންނަށް އެއްގޮތަކަށް ވެސް ނުފެނުނީހެއްޔެވެ؟ ކަންތައް އެހެންކަމުން،
ސާފުހިލޭ ހުރި ގެރިގެ އަޅުކަންކުރި އެބައިމީހުން އަޅުކަންކުރިއެވެ. އަދި އެ ގޮތަށް
އެ ކަންތައް ކުރުމުން، އެބައިމީހުން ވެގެންދިޔައީ އެބައިމީހުންގެ އަމިއްލަ ނަފްސަށް
އަނިޔާވެރިވިމީހުން ކަމުގަ ކަމުގައެވެ.[61]

وَلَمَّا سُقِطَ فِيٓ أَيۡدِيهِمۡ وَرَأَوۡاْ أَنَّهُمۡ قَدۡ ضَلُّواْ قَالُواْ لَئِن لَّمۡ يَرۡحَمۡنَا رَبُّنَا وَيَغۡفِرۡ لَنَا
لَنَكُونَنَّ مِنَ ٱلۡخَٰسِرِينَ ١٤٩

61- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلاَمِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

﴿149﴾ އަދި، اللهُ ﷻ ގެ ރަސްކަލާނގެ ކުއްތަންވެވަޑައިގެން، މުނާޖާތު ދެންނެވުމަށް ފަހު،
މޫސާ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ ގާތަށް، އެ ރަސޫލާ އެނބުރި ވަޑައިގަތްއިރު، ޤައުމުގެ
މީހުންނާއި، ގެރިއެއްގެ ސިފައިގައި ސާމިރީ ހެދި އޮރިގަނޑަކަށް އަޅުކަންކުރުމުންނެވެ.
އެ ހިނދު، ނުހަނު ބޮޑަށް ކަންބޮޑުވެލައްވައި، އެބައިމީހުން އެ ކުރި ނުހަނު ނުބައިކަން
ބޮޑު ސިފައެއް ކަމުގައި، މޫސާ عليه السلام އެބައިމީހުންނަށް ވިދާޅުވުމުން، އެބައިމީހުން
އެ ކުރި ކަންތައްތަކުގެ ނުބައިކަން އެބައިމީހުންނަށް ވިސްނި، އެ ކަމާމެދު ދެރަވެ
ހިތާމަކުރިއެވެ.

އަދި އެބައިމީހުންނަށް، ސީދާމަގުން އެއްކިބާވެ، މަގުފުރެދި، اللهُ ﷻ ގެ ދީނުން
ބޭރުވެފައިވާ ބަޔަކު ކަން ވެސް އެބައިމީހުން ޤަބޫލުކުރިއެވެ. އަދި އަޅުކަންކުރުން
ހައްޤުވެގެންވާ ފަރާތަކީ ހަމައެކަނި، اللهُ ﷻ ކަމުގައި ޤަބޫލުކުރެއްވިން އެ ކަމަށް
އިޢުތިރާފުވެ، ފުރަ ފުއްސަވައިދެއްވުން އެދި ދުޢާކޮށް، اللهُ ﷻ އަށް އެބައިމީހުން
ދެންނެވިއެވެ. "އޭ އަޅަގަނޑުމެންގެ ވެރި ރަބ്ބެވެ! ހަމަ إِلٰهُ އަޅަގަނޑުމެންގެ ތައުބާ ޤަބޫލުކުރައްވައި
އަޅަގަނޑުމެން ރަޙްމަތްފުޅުން ވަޅުލައްވައިފި ނަމަ، އަޅަގަނޑުމެން ވާނީ، އެ ބޮޑެތި ގެއްލުމެއް
ތަކުލީފުވީ، ގެއްލި ހަލާކުވެގެންވާ މީހުންގެ ތެރެއިންނެވެ."[62]

وَلَمَّا رَجَعَ مُوسَىٰٓ إِلَىٰ قَوۡمِهِۦ غَضۡبَٰنَ أَسِفٗا قَالَ بِئۡسَمَا خَلَفۡتُمُونِي مِنۢ بَعۡدِيٓۖ أَعَجِلۡتُمۡ أَمۡرَ رَبِّكُمۡۖ وَأَلۡقَى ٱلۡأَلۡوَاحَ وَأَخَذَ بِرَأۡسِ أَخِيهِ يَجُرُّهُۥٓ إِلَيۡهِۚ قَالَ ٱبۡنَ أُمَّ إِنَّ ٱلۡقَوۡمَ ٱسۡتَضۡعَفُونِي وَكَادُواْ يَقۡتُلُونَنِي فَلَا تُشۡمِتۡ بِيَ ٱلۡأَعۡدَآءَ وَلَا تَجۡعَلۡنِي مَعَ ٱلۡقَوۡمِ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿١٥٠﴾

62- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

﴾150﴿ އަދި، الله سبحانه وتعالى ގެ ހަޟްރަތަށް ޙާޟިރުވެވަޑައިގެން މުނާޖާތް ނިންމެވުމަށް ފަހު،
ތައުރާތު ލިޔުއްވާފައިވާ ފިލާތައް ހިއްޕަވައިގެން ޤައުމުގެ މީހުންގެ ގާތަށް،
މޫސާ عليه السلام އެނބުރި ވަޑައިގަތުމުން ޤައުމުގެ މީހުން ތިބީ، ގެރިއެއްގެ ސިފައިގައި
ސާމިރީ ހެދި އޮނިގަނޑަށް އަޅުކަންކުރާތީވެ. އެ ކަމުގެ ސަބަބުން އެބައިމީހުން ދެކެ
ނުހަނު ބޮޑަށް ކޯފާވެވަޑައިގެން، ހިތާމައާއި ދެރަވެރިކަމުން ފުރިގެންވާ ޙާލަތުގައި
ހުންނަވައި ވިދާޅުވިއެވެ. “ތިމަން ބޭފުޅާ ތިޔަބައިމީހުންނާ ވަކިވެގެން ދިޔުމަށް ފަހު،
ތިޔަބައިމީހުން މިއަ ކުރި ކަންތައްކުރި ނުބައި ކަމުގެ ބޮޑުކަމާއެވެ! ތިޔަބައިމީހުންގެ
ތިބި رَبُّ ގެ ބަސްތަރުމުން ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް އަޒާބު އައުމަށް ތިޔަބައިމީހުން
އަވަސްވެގަތީހެއްޔެވެ؟”

އަދި ގަ ގެރިއެއްގެ ސިފައިގައި ސާމިރީ ހެދި އޮނިގަނޑަށް އެބައިމީހުން
އަޅުކަންކުރުމުގެ ސަބަބުން ކޯފާވެވަޑައިގެންނެވިފައި ބޮޑުކަމުން ތައުރާތު ލިޔުއްވާފައިވާ
ފިލާތައް އުއްކަވައިލެއްވިއެވެ. އަދި، އެ ބޭފުޅާގެ އަޚާ هَارُونُ عليه السلام ގެ އިސްތަށިފުޅާއި
ތުނބުޅިފުޅުގައި ހިއްޕަވައި ދަމަވައިގެންނެވިއެވެ. އެ ވަގުތު، هَارُونُ عليه السلام ގެ މައްކަލަށް
އޯގާތެރިވެވަޑައިގަތުމަށް އެދިވަޑައިގެން އުޒުރުދަންނަވާ ޙާލަތުގައި، مُوسَى عليه السلام އަށް
هَارُونُ عليه السلام ދަންނަވައިފިއެވެ.

“އޭ މައިކަމަނާގެ ދަރިކަލުންނޯ! ހަމަކަށަވަރުން، އަޅުގަނޑަކީ ނިކަމެތި ބަލިކަށި
މީހަކު ކަމުގައި ޤައުމުގެ މީހުން ހަދައިފިއެވެ. އަދި ގާތްގަނޑަކަށް، އެބައިމީހުން
އަޅުގަނޑު ގަތުލުކޮށްލަން ފަސް އަޅުގަނޑަށް ކިޔިއެވެ! ވީމާ، ތިޔަ އަޚާ
އިސްފަޅައި ތިޔަ ހުންނެވި ކަމުގެ ސަބަބުން، ބަދުއްވުން އުފާކުރާ ގޮތަށް އަޅުގަނޑާއިދުރު
ކަންތައް ނުކުރެއްވުން، ތިޔަ އަޚުގެ އަރިހުން އަޅުގަނޑު އެދެމެވެ.

އަދި، الله ﷻ އަށް އަޅުކަންކުރުމުގެ ބަދަލުގައި، ގެރިއަށް އަޅުކަންކޮށް، ތިޔަ ކަލާނގެ
އަމުރުފުޅާ ޚިލާފުވި އަނިޔާވެރިންގެ ތެރޭގައި، އަޅުގަނޑު ނުހިމަނުއްވާށެވެ!“[63]

قَالَ رَبِّ ٱغْفِرْ لِى وَلِأَخِى وَأَدْخِلْنَا فِى رَحْمَتِكَ ۖ وَأَنتَ أَرْحَمُ ٱلرَّٰحِمِينَ ﴿١٥١﴾

﴿151﴾ هَارُونُ عليه السلام ދެއްކެވި ޢުޛުރަކީ ސައްޙަ ޢުޛުރެއް ކަމާއި، الله ﷻ ގެ
އަމުރުފުޅުގެމަތުން، އެ ބޭފުޅާ ފަރުވާކުޑަކުރައްވައި، އެ إِلٰهُ ގެ އަމުރުފުޅާ ޚިލާފުވެވަޑައި
ނުގަންނަވާކަން، مُوسَى عليه السلام އަށް އެނގިވަޑައިގަތް ހިނދު، އެ ބޭފުޅާ ވިދާޅުވިއެވެ.
”އޭ އަޅުގެ ވެރި إِلٰهُ އެވެ! މުޅި އިސްލާހުކުރުމުގެ ސަބަބުން، މި އަހަރެން ކުރިކުށް
ކަންތައްތަކުގެ ތެރެ، މި އަހަރެން ފުއްސަވާދެއްވާނދޭވެ! އަދި އިސްރާއީލުގެ ދަރިންގެ
ތެރޭގައި މި އަޅާގެ އަޚާ هَارُونُ عليه السلام ހިމެނުއްވާށެވެ، އެ ބޭފުޅާގެ އަމުރުފުޅުގަތް
އެބައިމީހުން ހިފަހައްޓަވާނދޭވެ، ގެރިއަށް އަޅުކަންކުރަމުން ދިޔައިރު، އެ ކަންކަން
ނުހުއްޓުވުނުކަމުގެ ކުށް، މި އަޅާގެ އަޚާއަށް ފުއްސަވާދެއްވާނދޭވެ!

އަދި، ތިބާ إِلٰهُ ގެ ރަޙްމަތުގެ ތެރެއަށް އަހަރެމެން ވައްދަވާދެއްވާނދޭވެ! އޭ ރަބ
ހުރިހާ ރަޙްމަތްތެރިންނަށް، ތިބާ إِلٰهِ، ރަޙްމަތްތެރިންގެ ތެރެއިން އެންމެ ރަޙްމަތްތެރިވަންތަ ބޭކަލެވެ،
إِلٰهُ އެވެ. ސަލާމަތްކުރައްވާނީވެސް ތިބާއީވެސް ރަޙްމަތްތެރިވަންތަ ހަމައެކަނި ބޭކަލާކަމުން،
ތިބާ إِلٰهُ ރަޙްމަތްތެރިކަމުގެ ރަޙްމަތްތަކަން ވާ ބަރަކާތްތަކެއް ވެއެވެ.“[64]

إِنَّ ٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُوا۟ ٱلْعِجْلَ سَيَنَالُهُمْ غَضَبٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَذِلَّةٌ فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا ۚ وَكَذَٰلِكَ
نَجْزِى ٱلْمُفْتَرِينَ ﴿١٥٢﴾

﴿152﴾ ޅަ ގެރިއެއްގެ ސިފައިގައި ސާމިރީ ހެދި ތޮނިގަނޑަކީ އިލާހަކު ކަމުގައި
ހަދައިގެން، އެ ތޮނިގަނޑަށް އަޅުކަންކުރި މީހުންނާމެދު ބަލާށެވެ!

63– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
64– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ހަމަކަށަވަރުން، އުބަދިމީހުންނަކީ، އުބަދިމީހުންގެ ވެރި إِلٰهُ ގެ ރަސޫލަކުން ޖެހުނެވެ
ގަދަފަދަ ކޯފާއާއި ބަލާއެކު އަދިވެސް އުބަދިމީހުންނަށް ޖެހޭނެ ބަލާވެ. އަދި ދުނިޔޭގައި
ނިކަމެތިކަމާއި، މިސްކީންކަމާއި ނުރުހުންތެރިކަމާއި، ދެރަކަމާއި، ނިކަމެތިކަން ލިބޭނެ
ބަލާވެ ޖަހާވެ. އަދި އުބަދިމީހުންނަކީ އެ ކަންތައްތައް ގޮތަށް ދޮގުވެރިވެރި،
އުބަދިމީހުންގެ ވެރި إِلٰهُ އަށް އުފެދި ކާފިރުވުމުގެ ސަބަބުންނެވެ.

އަދި، މިފަދަ إِلٰهُ އަށް ނިސްބަތްކޮށް ދޮގު އުފައްދައި، މިފަދަ إِلٰهُ ގެ ދީނުގެ ތެރެއަށް
އައު ކަންތައްތައް ގެނެސް ބިދުޢަކުރާ މީހުންނަށް ވެސް، މިފަދަ إِلٰهُ ކަންތައް
ކުރައްވާނީ، އެ ގެރިއެއްގެ ސަބަބުގައި ސާބިތު ހެދި އޭނާގެ ނަފްސުތަކަށް ދޮގުކަންކުރި
މީހުންނާމެދު، މިފަދަ إِلٰهُ ކަންތައްކުރެއްވި ގޮތަށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، ކޮންމެ
ބިދުޢަވެރިއަކީ ނިކަމެތިވާނޭ މީހެކެވެ.[65]

وَٱلَّذِينَ عَمِلُوا۟ ٱلسَّيِّـَٔاتِ ثُمَّ تَابُوا۟ مِنۢ بَعْدِهَا وَءَامَنُوٓا۟ إِنَّ رَبَّكَ مِنۢ بَعْدِهَا
لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٥٣﴾

﴿153﴾ އަދި ނުބައި ކަންތައްތައްކަން، އެކަށީގެން، ކާފިރުވެ
އެތެރެން ފަހުން، اللهُ ﷻ ގެ އަރިހަށް ތައުބާވެ ތޫބާ ތަސްދީގުކޮށް، އެ إِلٰهُ އީމާންވެ،
އީމާންކަން ތަދުގައި ދެމިހުރެ ބާތިލް ޢަމަލުތަކާ މިނިންގަނޑު ތަންނާނެވެ!
ހަމަކަށަވަރުން، ތިބާ ރަސޫލާގެ ވެރި إِلٰهُ، ނުބައި ކަންތައްތައް ދޫކޮށް، ތައުބާވި
އިޚްލާސްތެރި ތައުބާއަކުން ތައުބާވެ، އެ إِلٰهُ ބަސްބަހަށް އެނބުރި ރުޖޫޢަވާ
މީހުންގެ ފަހަ، ގިނަގިނައިން ފާފަފުއަވާ، ރަޙްމަތްވަންތަ إِلٰهُ ކަމުގަ ކަށަވަރު ކަމެވެ.

65– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ދޫކޮށްލުމުން، އެ ފަދަ ޢަމަލުތަކުން ތައުބާވާ ކޮންމެ މީހަކަށް ވެސް، އެ إِلٰهُ
ފާފަފުއްސަވައި ރަޙްމަތްތެރިވެވޮޑިގެންވާ ކަން ކަލާނގެއެވެ.[66]

وَلَمَّا سَكَتَ عَن مُّوسَى ٱلْغَضَبُ أَخَذَ ٱلْأَلْوَاحَ ۖ وَفِي نُسْخَتِهَا هُدًى وَرَحْمَةٌ لِّلَّذِينَ هُمْ
لِرَبِّهِمْ يَرْهَبُونَ ﴿١٥٤﴾

﴿154﴾ އަދި ދަ ގެރިއެއްގެ ސިފައިގައި ސާކިނީ ހުރި އޯގާތެރިކަން އިސްލާހީވުމުގެ
ދަރިން އަޅުކަންކުރުމާ ގުޅިގެން، مُوسَى عليه السلام އިސްތިޢުފާރުގެ ވާހަކަ، އެ ލޫޙަތަ
ބިންމައްޗަށް އުއްލަވައިލެއްވި ފަހުން ތައްޓަކުގެ ފިލާތައް، އެ ލޫޙަތަކުގެ އަޞްލުކޮށް ބިންމަތިން
ނަންގަވައިފިއެވެ. އަދި އެ ލޫޙަތަކުގައި ބަޔާންކޮށްފައި ވަނީ، ހިދާޔަތުގެ މަގާއި ރަޙްމަތާއި،
ތަރުޖަމާކުރެވިގެންވާ ތަޤުވާ ވެރިކަމާއި، ބިރުވެރިވާ ވެރިކަމާއި، ބާރުގަދަ ވެރިކަމެވެ.

އަދި، الله سبحانه وتعالى އަށް އުޅުނި ނުހަނު ބިރުވެތިވާ މީހުންނަށް ޢުޛުރުބަ ބިޔަވީމެވެ
ތަޤުވާވެރިވާ ބަޔަށް، އެ إِلٰهُ ގެ ރަޙްމަތްތެރިކަން ބޮޑުވެގެން ތިބޭ މީހުންނަށް، އެ إِلٰهُ
ރަޙްމަތްތެރިވެވޮޑިގެންވާ ކަލާނގެ އެހެނިހެން ފަރާތްތަކެވެ. އަދި އެ ލޫޙަތަކުގައި ބަޔާންކުރެވިފައި ވޭ،
ހިދާޔަތުގެ މަގުދައްކާ ކަމާއި ކަލާމާއި، ހެޔޮ ދަރުސްތަކެއް، الله سبحانه وتعالى ބަލާލައްވާ ކަންތައްތަކާއި،
ބަލާލައްވާ ކަންތައްތަކާއި، އަޅުކަންކުރާ ކަންތައްތަކާއި، ނަފުސުކުރާ
ކަންތައްތަކާއި، مُوسَى عليه السلام އަށް ބާވައިލެއްވި ދީނުގެ ބާރު ހިނގައި ކަލޭގެ ތެރެއިން ވިދާޅުވިއެވެ.[67]

وَٱخْتَارَ مُوسَىٰ قَوْمَهُۥ سَبْعِينَ رَجُلًا لِّمِيقَٰتِنَا ۖ فَلَمَّآ أَخَذَتْهُمُ ٱلرَّجْفَةُ قَالَ رَبِّ لَوْ شِئْتَ
أَهْلَكْتَهُم مِّن قَبْلُ وَإِيَّٰيَ ۖ أَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ ٱلسُّفَهَآءُ مِنَّآ ۖ إِنْ هِيَ إِلَّا فِتْنَتُكَ تُضِلُّ
بِهَا مَن تَشَآءُ وَتَهْدِي مَن تَشَآءُ ۖ أَنتَ وَلِيُّنَا فَٱغْفِرْ لَنَا وَٱرْحَمْنَا ۖ وَأَنتَ خَيْرُ ٱلْغَٰفِرِينَ ﴿١٥٥﴾

66- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
67- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

﴿155﴾ އަދި، اللهُ ﷻ އަމުރުކުރެއްވި ގޮތުގެ މަތިން، مُوسَى عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ
ތެރޭގައި ތިބި، އެންމެ ހެޔޮލަފާ މީހުންގެ ތެރެއިން ހަތްދިހަ ފިރިހެނުން ހޮވާލެއްވިއެވެ.
އަދި، اللهُ ﷻ ވަޢުދުކުރައްވައި ކަނޑައަޅުއްވި ވަގުތަށް، އެބައިމީހުންނައިގެން މިޞްރުގެ
ސީނާގައިވާ ޠޫރު ފަރުބަދަރަށް، مُوسَى عليه السلام ނުކުމެވަޑައިގަތެވެ.

އެ ހޮވިފަ މީހުންނައިގެން، مُوسَى عليه السلام ޠޫރު ސީނާއަށް ނުކުމެވަޑައިގަތީ،
އިސްރާއީލުގެ ދަރިންގެ ތެރޭގައި ތިބި ގޮވާއި ނުބައި އަދި ބަނަގާއި ނުބައިނަގު
ނުވިސްނާ މީހުން، ސާމިރީ ގެރި އޭނަގަނޑަށް އަޅުކަންކުރާކަމަށް ބަލާއި،
އެބައިމީހުންގެ ވެރި رَبُّ ގެ ބަސްބަލަން ކުއްޔަށްވެވަޑައިގެން އުދުރުމަށްވަނީ،
އެ ޢަމަލަކީ ކަންތައްތަކުން މީހުންގެ ކަމުގާ ޤަބޫލުކުރައްވާތޯ އެދިވަޑައިގަތުމަށެވެ.

ފަހު، ޠޫރު ފަރުބަދަރުގެ ކައިރިއަށް ދެވުމުން، مُوسَى عليه السلام ގެ އަރިހުގައި ގެންދިޔަ
މީހުން، ކުޅަފަށް ބުނެލުމަށް ނުކުމެ، އެ ރަސޫލާއަށް ދަންނަވައިފިއެވެ. "އޭ مُوسَى عليه السلام އެވެ!
އަޅުގަނޑުމެންނަށް، اللهُ ﷻ ފާޅުކޮށް ދައްކަވާށެވެ!" ދެން ހަމަ އެ ވަގުތު،
އެބައިމީހުންނާއިގެން ބިންގަނޑު ހެލިގަތް، ގަދަފަދަ ބިންހެލުމެއް އައިސް، مُوسَى عليه السلام
ފިޔަވައި، ދެންތިބި އެންމެން މަރުވެގެން ބިންމައްޗަށް ވެއްޓުނެވެ. އެ ހިނދު، ނުހަނު
ބޭޒާރު ބިރުވެރިވެވަޑައިގެން، މަޖުބޫރުކަމާ އެކު ދުޢާކުރައްވައި، اللهُ ﷻ ގެ ބަސްބަރުމުގައި
مُوسَى عليه السلام ދަންނަވާން ފެއްޓެވިއެވެ.

"އޭ އަޅުގެ ވެރި إِلٰهއެވެ! މިހަރު އަހާ އެނބުރި އިސްރާއީލުގެ ދަރިންގެ ތެރެއަށް
ދިޔުމަށް ފަހު، އެބައިމީހުންގެ ގޮތުގައި ބުނާނީ ކޮން ކަހެއް ޔާއްލާއެވެ؟ ހަމަކަނަވެރުން،
އިބަ إِلٰهُ ވަނީ އެބައިމީހުންގެ ތެރޭގައި ތިބި ހެޔޮލަފާ މީހުން ހަލާކުކުރައްވައި
ނިމިކުރައްވައިފައެވެ.

އިބަ إِلٰهُ އިރާދަކުރެއްވި ނަމަ، މި ކަން ގެދުވިޔުމުގެ ކުރިން، މިމީހުން އަދާއާ
އެ އަހަރެންގެ ވަރު ހިއްޖުވި ނަމަ، މިމީހުން އަގާއަށް ވާ ރަނގަޅުވުމުއި ޖުއްސާކަން
ވާ ބޫޖުވިހެވެ. އަޅުގަނޑުގެ ތެރޭގައި މިހި ދުރުވެއްޓުނުމާ ފޮރައިން ކުރި ކަލުއްގެ
ސަބަބުން، އަޅުގަނޑު ހަލާކުކުރައްވައި ނެތިކުރައްވަނީތޯއެވެ؟

ހަމައެކަނިވެސް، ގެރިއުރުގެ ސިފައިގައި ސާމިރީ ފަދަ އޮޅުވާލަކުން، މިމީހުން އަޑާގެ
ޒުއްމުގެ މީހުންގެ ތެރެއިން އަޑުކަންކުރި މީހުން، އެ ކުރި ނުބައިކަން ބޭޒު
ސިފަކަމީ، އިބަ إِلٰهُ ގެ ނިސްބަތުން އައި އިމްތިޙާނެއް ފިޔަވައި އެހެން ކަމެއް
ނޫނެވެ. އެ ފަދަ އިމްތިޙާނުތަކެއް ކުރައްވައި، އިބަ إِلٰهُ އިރާދަކުރެއްވި މީހަކު
މަގުފުރައްދަވައި، އިބަ إِلٰهُ އިރާދަކުރެއްވި މީހަކަށް ސީދާމަގު ދައްކަވައި
ހިދާޔަތް ދެއްވަވުއެވެ.

އިބަ إِلٰهُ، އަޅުގަނޑުގެ އެހީތެރިޔާއެވެ، އަޅުގަނޑުމެން ނަސޭހަތްދެއްވާ މަދަދުގާރުވެ.
ފަހެ، އަޅުގަނޑުމެން އަޅުގަނޑުގެ ފާފަތައް ފުއްސަވައިދެއްވައި، އިބަ إِلٰهُ ގެ ރަޙްމަތް
ރަޙްމަތްތެރިކަމުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެން ރަޙްމަތްތެރިކަމުގެ ރަޙްމަތްދައްވާނދޭވެ! އިބަ إِلٰهُ
ކުށްތަކުގެ ފާފަތަށް ކުރާ މީހުންގެ ފާފަތަށް ފުއްސަވައި، އެ ކުށްތަށް ފުރިހަމައަށް ފޫބައްދައި،
ދުރުވިތަކުގެ ތެރެއިން ވޮއި އެހެންކަން ބޭޒު إِلٰهُވެ."[68]

وَٱكۡتُبۡ لَنَا فِي هَٰذِهِ ٱلدُّنۡيَا حَسَنَةٗ وَفِي ٱلۡأٓخِرَةِ إِنَّا هُدۡنَآ إِلَيۡكَۚ قَالَ عَذَابِيٓ
أُصِيبُ بِهِۦ مَنۡ أَشَآءُۖ وَرَحۡمَتِي وَسِعَتۡ كُلَّ شَيۡءٖۚ فَسَأَكۡتُبُهَا لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ وَيُؤۡتُونَ
ٱلزَّكَوٰةَ وَٱلَّذِينَ هُم بِـَٔايَٰتِنَا يُؤۡمِنُونَ ١٥٦

68- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

﴿156﴾ އަދި، الله ﷻ ގެ ބަސްފުޅުގައި މުނަޖާދަންނަވައި، مُوسَى عليه السلام ކުރެއްވި
ދުޢާފުޅުގައި އަދި ވެސް ދެންނެވިއެވެ. ”ދުނިޔޭގައި، އިބަ إِلٰهُ، އެ ބަރަކަތް
ގިނަގުނަ ނިޢުމަތާއި، އާޚިރަތުދުވަހުވައި، ހެޔޮ ބަދަލުކުރުމުގެ ރަޙްމަތްދެއްވައި،
އެ ބައެއްގެ މައްޗަށް ދިރިއުޅުންތަކުގައި ގެންނެވި އަޅުތަކުންގެ ތަޤްވާގައި އަޅުގަނޑު
ލައްވާނދޭވެ!

އަދި އާޚިރަތުގައި، ސުވަރުގޭގެ މަޤާމު ނިޢުމަތްތައް ދެއްވާ، ބާރުދީ
އަޅުތަކުންގެ ތަޤްވާގައި އަޅުގަނޑު ލައްވާނދޭވެ! ހަމަކަށަވަރުން، އަޅުގަނޑުގެ
ކަންތައްތަކަށް އަޅުގަނޑު އިޖާބަދެއްވާ، އިބަ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލުގެ ބުރުހާނާ،
ތަޢުބާވެއްޖައީމުއެވެ.“

މި ތަކަތައިން ދަންނަވައި مُوسَى عليه السلام ދުޢާކުރެއްވުމުން، އެ ރަސޫލާއަށް، الله ﷻ
ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. އުޅުދުންތަކަން އަހަރެނަށް، އަބާއްޖެވެރިވަނީ ބަލަމުތަކާ
މީހުންގެ ތެރެއިން، އެ މީހަކަށް ބަދަލު ދެއްވަމުން، ތިމަން إِلٰهُ އިޙްސާނުކުރެއްވި
މީހަކަށް، ތިމަން إِلٰهُ ގެ ބަދަލު ކުރިމަތިކުރައްވަމެވެ.

އެއީ، އިބަ ރަސޫލާގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ ތެރެއިން، އެ ބަރަކާތް ބަދަލުދެއްވުމަށް،
ތިމަން إِلٰهُ އިޙްސާނުކުރައްވާ މީހުންނަށް ބަދަލު ކުރިމަތިކުރައްވާ ތަކަތައިންނެވެ.
އަދި އެންމެހައި ޒަކާތްދެއްވުމުގެ މައްޗަށް، ތިމަން إِلٰهُ ރަޙްމަތްތެރިވަންތަކަން
ތަޤްވާވެރިވުމުގެ ނިޢުމަތް އޮތް، ދުނިޔޭގައި އެ މީހުންގެ މައްޗަށް، ތިމަން إِلٰهُ ރަޙްމަތްތެރިވަންތަކަމާއި،
ރަޙްމަތްތެރިވަންތަކަމާއި، ދިރިއުޅުންތަކުގެ ވާރު ނުވެއްސަވާ ހަމަ އެއްވެސް
މަޚްލޫޤަކު ނުވެއެވެ.

އަދި، ތިމަން اللهއަށާއި، ތިމަން اللهُ ގެ ޢަޛާބަށް ބިރުވެތިވެ، ތަޤްވާވެރިވެ،
ތިމަން اللهُ ފަރުޟުކުރެއްވި ކަންތައްތައް އަދާކޮށް އެ އަސްލުގައި ޒަކާތްދޭން،
ނަހީކުރެއްވި ކަންތައްތަކުން ދުރުން ދުރުވެ، އަދި ފަރުޟު ޒަކާތް ނުކު އާދޭ
ބައްޔެރިންނަން އަދުގައިން، ތިމަން اللهُ ގެ އަޙަދުވަންތަކަމުގެ މައްޗަށް
ގަބޫލުކުރާ އާޔަތްތަކަށް، ތަރުޖަމާކޮށްފައި، ތެދުވެރިކަމާއި، އެއްވެސް ޝައްކެއްނެތި
ވިސްނަން، އާޚިރަތް ދުވަހުން، ތިމަން اللهُ ގެ ރަޙްމަތްވެރިކަން، ތިމަން اللهُ
ތެދުވާރިދެވެ.[69]

ٱلَّذِينَ يَتَّبِعُونَ ٱلرَّسُولَ ٱلنَّبِيَّ ٱلْأُمِّيَّ ٱلَّذِي يَجِدُونَهُۥ مَكْتُوبًا عِندَهُمْ فِي ٱلتَّوْرَىٰةِ
وَٱلْإِنجِيلِ يَأْمُرُهُم بِٱلْمَعْرُوفِ وَيَنْهَىٰهُمْ عَنِ ٱلْمُنكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ ٱلطَّيِّبَٰتِ
وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ ٱلْخَبَٰٓئِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَٱلْأَغْلَٰلَ ٱلَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ ۚ
فَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ بِهِۦ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَٱتَّبَعُوا۟ ٱلنُّورَ ٱلَّذِيٓ أُنزِلَ مَعَهُۥٓ ۙ أُو۟لَٰٓئِكَ
هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ﴿١٥٧﴾

﴿157﴾ އަދި އިސްރާއީލުގެ ދަރިންގެ މެދުއިން އެ ބަޔަކަށް ޖަހާއި، ތިމަން اللهُ ގެ
ތަނަވަސް ރަޙްމަތްވެރިކަން، ތިމަން اللهُ ޚިޔާރުކުރެއްވި ބަޔަކީ، އެބައިމީހުންގެ
މެދުއިން، ތިމަން اللهއަށް ބިރުވެތިވެ، ތަޤްވާވެރިވެ، ތިމަން اللهއަށް ރުހުނުވާ
އަންގަވައި ކަންތައްތަކުން ދުރުން ދުރުވެ، އެއްކިބާވެ، ޙިމާޔަތް ދެނެވަޑައިގަންނަވާ
އުއްމީ ނަބިއްޔާ ގެންނަވި ރިސާލަތު ޤަބޫލުކުރުން، އެ ރަސޫލާއާ
ތަބާވާ މީހުންނެވެ.

69- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ وَالتَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި، އެ ރަސޫލާއި، އެބައިމީހުންގެ ގާތުގައިވާ ތައުރާތާއި އިންޖީލުގައި، އެ ރަސޫލާގެ ސިފަފުޅުތައް ލިޔެވިފައިވަނިކޮށް އެބައިމީހުން ދެކޭ ރަސޫލާ މެއެވެ. އެ ރަސޫލާ އެބައިމީހުންނަށް އަމުރުކުރައްވަނީ، ﷲ ﷻ ގެ އެއްކައުވަންތަކަމަށް ގޮވާލެއްވުމާއި، އެ إِلٰهއަށް ޢިބާދަތްކުރުމާއި، ހެޔޮ ކަންތައްތަކަށް ކުރުމަށެވެ. އަދި އެ ރަސޫލާ ނަހީކުރައްވަނީ، ޝިރުކުކުރުމާއި، އަނިޔާވެރިވުމާއި، ފާޙިޝް ކަންތައްތަކުން އަޅުގަނޑުމެން ދުރުވުމަށެވެ. އަދި އެއްވެސް ގޮތަކުން ނޫން ދޮގު ގޮތުގައި ހުރިހާ ކަންތައްތަކަށް، ކުއްލި ގޮތުގައި ކަލޭގެފާނު، އެ ރަސޫލާ އެބައިމީހުންނަށް ޙަރާމްކުރައްވައެވެ.

އަދި، ﷲ ﷻ ޙަލާލުކުރައްވާ ތަކެތި ކަމުގައިވާ، ދުނިޔާގައި ބަނދުކޮށް ފަދަ ގޮތް ތަކެތިކަމަށް ހެދިފައި ހުރުމަށް އެބައިމީހުން ތަކެތި ބޭނުންކުރުން، އެ ރަސޫލާ އެބައިމީހުންނަށް ޙަލާލުކުރައްވައެވެ. އަދި، ﷲ ﷻ ޙަރާމްކުރެއްވި ތަކެތީގެ ތެރެއިން، އެބައިމީހުން ހަމަޖެހޭނެ ގޮތަކަށް ނުވާ، އެންމެހައި ތަކެއްޗާއި، ޙަރާމްތަކެތި ކަން ވެސް، އެ ރަސޫލާ އެބައިމީހުންނަށް ޙަރާމްކުރައްވައެވެ. އަދި އެބައިމީހުންގެ ބޮޑުގައި އެޅިފައިވާ ބުރަތަކާއި، އެބައިމީހުންގެ ކަރުދަނޑުގައި އެޅިފައިވާ ކަސްތޮޅުތައް އެބައިމީހުންގެ ކިބައިން، އެ ރަސޫލާ ދުރުކުރައްވާނީ ވާހަކަ، އެބައިމީހުންގެ ފޮތްތަކުގައި ލިޔެވިފައި ވަނިކޮށް، އެބައިމީހުންނަށް ފެންނާނީ މެއެވެ.

ފަހެ، އެ ރަސޫލާގެ ރަސޫލުކަން ތެދުކޮށް ޤަބޫލުކޮށް، އެ ކަލަމަށް އިޙްތިރާމްކޮށް، އެ ރަސޫލާއަށް އަދަބުއިޙްތިރާމްކޮށް އަދާކުރެއް، އެހީތެރިވެ، ވާގިވެދީ، ނަޞޭޙަތްދީވާނުވެ! އަދި، އެ ރަސޫލާއަށް ބާވައިލެއްވި ނޫރުކަމުގައިވާ، ޤުރުއާނަށް، އެ ރަސޫލާއާއެކު ތަބާވެ، އެ ރަސޫލާގެ ސުންނަތަށް އަމަލުކުރާ މީހުން ދަންނާނެވެ! ﷲ ﷻ ވަޢުދުކުރައްވާ ނިޢުމަތްތައް ލިބި، ދިނުމަށް ކާމިޔާބުވާނީ ބަޔަކީ ހަމަ އެބައިމީހުންނެވެ.

ދަންނާށެވެ! އޭ ރަސޫލާ ވަޙީއިން، އިސްރާއީލުގެ ދަރިންގެ ބޮޑުގައި އެޅިފައިވާ
ބުރަތަކާއި، އެބައިމީހުންގެ ކަނދުރާގައި އެޅިފައިވާ ކަސްތޮޅުތަކެއް، އެބައިމީހުންގެ
ކިބައިން ދުރުކުރައްވާނޭ ވާހަކައާއި، އެބައިމީހުންގެ ޒުލުމާއި، ގެންގުޅޭ ތަކުލީފުތަކާއި،
އެބައިމީހުން ތިބޭ ތަނުގައި ވިއަސް ނަޖިހުން ޖެހިއްޖެ ނަމަ، އެ ނަޖިހުން ޖެހުނު ތަން
ކަނޑައި ނެގުމާއި، ފަދަ ދުރާ އަންގަވައިދޭ ގޮތަށް، އުނދަގޫ ބޮޑު ހުކުމްތައް
އެބައިމީހުންނަށް ލުއިކޮށްދެއްވި ވާހަކައެވެ.[70]

قُلْ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنِّى رَسُولُ ٱللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا ٱلَّذِى لَهُۥ مُلْكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ
لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ يُحْىِۦ وَيُمِيتُ ۖ فَـَٔامِنُوا۟ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِ ٱلنَّبِىِّ ٱلْأُمِّىِّ ٱلَّذِى يُؤْمِنُ بِٱللَّهِ
وَكَلِمَٰتِهِۦ وَٱتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥٨﴾

﴿158﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! މީސްތަކުންނަށް ގޮވައިލައްވައި، އިބަ ރަސޫލާ ވިދާޅުވާށެވެ!
އޭ އެންމެހައި މީސްތަކުންނޭ! ތިމަން ރަސޫލާ ފޮނުއްވުނީ ޚާއްޞަ ވަކި ބަޔަކުގެ
ގޮތަކަށް ނޫނެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ތިމަން ރަސޫލާ ފޮނުއްވިގެންވާ ކަން ކަށަވަރީ
ތިޔަބައިމީހުން އެންމެންގެ ގޮތުން. އެހެންކަމުން، ތިމަން ރަސޫލާއީ، އެންމެހައި
ޢަރަބީންނާއި ޢަޖަމީންގެ ގޮތުން، اللهُ ﷾ ފޮނުއްވި ރަސޫލާއެވެ. اللهُ ﷾އީ، އުޑުތަކާއި
ބިމާ އަދި އެ ދެމެދުގައި ވާހައި ތަކެތީގެ ވެރިކަން، އެ إِلٰهަށް މިލްކުވެގެންވާ
ރަސްވަންތަ إِلٰهެވެ. އަދި، اللهُ ﷾އީ، އެ إِلٰهُ ދިރުއްވައި، إِلٰهُ ވަންތަކަމުގެ ސިފަފުޅުގެންވާ
އެކަން އެއްވެސް ޝަރީކެއް ނުވާ، އެއްކައުވަންތަ إِلٰهެވެ. އަޅުކަންކުރުން
ޙައްޤުވެގެން ވަނީ، ހަމައެކަނި، އެ إِلٰهަށެވެ.

70– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ وَالتَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

ވީމާ، އެ إِلٰهُ ފިޔަވައި އެހެން އެއްވެސް ޝަރީކަކަށް، إِلٰهُ ވަންތަކަމުގެ އެއްވެސް ސިފައެއް ނިސްބަތްކުރުމާއި، އެ إِلٰهُ ނޫން އެހެން އެއްވެސް ޝަރީކަކަށް އަޅުކަންކުރުން ހުއްދަވެގެންނެއް ނުވެއެވެ. އެ إِلٰهީ، އިސްވެދިޔަ މިސާލަކާނުލައި، އެންމެހައި ހަށިގަނޑުތަކަށް ހަޔާތްދެއްވައި، ދުނިޔެއަށް ފޮނުއްވައި، ދެން އެއަށްފަހު، އެބައިމީހުންގެ އަޖަލު ހަމަވުމުން މަރުގެންނަވައި، ޤިޔާމަތްދުވަހު، އަލުން ދިރުއްވައި، މަޙްޝަރުކުރައްވާ إِلٰهެވެ.

ވީމާ، ތިޔަބައިމީހުން، ﷲ ﷻ ގެ އެއްކައުވަންތަކަން ތެދުކޮށް ޤަބޫލުކޮށް، އެ إِلٰهައަށް އީމާންވެ، އެ إِلٰهުގެ ރަސޫލަކަމުން ފޮނުއްވުން، ލިޔާންކިޔާން ދެނެވަޑައިނުގަންނަވާ، އުއްމީއަކު ނަބިއްޔާގެ ރަސޫލުކަން ޤަބޫލުކޮށް، ތިޔަބައިމީހުން، އެ ރަސޫލާއާ ތަބާވެވާށެވެ! އެހެނީ، އެ ރަސޫލާގެ، ﷲ ﷻ އާއި، އެ إِلٰهުގެ ބަސްފުޅުތަކުން ބާވައިލެއްވުން، ޔަޤީނު ޤުރުއާނާއި، އެ ރަސޫލާގެ ކުރިން ބާވައިލެއްވުން، އެންމެހައި ސަމާވީ ފޮތްތަކަށް އީމާންވެވަޑައިގަންނަވާ ރަސޫލާއެވެ.

އަދި، ﷲ ﷻ ގެ އަމުރުފުޅުތަކަށް ކިޔަމަންތެރިވެ، އެ إِلٰهުގެ ރަސޫލާ ތިޔަބައިމީހުންނަށް އަމުރުކުރައްވާ އެންމެހައި ކަންތައްތައް އެ އަމުރުކުރައްވާ ގޮތަކަށް، ނަހީކުރައްވާ އެންމެހައި ކަންތައްތަކުން ދުރުން ދުރުވެ، ތިޔަބައިމީހުންނަށް ސީދާމަގު ލިބިގަތުމަށް އެދި، ތިޔަބައިމީހުން، އެ ރަސޫލާއާ ތަބާވެވާށެވެ![71]

وَمِن قَوۡمِ مُوسَىٰٓ أُمَّةٞ يَهۡدُونَ بِٱلۡحَقِّ وَبِهِۦ يَعۡدِلُونَ ١٥٩

71- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ وَالتَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

﴿159﴾ އަދި، مُوسَى ؑ ގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ ތެރޭގައި ވެސް، ޙައްޤު ދީނުގައި
ސާބިތުވާ މީހި ބަޔަކު ވެއެވެ. އެބައިމީހުން ހުރީ ކަންތައްތަކަށް އަމުރުކުރަނީ، ދުސްކަތާ ގޮތްތެރެއް
ޝަރީޢަތް، މީސްތަކުންނަށް ސީދާމަގަށް ގޮވައި އުޅެއެވެ. އަދި އެބައިމީހުންގެ މެދުގައި
އުޅެނީ ޢަދުލުވެރިކަމާއި، ޙައްޤުވެރިކަމާއިގައި، ބަދަލު ދިނުމުގައި ޙުކުމްކުރާތަން، ބައްޓަ
އެއްގޮތަށް އެބައިމީހުން ޙަޤީޤަތުގައި ކުރެއެވެ.[72]

وَقَطَّعۡنَٰهُمُ ٱثۡنَتَيۡ عَشۡرَةَ أَسۡبَاطًا أُمَمٗاۚ وَأَوۡحَيۡنَآ إِلَىٰ مُوسَىٰٓ إِذِ ٱسۡتَسۡقَىٰهُ قَوۡمُهُۥٓ
أَنِ ٱضۡرِب بِّعَصَاكَ ٱلۡحَجَرَۖ فَٱنۢبَجَسَتۡ مِنۡهُ ٱثۡنَتَا عَشۡرَةَ عَيۡنٗاۖ قَدۡ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٖ
مَّشۡرَبَهُمۡۚ وَظَلَّلۡنَا عَلَيۡهِمُ ٱلۡغَمَٰمَ وَأَنزَلۡنَا عَلَيۡهِمُ ٱلۡمَنَّ وَٱلسَّلۡوَىٰۖ كُلُواْ مِن
طَيِّبَٰتِ مَا رَزَقۡنَٰكُمۡۚ وَمَا ظَلَمُونَا وَلَٰكِن كَانُوٓاْ أَنفُسَهُمۡ يَظۡلِمُونَ ﴿١٦٠﴾

﴿160﴾ އަދި އިސްރާއީލުގެ ދަރިން، ބާރަ ޤަބީލާއަށް ބައިކުރައްވައިގެންވާ ޖަމާޢަތްތަކެއް
ކަމުގައި، މިގޮތުން إِلٰه ޚިޔާރުކުރެއްވީމެވެ. އެއީ، يَعْقُوب ؑ ގެ ދަރިކޮޅުގެ ބައިބަޔަށެވެ،
ބާރަ ދަރިފުޅުން ޤަބީލާތަކުގެ ބަދަލުގައި އެކުލަވައިލެއްވީމެވެ. އަދި އެބައިމީހުން އެ ގޮތަށް،
މިގޮތުން إِلٰه ބައިކުރައްވައި، ކޮންމެ ޤަބީލާއަކު ވެސް، އެ ޤަބީލާއެއްގެ ވެރިޔާގެ ނަމުން
މަޝްހޫރުވެ އެނގޭނޭ ގޮތަށެވެ.

އަދި އިސްރާއީލުގެ ދަރިން ކަމުގައިވާ، مُوسَى ؑ ގެ ޤައުމުގެ މީހުން ފެނުގެ
ޙާޖަތްގައި ވަރިހަމަ ނުކުތް ބޭނުން ހަދައިގަނެ ބާރުންތައް ދެވިގަތުމުން، އެ ކަލޭގެފާނުގެ އަރިހުގައި
ހާލަތު ދަންނަވައި ވިޔަސް، އެ ކަލޭގެފާނަށް، މިގޮތުން إِلٰه ވަޙީކުރެއްވީމެވެ. ކަލޭ مُوسَىއެވެ!
ކަލޭ ކަލޭގެފާނުގެ ހަޔާތުން ކިޔައިގައި ގައްސަވާލެވެ! ދެން، مُوسَى ؑ
އެ ހިލައިގައި ގެއްސެވުމުން، އެ ހިލައިން ބާރަ ބިލަ ފެނު އަރައި ހިނގައިގަތެވެ.

[72]– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި ހަމަކަށަވަރުން، يَعْقُوبُ عليه السلام ގެ ދަރިކޮޅުންނާއެކުން އައިސްލީހީ ބާރަ ޤަބީލާގެ ބެދުއިން ކޮންމެ ޤަބީލާއެއްގެ ބަޔަކުގެ، އެ ބަޔަކު ފެންބޯނުވީ އާދަ ދަންނަގޮތުގައެވެ. އެހެންކަމުން، އޭގެ ބެދުއިން އެއްވެސް ޤަބީލާއެއްގެ މީހުން އަނެއް ޤަބީލާއެއްގެ މީހުންނަށް ހުއްޓުވާކަށްވެސް ފެން އާރުގެ ކައިރިއަށް ގޮސް، އެ އާރުން ފެންބޯން ނުވަދެވެ. އަދި އުޑުގެ ވިލާތަކުން އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް، ތިމަން إِلٰهُ ހިޔާ އެޅުއްވީމެވެ. އަދި އެބައިމީހުންނަށް ބަކައި، މަންނާއާއި ސަލްވާ، ތިމަން إِلٰهُ ބާވައިލެއްވީމެވެ.

އަދި އެބައިމީހުންނަށް، ތިމަން إِلٰهُ ވަޙީކުރެއްވީމެވެ. ތިމަން إِلٰهُ ދެއްވި ރިޒުޤުގެ ތަކެތިން، ތިޔަބައިމީހުން ކައިބޯށެވެ! އަދި އެ ގޯނާގައި ޒިނަ ދުވަސްކޮށް ވޮޑިގެން ފުށުމުން، އެ ތަކެތި ކުއްގާނު ނުކުރުން ހުއްޓުކަމުން، އެބައިމީހުން، مُوسَى عليه السلام އަށް ދަންނަވިއެވެ. "އައް ކަލާނގެ ގިނަ ދުވަހު ކެއުމަކީ، މިތަންދޭނަށް ކުރުވޭނެ ކަމެއް ނޫނެވެ." މި ފަދައިން ބުނީ، ތަނަވަސް ފަހިކަމުގައި ހާއްޞަކޮށްދޭ ބަރަކާތަށް، ވާ ދުވަ ހާއްޞަކޮށް ލިބުމަށް އެދި ބަދަލު ކަމުގައި އެބައިމީހުން ވިއެވެ. އަދި ހިސާބުގައި ދަރީންނަށް، ތިމަން إِلٰهُ ދެއްވި ނިޢުމަތްތަކަށް ޝުކުރުނުކޮށް، އެބައިމީހުން އެ އަނިޔާކުރީ، ތިމަން إِلٰهُ އަށަކަށް ނޫނެވެ. ނަމަވެސް، އެބައިމީހުން އެ އަނިޔާވެރިވީ ހަމަ އެބައިމީހުންގެ އަމިއްލަ ނަފްސުތަކަށެވެ.

ދަންނާށެވެ! އިސްރާއީލުގެ ދަރީން، އެ އުޅުން އެކަހިގެން ނުވާ އުދުލުގެ ސަބަބުން، ފައިދާހުރި ތަނަވަސް ވާދު ތަކެތިން އެބައިމީހުން މަހްރޫމްވެވެ، ފައިދާއެއް ނެތް ދެރަ ތަކެތި އެބައިމީހުން ލިބިގެންވެ.[73]

73- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ وَالتَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

މަންނައަކީ، ފަޖުރުވުމާއި އިރުއަރުމާ ދެމެދު، ފިނި ފައިބާރުން މަތިން ފައިބާ، ތަކެއްޗެއް ހުންނަ މާމުއި ފަދަ ފޮނި، ހުދުކުލައިގެ އެއްޗެކެވެ. ސަލްވާއަކީ، ޢަރަބި ބަހުން "ސުންމާނު" މި ނަމުން ކިޔާ ދޫންޏާ ވައްތަރު ދޫންޏެކެވެ.

މަންނައާއި ސަލްވާގެ ބަދަލުގައި އެބައިމީހުން އެދުނީ، ބިމުން ފަޅައިގެން ހެދޭ ތަކެތީގެ ތެރެއިން ހޮއްޓަރުގެ ބާވަތްތަކާއި، ތަރުކާރީއާއި، ބޮޑުކެކުރިއާއި، ލޮނުމެދާއި، މުގާއި، ބޮޑު ފިޔާ ފަދަ ތަކެއްޗެކެވެ. އެ ކަންތައްތައް އެ ގޮތަށް ހިނގި، އިސްރާއީލުގެ ދަރިން ފަލަސްތީނުގެ ސަރަހައްދުގެ ދުރުން ގެއްލި، ތީހުގެ މައިދާނުގައި ދުވާނުދުވެ ތަން ނޫނީ އުޅުން ދުވަސްވަރުގައެވެ.

وَإِذۡ قِيلَ لَهُمُ ٱسۡكُنُواْ هَٰذِهِ ٱلۡقَرۡيَةَ وَكُلُواْ مِنۡهَا حَيۡثُ شِئۡتُمۡ وَقُولُواْ حِطَّةٞ
وَٱدۡخُلُواْ ٱلۡبَابَ سُجَّدٗا نَّغۡفِرۡ لَكُمۡ خَطِيٓـَٰٔتِكُمۡۚ سَنَزِيدُ ٱلۡمُحۡسِنِينَ ١٦١

﴿161﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އަންނަނިވި ފަދައިން، މޫސާ عليه السلام އަށް، ﷲ سبحانه وتعالى ވަޙީކުރެއްވި ހިނދު، ކަންހިނގި ގޮތް، އިބަ ރަސޫލާ ހަނދުމަކުރައްވާށެވެ! އެ ހިނދު، މޫސާ عليه السلام އަށް، ﷲ سبحانه وتعالى ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. އިސްރާއީލުގެ ދަރިންނަށް، އިބަ ރަސޫލާ ވިދާޅުވާށެވެ! ޤުދުސްގައި ތިޔަބައިމީހުން ވަޒަންވެރިވެ އުޅޭށެވެ! އަދި އެ ރަށުގައި އުޅުއިރު، ތިޔަބައިމީހުން އެދޭ ފަދައަކުން، ހިތުހުރި ތަނަކުން، ހިތުހުރި މުއްދަތަކަށް، އެ ރަށުގެ މޭވާތަކާއި، ގޮވާމާއި، ފަތްފުރާވާގެ ބާވަތްތަކުން ތިޔަބައިމީހުން ކައިބޮއި އުޅޭށެވެ! އަދި "حِطَّةٌ" މި ފަދައިން ކިޔައި ދުޢާކޮށް، ﷲ سبحانه وتعالى ގެ ޙަޟްރަތުގައި ދަންނަވާށެވެ! މާނައީ: "އަހަރެންގެ ކުށްފާފަތައް ފުއްސަވައި އަހަރެންނަށް ޢަފޫކުރައްވާނދޭވެ!"[74]

74- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ وَالتَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި، اللهُ ﷻ އަށް ކިޔަމަންތެރިކަން އަދާކޮށް، އެ إِلٰهَއަށް ބިރުވެތިވެ މަޑުމައިތިވެ ތިބޭ ބާރު،
އެ ރަށުގެ ދޮރާށިން ބޯލަނބައިގެން ވަންނާށެވެ! އަދި އެ ރަށަށް ވަދެވުމުން ޝުކުރުގެ
ސަޖިދަކުރާށެވެ! އޭރުން، މިވަން إِلٰهُ ތިޔަބައިމީހުންގެ ދުޢާ އިޖާބަކުރައްވައި،
ތިޔަބައިމީހުންގެ ކުށްފާފަތައް ފުއްސަވާދެއްވާނެވެ. އަދި އިހްސާންތެރިންނަށް، ދުނިޔެއާއި
އާޚިރަތުގެ ނިޢުމަތްތައް އިތުރުކޮށްދެއްވައި އެބައިމީހުންގެ ހެޔޮ ޢަމަލުތަކަށް،
ހެޔޮ ޖަޒާދެއްވައި، އެބައިމީހުންނަށް ދެއްވާ ޘަވާބު ވެސް، މިވަން إِلٰهُ،
އިތުރުކޮށްދެއްވާނެވެ.

فَبَدَّلَ ٱلَّذِينَ ظَلَمُوا۟ مِنْهُمْ قَوْلًا غَيْرَ ٱلَّذِى قِيلَ لَهُمْ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِجْزًا مِّنَ ٱلسَّمَآءِ بِمَا كَانُوا۟ يَظْلِمُونَ ١٦٢

﴿162﴾ ދެންފަހެ، އިސްރާއީލުގެ ދަރިން ކިޔަމަން، اللهُ ﷻ އަމުރުކުރައްވައި އެންގެވި
ބަސްފުޅު، އެބައިމީހުންގެ ތެރެއިން، اللهُ ﷻ ގެ އަމުރުފުޅަށް އުރުދި ނުކިޔަމަންތެރިވި
ޒާލިމުން، އެ ނޫން އެހެން ބަހަކަށް ބަދަލުކުރިއެވެ. اللهُ ﷻ އެބައިމީހުންނަށް
އެންގެވީ، ބައިތުލް މަޤްދިސްގެ ދޮރާށިން ވަންނައިރު، "حِطَّةٌ" މި ބަސްކިޔައިން ކިޔަމުން
ވަނުމަށެވެ! "حِطَّةٌ" މި ބަސްފުޅަކީ އަރަބިބަހުން ދެއްވާ "احْطُطْ عَنَّا خَطَايَانَا" މިއެވެ.
މާނައަކީ: "އަޅުގަނޑުގެ ކުށްފާފަތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފުއްސަވާދެއްވާނދޭވެ!" މިއެވެ.

ނަމަވެސް، އެބައިމީހުން ބައިތުލް މަޤްދިސްގެ ދޮރާށިން ވަން ހިނދު، "حِطَّةٌ" މި ބަސްފުޅު
ކިޔުމުގެ ބަދަލުގައި އެބައިމީހުން ކިޔަމުން ދިޔައީ "حِنْطَةٌ" މި ބަސްބައިންނެވެ. މާނައަކީ،
"ގޮދަން" މިއެވެ. އެބައިމީހުން އެ ގޮތަށް ކިޔައި، އެ ބަސްބައިން ކަސްތޮއްކާލި، اللهُ ﷻ
އެންގެވި އެންގެވުމަށް ފުރައްސާރަކުރުމުގެ ގޮތުންނެވެ.

އަދި، ﷲ ﷻއަށް ކިޔަމަންތެރިކަން އަދާކޮށް، އެ إِلهއަށް ބިރުވެތިވެ ވަގުތާއިވާ ބާރު،
އެ ރަށުގެ ދޮރާށިން ވަދެވުމުން ސުޖޫދުގެ ސަޖިދަކުރަމުން އަމުރުކުރައްވާފައި
ވަނިކޮށް، އެ އެންގެވި އެންގެވުން ބަދަލުކޮށް، އެބައިމީހުން އެ ބަހަށް ވީ،
ޒިނުދުލަސްކަމުގެ ބިންމަތީގައި ޤާނޫނަކާ ޚިލާފުވުމުންނެވެ.

ވީމާ، އެބައިމީހުން، ތިމަން إِلهއަށް އުޅުނީ ނުކިޔަމަންތެރިވެ، އެބައިމީހުންގެ
އަމިއްލަ ނަފްސުތަކަށް އަނިޔާވެރިވުމުގެ ސަބަބުން، އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް އުޑުން
ބަލާއެއް ފޮނުއްވައި، އެ ބަލާގައި، ތިމަން إِلهُ އެބައިމީހުން ހަލާކުކުރައްވައި
ނިމުކުރެއްވީމެވެ.[75]

وَسْـَٔلْهُمْ عَنِ ٱلْقَرْيَةِ ٱلَّتِى كَانَتْ حَاضِرَةَ ٱلْبَحْرِ إِذْ يَعْدُونَ فِى ٱلسَّبْتِ
إِذْ تَأْتِيهِمْ حِيتَانُهُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ شُرَّعًا وَيَوْمَ لَا يَسْبِتُونَ لَا تَأْتِيهِمْ ۚ كَذَٰلِكَ
نَبْلُوهُم بِمَا كَانُوا۟ يَفْسُقُونَ ﴿١٦٣﴾

﴿163﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އެ ރަށެއްގެ އަހުލުވެރިންގެ ޚަބަރުތަކާބެހޭގޮތުން، އިބަ ރަސޫލާ
ޔަހޫދީންނާ ނިކަން ސުވާލުކުރައްވައިބައްލަވާށެވެ! ބަނީއިސްރާއީލުގެ ތެރެއިން
ގިނަ ބިދޭސީން ވިޔަފާރި ގޮސްގައި، އެ ބަޔަކީ ކަނޑުގެ އައްސޭރިގައިވާ
އީލާ މި ނަން ކިޔުނު ރަށެވެ. އަދި ހޮނިހިރު ދުވަހުގެ މަސްބޭނުން ހަރާމްކުރައްވައި، އެ ދުވަހު
މަސްވެރިކަންކޮށް ނުހުރުމަށް، އީލާގެ އަހުލުވެރިންނަށް، ﷲ ﷻ އަމުރުކުރައްވައިދިނު
ވަނިކޮށް، އެ އަމުރުފުޅާ ޚިލާފުވެ، އެ ދުވަހު މަސްވެރިކަންކޮށް، ﷲ ﷻ ކަނޑައެޅުއްވި
ކަންތައްތަކަށް އަރައިގަތުމުގައި، އެ ބަޔަކު މިހެން ހައްދުފަހަނައަޅައިދިޔައީއެވެ.

75- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ وَالتَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި ހޮނިހިރު ދުވަހު މަސްވެރިކަންކުރުން މަނާކުރެއްވުމަށް ފަހު، ﷲ ﷻ އެބައިމީހުން
އިމްތިޙާނުކުރެއްވުމުގެ ގޮތުން، ކޮންމެ ހޮނިހިރު ދުވަހަކު، ފަތުފަތުއަން މަސްތަކެއް
ފެންމަތީ، ފަތުފަތުގޮސް ކައިރިއަށްއަރައި ގިނަ އަދަދަކަށެވެ. އަދި އެ ނޫން ދުވަސް ދުވަހު،
ހުރިހައި މަސްތަކެއް އެއްގޮތަކަށް ވެސް ނުފެނުނަ ހިސާބަށް ކަނޑުގެ ތެރެއަށް
ހިނގައިދެއެވެ. އެހެންކަމުން، އެބައިމީހުންނަކަށް މަސް ހިފޭނެ ގޮތެއް ނުވެއެވެ.
ވީމާ، ހުކުރު ދުވަހު ފަޅުތަކުގައި ވަޅުތައް ކޮނެ ހަދައި، ހޮނިހިރު ދުވަހު އަންނަ
މަސްތައް އެ ވަޅުތަކުގައި ހިފެހެއްޓޭ ގޮތަށް އެބައިމީހުން ހެދިއެވެ.

ދެން، އާދިއްތަ ދުވަހު އެ މަސްތައް ނަގައި ބޭނުންކޮށް އުޅުނެވެ. އަދި، ހޮނިހިރު
ދުވަހު މަސްހިފުން އެބައިމީހުންނަށް ހަރާމްކުރައްވައިފައި ވާއިރު، މަސްހިފުމަށް ޙީލަކައި،
އެބައިމީހުން ހެދި ބިޓާވާއި މަކަރުވެ. އެ ކަން އެ ގޮތަށް މިންވަރުކުރައްވައި،
ތިމަން އިލާހު، އެބައިމީހުން އިމްތިޙާނުކުރެއްވީއެވެ. އަދި، ތިމަން އިލާހަށް ކިޔަމަންވުމުގެ
ދާއިރާއިން ބޭރުވެ، އުޅުނުމީހުންކަން އަދަބުގަންނަ ފާސިޤުން ކަމުގައި އެބައިމީހުން
ވުމުގެ ސަބަބުންނެވެ.[76]

وَإِذۡ قَالَتۡ أُمَّةٞ مِّنۡهُمۡ لِمَ تَعِظُونَ قَوۡمًا ٱللَّهُ مُهۡلِكُهُمۡ أَوۡ مُعَذِّبُهُمۡ عَذَابٗا شَدِيدٗاۖ قَالُواْ
مَعۡذِرَةً إِلَىٰ رَبِّكُمۡ وَلَعَلَّهُمۡ يَتَّقُونَ ١٦٤

﴿164﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އިޔާދަ މީހުންގެ ތެރެއިން ހޮނިހިރު ދުވަހު ކުށްވެރިކަންކޮށް،
ﷲ ﷻ އަށް އުޅުނު ނުކިޔަމަންތެރިވި މީހުންނަށް، އެ ރަށުގައި ތިބި ނަޞޭޙަތް ރަނގަޅު
ބަޔަކު، ނަޞޭޙަތްތެރިވެ، ﷲ ﷻ އަށް ކިޔަމަންތެރިވުމަށް ގޮވި ހިނދު، ކަން ހުރިހާ ގޮތް،
އިބަ ރަސޫލާ ހަނދުމަކުރައްވާށެވެ!

76– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ وَالتَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އިލާހާގެ މީހުންގެ ތެރޭގައި ތިބި އުޅުދުންތެރިންނަން، އެބައިމީހުންގެ ތެރޭގައި ތިބި
ޚާއްޞަކާ ބަދަލު، ނަސޭހަތްތެރިވެ، اللهﷻ ގެ އަމުރުފުޅަށް ކިޔަމަންތެރިވުމަށް ގޮވާން
ޖެހުމުން، ހަމަ އެ ބަރުގެ މީހުންގެ ތެރެއިން އެ ކަލަން އިންކާރުކުރުމަ ބަދަލު ބޭނުންވީ.
“اللهﷻ ގެ އަމުރުފުޅުން އުޅުނީ ނުކިޔަމަންތެރިވެ، ޚިޔާނާތް ދުވަހު ކާފަރުކަމުންނުވާ
ސަބަބުން، ދުނިޔޭގައި އެބައިމީހުން ހަލާކުކުރައްވައި ނިކަމެތިކުރައްވައިނުވި ބަޔަކަށް، ނަމަވެސް
އާޚިރަތުގައި ގެއްލުންވާ އަޒާބަށް ހުށަހެޅިއްވުމަށް ބަޔަކަށް، ތިޔަބައިމީހުން ވިސް
ނަސޭހަތްތެރި ވެސް ކިޔަމަންތެރިނުވީތޯ؟” އެބައިމީހުން އެ ކުރި ސަލާމަތުގެ ޖަވާބުގައި،
ޚިޔާނާތް ދުވަހު ކާފަރުކަމަށްކުރުމުން ހަލާކުކުރައްވައި، اللهﷻ އަށް ކިޔަމަންތެރިވުމަށް
ނަސޭހަތްތެރިވި މީހުން ބޭނުންވީ.

“އެބައިމީހުންނަށް އަހުރެމެން މި ނަސޭހަތްތެރިވީ، އެބައިމީހުންގެ އެ ނުބައި އަމަލުން
އަހުރެމެން ބަރީއަވެ މިކަމުގެ އަޒާބު މީހަރިހަމަކުރުމުންގެ ވެރި رَبُّ ގެ ބަސްފުޅުތަކުގައި
ދެންނެވުމަށެވެ. އަދި، اللهﷻ ވެސް، ހާލު ކަންތައްތަކަން އަމުރުކުރީ، މުންކަރުތަކުގައި
ނަހީކުރުން، އަހުރެމެން އެންމެންގެ މައްޗަށް ޖެހުނުކަމުގެ ސަބަބުން ޖަވާބުދާރީވުމެވެ. އެހެންކަމުން،
އަހުރެމެން މި ނަސޭހަތްތެރި ވެސް، އެބައިމީހުންނަށް އަހުރެމެން މި ކަން ނަސޭހަތްގެ
އަޑުއަހައި، اللهﷻ އަށް އެބައިމީހުން ބިރުވެތިވެ ތަޤުވާވެރިވާނޭ ކަމުގެ އުންމީދުގައެވެ.
އަދި، اللهﷻ އަށް އުޅުނި ނުކިޔަމަންތެރިވުމުގައި ހައްދުފަހަނައަޅައި ޝާން،
އެ إِلٰهُ ބަލާވެހުންފައިވަރާ ކަންތައްތަކަން އަހަރެމެންގެ ހުއްޖަތުގައި،
އެބައިމީހުންނަށް ހުކުމްފަހަކަރުން އެބައިމީހުން ތައުބާވެ ކަމުގެ
އުންމީދުގައި ވެސް ވެއެވެ.”[77]

77– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ وَالتَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

فَلَمَّا نَسُواْ مَا ذُكِّرُواْ بِهِۦٓ أَنجَيۡنَا ٱلَّذِينَ يَنۡهَوۡنَ عَنِ ٱلسُّوٓءِ وَأَخَذۡنَا ٱلَّذِينَ ظَلَمُواْ بِعَذَابِۭ
بَـِٔيسِۭ بِمَا كَانُواْ يَفۡسُقُونَ ١٦٥

﴿165﴾ ދެންފަހެ، ހޮނިހިރު ދުވަހު މަސްހިފުން މަނާކުރައްވައިފައި ވަނިކޮށް،
ބިރުގާއި މަކަރުހަދައިގެން މަސްހިފި މީހުންނަށް ދެވުނު ނަސޭހަތްތަކާ އަޑު ނާހައި،
އެބައިމީހުންނަށް ހަނދާންކޮށްދެވުނު ވާހަކަތައް އެބައިމީހުން ހަނދުމަ ނައްތައިލި
ހިނދު، އެ ހައްދުފަހަނައެރިންނަށް، ތިމަން إِلٰهُ ގެ އަމުރުފުޅުގެ ހަނދާންކޮށްދިނީ، ނުބައި
ކަންތައްތައް މަނާކޮށް ނަސޭހަތްތެރިވި މީހުންނަށް، ތިމަން إِلٰهُ ގެ ރަޙްމަތުން
ރައްކާތެރިކަން ދެއްވައި، ތިމަން إِلٰهُ އެބައިމީހުން ސަލާމަތްކުރެއްވީމެވެ.

އަދި، ތިމަން إِلٰهُ ގެ އަމުރުފުޅާ ޚިލާފުވެ، ހައްދުފަހަނަ އަރައިގެން އަމިއްލަ
ނަފްސަށް އަނިޔާވެރިވި މީހުން ގަދަފަދަވެގެންވާ ހިތްދަތިކަން، ނުރަސް
ނުބައިކަން ބޮޑު އަޒާބަކުން، އެބައިމީހުންނަށް، ތިމަން إِلٰهُ އަޒާބުދެއްވީމެވެ. އެއީ،
ތިމަން إِلٰهُ އަށް ހައްދު ނުކިޔަމަންތެރިވުމެވެ، ފާސިޤުކަމާއި ހައްދުފަހަނައެޅިކަމުގައި އެބައިމީހުން
ހައްދުފަހަނައަޅައި ދިޔުމުގެ ސަބަބުންނެވެ.[78]

فَلَمَّا عَتَوۡاْ عَن مَّا نُهُواْ عَنۡهُ قُلۡنَا لَهُمۡ كُونُواْ قِرَدَةً خَٰسِـِٔينَ ١٦٦

﴿166﴾ ފަހެ، އިސްރާއީލުގެ ދަރިންނަށް، ހޮނިހިރު ދުވަހު ކޯޗެއްކަންކުރުން
މަނާކުރައްވައިފައި ވަނިކޮށް، ބޮޑާވެ، ކިބުރުވެރިވެ، އެބައިމީހުންނަށް ޖަހައި، ތިމަން إِلٰهُ
ކަނޑައެޅުއްވި ޝަރުޢީ އިންތިހާ ފަހަނައަޅައި ގޮސް، ތިމަން إِلٰهُ މަނާކުރެއްވި
ކަންކަމުން އަރައިގަތް ހިނދު، ތިމަން إِلٰهُ އެބައިމީހުންނަށް އަމުރުކުރެއްވީމެވެ. ދެރަވެ
ނިކަމެތިވެގެންވާ ރާމާކުތުންތަކެއް ކަމުގައި ތިޔަބައިމީހުން ވާށެވެ!

78- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ وَالتَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ދެން ހަމަ އެ ވަގުތު، ހުރިހައި ހެޔޮ ކަމަކުން ދުރުކުރެއްވިގެންވާ، އެއްވެސް
އަގެއްނެތް ދަޑާވަރުންތަކެއްގެ ސިފައަށް، އެބައިމީހުންގެ ސިފަ ބަދަލުވެގެން ދިޔައެވެ.

ދަންނާށެވެ! މިއީ، الله ﷻ ނަހީކުރެއްވި ކަންތައްތަކުން އަރައިގަތް، އެ إِلٰهُ ގެ އަދުރުޖުވާއި
ޒިލާތާ މިންނަން، ދުނިޔެ މަތީގައި ސަޒާދިނުމާއި ގޮތުގެ މިސާލެކެވެ.[79]

وَإِذۡ تَأَذَّنَ رَبُّكَ لَيَبۡعَثَنَّ عَلَيۡهِمۡ إِلَىٰ يَوۡمِ ٱلۡقِيَٰمَةِ مَن يَسُومُهُمۡ سُوٓءَ ٱلۡعَذَابِۗ إِنَّ رَبَّكَ
لَسَرِيعُ ٱلۡعِقَابِ وَإِنَّهُۥ لَغَفُورٞ رَّحِيمٞ ١٦٧

﴿167﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އަދި ހަމަކަށަވަރުން، الله ﷻ ގެ އަމުރުފުޅުގެމަތީން ޒިލާތުވެ،
އުޅުއްވުމުގައި ހަށިހަމަނުޖެހި ހިތްހަނުދަ، ތަރުތީބު އުނދަގޫތަކާއި ވަރުތަކު
ވަރުތަކުގެ ދަތިކަންތަކުން ބަލަކާ، ޒިނާކަމާ ޖަޒާދިނުން ފަސް، އިބަ ރަސޫލާގެ
ފަދި رَبُّ ގެ ބަސްކަމުން ޔަގީންވާން ކަމުގެ އިޚްލާސް އައިސްފައި ވާކަން،
އިބަ ރަސޫލާ ނިކަން ހަނދުމަ ކުރުމަކަށް ދަތްވާށެވެ! އޭ ރަސޫލާއެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، އެ މީހުންގެ
ކަބައިގެހިރި ގާތުގަކާމި އުޅުދުންތެރިކަމުގެ ސަބަބުން، އިބަ ރަސޫލާގެ ފަދި رَبُّ ގެ
ބަސްކަމުން ދެއްވާ އުޅުބޮޑު ބައްޔެއްގެ ޢަޛާބު މިހާރަން އުޅޭބޮޑުއަށްވުމުގައި،
އެ إِلٰهُ އަވަސްވެވޭގޮތުގެ ކަރަންވާ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، އެ إِلٰهީ، ތައުބާވާ
އަޅުތަކުންނަށް ގިނަގިނައިން ފާފަ ފުއްސަވާ، ރަޙްމަތްތެރި إِلٰهެވެ.[80]

وَقَطَّعۡنَٰهُمۡ فِي ٱلۡأَرۡضِ أُمَمٗاۖ مِّنۡهُمُ ٱلصَّٰلِحُونَ وَمِنۡهُمۡ دُونَ ذَٰلِكَۖ وَبَلَوۡنَٰهُم
بِٱلۡحَسَنَٰتِ وَٱلسَّيِّـَٔاتِ لَعَلَّهُمۡ يَرۡجِعُونَ ١٦٨

79- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ وَالتَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

80- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ وَالتَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

﴿168﴾ އަދި އިސްރާއީލުގެ ދަރިން ބައިބައިކޮށް ބިމުގައި ފަތުރުއްވައި، ބިމުގެ އެތަންމިތާގައި ދިރިއުޅޭ ބައެއްގެ ގޮތުގައި، ތިމަން إِلٰهُ އެބައިމީހުން ހެއްދެވީމެވެ. އެބައިމީހުންގެ ތެރެއިން އެއް ބައެކީ، اللهُ ﷻ ގެ ޙައްޤުތަކަށާއި، އެ إِلٰهُ ގެ އަޅުތަކުންގެ ޙައްޤުތަކަށް ރައްކާތެރިވާ، ހެޔޮ ކަންތައްތައް ކުރުމުގައި ކުރިއަރައި ދާ ރަނގަޅު ޞާލިޙު ބައެކެވެ.

އަނެއް ބައެކީ، ހެޔޮ ކަންތައްތައް ކުރުމުގައި މެދުމިން އިޚްތިޔާރުކުރާކަން، اللهُ ﷻ ފަރުޟުކުރައްވާ ކަންތައްތަކާ، ނަހީކުރައްވާ ކަންތައްތަކުން ދުރުވެ ތިބުމާ އެކު ވެސް، ސުންނަތް ކަންތައްތަކާއި މުސްތަޙައްބު ކަންތައްތައް ކުރުމާ ދޫކުރާ ބައެކެވެ.

އަދި އަނެއް ބައެކީ، اللهُ ﷻ ގެ ޙައްޤުތަކާއި، އެ إِلٰهُ ގެ އަޅުތަކުންގެ ޙައްޤުތަކަށް ރައްކާތެރިނުވެ، ތިމާމެންގެ އަމިއްލަ ނަފްސުތަކަށް އަނިޔާވެރިވެ، اللهُ ﷻ ހަރާމްކުރައްވާ ކަންތައްތަކަށް އަރައިގަތް ބައެކެވެ.

އަދި އެބައިމީހުންގެ ކަންތައްތައް މިހެން ހުރުމާ އެކު، ބައެއް ފަހަރު އެބައިމީހުންނަށް ރިޒްޤުގެ ތަނަވަސްކަމާއި ހާލަތު ދިރިއުޅުން ދެއްވައިގެން، އަނެއްބައި ފަހަރު އެބައިމީހުންގެ ދިރިއުޅުން ދަތިކުރައްވައިގެން، މުޞީބާތްތަކާއި އުނދަގޫތައް ފޮނުއްވައިދެއްވައި، ތިމަން إِلٰهُ، އެބައިމީހުން އިމްތިޙާނުކުރެއްވީމެވެ. އެއީ، އެބައިމީހުން ކުށްއުޅުން ނުބައި ކަންތައްތަކުން ދުރުވެ، اللهُ ﷻ ގެ ޙަޟްރަތަށް ރުޖޫޢަވެ ތައުބާވުމަށްޓަކައެވެ.[81]

81- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تفْسِيرِ وَالتَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

فَخَلَفَ مِنۢ بَعۡدِهِمۡ خَلۡفٞ وَرِثُواْ ٱلۡكِتَٰبَ يَأۡخُذُونَ عَرَضَ هَٰذَا ٱلۡأَدۡنَىٰ وَيَقُولُونَ
سَيُغۡفَرُ لَنَا وَإِن يَأۡتِهِمۡ عَرَضٞ مِّثۡلُهُۥ يَأۡخُذُوهُۚ أَلَمۡ يُؤۡخَذۡ عَلَيۡهِم مِّيثَٰقُ ٱلۡكِتَٰبِ
أَن لَّا يَقُولُواْ عَلَى ٱللَّهِ إِلَّا ٱلۡحَقَّ وَدَرَسُواْ مَا فِيهِۗ وَٱلدَّارُ ٱلۡأٓخِرَةُ خَيۡرٞ لِّلَّذِينَ يَتَّقُونَۚ
أَفَلَا تَعۡقِلُونَ ١٦٩

﴿169﴾ ދެން، އެބައިމީހުންނަށް ފަހު، އެބައިމީހުންގެ ޚަލީފާއިން ކަމުގައި އައީ،
ނުބައިކަމުގެ އަހުލުވެރިންތަކެކެވެ. އެބައިމީހުންގެ ކާބަފައިންގެ ކިބައިން، ތައުރާތު
އެބައިމީހުންނަށް ވާރުތަވެ، އެ ފޮތް ކިޔަވައި، އެ ދުނިޔޭގައިވާ ހުތުރުތަކާއި ޢިލްމު
އެބައިމީހުން އުނގެނުނުވެ.

އެހެން ނަމަވެސް، ފަސާދަވެރިވެ ދުނިޔޭގެ އަގެއް ނެތް މުދަލަށް އެބައިމީހުން
ދަހިވެތިވެފައި ބޭނުނަމުން، އެ ދުނިޔޭގައިވާ ބުނުއްތަކަށް ބަލަހަށްޓާތީގެ ބަދަލުގައި،
އެ ބުނުއްތަކާ ހިތްޕުޅު، ރިޝްވަތާއި އެހެނިހެން ބަޔާއްތަކާއި ޖެހިގެތުގެ ބާރުގައި،
الله ﷻ ގެ ދުނިޔޭގައިވާ ބުނުއްތައް ބަދަލުކޮށް، އެ إِلٰهُ ބާވައިލެއްވި ބުނުއްތައް ޖެހަވައި،
ޖާހިލުގެ ބުނުމުން އެބައިމީހުން ބުނުއްވާނެން ފެށިއެވެ.

އަދި އެ ކަންތައްތައް އެ ގޮތަށް ކުރުންމަތީ ދެމިތިބުމާއެކު އެބައިމީހުން އެދެނީ
އަދި އެންމެދުރުކުރަނީ، الله ﷻ އެބައިމީހުންގެ ފާފަ ފުއްސަވާވަދެވެ. ވުމާއެކު،
އެބައިމީހުން ބުނެއެވެ. "ހަމަކަށަވަރުން، އެ ކަންކަމުގެ ފާފަ، ތިމަންމެންނަށް،
الله ﷻ ފުއްސަވާނެއެވެ." އެހެންކަމުން، އިސްރާއީލުގެ ދަރިންގެ ތެރެއިން
ގިނަ މީހުންގެ ގޮތަކީ، ޙަރާމް މުދަލެއް ލިބެނީމާ ވެއްޖެ ނަމަ، އެ އެއްޗެއްގެ ބާރުންކޮށް،
އެ މުދަލަކީ ޙަލާލު އެއްޗެއް ކަމުގައި ހަދައި، ފާފަކުރުން މަތީ ދެމިތިބެއެވެ.

ފަހެ، ތައުރާތުގައި ވާނަމަ ވާހަކައި އެއްޗެއް ޚަލްގަކުރެވޭ އުނގެނި ދަސްކޮށް،
އެ ޒުވާނުގައިވާ ގޮތަށް ބަޔަކު ދެކުމުގެ ކަމަކަށް އަދި ޝިރުކުގެ މުސްލިމުންގެ ދަރިކޮޅުގެ
އަޅުކަންކުރުމުގައި، އެބައިމީހުންގެ ކިބައިން، الله ﷻ ބަޔާންކުރައްވަދު ހިއްޖުވި ވާހަކަ
އެ ތަޢުރީފުގައި ނުވެއްޖެއްޔާ؟ އަދި، الله ﷻ އަށް ނިސްބަތްކޮށް ބަޔޭ ބަސް ދެނޮއް،
ނުބުނުމަށާއި، الله ﷻ އަށް ނިސްބަތްކޮށް ތިބި ވާހަކައެއް ދެއްކުމަކީ ނުދެވޭނެ،
އެ ބަޔަކުކުރަނީވީ ގޮތުގައި ޝިރުކުގެ ދަރިކޮޅުގެ އަޅުކަންކުރުމުގައި ނުވޭތޯއެވެ؟

ކަން މިހެން ހުރިހާ އެކި ވެސް، އެ ބަޔަކުކުރަނީ ގޮތުގައިވާ ކަމެއްގައެއް ދަރިކޮށް،
އެ ކަމެއްގައި ޚަސްގަކަށް އުނގެނުން ތިބޭފަ، އެ ބަޔަކުކުރަނީ ގޮތުގައިވާ ގޮތަށް
ބަޔަކު ދެކުމުގެ ދުކޮއްޔަތުގައި، އެބައިމީހުންނަށް ހަކައި ހާވައި ޖެއްސުން ތަޢުރީފު ފުރަގަސް
އެއްޖެހިޖެހި، الله ﷻ އެބައިމީހުންގެ ކިބައިން ހިއްޖުވައިޖެހިގޮތަ ބަޔަކުކުރަނީވީގޮތް
އެބައިމީހުން ހުރުމުވީއެވެ. ސަލާމަތްވުމެވެ. الله ﷻ އަށް ބަދަލުކޮށްދީ، އެ إِلٰهُ
އަޅުކަންކުރުމުގެ ކަމެއްގައެއް އެ ދަރިކޮޅުގެ ގޮތަށްކަން، ނަފްސުގެ ކަމެއްގެ ކަމަކަށް
މީހުން ދެކެވޭ، ތަޢުލީމުދީގެން ބޭނުންނަން، ހަމަޖެހޭގެ ގޮތްތީ ކަ ޢިބާދަތް ދޭހެވެ.

ފަހެ، ހިނގާފަހަރިވި ދުނިޔޭގެ އަޅާގެ ނުތަކު ދަރިކޮށް ޝިރުކުގެ ދަރިން ދަރިފެއްވެ،
ބައިވެ ތަކައި ބޭނުންކޮށް، ހަމަޖެހޭތަކުން ދުނިޔެ ޝިރުކުތަކީ، الله ﷻ ގެ ބަޝަރީތަކުގައި
ތަޢުލީމުދީގެން ނުހޯދުމުގެ ނަފްސުގެ ހިތްގާތަކުން ކަ ބޭނުންގުވާ ކަން އެބައިމީހުން ނުދެ
ނުނެގޭމިހެއްޔެވެ؟ އޭ ޝިރުކުގެ ދަރިންތަކޭ! ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުން ނުތަކަށް އެ ކަމެއް
ނުވިސްނޭހެއްޔެވެ؟ އަދި އެ ކަލާނގެ ވިސްނައި ހިނގާލާ ވެސް ނުކުރަމުހެއްޔެވެ؟[82]

82– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ وَالتَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

وَٱلَّذِينَ يُمَسِّكُونَ بِٱلۡكِتَٰبِ وَأَقَامُواْ ٱلصَّلَوٰةَ إِنَّا لَا نُضِيعُ أَجۡرَ ٱلۡمُصۡلِحِينَ ﴿١٧٠﴾

﴿170﴾ އަދި، الله ﷻ ބާވައިލެއްވި ފޮތުގައި ވަރުގަދައަށް ހިފަހައްޓައި، އެ ފޮތުގައިވާ
އެންމެހައި ޝަރުޢީ ހުކުމްތަކަށް އުނގެނި ދަސްކޮށް، އެ ހުކުމްތަކާ އެއްގޮތަށް ޢަމަލުކުރާން،
ނަމާދުގެ ޝަރުޠުތަކާއި، ރުކުންތަކާއި، ސުންނަތްތަކަށް ރަޢާޔަތްކުރުމާއެކު، ކޮންމެ
ނަމާދުތައް ފަސް އެ ނަމާދުތަކުގެ ވަގުތުގައި އަދާކުރާން، الله ﷻ އެންގެވި ގޮތަށް އުޖޫ
ދީހުން ދަންނާނެވެ!

ތަކު ހަމަކަނޑައެޅުން، އުޅަދިވުރުން އެ ކަމަ ސޫރަ ބަޔަކުދިޔަކަށް، ނުހަނު ފުރިހަމަ
ދަރުމައެއް ޤަބޫލު، އުޅަދިވުނުހަނު، ދީނަށް إِلٰهُ ދެއްވާވުރިޔެވެ. އަދި އުޅަދިވުރުން ކަމަ
ސޫރަ ބަޔަކުދިޔަށް ގެއްލެނިވުނުކުރައްވާގޮތުގައެވެ. އެއްޖެހޭނުކަމުން، الله ﷻ ރަހިމްދޭގެދަނަވާ
ވަގުތު ހިނގައި، ސަލާމަތުގެ ނަތީޖާ އިސްލާމްދީނާ މީހުންގެ ދަރުމަ ގެއްލިގެން
ނުދާނެއެވެ.[83]

وَإِذۡ نَتَقۡنَا ٱلۡجَبَلَ فَوۡقَهُمۡ كَأَنَّهُۥ ظُلَّةٞ وَظَنُّوٓاْ أَنَّهُۥ وَاقِعُۢ بِهِمۡ خُذُواْ مَآ ءَاتَيۡنَٰكُم بِقُوَّةٖ
وَٱذۡكُرُواْ مَا فِيهِ لَعَلَّكُمۡ تَتَّقُونَ ﴿١٧١﴾

﴿171﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! ތިބާ ހަނދުމަކުރައްވާ އިރާދާ ބަނީއިސްރާއީލުގެ ބަޔަކުދިޔަމަށް
އިސްރާއީލުގެ ދަރިން އިންކާރުކުރިކަން، އެ ބަނީއިސްރާއީލުގެ ތަޢުރާތްކުރި ހިނދު، ހިލަން إِلٰهُ،
އުޅަދިވުނުގެ ބޮޑުފަރާތް ކަނޑައެޅި، ފަރުވާ ވަރުގަދަކަމާއެކު ހިފުމަށްފަހު، އުޅަދިވުނުހަނު
ހަރުކަށިވެ ވެރިކަމުގެ ވަރުގަދަ އެ ވަރުހުން ފަރުވާ ހިންދު، ކަންތައް
ހިނދު ގޯސް، އިބަ ރަސޫލާ ހަނދުމަކުރައްވާށެވެ!

83- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ وَالتَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

ތައުރާތުގައިވާ ބުނުމްތައް ތަބުދުލުކޮށް، އެ ބުނުމްތަކަށް ޢަމަލުނުކުރުމުގައި ނަމަ،
ޔަހޫދީންގެ މައްޗަށް އެ ފަރުބަދަ ވެއްޓިލާނޭ ކަން ޔަހޫދީންނަށް ހަނދާންކޮށްދީ ހިނދު،
ޔަހޫދީންނަށް، ތިމަން إِلٰهُ އަންގަވާފީމެވެ. ތައުރާތުގައި ވަރުގަދައަށް ހިފަހައްޓައި،
އެ ފޮތުގައިވާ އިރުޝާދު ޙުކުމްތަކަށް ފުރިހަމައަށް ކިޔަމަންތެރިވެ، ނަހީކުރައްވައިފައިވާ
ކަންތައްތަކުން ދުރުން ދުރުވެ، ތިޔަބައިމީހުންނަށް ޙާޞިލުވާނީ، އެ ފޮތުގައި، ތިމަން إِلٰهُ
ޝަރުޢީ ޙުކުމްތަކުގައި އަންގަވައި ބުނުމްތަކަށް ފުރިހަމައަށް ޢަމަލުކުރާށެވެ!

އަދި އޭގެ ތެރެއިން އެއްވެސް ކަމެއް ތިޔަބައިމީހުން ހަނދާން ނައްތައިނުލާށެވެ!
އަދި ތައުރާތުގައިވާ ބުނުމްތަކަށް ފުރިހަމައަށް ޢަމަލުކުރުމަށް، އެ ފޮތުގައި،
ތިޔަބައިމީހުންގެ ކިބައިން، ތިމަން إِلٰهُ ހިފަހައްޓަވައިފައިވާ ޢަހުދުކުރަވައިފައިވާ ތިޔަބައިމީހުން
ހަނދުމަކުރާށެވެ! އެއީ، ތިޔަބައިމީހުންގެ ވެރި رَبُّ، اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى އަށް ޢިބާދަތްކުރުމެވެ
ތަޤުވާވެރިވުމަށް ބަލާއެވެ. އަދި އުޅުދުންތެރިންނަށް، އެ إِلٰهُ ދެއްވާ ބުނުއްވާތީމުން
ސަލާމަތްވުމަށް ދިފާޢުވުމަށް ބަލާއި ވެސް ދެއެވެ.[84]

وَإِذۡ أَخَذَ رَبُّكَ مِنۢ بَنِيٓ ءَادَمَ مِن ظُهُورِهِمۡ ذُرِّيَّتَهُمۡ وَأَشۡهَدَهُمۡ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمۡ أَلَسۡتُ بِرَبِّكُمۡۖ
قَالُواْ بَلَىٰ شَهِدۡنَآۛ أَن تَقُولُواْ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ إِنَّا كُنَّا عَنۡ هَٰذَا غَٰفِلِينَ ١٧٢

﴿172﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! آدَمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ ގެ ދަރިދަރިފަސްކޮޅުން އަސްނާރުގައި ބައްޕަ،
އިބަ ރަސޫލާގެ ވެރި رَبُّ، އާދަމުގެ ދަރިންގެ ބުރިކަށިތަކުން ނެރުއްވައި، اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ގެ
އެއްކަލާނގެކަމަށްވާކަމާއި ރުބޫބިއްޔަތަށް ހެކިވާކަމަށް، އިޤުރާރުކުރުވައިގެން، އުޅަދިމުންގެ
ހަމައެކަނި ރަސޫލުގެ މައްސަލަ، އުޅަދިމުންގެ ހެކިބަހައްޓައި ވެރިކަމާ މެދުން،
އިބަ ރަސޫލާ ހަނދުމަކުރައްވާށެވެ!

84- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ وَالتَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އެ ވަގުތު، الله ﷻ އެބައިމީހުންނަށް ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ހާލިޤުވަންތަ ރަبُّ ކަމުގައި، ތިމަން إِلٰهُ ވޮޖިގެންނުވަނީހެއްޔެވެ؟ މި ކަރައިން ވަޙީ ކުރެއްވުމުން، ޤިޔާމަތާ ޖެހޭންދެން ދުނިޔެއަށް އަންނާނޭކަމައި އާދަމުގެ ދަރިން، އެ إِلٰهُ ގެ ބަސްފުޅުގައި ދެންނެވިއެވެ. "އާދޭހެވެ! އިބަ إِلٰهِ، އަޅަމެންގެ ހާލިޤުވަންތަ ރަبّއެވެ. އެ ކަމަށް އަޅަމެން އިޤްރާރުވެ، އިޢުތިރާފުވެ، ހެކިވެއްޖައީމެވެ."

އެހެންކަމުން، އެންމެހައި އާދަމުގެ ދަރިންގެ ފިޠްރަތުގައި، الله ﷻ ތައުޙީދާ ގުޅޭ ލައިން، އެބައިމީހުން އެންމެން އެ ހެކިވީ، الله ﷻ ގެ އެއްކައުވަންތަކަމާއި ރުބޫބިއްޔަތުވަންތަކަމަށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، އެ ކަން އެ ގޮތަށް ހުއްޓައި، އެބައިމީހުންގެ ހާލިޤުވަންތަ ރަبّއަކީ، الله ﷻ ކަމުގައިވެސް، އެބައިމީހުން އެ ކަމަށް އިޤްރާރުވެ ހެކިވެފައި އެބަހުރި، "الله ﷻ ގެ އެއްކައުވަންތަކަމާއި، ރުބޫބިއްޔަތުވަންތަކަމަށް، އަޅަމެން އިޢުތިރާފުވެ އިޤްރާރުވެއް ނުވަމެވެ." މި ކަރައިންތުން، ޤިޔާމަތް ދުވަހުން އެބައިމީހުން އިންކާރުކޮށްނުލެވޭނެ ކަމަށް ޓަކައެވެ.

"އަދި ޤިޔާމަތް ދުވަހު އެއްވެސް ޢިލްމެއް އަޅަމެންނަކަށް ލިބިފައި ނުވުމުގެ ސަބަބުން، އަޅަމެން ވަނީ މިކަމާމެދު ގާފިލުވެގެންނެވެ." މި ކަރައިން ދީ، الله ﷻ ގެ ބަސްފުޅުގައި އެބައިމީހުން ދަންނަވާނެ ދެބަހެއް އަދި ބުނެ ޢުޒުރެއް ނުވުމަށް ޓަކައެވެ.[85]

أَوۡ تَقُولُوٓاْ إِنَّمَآ أَشۡرَكَ ءَابَآؤُنَا مِن قَبۡلُ وَكُنَّا ذُرِّيَّةٗ مِّنۢ بَعۡدِهِمۡۖ أَفَتُهۡلِكُنَا بِمَا فَعَلَ ٱلۡمُبۡطِلُونَ ١٧٣

85- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ وَالتَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِالسُّعُودِيَّةِ

﴾173﴿ ނުވަތަ ތިޔަބައިމީހުންގެ ކަބައިން އެ ޝަރުކުކަރަވަތު ހިއްސާވޭ،
ޤިޔާމަތް ދުވަހުން، އަހަރެމެންނީ ފަހުބައިން ތިޔަބައިމީހުން ދަރިކޮޅުން ކަމަށް ބުނާތީވެ.
“އަހަރެމެންނަށް ކުރިން، ތިޔަ ބަރުދުކަރަވަތު ހުވައިކުރި، އިބަ އިލާހާ
އެކުން ޝަރީކުތައް ބައިވެރިކުރީ ޝިރުކުކުރީ ހުށަހަޅައި ކަރަވަތީ، އަހަރެމެންގެ
ކާބަފައިންނެވެ.

އަދި އަހަރެމެނީ، އެބައިމީހުންގެ ފަހުން އައި ދަރިފަސްކޮޅެއް ކަމުގައެވެ. އަދި
އެބައިމީހުން ޝިރުކުކުރީ އެކުންއިރު އަހަރެމެނީ އެބައިމީހުންގެ ތަބާވެރިއިން
ތަންދޮރު ނޭނގޭ ކުޅެކުރިން ކަމުގައެވެ. އެއްކަލަކުން، އިބަ އިލާހާ އެކުން ޝަރީކުތައް
ބައިވެރިކުރި، އެބައިމީހުން ކުރުމުން ޝިރުކުގައި އަހަރެން އެބައިމީހުންނާ ތަބާވެ،
އެބައިމީހުން އެކުންގެތަން އެވެ، އެބައިމީހުން ކުރުމުން ކަންތައްތައް އަހަރެން ވެސް
ކުރުމުގައެވެ.

ފަހެ، އިބަ އިލާހު، އަހަރެމެންނަށް ޢަޛާބުދެއްވައި، އަހަރެން ތިޔަ ހަލާކުކުރައްވަނީ،
އިބަ އިލާހާ އެކުން ޝަރީކުތައް ބައިވެރިކުރި އެމީހުންގެ ސަބަބުން، އެބައިމީހުންގެ ޢަމަލުތައް
ބާތިލުވި، އަހަރެމެންގެ ކާބަފައިން ކުރުމުން ބާތިލު ޢަމަލުތަކުގެ ސަބަބުންތޯއެވެ؟”
މި ފަދައިން ތިޔަބައިމީހުން ދުނިޔޭގެ ކަމަށް ބުނުމި، ތިޔަބައިމީހުންގެ ކަބައިން
އެ ބަރުދުކަރަވަތު، އެ އިލާ ހިއްސާވިއެވެ.[86]

وَكَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ ٱلْأٓيَٰتِ وَلَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿١٧٤﴾

86– التَّفسِيرُ الْمُيَسَّرُ لِلدُّكْتُورِ عَائِضِ الْقَرْنِي وَالتَّفسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

﴿174﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އަދި ބަޔާންވެދިޔަ ޢަހުދުކަރަވަރުގައިވާ ގޮތަށް ބަޔާންކޮށް،
މިގޮތަށް إِلٰه ތަނބައްވާ ރަސޫލުންނަށް، މިގޮތަށް إِلٰه ބާވައިލެއްވި އާޔަތްތަކުގެ ތެދުކަން
ސާބިތުކޮށްދިނުމަށް ޙުއްޖަތްތަކާ ބާރު މުޢުޖިޒާތްތައް ގެނުއުން ފަދަ، އެ އާޔަތްތައް
ތަފުސީލުކޮށް އެންމެހައި މީހުންނަށް، މިގޮތަށް إِلٰه ކަނޑައެޅުއްވި ގޮތުގެ ވާހަކަ
ބަޔާންކޮށްދެއްވި ފަދައިން، ޝިރުކުކުރާ މީހުންނަށް، މިގޮތަށް إِلٰه ކަނޑައެޅުއްވީވެސް
ގޮތުގެ ވާހަކަ، އިބަ ރަސޫލާގެ ޤައުމުގެ މީހުންނަށް، މިގޮތަށް إِلٰه ތަޢުލީމުދެއްވާފައިވައި
ބަޔާންކޮށްދެއްވައެވެ.

އެއީ، ޝިރުކުކުރާ މީހުންނާ ތަބާވާ އެބައިމީހުންނާ ތެދުމަގުދެއްކެވުމުގެ މީހުން،
އެބައިމީހުން ކޮންމެ ޝިރުކުގެ ބަދަލުގައި ދޫކޮށް، އެ ކަލޭގެ ބޮޑުބާވާ، އެންމެހައި
ޙައްޤުން އެބައިމީހުންގެ ވެރި رَبُّ، الله ﷻ އަށް ހަމަޖެއްސެވުމަށެވެ.[87]

وَٱتۡلُ عَلَيۡهِمۡ نَبَأَ ٱلَّذِيٓ ءَاتَيۡنَٰهُ ءَايَٰتِنَا فَٱنسَلَخَ مِنۡهَا فَأَتۡبَعَهُ ٱلشَّيۡطَٰنُ فَكَانَ مِنَ
ٱلۡغَاوِينَ ﴿١٧٥﴾

﴿175﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އިސްރާއީލީގެ ދަރިންގެ ތެރެއިން، އެ މީހާގެ، މިގޮތަށް إِلٰهُގެ
އާޔަތްތަކާއި، ދަލީލުތަކާއި، ޙުއްޖަތްތައް، މިގޮތަށް إِلٰهُ ދެއްވިއްވުމުން، އެ އާޔަތްތަކާއި،
ދަލީލުތަކާއި، ޙުއްޖަތްތައް އޭނާގެ ދަސްކޮށްދެއްވުން ފަހު، އެ އާޔަތްތަކާއި، ދަލީލުތަކާއި،
ޙުއްޖަތްތަކަށް ކާފިރުވެ، އެ މީހާގެ ފުރަގަހަށް އެ ތަކެތި އެއްލައިލީ މީހާގެ ވާހަކަ،
އިބަ ރަސޫލާގެ އުންމަތުގެ މީހުންނަށް، އިބަ ރަސޫލާ ކިޔާދީފައްވާށެވެ! ފަހެ،
އެ މީހާގެ މައްޗަށް ޝައިޠާނާ ތަބާވެގެން ސަބަބުން، އޭނާވެގެން ދިޔައީ މަގުފުރެދި
ގެއްލި ހަލާކުވި މީހުންގެ ތެރެއިންނެވެ.

87– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ لِلدَّكْتُورِ عَائِضِ الْقَرْنِي وَالتَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އޭނާއާމެދު އެ ކަން އެ ގޮތަށް މެދުވެރިވީ، އޭނާގެ ވެރި رَبُّ ގެ އަމުރުފުޅާ ޚިލާފުވެ، ޝައިޠާނާއަށް އޭނާ ކިޔަމަންވުމުގެ ސަބަބުންނެވެ.88

ދަންނާށެވެ! މި އާޔަތުގައި ބަޔާންވެފައިވާ، الله ﷻ ގެ އާޔަތްތަކާއި، ދަލީލުތަކާއި، ބުރުހާންތައް ދިނުއްވި މީހަކީ، ޔަހޫދީންގެ އިލްމުވެރިންގެ ތެރޭގައި އުޅުން، "بَلْعَمُ بْن بَاعُورَاء" މި ނަން ކިޔުނު މީހަކު ކަމުގައި ތަފްސީރު އިލްމުވެރިން ވިދާޅުވެއެވެ. ހަމަ އެ ފަދައިންނެވެ، ކޮންމެ އުންމަތެއްގައި ވެސް ޝައިޠާނާ އިތުރު ތަނަގަން އުނގެނި ތަސްކީރުކުރަން ފަދަ، ޝަހުވަތާ ޚިލާފަށް ކަންތައްތަކުރާ މީހުން އުޅެއެވެ. ޝައްކެއްނެތެވެ. އެ ފަދަ ކޮންމެ މީހަކީ، ޝައިޠާނާއަށް ހެއްލި، ޝައިޠާނާއަށް އަޅުކަންކުރާ މީހެކެވެ.

وَلَوۡ شِئۡنَا لَرَفَعۡنَٰهُ بِهَا وَلَٰكِنَّهُۥٓ أَخۡلَدَ إِلَى ٱلۡأَرۡضِ وَٱتَّبَعَ هَوَىٰهُۚ فَمَثَلُهُۥ كَمَثَلِ ٱلۡكَلۡبِ إِن تَحۡمِلۡ عَلَيۡهِ يَلۡهَثۡ أَوۡ تَتۡرُكۡهُ يَلۡهَثۚ ذَّٰلِكَ مَثَلُ ٱلۡقَوۡمِ ٱلَّذِينَ كَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَاۚ فَٱقۡصُصِ ٱلۡقَصَصَ لَعَلَّهُمۡ يَتَفَكَّرُونَ ١٧٦

﴿176﴾ އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ކުރީގެ އާޔަތުގައި ބުނެވިދިޔަ ޔަހޫދީ އިލްމުވެރިޔާ، بَلْعَمُ بْن بَاعُورَاءއަށް ދިން ޝަރުޢީ އިލްމުގެ ސަބަބުން، އޭނާގެ ގަދަރު އުފުއްލަވައި އޭނާގެ ދަރަޖަ މަތިވެރިކުރެއްވުމަން، ތިމަން إِلٰهُ އިރާދަކުރެއްވި ނަމަ، އެ އިލްމާ ގުޅޭގޮތަށް ޢަމަލުކުރުމުގެ ހެޔޮ ތައުފީޤު، ތިމަން إِلٰهُ، އޭނާއަށް ދެއްވީމުހެވެ. ދެން، އެ އިލްމުން އޭނާއަށް މަންފާއެއް، ދުނިޔެއާއި އާޚިރަތުގައި އޭނާގެ ގަދަރު އުފުލި އޭނާގެ ދަރަޖަ މަތިވެރިވީހެވެ.

88- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އެހެންނެއްކަމަކު، އޭނާގެ ހަވާނަފްސުގެ އެދުމާ ތަބާވެ، އާޚިރަތުގެ ދާއިމީ ނިޢުމަތުގެ މައްޗަށް، ދުނިޔޭގެ މަތާ ދިރިއުޅުން އިސްކޮށް، އޭނާ ދުނިޔެމަތީ ދުނިޔޭގެ ފަނާވެދާނިވި ނިޢުމަތްތަކަށެވެ. އަދި، الله سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ގެ އަމުރުފުޅުތަކަށް ކިޔަމަންތެރިވެ، ސުވަރުގޭގެ މަތިވެރި ދަރަޖައާއި ގިނަގުނަ ޘަވާބު ބާޤީވެނިވި މަގުން ހިނގުމުގެ ބަދަލުގައި އޭނާ ޚިޔާރުކުރީ، އެ إِلٰهُ ގެ ބަސްނުއަހުމުގައި ނިކަމެތިވެނިވި މަގެވެ. އެހެންކަމުން، އޭނާގެ މިސާލު، ކުއްތާއެއްގެ މިސާލު ފަދައެވެ. ކުއްތާގެ ގޮތަކީ، ތިބާ އެ ކުއްތާއަށް ހަމަލާދިނީ، އެ އެއްޗަކަށް ގޮސްނުކުރި ކަމުގައި ވިޔަސް، ދޫ ނެރެގެން އޮވެ ހާސްފާލައެވެ. ނުވަތަ އެ އެއްޗަކަށް ގޮސްއެއް ނުކޮށް ދޫކޮށްލާފައި ކަމުގައި ވިޔަސް، ދޫ ނެރެގެން އޮވެ ހާސްފާލައެވެ. ސަވާރުކޮށްނުލައެވެ. މިފަދަ إِلٰهُ ގެ އާޔަތްތަކަށް ދޮގުކުރާ މީހުންގެ މިސާލަކީ ހަމަ އެއީއެވެ.

ވީމާ، އެ މީހަކާ ހަމައަށް، ތިމަން إِلٰهُ އާޔަތްތައް އަރުވުން، އެ އާޔަތްތަކަށް ފަރަގަސްދީ، ގޮތް ދުނިޔާގެ ކާފިރުކަން މަތީ ދުރުކޮށްލެއްވި މީހާކަން ދިނުން ގޮވައިލައްވައި، އިބަ ރަސޫލާ އެ މީހަކު ފަރުވާތެރިވުން ނަސޭހަތްތެރިވުމާ ކަމުގައި ވިޔަސް، ނުވަތަ ނަސޭހަތްނުދެއްވައި އެ މީހަކު ދޫކޮށްލެއްވުމާ ކަމުގައި ވިޔަސް، އެ މީހަކު ހުންނާނީ ހަމަ އެ މީހަކު އެ ހުރި ގޮތަށް، ކާފިރުކަން މަތީގައެވެ.

އޭ ރަސޫލާއެވެ! މުސްލިމުންގެ ގޮތުން، ރަސޫލުކަމާއި ތެދުވެރިކަމެއްގައިވެސް، އިބަ ރަސޫލާ ވަޙީގެ ތެރެއިން، އިބަ ރަސޫލާގެ ގޮތުގައި އެއްކޮށްފަދަ އިޖާބަތެއް މަގުފުރެދުނު މީހުންގެ މިސާލަކީ، ހަމަ އެއީއެވެ. އެ މިސާލަކީ، بَلْعَمُ بْن بَاعُورَاء ގެ މިސާލެވެ. ވީމާ، އިސްރާއީލު އުންމަތްތަކުގެ ކާފިރުންނަށްވެސް، ތިމަން إِلٰهُ ކަށަވަރުކުރައްވާ ގޮތުގެ ވާހަކަތައް، އިބަ ރަސޫލާގެ ޤައުމުގެ މީހުންނަށް ކިޔައިދެއްވުން މަތީ، އިބަ ރަސޫލާ ދެމިހުންނަވާށެވެ!

އެއީ، އެބައިމީހުން އެ ކަންކަމާމެދު ވިސްނައި ފިކުރުކޮށް، ތިބާ ރަސޫލާ ގެންނެވި
ރިސާލަތަށް އެބައިމީހުން އީމާންވާނޭތޯއެވެ.[89]

سَآءَ مَثَلًا ٱلْقَوْمُ ٱلَّذِينَ كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَا وَأَنفُسَهُمْ كَانُوا۟ يَظْلِمُونَ ﴿١٧٧﴾

﴿177﴾ މިވަން إِلٰهُގެ ބަސްތަކަށް ދޮގުހެދި ހަމަތަކާ މީހުން، މިވަން إِلٰهُ ދެއްވި
އާޔަތްތަކާއި، ދަލީލުތަކާއި، ބުރުހާންތަކާއި، ހުއްޖަތްތަކަށް ދޮގުހަދައި މީހުންގެ
މިސާލަކީ، ހަމަހަމައި ވުރެ ވާ ނުބައި މިސާލެކެވެ. ފަހެ، އެ ފަދަ މީހުން
އެ އަނިޔާވެރިވަނީ އެބައިމީހުންގެ އަމިއްލަ ނަފްސަށް ކަން ކަށަވަރެވެ. އަމިއްލަ
ނަފްސަށް އަނިޔާވެރިވާ ބަޔަކު ކަމުގައި އެބައިމީހުންވީ، މިވަން إِلٰهُގެ ބަސްތަކުން
އެބައިމީހުންގެ ގޮތުން އަދި، އާޔަތްތަކާއި، ދަލީލުތަކާއި، ބުރުހާންތަކާއި،
ހުއްޖަތްތަކަށް، އެބައިމީހުން ދޮގުހެދީމާ، އެބައިމީހުންގެ ނަފްސުތަކަށް ހަލާކުގެ ބަދަލުގައި
ވަރަށް ބޮޑުވުމުގެ ސަބަބުންނެވެ.[90]

مَن يَهْدِ ٱللَّهُ فَهُوَ ٱلْمُهْتَدِى ۖ وَمَن يُضْلِلْ فَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْخَٰسِرُونَ ﴿١٧٨﴾

﴿178﴾ اللهُ ﷻ އެ މީހަކަށް ތެދުމަގުގެ ހިދާޔަތްދެއްވައި، އެ إِلٰهُއަށް އީމާންވެ، އެ إِلٰهُއަށް
ކިޔަމަންތެރިވުމަށް ތައުފީޤުދެއްވައިފި މީހާ ބައްލަވާށެވެ! ފަހެ، އެ މީހަކީ ތެދުމަގުގެ
ހިދާޔަތް ލިބޭ މީހެކެވެ. އަދި، اللهُ ﷻ ގެ އަމުރުފުޅުތަކަށް އެކިތި ނުކިޔަމަންތެރިވުމުގެ
ސަބަބުން، އެ إِلٰهُ މަގުފުރެއްދެވައިފި މީހާ ބައްލަވާށެވެ! ފަހެ، އެބައިމީހުންގެ
ކިބައިގައިހުރި ނުބައިކަމުގެ ސަބަބުން، އެބައިމީހުން ވާހުރި ގެއްލުމާއި ހަލާކުވެގެންވާ މީހުންގެ
ތެރެއިންނެވެ. ބައްލަވާށެވެ! ތެދުމަގުދެއްކެވުމާއި މަގުފުރެއްދެވުން ހުރީ ބަލަހައްޓަވާ،
ހަމައެކަނި، اللهُ ﷻ އަތެވެ.

89- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
90- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ނަމަވެސް، އެ إِلٰه، މީހަކަށް ތެދުމަގުދައްކަވައިފިނަމަ، ﷲ ﷻ ގެ އަމުރުފުޅުގެމަތިން
އެ މީހަކު ހިދާޔަތަށްތެރިވުމުގެ ސަބަބުންނެވެ. އަދި މީހަކު މަގުފުރެއްދަވައިފިނަމަ، ﷲ ﷻ ގެ
އަމުރުފުޅުގެމަތިން އެ މީހަކު ހިދާޔަތަށްތެރިނުވުމުގެ ސަބަބުންނެވެ.[91]

وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِّنَ ٱلْجِنِّ وَٱلْإِنسِ ۖ لَهُمْ قُلُوبٌ لَّا يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لَّا يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ ءَاذَانٌ لَّا يَسْمَعُونَ بِهَآ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ كَٱلْأَنْعَٰمِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْغَٰفِلُونَ ﴿١٧٩﴾

﴾179﴿ އަދި އާޚިރަތް ދުވަހުން ނަރަކައިގެ ބަޔަކު މީހުން ބައެއްވޭ، ނަރަކައިގައި ތިބުމަށް ބަލައި ޖިންނީންނާއި އިންސީންގެ ތެރެއިން ގިނަ ބައެއް، ތިމަން إِلٰه، ހެއްދެވިކަމީ ކަށަވަރު ކަމެކެވެ. އެއީ، ތިމަން إِلٰهُ ގެ ޢިލްމުފުޅުގައިވާ ފަދައިން، އެބައިމީހުންނަކީ ނަރަކަވަންތަވެރީންގެ ބަޔަކުކަމަށް މީހުންނެވެ.

ޝައްކެއްނެތެވެ. ތިމަން إِلٰه، އެބައިމީހުންނަށް ހިތްތައް ދެއްވީމެވެ. ނަމަވެސް، އެ ހިތްތަކުން އެބައިމީހުން ހައްޤު ވިސްނުމެއް ނުވިސްނައެވެ. އެބައިމީހުންނަށް ފައިދާހުރި ގޮތާއި ގެއްލުންހުރި ގޮތް އެބައިމީހުންނަށް ނުވިސްނައެވެ. އެހެންކަމުން، ސުވަރުގޭގެ ނިޢުމަތްތަކަށް އެބައިމީހުން އެދުމެއް ނުކުރެއެވެ. އަދި ނަރަކައިގެ ޢަޛާބަކަށް އެބައިމީހުން ބިރުވެރިވުމެއް ނުވެއެވެ. އަދި އެބައިމީހުންނަށް، ތިމަން إِلٰه، ލޮލެއް ދެއްވީމެވެ.

އެހެން ނަމަވެސް، އެބައިމީހުންގެ ހުރިހާކަމެއްގައި، ކައުނުގައިވާ، ތިމަން إِلٰهُ ގެ އެއްކަލަވަންތަކަމާއި، ކަނޑައެޅިވަންތަކަމުގެ މައްޗަށް ހެކިދޭ އާޔަތްތަކާއި، ދަލީލުތަކަކަށް އެ ލޮލުން ބަލައި، އެ ކަންކަމާމެދު ވިސްނައި ފިކުރުކޮށްލުމަށެވެ.

91- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި އެބައިމީހުންނަށް، ތިމަން إِلٰهُ، ކަންފަތްތަކެއް ދެއްވީމެވެ. ނަމަވެސް، ތިމަން إِلٰهُގެ ފޮތް، ކީރިތި ޤުރުއާނުގެ އާޔަތްތަކަށް އަޑު އެ ކަންފަތްތަކުން އަހައި، އެ އާޔަތްތަކާމެދު ވިސްނައި ފިކުރުކުރުމަށެވެ. އެހެންކަމުން، ވިސްނައި ފިކުރުކޮށް ބުއްދީގެ ބޭނުންކުރުމުގައި އެބައިމީހުންގެ މިސާލަކީ، ގެރި ބަކަރި ޖަމަލުގެ މިސާލެވެ. އަދިކިއެއްތަ! އެ ފަދަ މީސްމީހުންނީ، ގެރި ބަކަރި ޖަމަލުތަކަށްވުރެން ވެސް، މަގުފުރެދިގެން ބޮޑު ބަޔެކެވެ. ޣާފިލުންނެވެ. އެބައިމީހުންނަކީ، اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىއަށް އީމާންވެ، އެ إِلٰهَއަށް ކިޔަމަންތެރިވުމުގައި ޣާފިލުވެގެންވާ ބަޔެކެވެ.

ދަންނާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، މިހުން ދައްކާ ވާހަކަތަކާމެދު ނުވިސްނާ، ފެންނަ ތަކެއްޗާމެދު ފިކުރުކުރުމެއް ނުވާ އަދި ހެވާއި ނުބައި ވަކިކޮށް ދެނެގަތުމެއް ނުވާ ތަކެތިކަމުގައި ގެރި ބަކަރި ޖަމަލުވީ ނަމަވެސް، އެ ތަކެއްޗަކަށް ގެއްލުންހުރި ބައެއް ތަކެއްޗާއި ކަންތައްތައް އެ ތަކެއްޗަކަށް ވެސް އެނގެއެވެ.[92]

އަދި އެ ތަކެތި ގެންގުޅޭ ބަލަހައްޓާ މީހުން ވެސް އެ ތަކެއްޗަކަށް އެނގެއެވެ. ނަމަވެސް، މަގުފުރެދިފައިވާ އިންސާނުންނަކަށް އެވަރުވެސް ނުވިސްނެއެވެ. އެހެންކަމުން، އެބައިމީހުންނަކީ، ނަރަކަ ސޮބިރަށްވުރެން ވެސް މަގުފުރެދިގެން ބޮޑު ބަޔަކު ކަން އަންގަވައި މިސާލުޖެއްސެވީއެވެ.

وَلِلَّهِ ٱلۡأَسۡمَآءُ ٱلۡحُسۡنَىٰ فَٱدۡعُوهُ بِهَاۖ وَذَرُواْ ٱلَّذِينَ يُلۡحِدُونَ فِيٓ أَسۡمَٰٓئِهِۦۚ سَيُجۡزَوۡنَ مَا كَانُواْ
يَعۡمَلُونَ ١٨٠

92- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ وَالتَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

﴿180﴾ އެންމެ ރިވެތި ނަންފުޅުތައް މިލްކުވެގެންވަނީ، ހަމައެކަނި، الله ﷻ އަށެވެ.
އެ ނަންފުޅުތައް ދަލީލުކުރަނީ، އެ إِلٰهُގެ ކަމާލުވަންތަކަމާއި، ގަދަރުވެރިވެވޮޑިގެންވުމާއި،
މަތިވެރިވެވޮޑިގެންވުމުގެ ބޮޑުކަމާއި، ފުރިހަމަކަމުގެ މައްޗަށެވެ. الله ﷻ ގެ ކޮންމެ ނަންފުޅަކީ،
ރިވެތި ނަންފުޅެކެވެ. ވީމާ، އެ ރިވެތި ނަންފުޅުތަކުން ދުޢާކޮށް، ތިޔަބައިމީހުންގެ
ބޭނުންތައް ފުއްދަވައިދެއްވުން އެދި، އެ إِلٰهَ އަށް ދަންނަވައި އެދޭށެވެ!

الله ﷻ ގެ ނަންފުޅުތަކަށް އުނިއިތުރު ގެނެސް، ބަދަލުކޮށް، އެ ނަންފުޅުތަކުން ދޫކޮށްލާ
މާނަތަކަށް ނޫން އެހެން މާނަތަކަށް ނެގި، ޤުރުއާނާއި ސުންނަތުން ސާބިތުވާ ގޮތް ނޫން
އެހެން ގޮތްގޮތަށް އެ ނަންފުޅުތައް މާނަކުރާ މީހުންނާ ތިޔަބައިމީހުން ވަކިވެގެންނެވެ!
ދުނިޔޭގައި އެބައިމީހުން ކޮށްއުޅުނު ޢަމަލުތަކުގެ ޖަޒާ ބަދަލު ސަޒާ، އާޚިރަތް ދުވަހުން،
އެބައިމީހުންނަށް ލިބޭނެ ކަން ކަށަވަރެވެ. އަދި، الله ﷻ ގެ ނަންފުޅުތަކުން ދުރުވާ
މާނަތަކަށް ނޫން އެހެން މާނަތަކަށް އެ ނަންފުޅުތަކުން ނެގި، އިލްޙާދުކުރާ، އެ إِلٰهُގެ
ރަސޫލާގެ ރަސޫލުކަން ދޮގުކޮށް ކާފިރުވެ އުޅުނުކަމުން ޖަޒާއެވެ.

ދަންނާށެވެ! الله ﷻ ގެ ނަންފުޅުތަކުގައި އިލްޙާދުކުރުމަކީ، الله ﷻ ގެ ނަންފުޅުތަކަށް
އުނިއިތުރު ގެނެސް، ބަދަލުކޮށް، الله ﷻ ހުރިވޮޑިގެންނަވާ ހަދި، އެ إِلٰهُގެ ރަސޫލާ
އެދިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތްގޮތަށް އެ ނަންފުޅުތައް މާނަކުރުމާއި، އެއިން ނަންފުޅުގެ
ކިޔުން، ހައްޤުވެގެން ނުވާ ފަރާތަކަށް އެއިން ނަންފުޅުގެ ދިނުމާއި، މުޝްރިކުން
އަޅުކަންކުރާ ބުދުތަކަށް އެ ނަންފުޅުތަކުން ނަންދިނުން ފަދަ ކޮންމެ ކަމެކެވެ.[93]

وَمِمَّنۡ خَلَقۡنَآ أُمَّةٞ يَهۡدُونَ بِٱلۡحَقِّ وَبِهِۦ يَعۡدِلُونَ ١٨١

93- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ وَالتَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

﴿181﴾ އަދި މީސްތަކުންނަށް ސީދާމަގަށް ގޮވައި، ހެޔޮ ކަންތައްތަކަށް އަމުރުކޮށް، މުންކަރާތްތަކުން ނަހީކޮށް، ޙައްޤު ދީން މަތީ ސާބިތުވެ ތިބި ބަޔަކު، ތިމަން إِلٰهُ ޚަލްޤުކުރެއްވި މީސްތަކުންގެ ތެރޭގައި ވެއެވެ. އަދި އެބައިމީހުންގެ ދެމެދުގައި އުފެދޭ މައްސަލަތަކާއި، ދެބަސްވުންތަކުގައި، އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައިވާ ގޮތަށް، ޢަދުލު އިންޞާފުވަން ޙުކުމްކޮށް، ޙައްޤާ އެއްގޮތަށް އެބައިމީހުން ޢަމަލުކުރެތެވެ. އެބައިމީހުންނަކީ، އީމާންވެ ހެޔޮ ޢަމަލުކުރުމުގެ ނިޢްމަތް، ﷲ ﷻ، އެބައިމީހުންނަށް ދެއްވުމުގެ ސަބަބުން، ބައްދުގެވަކަން ހިދާޔަތްލިބުން އިތުރުވުންނެވެ.[94]

وَٱلَّذِينَ كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُم مِّنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨٢﴾

﴿182﴾ އަދި، ތިމަން إِلٰهُ ގެ އާޔަތްތައް ދޮގުކޮށް، އިންކާރުކޮށް، ހަނދުމަނައްތައިލި މީހުންނަށް ވެސް، ރިޒުޤު ތަނަވަސްކުރުމުގެ ދޮރުތައް، ތިމަން إِلٰهُ ހުޅުއްވާލާނެވެ. އަދި ދުނިޔޭގެ ތިރިއެއްކުރުގައި އެބައިމީހުންނަށް ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް ކުރެވޭނެ މަގު އެބައިމީހުންނަށް ފަހިކޮށްދެއްވާނެވެ.

އެއީ، އެބައިމީހުންނަށް ދެއްވާ ނިޢުމަތްތަކުގައި، ދަރަޖައަކުން ދުރު ދަރަޖައަކަށް އެބައިމީހުން އުފުލި، އެ ކަމުގެ ކުރިވެރިކަމުގެ ދަށުގައިޖެހި، އެ ކަންކަމުގެ ތެރެއަށް އެބައިމީހުން ގެނބި، އާދިލުވެ، އެބައިމީހުން އެ އުޅެނީ ވެސް ރަނގަޅު ގޮތެއްގައި ކަމަށް، އެބައިމީހުންނަށް ހަޤީޤަތުގައިވެސް ހީވަނީއެވެ. ދެން އެއަށްފަހު، އެބައިމީހުން އެ ހާލުގައި މަޖާގައި ވަނިކޮށް، އެބައިމީހުންނަށް ނޭނގި، ތިމަން إِلٰهُ ގެ ބިރުވެރި ޢަޛާބު، ކުއްލިއަކަށް އެބައިމީހުންނާ ކުރިމަތިވެއެވެ.

94- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ޝައްކެއްނެތެވެ. އެ ހަމަ ދިޔުންނާގުތު، الله ﷻ އެ ގޮތަށް ކަނޑައަޅުއްވައިފި،
އެ إِلٰهُގެ ބަޝަރިއްޔަތު ޚާއްޞަވާ މުޢުޖިޒާތްތަކާއި، އެ إِلٰهُ ބަލައިލައްވާ އާޔަތްތަކަށް
ދޮގުކުރުމުގެ ސަބަބުން، އެބައިމީހުންނަށް، އެ إِلٰهُ ދެއްވާ އުޤޫބާތެއްގެ ގޮތުންނެވެ.[95]

وَأُمۡلِي لَهُمۡۚ إِنَّ كَيۡدِي مَتِينٌ ﴿١٨٣﴾

﴿183﴾ އަދި، މިމީހުން إِلٰهُގެ އާޔަތްތަކަށް ދޮގުކުރާ މީހުންގެ މައްޗަށް، އެއްވެސް އުޤޫބާތެއް
ނާންނާނެ ކަމަށް ހީކޮށް، އާޚިރުކަން މަތި އެބައިމީހުން ދުވަހަކުވެސް ދޫކޮށްލަން ދޫނުކުރަން،
އެބައިމީހުންނަށް މުހުލަތުދެއްވައި އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް އުޤޫބާތް ޖެއްސެވުން،
މިފަދަ إِلٰهُ ލަސްކުރައްވަވައެވެ. އަދި، ކާފިރުކަމާއި ފާފަތަކުގައި އެބައިމީހުން
ހައްދުފަހަނަޅައި ދިއުމުގެ ސަބަބުން، އެބައިމީހުންނަށް ދެއްވާ ބަދަލު އިތުރުވެގެންވެ.
ހަމަކަށަވަރުން، އެ ގޮތަށް މިސްކީނުންނާގުތު، މިމީހުން إِلٰهُ ރައްވަވާ ރައްވާވަޑައި،
ހަރުދަނާ ގަދަފަދަ ރައްވާވަގުތުވެ. އަޑުއަހާލަން، މިމީހުން إِلٰهُގެ ރައްވާވުމާ ދުރުގެން،
އެބައިމީހުން ރަނގަ މަކަރުވެރި ރަޙުމާއި، އެބައިމީހުން ހަރާ ޢިޤާބުން އެބައިމީހުންނަށް
ކުރާނެ އެއްވެސް ހީލާފުން ނެތްކަން ކަށަވަރެވެ.[96]

أَوَلَمۡ يَتَفَكَّرُواْۗ مَا بِصَاحِبِهِم مِّن جِنَّةٍۚ إِنۡ هُوَ إِلَّا نَذِيرٞ مُّبِينٌ ﴿١٨٤﴾

﴿184﴾ އަދި ފިކުރުކުރާ ވަންހައިގެ މީހުންގެ އެކުވެރިޔާ އަދި އެންމެހައި އާދަމުގެ
ދަރިންގެ ގަތަށް ޚާއްޞަވެސް ރަސޫލާގެ ޙަރާމަތިގައި ކުޅަވެސް ޖަހައިވެއް ނުވާކަމުގައި،
މިމީހުން إِلٰهُގެ އާޔަތްތަކަށް ދޮގުކުރާ، ފިކުރުކުރާ ވަންހައިގެ މީހުން ވިސްނައި
ފިކުރުކުރަނީހެއްތޯ!

އަދި، ތިމަން إِلٰهُ އެބައިމީހުންނަށް ދެއްވި ބުއްދީގެ ބޭނުން ރަނގަޅު ގޮތުގައި
ހިފައި، ވިސްނައި ފިކުރުކޮށްފި ނަމަ، އެ ރަސޫލާގެ ޚުލްޤުފުޅުތަކާއި ސިފަފުޅުތަކާ
އަދި އެ ކަންކަމަށް، އެ ރަސޫލާ ގެނައިދެއްވާ ކަންކަމާއި، ކުޑަވެސް ޝައްކެއްނުކުރި
މީހުން، ފަހަރެއްގައި ވެސް ކުރުވާން ކަމެއް ނޫން ކަން އެބައިމީހުންނަށް އެނގި
ކަނޑައެޅޭނެއެވެ.

ސަބަބެއްނެތެވެ. ތިމަން إِلٰهُ ގެ ރަސޫލުކަމުން، އެ ރަސޫލާގެ މައްޗަށް ބާވައިލެއްވުން
ރިސާލަތު ފޮނުއްވުމުން ކާފިރުން ވަކި ދިރިއުޅުމުގެ ބަޔަކަށް އަޅުވެތިކަމުގެ އިރުކޮށްލި
ވާހަކައިން ބިރުވެރިކަމުގެ ނަޞޭޙަތްދެއްވި، އިންޒާރުކުރައްވާ ރަސޫލަކު ކަމުގައި ވުމެވެ،
އެ ރަސޫލާ ނޫނެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ޖެހިގެން ބާރަށްވެގެންވާ ނަޞޭޙަތްދެއްވާ
ކަމުގައި ނޫނީ، އެ ރަސޫލާ ނޫނެވެ.[97]

أَوَلَمۡ يَنظُرُواْ فِي مَلَكُوتِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَمَا خَلَقَ ٱللَّهُ مِن شَيۡءٖ وَأَنۡ عَسَىٰٓ أَن يَكُونَ
قَدِ ٱقۡتَرَبَ أَجَلُهُمۡۖ فَبِأَيِّ حَدِيثِۭ بَعۡدَهُۥ يُؤۡمِنُونَ ١٨٥

(185) އަދި އުޑުތަކާއި ބިމާ އަދި އެ ދެތަނުގައި ވާހައި ތަކެތީގެ ހުރިހައި ވެރިކަމުގެ
މިލްކުވެގެންވަނީ، الله ﷻ އަށް ކަމާއި، އެ ހުރިހައި ތަކެތި ފެށި ވަނީ، އެ إِلٰهُ ގެ
ޢަޒަމަތްވަންތަކަމާއި ބާރުފުޅުގެ ދަލީލުގައި ކަމާމެދު، އެ ކާފިރުން ބަލައި ވިސްނައި
ފިކުރުނުކުރީހެއްޔެވެ؟ އަދި މަޚްލޫޤުންގެ ގޮތުން، الله ﷻ ޚަލްޤުކުރެއްވި ހުރިހާ
ތަކެއްޗަށް ބަލައިގެން، އެ إِلٰهُ ގެ އާޔަތްތަކަށް ދީނާ ކާފިރުވެހުރީހެއްޔެވެ؟
އަދި، الله ﷻ ކަނޑައަޅުއްވާ އުމުރުގައި މަރުގާތްވެދާނެ ކަމަށް ވެސް، ބަލައި، ވިސްނައި،
ފިކުރުކޮށް، އެ ޤުރުއާނަށް ފިޔަވައި ކޮން ބަހަކަށް ތިބޭނީހެއްޔެވެ؟

97- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި ހަމަ އެހެންމެ، ގާފިލުކަން މަތީގައި އެބައިމީހުން ވަނިކޮށް، އެބައިމީހުންގެ
އަޒާބު ކުޅެމުންވެ، މަތުގެ ސަވާދުތަކުގައި އައިސް ކުޅިވަރަކަށް އެބައިމީހުންނާ
ކިޔަމަންވެ، ކުފުރުވެރިކަމާއި ފުރުސަތުގެ ތެރޭގައި އެބައިމީހުން ވަނިކޮށް، މަތުލުވާނަން
ކަމާގުޅޭ ވެސް އެބައިމީހުން ވިސްނައި ފިކުރުކުރަނީހެއްޔެވެ؟

އަދި ކުފުރުވެރިކަމާއި ފުރުސަތުގެ ތެރޭގައި ވަނިކޮށް މަތުލުވާނަން ނަމަ، އެބައިމީހުންނަށް
ދަންވަރުހެނދުނު، ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ ބަދަލާއި ޢަޛާބު އުފެއްދެވުމުގެ ތެދުއަސް ކަމާއި، އެ ހިނދު
އެބައިމީހުންނަށް ކިޔަމަންތެރިނުވެ ދުނިޔޭގެ ބާޠިލުވެރި ކަންކަމާދޭ ވެސް، އެބައިމީހުން ވިސްނައި
ފިކުރުކުރަނީހެއްޔެވެ؟ ދެން، އެ ދުވަސް މިސްކީނުންނާދޭ، ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ކަންތައްތަކުރައްވާނެ
ގޮތުގެ ވާހަކައިން، ޔަޤީނު ދުވަހާއްސަކަމާ އައިސްވެރިވާ ވަޢުދުގެ ބަސްފުޅުތަކާއި،
ބިރުވެރި ހަބަރުތަކާއި، ގަދަފަދަ އިންޒާރުގެ ވާހަކަތަކުން އިބްރަތް ލިބިގަތުން،
ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއަށް އިމާންކުރާ ބަޔަކު، ދެން އިމާންވާނީ ކޮން ވާހަކައަކަށް، ކޮން ވައްޙީއަކަށް،
އަދި ކޮން އިންޒާރަކަށްހެއްޔެވެ؟[98]

ދަންނާށެވެ! ކައުންގައިވާ ތަކެއްޗާއި ހިނގާ ކަންކަމާދޭ ބަޔާއި ވިސްނައި ފިކުރުކުރެވޭ،
އާދިޔާތަކާއި ނިޢުމަތާއި ކުޅިވަރު ކޮންމެ ޒަމާނެއްގައި، ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ ރުބޫބިއްޔަތުގެ ޞިފަތަކާއި،
އުލޫހިއްޔަތުގެ ޞިފަތަކާއި ދެފުށުން ފެންނާނެވެ. އަދި، ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ ރަޙްމަތުގެ ޞިފަތަކާއި،
ގުދުރަތުގެ ޞިފަތަކާއި، ޙިކްމަތުގެ ޞިފަތަކާއި، ޢަދުލުގެ ޞިފަތަކާއި، އަޒަމަތުގެ
މަތިކަން، އެ إِلٰهُ ބަޔަކުރާ އިޚްލާސްތެރިކަމުގެ ތާޢަތުގައި ދަމަހައްޓަވާން
ފެންނާނެ ގޮތެވެ.

98- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި ހަމަ އެހެންވެ، އެ إِلَهُ އިލާހަށްކުރުމަށް ކާންވެ ކަމެއް ހިނގައި،
ތަންފީޛުވެގެންދާ ތަން ފެނުމުން، އެނގޭ ކަމަކަށްވާނީ، އެންމެހައި ހަލާކުތަކުންނަން
ބޮޑުބޮޑުވާނަމަ ތަކުލީ އުފައްދަވައި، ހަލާކުތަކުންގެ ހަމަކަމަ ކަމެއް ތަދުބީރުކުރައްވަނީ،
اللهُ ﷻ ކަމެވެ. ޝަރުކުއަރުޓޮވެ. މި ހަމަކަމަ ކަމެކުންނެވެ، އެނގޭ ކަމަކަށްވާނީ،
اللهُ ﷻ އެއްކަލުވަރުތަވެތިވެ ގެންވާ ކަމެވެ. ވީމާ، އެންމެހައި ބައެއްތަކުންނަމާއި
ތަބާވީމާ ބައްޔާންވެގެން ވަނީ ހަމައެކަނި، އެ إِلَهُ އަށެވެ. އަދި އެގޮތަށް ކުރުމުން
ބައްޔާންވެގެން ވަނީ ފަސް، ހަމައެކަނި، އެ إِلَهُ އަށެވެ.

مَن يُضۡلِلِ ٱللَّهُ فَلَا هَادِيَ لَهُۥۚ وَيَذَرُهُمۡ فِي طُغۡيَٰنِهِمۡ يَعۡمَهُونَ ١٨٦

﴿186﴾ اللهُ ﷻ ގެ ސިފަތަމަތުން، އެ إِلَهُ، މިހަކު އެއްލިބާކުރައްވައި މަގުފުރައްދަވައިދި
މީހާ ދަންނާނެވެ! ދެން، އެ މީހަކަށް ތެދުމަގުދައްކައި، ހިދާޔަތުގެ މަގުން ހިނގުމުގެ
ތައުފީޤު އެ މީހަކަށް ދޭނެ ހަމަ އެއްވެސް ފަރާތެއް ނުވާނެތެވެ. އަދި ކުފުރުގެ ކުރާދާ
ކަމެއް އަދި ދެވޭނެދޭ ތަނެއް ވެސް ނެތި، ބައިގަންނަކަން މަތީ އުޅުއްވިހުރިހާ ބަލާ،
ގަދިރުކަމާއި ދުރުދުގެ ތެރެއަށް، އެ إِلَهُ އުޅުއްވިއުން ދޫކުރައްވަތެވެ.[99]

يَسۡـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلسَّاعَةِ أَيَّانَ مُرۡسَىٰهَاۖ قُلۡ إِنَّمَا عِلۡمُهَا عِندَ رَبِّيۖ لَا يُجَلِّيهَا لِوَقۡتِهَآ إِلَّا هُوَۚ
ثَقُلَتۡ فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۚ لَا تَأۡتِيكُمۡ إِلَّا بَغۡتَةٗۗ يَسۡـَٔلُونَكَ كَأَنَّكَ حَفِيٌّ عَنۡهَاۖ قُلۡ إِنَّمَا عِلۡمُهَا
عِندَ ٱللَّهِ وَلَٰكِنَّ أَكۡثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعۡلَمُونَ ١٨٧

﴿187﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! ޤިޔާމަތް ދުވަހުގެ ކަންތައްތައް ކުރިމަތިވެގެން އަންނާނީ
ވަގުތަކާއި، އެ ދުވަސް އަންނާނީ ކޮން އިރަކުންތޯ، މައްކާގެ މުޝްރިކުން،
ިތަ ރަސޫލާ ސުވާލުކުރެތެވެ.

އެބައިމީހުންނަށް، އިބަ ރަސޫލާ ވިދާޅުވާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، ޤިޔާމަތްވާން ވަގުތު ދެނެވޮޑިގަތުން ވަނީ، ހަމައެކަނި، ތިމަން ރަސޫލާގެ ވެރި رَبُّ ގެ ހަޟްރަތުގައެވެ. އެ إِلٰهُ ފިޔަވައި، އެހެން އެއްވެސް ފަރާތަކަށް އެ ކަންކަމެއް އަދި އެ ވަގުތެއް ނޭނގޭނެތެވެ. އެނގޭނީ ހަމަކަށަވަރުން، އެ إِلٰهُ ވަނީ، އުޑުތަކުގެ އަރުޒުވިޔަންނަށް ފޭށް އެ ކަމުގެ ބިރުގު ޒުވުއްވައި، އެ ބިރުވަޔާ ނުހަނު ބޮޑު އެއްޗެއް ކަމުގައި ވެއްޖައިފިއެވެ.

އެހެންކަމުން، ކުޅަނގު މަޤާމުކަމަކަށް ވިއަސް އަދި ޒުވާނުވިޔަސް ރަސޫލާކަށް ވިއަސް އެ ކަމުގެ ބިރުގެއް ނުލެއްވަކަށެވެ. އަދި އެއްވެސް ބަޔަކަށް ނޭނގޭ ގޮތަށް، ކުއްލިއަކަށް ފުރަތި، ތިޔާމަތުގެ ކަންތައްތައް ޤިޔާބައިމީހުންނާ ހަމައަކަށް ނާންނާނެތެވެ. އަދި ތިޔާމަތްވުމުގެ ވަގުތާ ބެހޭ ގޮތުން، އެބައިމީހުން، އިބަ ރަސޫލާއާ ސުވާލުކުރަމުން ދާއިރު، އެ ކަމުގެ ހުރިހައި ހަބަރެއް، އިބަ ރަސޫލާ ނުހަނު ގާތަށް ދެނެވޮޑިގެން ހުންނެވި ކަހަލައެވެ.

އަދި އެ ވަގުތާ ބެހޭ ހަބަރުތަކެއް ދެނެވޮޑިގެންވުމަށް، އިބަ ރަސޫލާއަށް ބޭނުންފުޅުވާހެން އެބައިމީހުންނަށް ހީވާ ކަހަލައެވެ. ކަންތައްތަކަށް، އިބަ ރަސޫލާއަށް އެ ޚަބަރު އެބައިމީހުން އެ ހިތަރައި، އިބަ ރަސޫލާގެ ވެރި إِلٰهُ، އެންމެ ބޮޑަށް މަޢުރިފާތެރި ދެނެވޮޑިގެންނެވި، އިބަ ރަސޫލާ ކަން އެބައިމީހުންނަށް ނޭނގޭތީއެވެ. އަދި ޤިޔާމަތްވާން ވަގުތު، ދެނެވޮޑިގެންވުމަށް، އިބަ ރަސޫލާ އެއްގޮތަކަށް ބޭނުންފުޅުނުވާ ކަން އެބައިމީހުންނަށް ނޭނގޭތީއެވެ. ވީމާ، އެބައިމީހުންނަށް، އިބަ ރަސޫލާ ވިދާޅުވާށެވެ!

ހަމަކަށަވަރުން، اللهﷻ އީ އުޑުތަކާއި ބިމުގެ ޣައިބު ދެނެވޮޑިގެންވާ إلٰهެވެ. އެހެންކަމުން، ޤިޔާމަތްވާނޭ ވަގުތު ދެނެވޮޑިގަތުން ވަނީ، ހަމައެކަނި، އެ إلٰهުގެ ޙަޟްރަތުގައެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ޤިޔާމަތްވާނޭ ވަގުތުގެ ޢިލްމު، اللهﷻ ފިޔަވައި އެހެން އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ލިބިގެންނުވާ ކަން މީސްތަކުންގެ ތެރެއިން ގިނަމީހުންނަކަށް ނޭނގެއެވެ.[100]

قُل لَّآ أَمۡلِكُ لِنَفۡسِي نَفۡعٗا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَآءَ ٱللَّهُۚ وَلَوۡ كُنتُ أَعۡلَمُ ٱلۡغَيۡبَ لَٱسۡتَكۡثَرۡتُ مِنَ ٱلۡخَيۡرِ وَمَا مَسَّنِيَ ٱلسُّوٓءُۚ إِنۡ أَنَا۠ إِلَّا نَذِيرٞ وَبَشِيرٞ لِّقَوۡمٖ يُؤۡمِنُونَ ١٨٨

﴿188﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އިބަ ރަސޫލާ ވިދާޅުވާށެވެ! اللهﷻ އިރާދަކުރެއްވި ކަމެއް މެނުވީ، ތިމަން ރަސޫލާގެ އަމިއްލަ ނަފްސަށް ފައިދާއެއް ލިބިގަތުމުގެ ބާރެއް އަދި، ތިމަން ރަސޫލާގެ ކިބައިން ގެއްލުމެއް ދުރުކޮށް، އެ ކަމުން ރައްކާތެރިވުމުގެ ބާރެއް އަދި ކުރެވޭނެކަމެއް ވިޔަސް، ތިމަން ރަސޫލާއަކަށް މިލްކުވެގެންވެއް ނުވެއެވެ.

އަދި، ތިމަން ރަސޫލާއަށް ގައިބުގެ ކަންތައްތައް އެނގިވަޑައިގަންނަވާ ކަމުގައި ވީނަމަ، ތިމަން ރަސޫލާއަށް މަސްލަހަތުތަކާއި އަދި ގިނަ ފައިދާތެރިބާވަތް، ހޯދާ ކަންތައްތައް ކުރެއްވުން، ތިމަން ރަސޫލާ އިތުރުކުރައްވައި ގިނަކުރެއްވީމުހެވެ. އަދި، ތިމަން ރަސޫލާއަށް ދެރަވެރިވާފަދަ ކޮންމެ ނުބައި ކަމަކާއި ގެއްލުމުން ސަލާމަތްވާނެ މަގު ވެސް، ތިމަން ރަސޫލާ ހޯއްދަވީމުހެވެ. އަދި އެއްވެސް ނުބައިކަމެއް، ތިމަން ރަސޫލާގެ ހަށިކޮޅަކަށް ނުބޭނުވީހެވެ.

100- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ لِلدُّكْتُورِ عَائِضِ الْقَرْنِي وَالْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި، ތިމަން ރަސޫލާގެ ރަސޫލުކަން ތެދުކޮށް، الله سبحانه وتعالى ގެ ޝަރީޢަތަށް އަމަލުކުރާ
މުއުމިނުންނަށް ޘަވާބާއި ނިޢުމަތުގެ ބޮޑުކަމުގެ ވާހަކައިން އުފާވެރި ޚަބަރުދޭމީހާ،
ރަސޫލަކު ކަމުގައި މެނުވީ، ތިމަން ރަސޫލާ ނުވަމެވެ. އަދި، އެ އިލާހަށް ކާފިރުވެ،
އެ އިލާހުގެ އަމުރުފުޅުތަކަށް އުރެދި ނުކިޔަމަންތެރިވާ ބަޣާވާތްތެރި ފާސިދުންނާއި
ޢަޛާބުގެ ވާހަކައިން ބިރުވެރިކަމުގެ ޚަބަރުދޭމީހާއި، އިންޒާރުދެއްވާ ރަސޫލަކު
ކަމުގައި މެނުވީ، ތިމަން ރަސޫލާ ނުވަމެވެ.[101]

هُوَ ٱلَّذِى خَلَقَكُم مِّن نَّفْسٍ وَٰحِدَةٍ وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا ۖ فَلَمَّا تَغَشَّىٰهَا
حَمَلَتْ حَمْلًا خَفِيفًا فَمَرَّتْ بِهِۦ ۖ فَلَمَّآ أَثْقَلَت دَّعَوَا ٱللَّهَ رَبَّهُمَا لَئِنْ ءَاتَيْتَنَا صَٰلِحًا
لَّنَكُونَنَّ مِنَ ٱلشَّٰكِرِينَ ﴿١٨٩﴾

﴿189﴾ އޭ މީސްތަކުންނޭވެ! الله سبحانه وتعالى އީ، އެންމެ ނަފްސެއްކުން ތިޔަބައިމީހުން
އުފެއްދެވި ހެއްދެވިއެވެ، އެއްކައުވަންތަ އިލާހުއެވެ. އެ ނަފްސަކީ، آدَمُ عليه السلام އެވެ. އަދި
އެ ނަފްސެއްގެ އަރިކަށިފުޅުގެ ގޮތް ކަރިޔާގަޅުން، އެ ނަފްސެއްގެ އަނބިކަނބަލުން،
حَوَّى عليها السلام ހެއްދެވީއެވެ. އެއީ، އެ ކަމަނާގެ އަރިހަށް އެ ނަފްސެއް ވަޑައިގެން،
އެ ކަމަނާގެ ކިބައިން އަރާމާއި، އުފާއާ ހެޔޮވުމާއި، ހިތްޖެހުމާއި ހަމަޖެހިލުންވެއި،
ހަމަހިމޭންކަން ލިބިވަޑައިގަތުމަށް ޓަކައެވެ.

ދެންފަހު، އާދޭ ދަރިކަނބަލުން އެއްދާންކުރެއްވި ހިނދު، އެ ދަރިކަނބަލުންގެ ދަރިފަސްތަކުގެ
ދޮލިގެން ދާގޮތަށް، ދެ ޖިންސުގެ ދަރިން އުފެއްދެވުމަށް، ހާލިޤުވަންތަ الله سبحانه وتعالى
މިންވަރުކުރެއްވިއެވެ.

101- التَّفسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި އެ ކަމަށާ އާގާސްތުވެރިންނަށްވީމާ ކުރިޔާތުގައި އެއްވެސް ބަރަކާތެއް
އިބްރާސްކުރެއްވުމެއް ނެތި، ވަރަށް ލުއި ގޮތެއްގައި ހައްޓަރުގައި އިންނަވައި، އެ ގޮތުގައި
ދުވަސްތަކެއް ވޭތުކުރެއްވިއެވެ. ނަމަވެސް، އާގާސްތުވެރިންނަވައި، ދަރިކަލުންނައިގެން
ހައްކައުވުމުގެ ވަގުތު ކައިރިވަމުން ދިޔަދިޔައިރުން، އެ ކަމަނާގެ ބަނޑު ބޮޑުވެ،
އާގާސްތުވެރިންނުވުމުގެ ބުރަދަނީކަން ލިބިވަޑައިގެންނެވުން ދިޔައެވެ.

އަދި އެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި، އެ ކަމަނާގެ ހިތްޕުޅުގައި ދަރި ކުދިންނާއި ބިރު އުފެދުނެވެ.
ދެން އެ ހިނދު، آدَمُ عليه السلام ގެ ދަރިކަނބަލުން ދިމާކުރައްވައި، އެ ދަރިކަނބަލުންގެ ވެރި
رَبّ، الله ﷻ ގެ ހަޟްރަތުގައި ދަންނަވައިއެވެ. އެއްވެސް އުނިކަމެއް ނެތި ފުރިހަމަ
ސިއްހަތާއި ޖިސްމާނީގައިވާ ސަލާމަތާ ދަރިއަކު، އިބަ اِلٰهُ އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ދެއްވައިފި ނަމަ، އެ ފަދަ ދަރިއަކު އަޅުގަނޑުމެން ދެއްވިކަމަށް ޝުކުރު، އިބަ اِلٰهُއަށް
ޝުކުރުވެރިވާ އަޅުތަކުންގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެން ވާހުށީމުއެވެ.[102]

فَلَمَّآ ءَاتَىٰهُمَا صَٰلِحًا جَعَلَا لَهُۥ شُرَكَآءَ فِيمَآ ءَاتَىٰهُمَاۚ فَتَعَٰلَى ٱللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ١٩٠

﴿190﴾ ދެން އެއަށްފަހު، އެ ދަރިކަނބަލުން ވެސް އަދި އެ ދަރިކަނބަލުންގެ
ދަރިފަސްކޮޅުން އަންނަ ކޮންމެ މުސްލިމު ދަރިފަހަރެއް ވެސް، އެބައިމީހުންނަށް ދީބާ
ދަރިންނަށް ފުރިހަމަ ސިއްހަތާއި ޖިސްމާނީ ދެއްވުމަށް އެދި ދުޢާކުރުން، الله ﷻ އަށް
ދަންނަވުމުން، އެބައިމީހުންނަށް އެ ފަދަ ދަރިން ދެއްވިއެވެ. ނަމަވެސް، މުޝްރިކު
ދަރިފަހަރަކަށް ފުރިހަމަ ސިއްހަތާއި ޖިސްމާނީ ލިބިގެންވާ ދަރިން ލިބުނީ ނަމަ،
އެ ދަރިންނަކީ އެމީހުންގެ ފަރާތްތަކުގެ ބާރުން އެބައިމީހުންނަށް ލިބުނު ދަރިން
ކަމުގައި ދެކެވުނެވެ، އެ اِلٰهُއަށް ބައިވެރިންތަކެއްލައި ޝިރުކުކުރެއެވެ.

102- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ފަރު، އެބައިމީހުން ޝިރުކުކުރާ އެންމެހައި ފަރާތްތަކަށްވުރެން، الله ﷻ މަތިވެރިވެވޮޑިގެންވެއެވެ. އަދި އެބައިމީހުންނަކީ ޝިރުކުގެ އެންމެހައި ބަދަލުތަކުން، الله ﷻ ހުސްތުރުވެވޮޑިގެން ވެއެވެ. ވިދާ، ދަރިންނަށް ނަންކިޔުމުގައި، އެހެން ބަދަލުތްގައި ވިޔަސް، އެއްވެސް ސިފައެއްގައި ޝިރުކުކުރުން ހުއްދަނުވާނޭ ކަން ކަށަވަރެވެ.

ދަންނާށެވެ! އެ ފަދަ ގޮތުގޮތަށް ޝިރުކުކުރާ މީހުންނަށް ދަރިން ލިބުމުން، އެ ދަރިން ލިބޭ ގޮތް އެބައިމީހުންނަށް ދުރުވެރިވި، އެވަނީ ވަލީވެރިއެއްގެ ނުވަތަ އެވަނީ ޖަންޖެހިވެރިއެއްގެ ނުވަތަ އެވަނީ ބާސްވެރިއެއްގެ ބާރުން ކަމުގައި، ނުވަތަ އެވަނީ ގަހެއްގެ ނުވަތަ އެވަނީ ބުދެއްގެ ބާރުން ކަމުގައި ޤަބޫލުކުރުން، އެ إِلٰهާ އެހެނިހެން ފަރާތްތަކުން ބައިވެރިކޮށް ޝިރުކުކުރަތެވެ. އަދި އެ ލިބުނު ދަރިންނަށް، ޢަބްދުން ކަމުގައި ނަސްޖާއިން ކަމުގައި ނުވަތަ މަދުސޫން ކަމުގައި ނުވަތަ، الله ﷻގެ އެއްކައުވަންތަކަން ޤަބޫލުނުކުރާ ކާފިރުން ކަމުގައި ވެސް އެބައިމީހުން ހަދަތެވެ.

ނުވަތަ عَبْدُ الْحَارِث ނުވަތަ عَبْدُ الْعُزَّى ނުވަތަ عَبْدُ الْكَعْبَة ނުވަތަ عَبْدُ الرَّسُول، މި ފަދަ ކަންތައްތަކެއް ނަމެއް، އެ ކުއްޖަކަށް ކިޔައި، ދަރިންނަށް ނަންކިޔުމުގައި އެބައިމީހުން ޝިރުކުކުރެއެވެ. އަދި އެ ފަދައިން ކަންތައްކުރާއިރު، އެ ދަރިން ހަލާކުކުރައްވައި ދެނިކުމައަށް އެ ދަރިން ގެންނަވާ ހާލަތުގައި، އެންމެހައި ތަކެތި ހަލާކުކުރައްވާ الله ﷻ ކަން، އެބައިމީހުންނަށް ނުދަނެވެ. އަދި އެ ދަރިންގެ ސަލާމަތް މައިންބަފައިންގެ ޙަޔާތް ދިނިކަން ލިބޭ، އެ މައިންބަފައިންނަށް ހިތްހަމަޖެހުން ގެނައުމާއެކު، އެ إِلٰهُ ކަން ވެސް އެބައިމީހުންނަށް ނުދަނެވެ.[103]

103- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وَزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

أَيُشْرِكُونَ مَا لَا يَخْلُقُ شَيْـًٔا وَهُمْ يُخْلَقُونَ ﴿١٩١﴾

﴿191﴾ ފަހެ، ﷲ ސުބްحާނަހޫ ވަތަޢާލާއަށް ކުރެވޭ އަޅުކަމުގައި، އެ އިލާހުގެ މަޚްލޫޤުންގެ ތެރޭގައި
ހިމެނޭ ފަރާތްތަކާއި، ބުދުތަކާއި އެ ނޫން ތަކެތި، އެ އިލާހާ ބައިވެރިކުރާ އެބައިމީހުން
ޝިރުކުކުރަނީހެއްޔެވެ؟

ޝަރީކުކޮށްގެންނެވެ. އެ އިލާހާ އެހެނިހެން ތަކެތި ބައިވެރިކުރާ ޝިރުކުކުރާތީ، އެބައިމީހުން
އެ އަޅުކަންކުރާ ދުޢާ ފަރާތްތަކާއި ތަކެއްޗަކީ، އެއްވެސް އެއްޗެއް ޚަލްޤުކުރުމުގެ
ކުޅަދާނަކަން ލިބިގެންނުވާ ފަރާތްތަކެއް ކަމާއި ތަކެތި ކަން އެބައިމީހުން ހަރަގަވަން
ތިބީއެވެ. އަދި ކިޔުއްވާ! އެއިން ކޮންމެ ފަރާތަކާއި އެއްކޮޅަކީ ވެސް، ﷲ ސުބްحާނަހޫ ވަތަޢާލާ ހެއްދެވި
މަޚްލޫޤުން ކަން ކަށަވަރެވެ. ވީއިރު، އެ ފަރާތްތަކާއި ތަކެއްޗަކީ، ﷲ ސުބްحާނަހޫ ވަތަޢާލާއަށްވާ
ބައިވެރިން ކަމުގައި އެބައިމީހުން އެ ހަދަނީ ކިހިނަކުން އަދި ކޮން ގޮތަކުންހެއްޔެވެ؟
އަދި އެ ފަދަ ފަރާތްތަކާއި ތަކެއްޗަކަށް އަޅުކަންކުރުން ބަލައިގަންނާނީ ވެސް
ކިހިނަކުންހެއްޔެވެ؟[104]

وَلَا يَسْتَطِيعُونَ لَهُمْ نَصْرًا وَلَآ أَنفُسَهُمْ يَنصُرُونَ ﴿١٩٢﴾

﴿192﴾ އަދި އެ ފަރާތްތަކާއި ތަކެއްޗަކަށް، އެބައިމީހުން އަޅުކަންކުރާ ފަރާތްތަކާއި
ތަކެއްޗަކަށް، އެބައިމީހުންނަށް ނަސްރުދިނުމާއި އެހީތެރިވެ ދިނުމުގެ އެއްވެސް ކުޅަދާނަކަމެއް
ލިބިގެންނުވާ ފަރާތްތަކާއި ތަކެއްޗެވެ. އަދި ކިޔުއްވާ! އެ ފަރާތްތަކާއި ތަކެއްޗަކަށް،
އެއްވެސް މީހަކަށް ކުޑަވެސް މަދަދެއް ފުރުޞަތުދެވޭނެ އަދި އެ ފަރާތްތަކާއި
ތަކެތީގެ އަމިއްލަ ނަފްސަށް ވިޔަސް ނަސްރުދީ އެހީތެރިވެވޭނެ ފަރާތްތަކެއް
އަދި ތަކެއްޗެއް ވެސް ނޫން ކަމުގައެވެ.

104- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

ދަންނާށެވެ! الله ﷻ ފިޔަވައި އެބައިމީހުން އަޅުކަންކުރާ އިލާހުންތަކަކީ ހަމަ އެއްވެސް އެއްޗެއް އުފެއްދޭނޭ ޤާބިލުކަމެއް ކަމުގައި ނުވާއިރު، الله ﷻ އަށްކުރާ އެއްވެސް އަޅުކަމެއްގައި އެ ފަދަ ފަރާތްތައް، الله ﷻ އާ ބަހިވެރިކޮށް ޝިރްކުކުރުން ހުއްޓަވާލުމީ ކިހިނަކުން ކޮންގޮތަކުންނެއްތޯ؟ ވީމާއެކު، الله ﷻ އަށްކުރާ އެއްވެސް އަޅުކަމްތަކުގައި، އެއްކަލައުވަންތަ إِلٰهَ އެކު އެއްވެސް ފަރާތެއް ނުވަތަ އެއްޗެއް ވިޔަސް ބަހިވެރިކޮށް ޝިރްކުކުރުމަކީ، ޒާލިމުންގެ ނުބައި ގޮތަކަށްވާ ކަން، ނުހަނު ފަރުވާކަން ބޮޑު ގޮތުގައި އެނގި ކަނޑަވަރުވެއްޖެއެވެ.[105]

وَإِن تَدۡعُوهُمۡ إِلَى ٱلۡهُدَىٰ لَا يَتَّبِعُوكُمۡۚ سَوَآءٌ عَلَيۡكُمۡ أَدَعَوۡتُمُوهُمۡ أَمۡ أَنتُمۡ صَٰمِتُونَ ١٩٣

﴿193﴾ އޭ މުޝްރިކުންނޭވެ! الله ﷻ ފިޔަވައި، ތިޔަބައިމީހުން އެ ބުދުތަކަށް އަޅުކަންކުރާ ބުދުތަކުގެ ކިބައިން ހިދާޔަތަށް އެދި ދުޢާކުރި ނަމަވެސް، ތިޔަބައިމީހުންނަށް ދުޢާގެ އަޑު އެ ބުދުތަކަށް އިވި، އެ ބުދުތައް ތިޔަބައިމީހުންނަކަށް އިޖާބައެއް ނުދޭނެއެވެ. އަދި އެ ބުދުތައް ތިޔަބައިމީހުންނާ ތަބާއެއް ވެސް ނުވާނެއެވެ.

އަދި ތިޔަބައިމީހުން އެ ބުދުތަކަށް ގޮވައި ދުޢާކުރިޔަސް ނުވަތަ އެ ބުދުތަކަށް ގޮވައި ދުޢާނުކޮށް ހަނުހުރެ ކަމުގައި ވިޔަސް، އެ ބުދުތަކަށް ހަމަހަމައެވެ. އެހެނީ ހަމަކަހަލަވުމުން، އެ ބުދުތަކަކީ އިވުމެއް ފެނުމެއް ނުވާ އަދި ހިފަހައްޓާ ދެއްކުން ނުވަތަ ހިފަހައްޓާ ފިޔަވަޅުލާނެ ނުވަތަ ހިފަހައްޓާ ތަކެއްޗެއް ނޫނެވެ.[106]

إِنَّ ٱلَّذِينَ تَدۡعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ عِبَادٌ أَمۡثَالُكُمۡۖ فَٱدۡعُوهُمۡ فَلۡيَسۡتَجِيبُواْ لَكُمۡ إِن كُنتُمۡ صَٰدِقِينَ ١٩٤

105- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّة السُّعُودِيَّة
106- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّة السُّعُودِيَّة

﴿194﴾ އޭ މުޝްރިކުންނޭވެ! الله ﷻ ފިޔަވައި ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަ އަޅުކަންކުރާ ތަކެއްޗަކީ ވެސް، ހަމަ ތިޔަބައިމީހުން ފަދަ، އެ إِلٰهُގެ މަޚްލޫޤުންނެވެ. އަދި، الله ﷻ އަށް ތިޔަބައިމީހުން މިލްކުވެގެންވާ ފަދައިން، ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަ އަޅުކަންކުރާ ތަކެއްޗަކީ ވެސް، އެ إِلٰه އަށް މިލްކުވެގެންވާ ތަކެއްޗެވެ. އަދިޔާއެއްތަ! ތިޔަބައިމީހުންނާއި ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަ އަޅުކަންކުރާ ތަކެއްޗަކީ، އެ إِلٰهُގެ މަޚްލޫޤުން ކަމުގައި ވާހާ އެކު ވެސް، ތިޔަބައިމީހުންގެ ހާލު އެ ތަކެތީގެ ހާލަށްވުރެން މާ ދަށިގެވެ.

އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން، ތިޔަބައިމީހުންނަކީ، ދިރިތިބި، ވާހަކަދައްކައި، ހިނގައިބިނގައި އުޅޭތާ، ޙާޟިރު ފެންނަ އަދި ކަންފަތަށް އިވޭ ބައަކު ވެސް ތިއެވެ. ޝައްކެއްނެތެވެ. އެ ތަކެއްޗަކަށް އެއިން އެއްވެސް ކަމެއް ދިބިގެނެއް ނުވެއެވެ. ވީމާއެކު، ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަ ބޭނު އެޅޭ ފަދައިން، އެ ތަކެއްޗަކީ އެއްވެސް ބައަކު އެ ތަކެއްޗަށް އަޅުކަންކުރުން ހައްޤުވެގެންވާ ތަކެތި ކަމުގައި ވެދާނީ، ތިޔަ ބޭނާ ބަހުގައި ތިޔަބައިމީހުންނީ ތެދުވެރިން ކަމުގައި ވާނަމަ، ތިޔަބައިމީހުންގެ ދުޢާ ޤަބޫލުކުރަން ތިޔަބައިމީހުންނަށް އެ ތަކެތި އިޖާބަދޭހޭ، ތިޔަބައިމީހުން އެ ތަކެއްޗަށް ގޮވައި ނިކަން ދުޢާކޮށްބަލާށެވެ!

އާދެން، ތިޔަބައިމީހުންކުރާ ދުޢާ ޤަބޫލުކުރުމުގެ ކުޅަދާނަކަން އެ ތަކެއްޗަށް ލިބިގެންވާ ކަން ނުވަތަ ނޫން ކަން ތިޔަބައިމީހުންނަށް އެނގިދާނެއެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން އެ ތަކެއްޗަށް ގޮވައި ދުޢާކުރުމުން ތިޔަބައިމީހުންގެ މުރާދު ހާސިލުވެއްޖެ ނަމަ، ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަ ބުނަނީ ތެދު ވާހަކައެއް ކަން އެނގޭނެއެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ގޮވުމަށް އެ ތަކެތި އިޖާބަދިނުން ނަމަ، ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަ ބުނާ ވާހަކައަކީ ދޮގު ވާހަކައެއް ނޫން ކަން ތަޙްޤީޤުވެ ސާބިތުވާނެއެވެ.

އަދި، الله ﷻ އަށް ނިސްބަތްކޮށްދޭން ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަ ހަދަނީ ބޮޑުހުތާނެއް ޖޫރީ ކަން
ކުރެއްވެ އެނގޭނޭ ވެސް މެއެވެ.107

أَلَهُمْ أَرْجُلٌ يَمْشُونَ بِهَآ ۖ أَمْ لَهُمْ أَيْدٍ يَبْطِشُونَ بِهَآ ۖ أَمْ لَهُمْ أَعْيُنٌ يُبْصِرُونَ بِهَآ ۖ أَمْ لَهُمْ
ءَاذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا ۗ قُلِ ٱدْعُوا۟ شُرَكَآءَكُمْ ثُمَّ كِيدُونِ فَلَا تُنظِرُونِ ﴿١٩٥﴾

﴿195﴾ ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުންގެ ބުދުންނަށް ފައިތަކައި ހިނގުމަށް ބަލައި،
ތިޔަބައިމީހުންނާ އެކުގައި އެބައިމީހުން ދޭތޯ ހިނގައިދިނުމަށް އުގޭ ފަދަ
ފައިތަކެއް، ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަ އަޅުކަންކުރާ ބުދުތަކާއި އިލާހުންތަކަށް
ލިބިފައިވޭތޯ؟ ނުވަތަ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ގެއްލުމެއް ދިނުމަށް އެދޭ ފަރާތްތަކުގެ
ކިބައިން ތިޔަބައިމީހުން ސަލާމަތްކޮށްދޭނޭ ފަދަ ބާރުގަދަ އަތްތަކެއް، އެ ބުދުތަކާއި
އިލާހުންތަކަށް ލިބިފައިވޭތޯ؟ ނުވަތަ އެއްވެސް ބަލަކަށް ނުފެންނަ،
ދަރިބޭގާ ކަންތައްތައް ފެންނަ ލޮލެއް، އެ ބުދުތަކާއި އިލާހުންތަކަށް
ލިބިފައިވޭތޯ؟

ނުވަތަ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ނުއިވޭ ވާހަކަތަކާއި ހަޅޭއްލަވާތަކުގެ އަޑު އިވޭ ކަންފަތްތަކެއް،
އެ ބުދުތަކާއި އިލާހުންތަކަށް ލިބިފައިވޭތޯ؟ ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުން، ތިޔަ
އަޅުކަންކުރާ ބުދުތަކާއި، އިލާހުންތަކަށް އެ ފަދަ އެއްވެސް ކަމެއް ލިބިގެން
ނުވެއެވެ. ވީމާ، އެ ފަދަ ކަންތައްތަކަކުން، އެ ބުދުތަކާއި އިލާހުންތައް މަތިވެރިވުމުގައި
ވަނީކޮން، الله ﷻ ދޫކޮށްލައި، އެ ތަކެތި ތިޔަބައިމީހުން އަޅުކަންކުރަމުން ގެންދަނީ
ސަބަބަކީ ކޮބައިހެއްޔެވެ؟

107- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އޭ ރަސޫލާއެވެ! الله ﷻ ފިޔަވައި، އެހެނިހެން ފަރާތްތަކަށް އަޅުކަންކުރާ މުޝްރިކުންނަށް، ތިޔަ ރަސޫލާ ވިދާޅުވާށެވެ! އަޅުކަންކުރުމުގައި، الله ﷻ އާ އެ ތަކެތި ބައިވެރިކޮށް، އެ ތަކެއްޗަށް އަޅުކަންކޮށް ތިޔަބައިމީހުން ޝިރުކުކޮށް ތިޔައުޅޭ އިލާހުންތަކަށް ގޮވައި، ތިޔަބައިމީހުން ނިކަން ދުޢާކޮށް ބަލާށެވެ! އަދި ތިޔަބައިމީހުންނާއި، ތިޔަބައިމީހުން އެ ތަކެއްޗަށް އަޅުކަންކޮށް އުޅޭ އިލާހުންތަކާއި އެއްވެގެން ތިބެ، ފަސްނުކޮށް، ތިމަން ރަސޫލާއަށް ގެއްލުންދީ ހަރަކާތްކުރުމަށް، ނިކަން މަސައްކަތްކޮށްލާބަލާށެވެ!

ޝައްކެއްނެތެވެ. ތިޔަބައިމީހުންނާއި، ތިޔަބައިމީހުންގެ އިލާހުންތަކާއި، ތިމަން ރަސޫލާއަށް ގެއްލުމެއް ދިނުމުގެ ކަމުގައި، ތިމަން ރަސޫލާއަކަށް އެއްވެސް ބިރެއް ނެތެވެ. އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން، ހުރިހާ ކަމެއްގައިވެސް، ތިމަން ރަސޫލާ ވަކީލުކުރަނީ، ހަމައެކަނި الله ﷻ އަށެވެ.108

إِنَّ وَلِـِّۧىَ ٱللَّهُ ٱلَّذِى نَزَّلَ ٱلْكِتَٰبَ ۖ وَهُوَ يَتَوَلَّى ٱلصَّٰلِحِينَ ﴿١٩٦﴾

﴿196﴾ ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަން ރަސޫލާގެ އެހީތެރިޔާ އަދި މަދަދުގާރަޔާ، الله ﷻ އެވެ. އަދި މި އަގާ ބާވައިލައްވާފައިވާ ފޮތް، މި ޤުރުއާން ނާޒިލުކުރެއްވީ ވެސް، އެ إِلٰهއެވެ. އެހެންކަމުން، ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަ އަޅުކަންކުރާ ބުދުތަކަކީ، އެ ތަކެތި ދޫކޮށް، ތިމަން ރަސޫލާ ބިރުގަންނަ ތަކެއްޗެއް ނޫނެވެ. އަދި، الله ﷻ އީ، ބައްދު ގޮތުގައި މި އަގާގެ މައްޗަށް، ޤުދުރަތުން ބަލަހައްޓަވާ إِلٰهއެވެ. އަދި، އެ إِلٰهގެ އަޅުތަކުންގެ ތެރޭގައިވާ ޞާލިޙު އަޅުންގެ އެހީތެރިޔާ އަދި މަދަދުގާރަޔާ ވެސް، އެ إِلٰهއެވެ.

108- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ވީމާ، އެ ޗަތަ އަޅުތަކުންނަށް، އެބައިމީހުންގެ ޢަދުއްވުންގެ މައްކަރު، އެ إِلٰهُ
ނަޞްރުދެއްވާނީއެވެ. އަދި، اللهُ ﷻ، އެ ޗަތަ އަޅުތަކުން ދުވަހަކު ވެސް ނިކަމެތި
ނުކުރައްވާނޭ މެއެވެ.109

وَٱلَّذِينَ تَدۡعُونَ مِن دُونِهِۦ لَا يَسۡتَطِيعُونَ نَصۡرَكُمۡ وَلَآ أَنفُسَهُمۡ يَنصُرُونَ ﴿١٩٧﴾

﴿197﴾ އޭ މުޝްރިކުންނޭވެ! އަދި، اللهُ ﷻ ފިޔަވައި، ތިޔަބައިމީހުން އެ ބުދުތަކާއި
އިލާހުންތަކަށް ގޮވައި ދުޢާކުރޭ، އެ ކަލާނގެތަކަށް ތިޔަ އަޅުކަންކުރާ
ކަލާނގެތަކަށް، ތިޔަބައިމީހުންނަށް ނަޞްރުދިނުމުގެ ކުޅަދާނަކަމެއް
ލިބިގެންވާ ކަލާނގެތަކެއް ނޫނެވެ. އަދި އެ ބުދުތަކާއި އިލާހުންތަކަށް، އެ ތަކެތީގެ
އަމިއްލަ ނަފްސުތަކަށް ވެސް، ނަޞްރުދީ އެހީތެރިވުމުގެ ކުޅަދާނަކަން ލިބިގެންވާ
ކަލާނގެތަކެއް ވެސް ނޫނެވެ.110

وَإِن تَدۡعُوهُمۡ إِلَى ٱلۡهُدَىٰ لَا يَسۡمَعُواْۖ وَتَرَىٰهُمۡ يَنظُرُونَ إِلَيۡكَ وَهُمۡ لَا يُبۡصِرُونَ ﴿١٩٨﴾

﴿198﴾ އޭ މުޝްރިކުންނޭވެ! އަދި، اللهُ ﷻ ފިޔަވައި، ތިޔަބައިމީހުން އެ ބުދުތަކާއި
އިލާހުންތަކަށް ގޮވައި ދުޢާކުރޭ، އެ ކަލާނގެތަކަށް ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަ އަޅުކަންކުރާ
ކަލާނގެތަކަށް، ތިޔަބައިމީހުން އެ ތަކެއްޗަށް ތެދުމަގަށް ގޮވާލައިފިނަމަވެސް، ހިދާޔަތް
ލިބިގަތުމަށް ތެދުމަގުގެ ގޮވުންނަށް ކަލާނގެތަކެއް ނޫނެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން ދެކޭ އެ ވެސް
އެ ކަލާނގެތަކަށް ނިވާނުވެވޭނެއެވެ. އޭ ރަސޫލާއެވެ! އަދި، اللهُ ﷻ ފިޔަވައި، އެ ކަލާނގެކަމަށް
އެ މުޝްރިކުން އަޅުކަންކުރާ އިލާހުންތަކެއް، ތިބޭނީ ފެނިވަޑައިގަންނަވާނީ،
ތިބޭހެ ކުރިމަތިލައި، ތިބޭއިރު ބަލާފައި ތިބާ ކަލަކާ ދޭތެރޭއެވެ.

109- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
110- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ނަމަވެސް، ބަލާލުމުގައި އެ ތަކެއްޗަކަށް، އިބަ ރަސޫލާއަށް ނުފެންނާނެތެވެ. އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން، އެ ބުދުތަކާއި އިލާހުންތަކުގައި ހުންނަ ލޮލަކާއި، އެއްވެސް އެއްޗެއް ފެންނަ ލޮލަކެއް ނުހުރެވެ.[111]

خُذِ ٱلۡعَفۡوَ وَأۡمُرۡ بِٱلۡعُرۡفِ وَأَعۡرِضۡ عَنِ ٱلۡجَٰهِلِينَ ١٩٩

﴿199﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! މީހާގެ އާދަކާދަޔީ ބަދުލުކުރެއްވުން ކަމުގައި ހިފައްވާށެވެ! އަދި ރިވެތި މާތް އަޚްލާޤުގައި ހެޔޮ ބަހަތުގެ ތެރެއިން އެ ބޭރަކަށް ކުރާން ފަސޭހަ ކަންތައްތަކާއި ހިތް އެދޭ ކަންތައްތައް މީސްތަކުން ކުރުމުން، އެބައިމީހުންގެ ކިބައިން އެ ކަންތައްތައް ޤަބޫލުކުރައްވާށެވެ! އަދި ވާހަކަ ދެއްކެވުމުގައި ރިވެތި މާތް އަޚްލާޤުގައި ހިފަހައްޓަވައި، ދުނިޔާއާއި އާޚިރަތުގައި ފައިދާ ލިބޭނެ ރަނގަޅު ކަންތައްތައް ކުރުމަށް، މީސްތަކުންނަށް އަމުރުކުރައްވާށެވެ! އަދި ބުއްދި ހަމަނުޖެހޭ، ގޫނުވިސްނާ ޖާހިލުންނާ ދެބަސްނުކުރައްވައި، އެބައިމީހުންގެ ކިބައިން މޫނުފުޅު އަނބުރާލައްވައި، އެބައިމީހުންގެ ކިބައިން، އިބަ ރަސޫލާ އެއްކިބާވެވަޑައިގަންނަވާށެވެ! އަދި، އިބަ ރަސޫލާއަށް އަނިޔާކުރުމަކާއި، އުނދަގޫދިނުމަކާއި، ހުރި ކަންތައްތަކުން، އިބަ ރަސޫލާ ދަޢްވަތުދެއްވުމުން މަސައްކަތްކުރާ މީހުން، އެ ކަންތައްތައް އެ ކުރާ ފަދައިން، އިބަ ރަސޫލާ އެބައިމީހުންނާމެދު ކަންތައްތައް ނުކުރައްވާށެވެ![112]

ދަންނާނެވެ! އިސްލާމް ދީނުގައި އެ ކަމެއް ކުރުމާއި ނުކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރު ދެއްވައިފައިވާ ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން، މީސްތަކުންނަށް އުފުލަން އުނދަގޫވާ ފަދަ ބުރަ އުފުލުމާއި، އެބައިމީހުންގެ ހިތް ނުރުހޭ ކަންތައް ކުރުމަށް އެބައިމީހުންނަށް އަމުރުކުރުމެއް ނުވެއެވެ!

111- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّؤُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

112- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އެހެނީ، އެ ފަދަ ކަންތައްތައް ކުރާން އެބައިމީހުންގެ ހިތައިން އެދޭ ނަމަ، އެ ކަންކަން
ކުރުމަށް ނުކުރި، އެ ކަންކަންކުރުމުގެ މަތިން މީސްތަކުން ދޫކޮށްލައްވާށެވެ. އަދި
މީސްތަކުންކުރާ ކަންތައްތަކުގެ ހިސާބުބެލުމަކީ، އެއްވެސް ބަދަލާ ނަގާފުކުރައްވާތީވެސްމާ
ކަމެއް ނޫނެވެ! އަދި ޔާރަބްބަ! އެ ކަންތައްތަކަކީ، ހަމައެކަނި، الله ﷻ އަށް
ހުއްޓުވުމުގެންވާ ކަންތައްތަކެއް ކަން ކަށަވަރުވެ.

وَإِمَّا يَنزَغَنَّكَ مِنَ ٱلشَّيۡطَٰنِ نَزۡغٞ فَٱسۡتَعِذۡ بِٱللَّهِۚ إِنَّهُۥ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٠٠﴾

﴿200﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ޝައިޠާނާގެ ފަރާތުން އަންނަ
ވަސްވާސްތަކެއް ނުވަތަ ހެޔޮ ކަންތައްތައް ކުރުއްވުމަށް ހުރަސް އެޅުމެއް،
އިބަ ރަސޫލާއަށް އިބްލީސްގެ ވަސްވާސްވެވަޑައިގެން ނަމަ، ފަހެ، الله ﷻ ގެ ރަޙްމަތުން
ރައްކާތެރިކަމަށް އެދިވަޑައިގަން ދުޢާކުރައްވައި، އެ إِلٰهއަށް ދަންނަވާށެވެ! އެހެނީ
ހަމަކަށަވަރުން، الله ﷻ އީ، އިބަ ރަސޫލާ ކުރައްވާ ދުޢާއައި، އެ إِلٰهُ ގެ ބަސްތަކަމަށް
ތުޖޫބަވެވަޑައިގެން، އިބަ ރަސޫލާ ދަންނަވައިގެން، އިބަ ރަސޫލާގެ ހުރިހައި
ކަމެއް، މާތަން އައްސަވައިދެއްވާ، މާތަން ދަންނަވާދެވޭ إِلٰهُއެވެ. ވުޖާއިބާ،
އިބަ ރަސޫލާއަށް، އެ إِلٰهُ ރައްކާތެރިކަން ދެއްވާނެއެވެ. އަދި ޝައިޠާނާގެ ނުބައިކަމުން،
އިބަ ރަސޫލާ ދުރުކުރައްވާނެއެވެ.113

إِنَّ ٱلَّذِينَ ٱتَّقَوۡاْ إِذَا مَسَّهُمۡ طَٰٓئِفٞ مِّنَ ٱلشَّيۡطَٰنِ تَذَكَّرُواْ فَإِذَا هُم مُّبۡصِرُونَ ﴿٢٠١﴾

﴿201﴾ ތަޤުވާތެރިކަމުގެ ވެރިން، الله ﷻ އަމުރުކުރުއްވި ކަންތައްތައް އެ އަމުރުކުރުއްވި
ގޮތަށްކަން، ނަހީކުރުއްވި ކަންތައްތަކުން ދުރުވެ، އެ إِلٰهُއަށް ބިރުވެތިވާ
ތަޤުވާވެރިވާ މީހުން ދަންނަވާށެވެ!

113- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ފަހު، އެ ފަދަ މީހުންގެ ގައިގައި، ޝައިޠާނާގެ ފަރާތުން ވަސްވާސް ޖެހިއްޖެއް އައިސް ބިރި، އެ ކަމުގެ ސަބަބުން ފާފައަކަށް އަރައިގަތުމުގެ ނަމަ، އެ ކުރުވުން ފާފައަށް ހަނދުމަވެ، އުނދުރުންތެރިވެނެން، الله ﷻ ދެއްވާ ބަޔާނާއި، އެ އިލާހުގެ މަތިވެރިވަންތަކަމާއި، ޙަމަދުވެރިންނަން، އެ އިލާހު ދެއްވާ ދަރުމަތާއި ތަޢުރީބު މަތީން ހަނދުމަވެ، އެ އިލާހުގެ ބަސްތަކަށް ކިޔަމަންވެ ތަބާވެތެވެ.

އަދި، الله ﷻ އަށް އުޅުނުވާ ކަންތައްތަކާމެދު ފިކުރުކުރި، އެ ކަންތައްތައް ތަނަވަސްކޮށް ދެނިއީ، އެ ކަންތައްތަކުން ދުރުވެ ތައްކައުޅެނިވުމުގެ މައްޗަށް ސަވާބުވެ، އެ ކަންތައްތަކުން އެބައިމީހުން އެއްކިބާވެތެވެ. އަދި، الله ﷻ ގެ އަމުރުފުޅުތަކަށް ކިޔަމަންތެރިވެ، ޝައިޠާނާގެ އަމުރުތަކަށް ނުކިޔަމަންތެރިވެތެވެ.[114]

وَإِخْوَٰنُهُمْ يَمُدُّونَهُمْ فِى ٱلْغَىِّ ثُمَّ لَا يُقْصِرُونَ ﴿٢٠٢﴾

﴿202﴾ އަދި އިންސާނުންގެ ތެރޭގައިވާ ނުބައި މީހުންނާއި ކާފިރުންނަކީ ޝައިޠާނުންގެ އަޚުންނެވެ. ފަހެ، ޝައިޠާނުންގެ މަސައްކަތަކީ، އިންސާނުންގެ ތެރޭގައިވާ އެ ޝައިޠާނުންގެ އަޚުންނަށް މަގުފުރެއްދުމުގެ ތެރެއަށް ގެންގޮސް ވައްދައި، އުޅުނުމަކަށް ފަދަ އުޅުނުމަކަށް، ފާފައަކަށް ފަދަ ފާފައަކަށް އަރުވައި، ފާފަކުރުންމަތީ އެބައިމީހުން ދެމެހެއްޓުމުން ގެންދިޔުމެވެ.

އަދި ޝައިޠާނުންގެ ވަސްވާސަން ގެންދިޔުމަށް އިންސާނުން މަގުފުރެއްދުމަށް، އެ ޝައިޠާނުންނަކީ މަސައްކަތްކުރުމުގައި ކުޑަ ވެސް ދޫއެއް އަދި ލުއެއް ވިއަސް އެ ޝައިޠާނުންނެއް ނުދެއެވެ.

114- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި އިންސާނުންގެ ޝުޢޫރުގައި ހިފުން ޝައިޠާނުންގެ ވަސްވާސްކަމަކީ، ޖިންނިންގެ ޝުޢޫރުގައިވާ ޝައިޠާނުން އުޅައިދިނުމުންނަކާ އަމުރުތަކަށް ކުޑަވެސް ފަސްޖެހުމެއް ނެތި ކިޔަމަންވެ، އެ ކަންކަމުގައިވެސް ކުރިއަށްދިޔުމެވެ.115

وَإِذَا لَمْ تَأْتِهِم بِآيَةٍ قَالُوا لَوْلَا اجْتَبَيْتَهَا ۚ قُلْ إِنَّمَا أَتَّبِعُ مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ مِن رَّبِّي ۚ هَٰذَا
بَصَائِرُ مِن رَّبِّكُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠٣﴾

﴿203﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! ކާފިރު ޤުރައިޝުންގެ އެއްވެސް އާޔަތެއް، މުޢުޖިޒާތުންގެ ގޮތުން، އިބަ ރަސޫލާ ގެންނަވައިދީ ނަމަ، އެ އާޔަތެއް ތަދުގަދަން، އެ އާޔަތަކަށް އެބައިމީހުން ފުރައްސާރަކުރެއެވެ. އަދި ޤުރައިޝުންގެ އާޔަތެއް އެބައިމީހުންނާ ހަމައަށް، އިބަ ރަސޫލާ ނުގެންނަވައިދީ ނަމަ، އެބައިމީހުން ދަންނަވާނެއެވެ. "އޭ أَبُو الْقَاسِمُއެވެ! ތިބާ އަމިއްލައަށް ހެއްދަވައިގެން ނަގަވާށެވެ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ގާތަށް އެ ފަދަ އާޔަތެއް ތިބާ ނުގެންނެވީ ކީއްވެގެންތޯއެވެ؟"

އޭ ރަސޫލާއެވެ! އިބަ ރަސޫލާ އެބައިމީހުންނަށް ވިދާޅުވާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، އަމިއްލައަށް ހަދައިގެން އާޔަތެއް ގެނައުމަކީ، ތިމަން ރަސޫލާއަށް ކުރެއްވޭނެ ކަމެއް ނޫނެވެ. އަދި އެ ކަން ކުރުން ތިމަން ރަސޫލާއަށް ހުއްދަވެގެންއެއް ވެސް ނުވެއެވެ. އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަން ރަސޫލާއަށް، الله سبحانه وتعالى އަމުރުކުރައްވައިދެއްވައި ވަޙީ، އެ إِلٰهُގެ ބަސްބަހުން، ތިމަން ރަސޫލާއަށް ބާވައިލެއްވޭ ވަޙީއާ ތަބާވުމަށެވެ. އެހެންކަމުން، ތިމަން ރަސޫލާއަށް، الله سبحانه وتعالى ބާވައިލައްވާ ވަޙީއަށް ފިޔަވައި، ތިމަން ރަސޫލާ ތަބާއެއް ނުވަމެވެ. އަދި ނުވެސް ވާނަމެވެ.

115– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ސަވައްކާއްނުމެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ހެދިހަދި ކަލޭގެ ތަރުބިޔަތުކުރައްވާ، ތިޔަބައިމީހުންގެ
ޤާދިރުވަންތަ ﷲ ﷻ ގެ އެއްކަލައުވަންތަކަމުގެ ބަޔާނުކުރައްވާ ދަލީލުތަކާއި ހިދާޔަތާ
ބުރުހާނުތަކާއި ރަޙްމަތެއް، ތިޔަބައިމީހުންނަކީ ތިމަން ރަސޫލާ މި އިލްތިފާތުލިބޭއެވެ
ދުވަހުގެ އަނދަވަކާނގައި ފުރެވެ. އަދި އެ އާޔަތްތައް ބާވައިލައްވާފައި ވާނީ،
ތިޔަބައިމީހުންގެ ޤާދިރުވަންތަ إِلٰهُ ގެ ޙަޟްރަތުންނެވެ ފިޔަ ކަލަވަރެވެ.

އަދި އެ ޤުރްއާނާއި، މުއުމިނުންނަށް ސިފަވެގެން މަޤުރާބުކާއި، އެބައިމީހުންނަށް
ތުރުމަގެއް އިރުޝާދުދޭ ހިދާޔަތެވެ. އަދި އެ ޤުރްއާނަކީ، ﷲ ﷻ އަށް އީމާންވާ
އަޅުތަކުންނަށް ބަރަކާތް، އެ إِلٰهُ ބާވައިލެއްވި ރަޙްމަތެއް ފަދަ ފޮތެވެ. ދަންނާށެވެ!
އެ ޤުރްއާން ކިޔުމަށް ވީހާވެސް ދައްކުރަހަތަށް އަޑުއެހުން ހިފާށެވެ.[116]

وَإِذَا قُرِئَ ٱلْقُرْءَانُ فَٱسْتَمِعُوا۟ لَهُۥ وَأَنصِتُوا۟ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٢٠٤﴾

﴿204﴾ އޭ މީސްތަކުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުންގެ ގާތުގައި ޤުރްއާން ކިޔެވި،
ތިޔަބައިމީހުންނަށް އެ ޤުރްއާން ކިޔަވައިދެވިއްޖެ ނަމަ، ހަމަހިމޭނުން މިއްކާ އުޅު،
އެ ޤުރްއާނަށް ބަނޑުދެއްގެން ކަންފަޅި އަޑުއަހާށެވެ! އަދި އެ އިވުން އެއްކަލާނގެ
ވިސްނައި ފިކުރުކުރާށެވެ! އެ ކަން އެ ގޮތަށް ކުރުމަކީ، އެ ޤުރްއާނުގެ ވާހަކަތަކަށް
ވިސްނައި ފިކުރުކުރުމެވެ، އެ ގޮތަށް އިމާންވުމުން، ﷲ ﷻ ތިޔަބައިމީހުންނަށް
ރަޙްމަތްލެއްވުމަށް ބަލާއެވެ.[117]

وَٱذْكُر رَّبَّكَ فِى نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةً وَدُونَ ٱلْجَهْرِ مِنَ ٱلْقَوْلِ بِٱلْغُدُوِّ وَٱلْـَٔاصَالِ وَلَا تَكُن مِّنَ ٱلْغَٰفِلِينَ ﴿٢٠٥﴾

116- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

117- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وِزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

﴿205﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! ތިބާ ރަސޫލާގެ ވެރި رَبُّގެ ޒަށުރަޖަރު ކުރުތަންވެވަޑައިގެން،
މަޑުމަޑިވެވަޑައިގެންނެވި، ބިރުވެތިވެވަޑައިގެންނަވާ ހަޑުއަޑުގައި، ތިބާ ރަސޫލާގެ
ހިތުތެރެއިން، ތިބާ ރަސޫލާގެ ވެރި رَبُّ ހަނދުމަކުރައްވާށެވެ! އަދި ދުޢާކުރައްވުމުގައި
އަޑުތުޅު ހަރުނުކުރައްވައި، ވިރުވުމާ އެއްކޮށް އިވިވަޑައިގެންނަވާ ވަރަށް
ސިއްރު ވެސް ނުކުރައްވައި، ހެނދުނުގެ އަޅުދުވަހުން، ހަވީރު ހެނދުނާއި ހަވީރު
ދުޢާކުރައްވައި، ޛިކުރުކުރައްވައި، އޭ إِلٰهُ ހަނދުމަކުރައްވާށެވެ! އަދި،
الله ﷻ ހަނދުމަކުރުމުން ގާފިލުވެގެންވާ މީހުންގެ ތެރެއިން، ތިބާ ރަސޫލާ
ވެވަޑައިނުގަންނަވާށެވެ![118]

إِنَّ ٱلَّذِينَ عِندَ رَبِّكَ لَا يَسۡتَكۡبِرُونَ عَنۡ عِبَادَتِهِۦ وَيُسَبِّحُونَهُۥ وَلَهُۥ يَسۡجُدُونَ ۩ ﴿٢٠٦﴾

﴿206﴾ ހަމަކަށަވަރުން، ތިބާ ރަސޫލާގެ ވެރި رَبُّގެ ޙަޟްރަތުގައިވާ މަލާއިކަތުންގެ
މީހުން އެއްވެސް މަލާއިކަތުން، އޭ إِلٰهَއަށް އަޅުކަން ކުރުއްވުމާމެދު ބޮޑާވެވަޑައެއް
ނުގަންނަވަތެވެ. އަދި ޔާއްޗެ! ހުރިހަ ބާވަތްތެއްގައިވެ، އެންގެހައި މަލާއިކަތުން ވެސް،
الله ﷻގެ އަޅުކަމުގެ ތަސްބީހާއި ބަރަސްތިރިވެވަޑައިގަންނަވަތެވެ.

އަދި، އޭ إِلٰهُގެ ހުކުމުގެ ރިވެތިކަން ބޭނުންކުރައްވައި، ތިޔާ ދުވާލު، އޭ إِلٰهَއަށް
އޭ މަލާއިކަތުން، ތަސްބީޙަ ވިދުވެވެތެވެ. އަދި ކައްވު އުރިކަމުން، އޭ إِلٰهُ
ހުކުރުވުމެއް ގެންވާ ކަން، އޭ މަލާއިކަތުން ބާރާކުރައްވަތެވެ. އަދި އެއްވެސް
ކަމެއްގައި، އޭ إِلٰهَއަށް އެއްވެސް ބައިވެރިއަކުންނާ، އެއްކަލުވަކަމާ إِلٰهَއަށް
އޭ މަލާއިކަތުން ސަޖިދަކުރައްވަތެވެ.[119]

118- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
119- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

رَسُولُ اللهِ ﷺ ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ.

(خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ) މާނައީ: "ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން، އެންމެ ހެޔޮ މީހަކީ، ޤުރުއާން ދަސްކޮށް އުނގެނި އަދި އުނގަންނައިދޭ މީހާއެވެ." އަދިވެސް ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ.

(مَنْ عَلَّمَ آيَةً مِنْ كِتَابِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ، كَانَ لَهُ ثَوَابُهَا مَا تُلِيَتْ) މާނައީ: "ﷲ ﷾ ގެ ފޮތުން އާޔަތެއްގެ މިންވަރު ވެސް އުނގަންނައިދީފި މީހަކަށް، އެ އާޔަތް ކިޔަވާހައި ހިނދަކު އެ ކަމުގެ ޘަވާބު ލިބިލިބި ހުންނާނެއެވެ."